

satis pro tempore in superioribus a nobis dictum A fuisse putemus, jam moralia, quæ promissimus, in nomine Domini nostri Jesu Christi tradere conemur. Quæcunque igitur hactenus sparsim in Novo Testamento aut interdicta aut approbata invenimus, ea pro nostra virili parte in regulas quasdam compendiarias. quo facilius a quovis intelligerentur, colligere curavimus, apposito ad singulas regulas numero etiam capitum Scripturæ, quæ in qualibet regula continentur; sive ex Evangelio sumpta sint, sive ex Apostolo, Actis ve: ut qui regulam legerit, numerumque ei appositum viderit, verbi gratia, primum aut secundum, deinde Scripturam ipsam sumpserit in manus, et prædicti numeri caput investigaverit, ita demum testimonium ex quo regula confecta est, inveniat. Volebam quidem primum, ea etiam quæ ex Veteri Testamento proferuntur, cum singulis Novi Testamenti auctoritatibus responderent, regulis illis adjungere: sed cum necessitas urgeret, nostris **230** in Christo fratribus jam pridem sibi promissa nunc maxime a nobis majorem in modum exigentibus, memini illius, qui dixit: *Da sapienti occasionem et sapientior erit*³². Quamobrem si cui libuerit, sufficienti occasione ex iis quæ apponuntur testimoniis abrepta, Vetus Testamentum assumere potest, atque per seipsum omnium divinarum Scripturarum concordiam ac consensum cognoscere, præsertim cum credentibus, nihilque de veritate verborum Domini dubitantibus satis sit vel unica dictio. Quare etiam satis esse duxi, si non omnia, quæ in Novo Testamento reperiuntur, sed pauca ex omnibus apponerem.

³² Prov. ix, 9.

ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς ἀπηγορευμένων ἢ ἐγκριμένων, De iis quæ a divina Scriptura aut vetantur, aut probantur.

(38) Utraque editio et Reg. tertius εἰρημμένα παρα-

πρὸ τούτων ἀντάρκως εἰρησθαι πρὸς τὸ παρὸν λογιζόμενοι, ἐντεῦθεν τὴν περὶ τῶν ἠθικῶν ἐπαγγελίαν ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πληρῶσαι σπουδάσωμεν. Ὅσα τοίνυν εὐρίσκωμεν κατὰ τὴν Καινὴν τῆς Διαθήκης σποραδῆν ἀπηγορευμένα ἢ ἐγκριμένα, ταῦτα, κατὰ τὸ δυνατόν ἡμῖν, εἰς ὄρους κεφαλαιώδεις πρὸς τὸ εὐληπτόν τοῖς βουλομένοις ἐσπουδάσαμεν συναγαγεῖν· παραθέτες ἐκάστῳ ὄρῳ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐμπεριειλημμένων αὐτῇ γραφικῶν κεφαλαίων, εἴτε ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, εἴτε ἐκ τοῦ Ἀποστόλου, ἢ τῶν Πράξεων· ἵνα ὁ ἐναγνύς τὸν ὄρον, καὶ ἰδὼν παρακείμενον αὐτῷ τὸν πρῶτον, εἰ τύχοι, ἢ τὸν δεύτερον ἀριθμὸν, εἴτα ἀνάλαβὼν αὐτὴν τὴν Γραφὴν, καὶ ἀναζητήσας τὸ κεφάλαιον τοῦ προειρημένου ἀριθμοῦ, οὕτως εὖρη τὴν μαρτυρίαν πρὸς ἣν ὁ ὅρος πεποιήται. Ἐβουλόμην μὲν οὖν τὰ πρῶτα καὶ ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὰ πρὸς ἕκαστον τῶν ἐν τῇ Καινῇ συμφώνως εἰρημένα παραθεῖναι (38) τοῖς ὄροις· ἐπειδὴ δὲ κατήπειγεν ἡ χρεία, τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν νυν μάλιστα σπουδαιότερον ἀπαιτησάντων ἡμᾶς τὰ παλαιὰ ἐπηγγελμένα, ἐμνημόνευσα τοῦ εἰπόντος (39)· Δίδου σοφῶ ἀφορμὴν καὶ σοφώτερος ἔσται. Ὡστε ἔξεστι τῷ βουλομένῳ ἀφορμὴν ἀντάρκτη ἐκ τῶν παρακειμένων εὐληπτότι ἀναλαβεῖν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, καὶ γνωρίσαι ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἐν πάσαις ταῖς θεοπνεύστοις Γραφαῖς συμφωνίαν, ἄλλως τε καὶ μιᾶς φωνῆς ἀρκούσης τοῖς πιστοῖς καὶ πεπληροφορημένοις τὴν ἀλήθειαν τῶν τοῦ Κυρίου ῥημάτων. Διὸ καὶ τὰ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ οὐ πάντα, ὀλίγα δὲ ἐκ πάντων παραθεῖσθαι ἀὔταρκτες ἐλογισάμην.

θῆναι. Alii duo mss. παραθεῖναι. Statim utraque editio τῶν ἀδελφῶν. Codex Voss. et alii tres τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν.

(39) Liber Vossii ἐμνημονεύσαμεν τοῦ εἰπόντος.

INDEX MORALIUM

- 1 De pœnitentia, et quod sit tempus idoneum ad D
pœnitentiam, deque proprietatibus, et fructibus ipsius.
- 2 De eo, quod qui a Deo inire gratiam studeat, ejus studium esse sincerum debet, atque ab omni pœnitentis rei contrariæ admistione vacuum.
- 3 De charitate erga Deum, et quomodo ea vere cognoscitur.
- 4 Qui sit honor erga Deum, et quæ item contumelia.
5. De charitate mutua, et proprietatibus ipsius.
- α' Περὶ μετανοίας, καὶ τίς ὁ τῆς μετανοίας καιρὸς, καὶ περὶ τῶν ἰδιωμάτων αὐτῆς, καὶ περὶ τῶν καρπῶν αὐτῆς.
- β' Περὶ τοῦ ἀμειγῆ παντὸς ἐναντίου, καὶ καθαρὰν εἶναι τὴν σπουδὴν τῶν εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ βουλομένων.
- γ' Περὶ τῆς εἰς Θεὸν (40) ἀγάπης, καὶ τίς ἡ ταύτης ἀπόδειξις.
- δ' Τίς ἡ εἰς Θεὸν τιμὴ, καὶ τίς ἡ ἀτιμία.
- ε' Περὶ τῆς εἰς ἀλλήλους ἀγάπης, καὶ τῶν ταύτης ἰδιωμάτων.

(40) Reg. tertius περὶ τῆς πρὸς Θεόν. Statim idem codex περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους.

- ς' Περὶ τοῦ θεῖν παρρησιαζέσθαι ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.
- ζ' Ὅτι μὴ ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν ἡ ὁμολογία τοῦ Κυρίου τοῖς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ παραβαίνουσιν.
- η' Περὶ πίστεως καὶ πληροφορίας τῶν τοῦ Κυρίου ῥημάτων.
- θ' Περὶ γνώσεως ἢ ἀγνοίας τῶν ἐπιβαλλόντων ἡμῖν.
- ι' Τί τὸ τέλος τῆς ἀμαρτίας, καὶ τί τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ.
- ια' Περὶ κριμάτων Θεοῦ, καὶ τοῦ ἀπ' αὐτῶν φόβου.
- ιβ' Περὶ ἀθετήσεως καὶ ἀντιλογίας, ἢ ὑπακοῆς καὶ φυλακῆς τῶν τοῦ Θεοῦ θελημάτων.
- ιγ' Περὶ τῆς ἐν παντὶ καιρῷ ἐτοιμότητος καὶ ἀνυπερθέτου σπουδῆς τῶν πρὸς εὐαρέστησιν Θεοῦ σπουδάζομένων.
- ιδ' Περὶ τῆς ἐκάστου τῶν κατὰ μέρος κατορθουμένων εὐκαιρίας.
- ιε' Ὅτι μὴ δεῖ τοῖς ἄλλων κατορθώμασιν ἐπελπίζοντα, τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀμελεῖν.
- ις' Περὶ τῶν οἰομένων ὠφελεῖσθαι τι ἐκ τοῦ συζῆν τοῖς καλοῖς καὶ εὐαρέστοις, καὶ ἑαυτοὺς μὴ κατορθούντων (41).
- ιζ' Πῶς δεῖ πρὸς τὸν παρόντα καιρὸν διατίθεσθαι.
- ιη' Περὶ τρόπου καὶ διαθέσεως τῶν περὶ τὴν ἐντολὴν (42) τοῦ Θεοῦ ἐσπουδαχότων.
- ιθ' Περὶ ἐμποδίζοντος καὶ ἐμποδιζομένου εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ.
- κ' Περὶ βαπτίσματος, καὶ τίς ὁ λόγος καὶ ἡ δύναμις τοῦ βαπτίσματος (43).
- κα' Περὶ κοινωνίας τοῦ σώματος, καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τίς ὁ ταύτης λόγος.
- κβ' Πῶς ἀπαλλοτριούται τις Θεοῦ, καὶ διὰ τίνων οἰκειούται Θεῷ.
- κγ' Περὶ τῶν ἠττωμένων καὶ εἰς ἃ μισοῦσιν ἀμαρτήματα.
- κδ' Περὶ ψεύδους καὶ ἀληθείας.
- κε' Περὶ ἀργολογίας, καὶ περὶ τῆς τῶν σπουδαίων λόγων οἰκονομίας.
- κς' Περὶ τοῦ θεῖν κεχρηῆσθαι πρῶτον μὲν ταῖς ἀπὸ τῶν Γραφῶν μαρτυρίαις (44) εἰς σύστασιν τῶν παρ' ἡμῶν γινομένων ἢ λεγομένων, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ συνηθείᾳ γνωριζομένοις.
- κζ' Περὶ τῆς πρὸς Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους κατὰ δύναμιν ἐξομοιώσεως.
- κη' Περὶ τοῦ διακριτικὸν εἶναι περὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἐναντίων.
- κθ' Περὶ τοῦ, ποιῶν τρόπον τὸ ἐπάγγελμα ἑαυτῶν πιστούμεθα.
- 6 Quod in confessione Dei, et Christi ejus, fidenter fortiterque agendum sit.
- 7 Quod non sit satis ad salutem confessio Domini, facientibus contra mandata ejus.
- 8 De fide et summa auctoritate ac certitudine verborum Domini.
- 9 De cognitione sive scientia ignorationeque rerum ad officium nostrum pertinentium.
- 10 Quis sit finis peccati, quisve item præcepti Dei.
- 11 De judiciis Dei, et quantopere ea sint metuenda.
- 12 De improbatione et impugnatione aut contradictione, vel obedientia et observatione voluntatum Dei.
- 13 De eo quod singulis momentis voluntate ac studio indilato parati esse debeamus ad ea, per quæ possimus inire Dei gratiam.
- 14 De maturitate opportuna et commoda cujuslibet recte facti.
- 15 Quod non debet quis, sperans in aliorum recte factis, negligere ipse officium suum.
- 16 De iis qui prodesse sibi aliquid opinantur, si cum bonis et Deo charis hominibus vivant, ipsi autem boni nihil faciant.
- 17 Quomodo occasione vitæ hujus, in qua sumus, uti debemus.
- 18 De modo et affectione animi, quæ teneri **231** ab his debeat, qui studium suum adhibent in conservandis præceptis Dei.
- 19 De iis, qui alios impediunt, vel ab aliis ipsi impediuntur, quominus obire possint mandatum Dei.
- 20 De baptisate, et quæ sit ratio et virtus baptismatis.
- 21 De communione corporis et sanguinis Christi, et quæ sit ratio hujus sacramenti.
- 22 Quomodo alienatur aliquis a Deo, quomodo ve item conciliatur.
- 23 De iis, qui, præ animi impotentia, in ea etiam quæ oderunt, peccata prolabantur.
- 24 De mendacio et veritate.
- 25 De inutili atque otioso sermone, deque utilium et studiosorum sermonum usu ac tractatione.
- 26 Quod ad ea confirmanda, quæ a nobis vel fiunt, vel dicuntur, primum petitis de sanctis litteris testimoniis utendum sit, deinde iis etiam, quæ in communi vitæ consuetudine nota sunt.
- 27 Quod pro viribus enitendum nobis est, ut quam simillimi Deo et sanctis ejus simus.
- 28 Quod perspicaces esse debemus et discreti in habendo bonorum et malorum delectu.
- 29 Qua ratione efficere possimus, ut professioni nostræ auctoritatem comparemus.

(41) Reg. tertius εὐαρέστοις, καὶ ἑαυτοὺς μὴ διορθούντων. Illud, καὶ ἑαυτοὺς, in utraque editione deest.

(42) Editi τῶν παρὰ τὴν ἐντολὴν. Antiqui tres libri τῶν περὶ τὴν.

(43) Reg. tertius δύναμις τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.

Mox idem codex διὰ τίνων οἰκειούται Θεῷ. Vox ultima in editis desiderabatur.

(44) Reg. secundus et utraque editio τὰς..... μαρτυρίας. Alii duo mss, ταῖς..... μαρτυρίαις. Paulo post Reg. tertius περὶ τοῦ, ποιῶν. Illud, περὶ τοῦ, deest in vulgatis.

- 30 De honore habendo rebus consecratis Deo.
 31 De usu rerum quæ sanctis sunt attributæ.
 32 De debitis et persolutionibus.
 33 De iis qui alios scandalizant, vel aliunde ipsi scandalizantur.
 34 Quod debeat unusquisque pro modulo virium suarum exemplar se ad res honestas cæteris præbere.
 35 De iis qui res honestas ac bonas vituperant.
 36 De honore et animi propensione erga sanctos.
 37 De iis qui in rebus minutis studium suum adhibent pro facultate sua.
 38 Quomodo accipiendi tractandique sint hospites.
 39 De firmitate et constantia animi in scandalis retinenda.
 40 De iis qui aliter docent.
 41 Quod excidi debent, qui auctores scandalorum sunt, et quod cum infirmioribus temperate et indulgenter est agendum.
 42 De eo quod Dominus venerit ad implendam legem.
 43 **232** De differentia inter mandata legis et mandata Evangelii.
 44 Quod onus Domini leve sit, et quod peccatum grave.
 45 De æqualitate in honoribus servanda, et de summissione animi, sive humilitate.
 46 De studio recte factorum majorum et minorum.
 47 De divitiis et paupertate, et de iis quæ his esse solent adjuncta et consequuntur.
 48 De beneficentia in fratres, et quod propterea opus faciendum sit.
 49 De iis, qui in judicio experiuntur, ac litigant et seipsos defendunt, vel etiam alios.
 50 De pace et pacificatione.
 51 Cujusmodi esse debeat is, qui proximum nitatur corrigere.
 52 De mœrore suscipiendo eorum causa, qui peccant, quomodo ve cum illis congregiendum: quando defugiendi, quandoque item in consortium cum cæteris recipiendi.
 53 Quod sit eorum judicium, qui injuriarum memoriam retinent, quæ sibi fuisse videntur illatæ.
 54 De judicio, et judicii suspensione vel discretionem.
 55 De affectione animi erga Deum, quomodoque ejus beneficia prædicare debemus, et pro iis gratias agere.
 56 De oratione, et quando, et quid, et quomodo, et pro quibus orandum sit.
 57 De elatione animi, quæ ex recte factis nascitur.
 58 De acquisitione donorum Dei, et de eorum in alios communicatione.
 59 De honore et gloria humanis.
 60 De differentia donorum divinorum, deque eorum

A λ' Περὶ τιμῆς ἀναθημάτων Θεοῦ.

λα' Περὶ χρήσεως τῶν τοῖς ἁγίοις ἀφωρισμένων.

λβ' Περὶ χρεῶν καὶ ἀποδόσεων.

λγ' Περὶ σκανδαλιζόντων καὶ σκανδαλιζομένων.

λδ' Περὶ τοῦ δεῖν ἕκαστον ἐν τῷ ἰδίῳ μέτρῳ τύπων καλῶν προκείσθαι τοῖς ἄλλοις.

λε' Περὶ τῶν τὰ καλὰ φανλιζόντων.

λς' Περὶ τῆς εἰς τοὺς ἁγίους τιμῆς καὶ διαθέσεως.

λζ' Περὶ τῶν ὀλίγα κατὰ δύναμιν προθυμουμένων.

λη' Ὅπως χρὴ δεξιῶσθαι.

λθ' Περὶ τῆς ἐν τοῖς σκανδαλοῖς στερότητας (45).

B μ' Περὶ ἑτεροδιδασκαλούντων.

μα' Περὶ ἐκκοπῆς τῶν σκανδαλιζόντων, καὶ φειδουῶν ἀσθενεστέρων.

μβ' Περὶ τοῦ τὸν Κύριον ἐπὶ τῷ πληρῶσαι τὸν νόμον λυθῆναι.

μγ' Περὶ διαφορᾶς ἐντολῶν τοῦ νόμου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

μδ' Ὅτι ἕλαφρόν τὸ τοῦ Κυρίου φορτίον, βαρεῖα ἁμαρτία.

με' Περὶ ἰσοτιμίας καὶ ταπεινοφροσύνης.

μς' Περὶ σπουδῆς κατορθωμάτων μειζόνων ἢ ἐλαττοτέρων.

C

μζ' Περὶ πλούτου καὶ πτωχείας, καὶ τῶν τούτοις τινος ποιμένων.

μη' Περὶ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφούς εὐποιίας, καὶ τῆς ταύτην ἐργασίας.

μθ' Περὶ δικαζομένου καὶ ἐκδικούντος ἑαυτὸν, ἢ ἕτερον.

ν' Περὶ εἰρήνης καὶ εἰρηνοποιίας.

να' Ποταπὸς ὀφείλει εἶναι ὁ τὸν πλησίον διορθοῦν πειρώμενος.

νβ' Περὶ τῆς ἐπὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι λύπης, καὶ ὅπως τοῖς συντυγχάνειν (46) χρὴ, καὶ πότε αὐτοὺς στρέφειν, ἢ πότε προσδέχεσθαι.

νγ' Τί τὸ κρίμα τῶν ἐφ' οἷς ἔδοξαν ἀδικεῖσθαι (47) σικακούντων.

D

νδ' Περὶ τοῦ κρίνειν, καὶ περὶ τοῦ διακρίνεσθαι.

νε' Περὶ διαθέσεως καὶ ὁμολογίας τῶν τοῦ Θεοῦ χαρισμάτων, καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς εὐχαριστίας.

νς' Περὶ προσευχῆς, καὶ πότε, καὶ τί, καὶ πῶς, καὶ τίνος προσεύχεσθαι δεῖ.

νζ' Περὶ τῆς ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐπάρσεως.

νη' Περὶ κτήσεως χαρισμάτων Θεοῦ, καὶ μεταδόσεως.

νθ' Περὶ τιμῆς καὶ δόξης ἀνθρωπίνης.

ξ' Περὶ διαφορᾶς χαρισμάτων Θεοῦ, καὶ συ

(45) Utraque editio περὶ τῆς ἐν τοῖς σκανδαλοῖς στερότητας. Reg. tertius περὶ τῆς ἐν τοῖς καλοῖς στερότητας.

(46) Reg. tertius ἐντυγχάνειν.

(47) Reg. tertius ἔδοξαν ἠδικῆσθαι. Aliqua post utraque editio καὶ τοῦ διακρίνεσθαι. Alii mss. καὶ περὶ τοῦ.

- νίας τῶν ἐν τούτοις ὑπερεχόντων, ἢ ὑποβεβηκό- **A**
των.
- ξά' Περὶ τῆς ὡς ἐν ἀνθρώποις (48) εὐτελείας τῶν ὑπο-
δεχομένων τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν.
- ξβ' Περὶ πειρασμῶν, καὶ πότε μὲν ὑπαναχωρεῖν δεῖ,
πότε δὲ ἐνίστασθαι, καὶ πῶς τοῖς ἐναντίοις ἀπαν-
τᾶν.
- ξγ' Περὶ δειλίας καὶ θάρρους ἐν ταῖς περιστάσεσι.
- ξδ' Περὶ χαρᾶς τῆς ἐν τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ παθήμασιν.
- ξε' Ὅπως δεῖ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τέλει προσεύχσθαι.
- ξς' Περὶ τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τοὺς ὑπὲρ εὐσε-
βείας (49) ἀγωνιζομένους, καὶ περὶ τῶν τούτοις συνα-
γωνιζομένων.
- ξζ' Περὶ τῶν ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι λυπομένων.
- ξη' Περὶ διαφορᾶς τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ τοῦ μέλ-
λοντος.
- ξθ' Περὶ τῶν ὁμοῦ καὶ κατὰ συνάφειαν ἀπαγορευομέ-
νων (50) ὑπὸ τῆς Γραφῆς, ἢ ἐγκρινόμενων.
- ο' Περὶ τῶν τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἐγχειριζο-
μένων, καὶ πότε, καὶ τίνας, καὶ τί διδάσκειν, καὶ
πῶς ἑαυτοὺς προκατορθοῦν τοὺς τοιούτους χρῆ·
καὶ ὅπως ἐν τῷ κήρῳ παρῶρησιάζεσθαι, καὶ
πῶς ἐπιμελεῖσθαι τῶν πεπιστευμένων, καὶ ποῖα
διαθέσει, καὶ περὶ ποῖα τῶν σπουδασμάτων προ-
ηγουμένως καταγίνεσθαι (51)· καὶ ὅπως καθα-
ρεύειν ἀπὸ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρεπομένων
ἐλαττωμάτων, καὶ ἐπὶ ποῖον ἄγειν μέτρον τοὺς
διδασκομένους, καὶ πῶς ἐνάγειν τοὺς ἀντιδιατιθε- **C**
μένους, καὶ τίνα τρόπον εἶκειν τοὺς διὰ φόβον
παραιτουμένους (52), καὶ πῶς ἀναχωρεῖν τῶν
δι' ἀγνωμοσύνην μὴ καταδεχομένων· καὶ πῶς τι-
νας χειροτονεῖν, ἢ ἀποβάλλειν (53) τοὺς χειρο-
τονημένους· καὶ ὅτι χρῆ τῶν προεστῶτων ἕκαστον
ὑπεύθυνον ἑαυτὸν ἡγεῖσθαι (54), καὶ τοῖς πεπι-
στευμένοις αὐτῷ εἰς τὴν περὶ ὧν ποιεῖ καὶ λέγει
πληροφορίαν.
- οα' Περὶ τῶν κατὰ συνάφειαν ἐπὶ τοῖς προεστῶσι δια-
τεταγμένων.
- οβ' Ὅπως δεῖ τοὺς διδασκομένους διακρίνειν τοὺς
πνευματικοὺς τῶν διδασκάλων ἀπὸ τῶν μὴ τοιού-
των, καὶ ὅπως πρὸς αὐτοὺς διατίθεσθαι, ἢ τὰ παρ' **D**
αὐτῶν δέχεσθαι.
- ογ' Περὶ τῶν ἐν γάμῳ.
- οδ' Περὶ χηρῶν.
- οε' Περὶ δούλων καὶ δεσποτῶν.
- ος' Περὶ τέκνων καὶ γονέων.
- (48) Reg. tertius περὶ τῆς ἐν ἀνθρώποις.
- (49) Reg. primus περὶ τῆς εὐσεβείας. Ibidem Reg.
tertius τῶν ἐν τούτοις.
- (50) Reg. tertius συνάφειαν ἀπαγορευμένων. Mox
idem codex καὶ τί δεῖ διδάσκειν.
- (51) Editio Ven. in margine προηγουμένως κατα-
γενώσκεισθαι. Mox utraque editio παρεπομένων ἐλατ-
τωμάτων. Reg. tertius παρεχομένων ταῖς ἀρχαῖς
ἐλαττ.
- (52) Reg. tertius εἶκειν τοῖς διὰ φόβον παραιτου-
μένοις. Utraque editio εἶκειν τοὺς.... παραιτουμέ-
νους.
- (53) Editio Ven. in contextu χειροτονεῖν ἢ ἀνα-
βάλλειν· at in margine habet χειροτονεῖν ἢ ἀποβάλ-
λειν, et ita quoque scriptum invenitur in Reg. se-
cundo.
- (54) Sic libri veteres. Editio Paris. ὑπεύθυνον
ἡγεῖσθαι, τοῖς.
- inter se concordia, qui in his præcellunt, vel
etiam inferiores sunt.
- 61 De abjecta conditione (si ut homines respicias)
eorum qui suscipiunt gratiam Dei.
- 62 De tentationibus, et quando iis concedere oporteat,
et quando item resistere, quomodove ad-
versariis occurrere.
- 63 De timore vel animi præsentia in periculis.
- 64 De lætitia, quam habere debemus in iis, quæ
Christi causa incommoda sustinemus.
- 65 Quomodo in ipso etiam extremo vitæ exitu orare
nos conveniat.
- 66 De iis qui eos deserunt, qui pro defendenda
pietate certamina suscipiunt, itemque de iis, qui
eos adjuvant.
- B** 67 De iis qui morientium causa misere mœrore se
affligunt.
- 68 De **233** differentia, quæ est inter vitam hanc
et futuram.
- 69 De iis, quæ simul et conjunctim a sanctis litte-
ris vel vetantur, vel etiam jubentur.
- 70 De iis, quibus Evangelii prædicatio committitur:
et quando, et quos, et quid docere, et quomodo
ante corrigere seipsos debeant, qui tales sunt: et
quomodo in prædicatione libere et fortiter agere,
quomodo eorum qui sibi crediti sint, commo-
dis et saluti providere, et cujusmodi animi affec-
tione, et in cujusmodi studiis versari: et quo-
modo castos se ab iis vitiis conservare, quæ ut
plurimum ejusmodi hominum generi solent esse
adjuncta: et quos docendos susceperint, ad cu-
jusmodi mensuram eos perducere, quomodo
reluctantes inducere: et quomodo iis auscultare,
qui propter metum aliquem eorum prædicationem
recusant, quomodoque item ab iis recedere, qui
ipsam ex improbitate nolunt admittere, et quo-
modo aliquos designare, vel designatos jam im-
probare: oportereque unumquemque qui cæteris
præsit, obnoxium se esse existimare ad reddendam
iis qui ejus curæ crediti sint, rationem de
omnibus quæ faciant et dicant.
- 71 De iis quæ conjunctim præcepta sunt iis qui
aliis præsent.
- 72 Qua ratione debeant ii, qui docentur, spiritua-
les magistros discernere ab iis qui tales non
sunt, quomodove erga ipsos esse animati, vel
quomodo quæ ab ipsis dicantur suscipere.
- 73 De iis, qui matrimonio conjuncti sunt.
- 74 De viduis.
- 75 De servis et dominis.
- 76 De filiis et parentibus.

77 De virginibus.

78 De iis, qui militiæ operam dant.

79 De principibus et subjectis.

80 Cujusmodi in universum ratio esse Christianos postulet, et cujusmodi eos qui aliis præsent.

A ος̄ Περί παρθένων.

οη̄ Περί στρατευσόντων.

οθ̄ Περί ἀρχόντων καὶ ὑπηκόων.

π̄ Ποταπὸς εἶναι βούλεται καθόλου ὁ λόγος τοῦς Χριστιανοῦς, καὶ ποταπὸς τοῦς προσητάς.

ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ.

INITIUM MORALIUM *

234 REGULA I.

Quod oportet credentes Domino primum pœnitentiam agere, juxta prædicationem Joannis, et ipsius Domini nostri Jesu Christi. Quippe illi qui nunc pœnitentiam non agunt, ipsi gravius condemnantur, quam ii qui ante Evangelium fuerunt condemnati.

Caput I.

Exinde cœpit Jesus prædicare et dicere: Pœnitentiam agite: appropinquavit enim regnum cœlorum (Matth. 1v, 17). Tunc cœpit exprobrare civitatibus (Matth. xi, 20-22), in quibus factæ sunt plurimæ virtutes ejus, quod non egissent pœnitentiam. Væ tibi Chorozaïm; væ tibi, Bethsaida; quia si in Tyro et Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in sacco et cinere desidentes, pœnitentiam egissent. Verumtamen Tyro et Sidoni remissius erit in die judicii, quam vobis, etc.

Quod præsens tempus pœnitentiæ et veniæ peccatorum tempus sit: in futuro vero sæculo erit justum judicium remunerationis.

Caput II.

Ut autem sciatis, quod potestatem habet Filius hominis in terra dimittendi peccata, ait (Marc. ii, 10) Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata in cœlo: et quæcunque solveritis super terram, erunt soluta in cœlo. Iterum amen dico vobis, quod si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcunque petierint, fiet illis a Patre meo qui in cœlis est (Matth. xviii, 18, 19).... Quia venit hora, in qua omnes qui in monumentis

* Hic titulus legitur in editione Ven. et in antiquis duobus libris. Hoc opus divisum invenitur in editione Paris. in multa capita, pro argumentorum varietate; sed illorum capitum ne vestigium quidem exstat in veteribus nostris libris; quoniam tamen ejusmodi divisio res distinguit, memoriamque juvat, nihil mutandum judicavi.

(55-56) Monere juvat, nonnulla identidem in nostro codice Regio et in veteri libro Messanensi addi. Hic igitur post illud, καὶ τὰ ἐξῆς, hæc sequuntur in duobus his quos dixi codicibus, ἀνδρες Νενευῖται

B

ΟΡΟΣ Α'.

Ὅτι δεῖ τοῦς πιστεύοντας τῷ Κυρίῳ μετανοῆσαι πρῶτον, κατὰ τὸ κήρυγμα Ἰωάννου, καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· χειρὸν γὰρ τῶν πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου κατακριθέντων οἱ νῦν μὴ μετανοοῦντες κατακρίνονται.

Κεφάλαιον α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρῦσαι, καὶ λέγει· Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν..... Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλείσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. Οὐαὶ σοι, Χωραζὶν, οὐαὶ σοι, Βηθσαιδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῶ καθήμεναι μετενόησαν. Πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ ὑμῖν, καὶ τὰ ἐξῆς (55-56).

Ὅτι τῆς μετανοίας καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν ὁ παρῶν ἔστι καιρὸς· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἡ δικαία κρίσις τῆς ἀνταποδόσεως.

Κεφάλ. β'.

ΜΑΡΚΟΣ. Ἴνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀμαρτίας ἀφιέναι, λέγει· ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἀμὴν λέγω (57) ὑμῖν, ὅσα ἂν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος, οὗ ἕνα αἰτήσωσιν, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς (58). ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ἧ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς

ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης· ἕως καὶ ἰδοὺ πλείον Σολομῶντος ὧδε· Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione ista: et ecce plus quam Salomon hic (Matth. xii, 41, 42).

(57) Sic editio Ven. et antiqui libri. Editio Paris. λέγει. Καὶ πάλιν· ἀμὴν λέγω.

(58) Rursus post illud, τοῦ ἐν οὐρανοῖς, hæc sequuntur in duobus illis quos notavi libris, μέλλει γὰρ ὁ, et cætera usque ad voces, πρᾶξιν αὐτοῦ. Lege Matth. xvi, 27.

φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ἡ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου, καὶ ἀμετανοητον καρδίαν, θησαυρίζεις ἐαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως, καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀπωδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ΠΡΑΞΕΙΣ. Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς, τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν· καθότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην.

Ὅτι δεῖ τοὺς μετανοοῦντας κλαίειν πικρῶς, καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα ἴδια τῆς μετανοίας, ἐκ καρδίας ἐπιδείκνυσθαι.

Κεφάλ. γ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος αὐτῷ, ὅτι Πρὶν ἢ ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με. Καὶ ἐξελθὼν ἔξω, ἐκλαυσε πικρῶς. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Ἄλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς, παρεκάλεσεν ἡμᾶς ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου. Οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ἢ παρεκλήθη ὑφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ. Καὶ μετ' ὀλίγου· Ἴδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς, πόσῃν κατεργάσατο ἐν ὑμῖν σπουδὴν· ἀλλὰ ἀπολογία, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκτησιν· ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἀγνοοῦς εἶναι ἐν τῷ πράγματι. ΠΡΑΞΕΙΣ. Πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο, ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. Ἰκανοὶ τε τῶν τὰ περίεργα πράξαντων συγκομίσαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον αὐτῶν.

Ὅτι τοῖς μετανοοῦσιν οὐκ ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν ἡ ἀναχώρησις μόνη τῶν ἀμαρτημάτων, χρεῖα δὲ αὐτοῖς καὶ καρπῶν ἀξίων τῆς μετανοίας.

Κεφάλ. δ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξε ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ δοῦναι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς (59)· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. Ἦδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται. Πᾶν οὖν δένδρον, μὴ ποιῶν καρπὸν καλόν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

Ὅτι μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν οὐκ ἔστι καιρὸς κατορθωμάτων, τοῦ Θεοῦ τὸν παρόντα καιρὸν

*A egerunt, in resurrectionem iudicii (Joan. v, 28, 29). An divitias bonitatis ejus, et patientiæ, et longanimitatis contemnis, ignorans quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam et impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ et revelationis, et justi iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera ejus (Rom. ii, 4-6). Et tempora quidem hujus ignorantia despiciens Deus, nunc annuntiat **235** hominibus omnibus, ut pœnitentiam agant; eo quod statuit diem, in quo judicaturus est orbem (Act. xvii, 30, 31).*

B Quod pœnitentiam agentes oporteat amare flere, et reliqua, quæ pœnitentiæ propria sunt, ex corde proferre.

Caput III.

Et recordatus est Petrus verbi Jesu, qui dixerat ei: Priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras flevit amare (Matth. xxvi, 75).... Sed qui consolatur humiles, consolatus est nos in adventu Titi. Non solum autem in adventu ejus, sed etiam in consolatione qua consolatus est in vobis, referens nobis vestrum desiderium, vestrum fletum, vestram æmulationem pro me (II Cor, vii, 6, 7). Et paulo post: Ecce enim hoc ipsum, secundum Deum contristari vos, quantam in vobis effecit sollicitudinem; sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed vindictam: in omnibus vos exhibuistis incontaminatos esse negotio (ibid., 11). Multique credentium veniebant, confitentes et annuntiantes actus suos. Multi etiam ex eis, qui curiosi exercuerant, allatos libros combusserunt coram ipsis (Act. xix, 18, 19).

C Quod illud non satis sit pœnitentibus, si tantum modo recesserint a peccatis, sed eis opus esse, ut fructus pœnitentiæ dignos ferant.

Caput IV.

D Videns autem multos Phariseorum et Sadducæorum venientes ad baptismum suum, dixit eis: Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ: et ne vobis libeat dicere intra vos ipsos: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quod potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Jam enim et securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor, quæ non facit fructum bonum, exciditur, et in ignem mittitur (Matth. iii, 7-11).

Quod post discessum ex hac vita non est tempus recte factorum: quandoquidem Deus præsens

(59) Hunc locum ita interpretatur Erasmus: *Et ne sitis hac mente, ut dicatis intra vos ipsos, etc. Ad verbum. Ne videamini dicere, etc.*

tempus in lenitate impertivit ad faciendā ea, quibus gratia ipsius conciliatur,

Caput V.

Tunc simile erit regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obviam sponso. Quinque autem ex eis erant prudentes, et quinque fatuæ: quæ fatuæ, acceptis lampadibus suis, non sumpserunt oleum 236 secum: prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus suis. Moram autem faciente sponso, dormitaverunt omnes et dormierunt. Media autem nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines illæ, et ornaverunt lampades suas. Fatuæ autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt vero prudentes, dicentes: Ne forte non sufficiat nobis et vobis; ite potius ad vendentes, et emite vobis. Dum autem irent emere, venit sponsus: et quæ paratæ erant, intraverunt cum eo ad nuptias, et clausa est janua. Novissime autem veniunt et reliquæ virgines, dicentes: Domine, Domine, aperi nobis. At ille respondens ait: Amen dico vobis, nescio vos (Matth. xxv, 1-13). Contendite intrare per angustam portam, quia multi, dico vobis, quærent intrare, et non poterunt. Cum autem surrexerit paterfamilias, et clauserit ostium, et cæperitis foris stare, et pulsare ostium, dicentes: Domine, Domine, aperi nobis: et respondens dicet vobis: Nescio vos unde sitis (Luc xiii, 24, 25). Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis: nemini dantes ullam offensionem, ne vituperetur, ministerium, sed in omnibus exhibentes nosmetipsos sicut Dei ministros (II Cor. vi, 2-4). Ergo dum tempus habemus, operemur bonum erga omnes (Gal. vi, 10).

REGULA II.

Quod fieri nequit, ut is qui sese etiam negotiis a pietate alienis immiscet, Deo serviat.

CAPUT I.

Nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum odio habebit, et alterum diliget: aut unum sustinebit, et alterum contemnet. Non potestis Deo servire et mammonæ (Matth. vi, 24). Nolite jugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? quæ autem conventio Christo ad Belial? aut quæ pars fidei cum infidei? quis autem consensus templo Dei cum idolis? (II Cor. vi, 14-16).

Quod oportet eum qui Evangelio obedit, primum purgari ab omni inquinamento carnis et spiri-

(60) Utraque editio καιρόν επιμερήσαντος. Libri veteres επιμετρήσαντος.

(61) Reg. tertius αγωνίζεσθε εισελθειν.

επιμετρήσαντος (60) εν μακροθυμία εις εργασίαν των προς την αυτου ευαρέστησιν.

Κεφάλ. ε΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τότε ομοιωθήσεται η βασιλεία των ουρανων δεκα παρθένοις, αιτινες, λαβουσαι τας λαμπάδας αυτων, εξηλθον εις απαντησιν του νυμφιου. Πεντε δε ησαν εξ αυτων φρονιμοι, και πεντε μωραι· αιτινες μωραι, λαβουσαι τας λαμπάδας αυτων, ουκ ελαβον μεθ' αυτων ελαιον· αι δε φρονιμοι ελαβον ελαιον εν τοις αγγείοις αυτων μετα των λαμπάδων αυτων. Χρονίζοντος δε του νυμφιου, ενύσταξαν πασαι και εκάθευδον. Μέσης δε νυκτός κραυγή γέγονεν· Ἴδού ο νυμφίος ερχεται, εξέρχεσθε εις απαντησιν αυτου. Τότε ηγέρθησαν πασαι αι παρθένοι εκειναι, και εκόσμησαν τας λαμπάδας αυτων. Αι δε μωραι ταίς φρονιμοις ειπον· Δότε ημιν εκ του ελαιου υμων, οτι αι λαμπάδες ημων σβεννυνται. Απεκρίθησαν δε αι φρονιμοι, λέγουσαι· Μη ποτε ουκ αρκέση ημιν και υμιν· πορεύεσθε δε μάλλον προς τους πωλουοντας, και αγοράσατε εαυταις. Απερχομένων δε αυτων αγοράσαι, ηλθεν ο νυμφίος, και αι ετοιμοι εισηλθον μετ' αυτου εις τους γάμους, και εκλείσθη η θύρα. Ὑστερον δε ερχονται και αι λοιπαι παρθένοι, λέγουσαι· Κύριε, Κύριε, ανοιξον ημιν. Ο δε αποκριθείς, ειπεν· Ἀμην λέγω υμιν, ουκ οίδα υμας. **ΛΟΥΚΑΣ.** Ἀγωνίσασθε εισελθειν (61) δια της στενης πυλης, οτι πολλοι, λέγω υμιν, ζητήσουσιν εισελθειν, και ουκ ισχύσουσιν. Αφ' ου αν εγερωθη ο οικοδεσποτης, και αποκλείσῃ την θύραν, και αροξησθε εξω εστάναι, και κρούειν την θύραν, λέγοντες· Κύριε, Κύριε, ανοιξον ημιν· και αποκριθείς ερει (62) υμιν· Ουκ οίδα υμας πόθεν εστέ. **ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β΄.** Ἴδού νυν καιρος επιδράσδεκτος, ιδού νυν ημέρα σωτηρίας· μηδεμίαν εν μηδενι διδόντες προκοπήν, ινα μη μωμηθη η διακονία, αλλ' εν παντι συνιστώντες εαυτους, ως Θεου δίακονοι **ΠΡΟΣ ΓΑΛ.** Ἄρα ουν ως καιρόν εχομεν, εργαζώμεθα το αγαθόν προς πάντας.

ΟΡΟΣ Β΄.

Ἵτι αδυνατον δουλευσαι Θεω τον και τοις αλλοτριοις της θεοσεβείας επιμιγνύμενον πράγμασιν.

Κεφάλαιον α΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ουδεις δύναται δυσι κυριοις δουλεύειν· η γαρ τον ένα μισησει, και τον ετερον αγαπήσει· η ενος ανθεξεται, και του ετερου καταφρονήσει. Ου δύνασθε Θεω δουλεύειν και μαμωνᾷ **ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β΄.** Μη γίνεσθε ετεροζυγουντες απίστοις. Τις γαρ μετοχή δικαιοσύνη και ανομία; η τις κοινωνία φωτι προς σκοτος; τις δε συμφώνησις Χριστω προς Βελιάλ; η τις μερίς πιστω μετα απιστου; τις δε συγκατάθεσις ναυ Θεου μετα ειδώλων;

Ἵτι τον υπακούσαντα (63) τῷ Ευαγγελίῳ δεῖ πρώτον καθαρισθῆναι από παντός μολυσμου σαρκός

(62) Editio utraque ερει, ουκ. Reg. tertius ερει υμιν, ουκ.

(63) Reg. tertius τον υπακούοντα.

καὶ πνεύματος, ἵνα οὕτως εὐπρόδεκτος τῷ Θεῷ γένηται ἐν τοῖς τῆς ἀγιωσύνης κατορθώμασιν.

Κεφάλ. β'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμυσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκρασίας (64). Φαρισαῖε τυφλὲ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρὸν. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπήτοι, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ.

*Ὅτι ἀδύνατον μαθητὴν τοῦ Κυρίου γενέσθαι τὸν προσπαθῶς ἔχοντα πρὸς τι τῶν παρόντων, ἢ ἀνεχόμενον τινος τῶν καὶ ἐπ' ὀλίγον (65) ἀφελκόντων ἐντολῆς Θεοῦ.

Κεφάλ. γ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἀξιός. Καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἀξιός. Καὶ ὁς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, γὰρ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἀξιός..... Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. Ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν (66).

ΟΡΟΣ Γ'.

*Ὅτι πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολὴ ἐν τῷ νόμῳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐμαρτυρήθη, ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας· καὶ δευτέρα, ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν.

Κεφάλ. α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεὸν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου. Αὕτη ἐστὶν ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολὴ· δευτέρα δὲ ὁμοία, αὕτη (67)· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν.

*Ὅτι ἔλεγχος τοῦ μὴ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν, καὶ τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, τὸ, τὰς ἐντολάς αὐτοῦ μὴ τηρεῖν· ἀποδείξεις δὲ τοῦ ἀγαπᾶν, ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, ἐν ὑπομονῇ (68) τῶν αὐτοῦ παθημάτων μέχρι θανάτου.

Κεφάλ. β'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου, καὶ τη-

(64) Vocula ἐξ addida est ex antiquis duobus libris. Ibidem Reg. primus ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας, rapina et iniquitate.

(65) Reg. tertius καὶ κατ' ὀλίγον.

(66) Post illud, ἀπολέσει αὐτήν, addita inveniuntur illa ex Luca ix. 61 et 62, in his quæ jam indicavi exemplaribus, εἶπε δὲ καὶ ἕτερος, ἀκολουθήσω, et cætera ad illas usque voces, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Item in utroque libro Mess. et Reg. tertio sequuntur illa ex eodem Luca xiv, 26 et sq., εἴ τις ἔρχεται πρὸς με, et cætera

tus, ut sic acceptus fiat Deo in perpetrands sanctimonie operibus.

Caput II.

Væ vobis, scribæ et Pharisei hypocritæ, quia mundatis externum poculi patinæque partem, intrinsecus autem plenasunt rapina et intemperantia. Phariseæ cæce, munda prius quod est intra poculum et patinam, ut et exteriores ipsorum partes puræ fiant (Matth. xxiii, 23, 26). Has ergo habentes **237** promissiones, charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei (II Cor. vii, 1)

Quod impossibile est discipulum Domini fieri eum qui re aliqua præsentis afficitur, aut aliquid tolerat, quod se vel modice a Dei mandato avocet.

Caput III.

Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Et qui amat filiam aut filium plus quam me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me, non est me dignus (Matth. x, 37, 38). Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. Qui enim vult animam suam salvam facere, perdet eam (Matth. xvi, 24, 25).

REGULA III.

Quod primum et magnum mandatum in lege a Domino declaratum sit illud esse, Deum diligere ex toto corde: secundum vero, diligere proximum sicut seipsum.

Caput I.

Ait illi Jesus: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua, et ex tota mente tua. Hoc est primum et magnum mandatum; secundum autem simile, istud est: Diliges proximum tuum sicut teipsum (Matth. xxii, 37-39).

Quod argumentum sit quod quis Deum non diligat, et ipsius Christum, si ipsius mandata non servat: dilectionis autem testificatio est mandatorum Christi observatio in tolerandis usque ad mortem afflictionibus, quæ illius causa eveniunt.

Caput II.

Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui

usque ad voces has, ὁς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητής.

(67) Utraque editio et antiqui tres libri ὁμοία, αὕτη, Secundum autem quod est simile, istud est. At textus sacer aut αὐτῇ, aut ταύτῃ, secundum autem simile huic.

(68) Utraque editio et Reg. secundus, Χριστοῦ, ἐν ὑπομονῇ. Alii duo mss. ὑπομονή, atque tolerantia afflictionum. Ibidem Reg. primus recenti manu τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ παθημάτων.

diligit me. Qui non diligit me, sermones meos non servat (Joan. xiv, 21, 24). Si praecepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea, sicut et ego praecepta Patris mei servavi, et maneo in ejus dilectione (Joan. xv, 10). Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas an periculum? an gladius? Sicut scriptum est: Quoniam propter te mortificamur tota die; aestimati sumus sicut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos (Rom, viii, 35-38; Ps. l. XLIII, 22).

238 REGULA IV.

Quod is honore et gloria afficit Deum, qui voluntatem illius efficit: et contra, contumelia, qui legem illius violat.

Caput I.

Ego te glorificavi super terram; opus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam (Joan. xvii, 4). Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est (Matth. v, 16). Ut sitis sinceri et sine offensa in diem Christi, repleti fructibus justitiae, qui sunt per Jesum Christum, in gloriam et laudem Dei (Philipp. i, 10, 11). Qui in lege gloriaris, per pravariationem legis Deum inhonoras (Rom. ii, 23).

REGULA V.

Quod oportet ab omni odio erga omnes purum esse, et inimicos diligere: pro amicis vero animam ponere, ubi necessitas vocarit; et talem habere dilectionem, qualem habuit erga nos Deus, et Christus ipsius.

Caput V. I

Audistis, quod dictum est antiquis: Diliges proximum tuum, et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros (Matth. v, 43, 44). Et paulo inferius: Eritis ergo vos perfecti, sicut Pater vester caelestis perfectus est (ibid. 49) ... Sic enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret (Joan. iii, 16) ... Hoc est praeceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. Majorem hanc charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis (Joan. xv, 12, 13.) ... Et eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos. Estote ergo misericordes, sicut et Pater vester misericors est (Luc. vi, 35) ... Commendat autem charitatem suam Deus in nobis: quod cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est (Rom. v, 8) ... Estote ergo imitatores Dei sicut filii charissimi: et ambulate in dilectione, sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semet-

(69) Reg. tertius ὅλην τὴν ἡμέραν.

(70) Regii primis et tertius καθαρεύοντας... καὶ τὴν ψυχὴν... ἔχοντας.

ῥῶν αὐτάς, ἐκεῖνάς ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με. Ὁ μὴ ἀγαπῶν με, τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ. Ἐάν τας ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολάς του Πατρὸς μου τητήρηκα, καὶ μένω αὐτου ἐν τῇ ἀγάπῃ. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης του Χριστου; θλίψις; ἡ στενοχωρία; ἡ διωγμός; ἡ λιμός; ἡ γυμνότης; ἡ κίνδυνος; ἡ μάχη; Καθὼς γέγραπται· Ὅτι ἕνεκα σου θανατούμεθα πᾶσαν ἡμέραν (69), ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ἄλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ του ἀγαπήσαντος ἡμᾶς, καὶ τὰ ἐξῆς.

ΠΡΟΣ Δ'.

Ὅτι τιμᾶ καὶ δοξάζει τὸν Θεὸν ὁ τὸ θέλημα αὐτου ἐργαζόμενος· ἀτιμάζει δὲ, ὁ παραβαίνων αὐτου τὸν νόμον.

Κεφάλ. α'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὁ δὲ δώκῃς μοι ἵνα ποιήσω. ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠ. Ἴνα ἦτε εὐλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, πεπληρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης τῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἑπαινον Θεοῦ. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ὅς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις.

ΠΡΟΣ Ε'.

Ὅτι δεῖ, παντὸς μίσους πρὸς πάντας καθαρεύοντα (70), καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν· ὑπὲρ δὲ τῶν φίλων τὴν ψυχὴν τιθεῖναι, ὅταν χρεῖα καλῆ, τοιαύτην ἔχοντα ἀγάπην, οἷαν ἔσχε πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεὸς, καὶ ὁ Χριστὸς αὐτοῦ.

Κεφάλ. α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἠκούσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· Ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡσπερ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν. ΙΩΑΝΝΗΣ. Οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν (71). Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους, καθὼς ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστὶ ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς, ὅτι, ἔτι ἀμαρτωλῶν ἡμῶν ὄντων, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ ὡς τέκνα ἀγαπητὰ, καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγά-

(71) Reg. tertius μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ut omnis qui credit in eum, non pereat.

πησεν ἡμᾶς, καὶ καρέθωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφο-
ρὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ (72).

Ὅτι ἀπόδειξις τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν ἢ ἐν αὐτῷ
πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη.

Κεφάλ. β'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μα-
θηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

Ὅτι ἔλεγχος τοῦ μὴ ἔχειν τὴν Χριστοῦ ἀγάπην πρὸς
τὸν πλησίον τὸ ποιῆσαι τι τῶν βλαπτόντων ἢ λυ-
πούντων αὐτὸν εἰς ἐκκοπήν τῆς πίστεως, καὶ συγ-
κεχωρημένον ὑπὸ τῆς Γραφῆς τῷ ἰδίῳ λόγῳ τὸ γινώ-
μενον ἦ.

Κεφάλ. γ'.

ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Εἰ γὰρ διὰ βρώμα ὁ ἀδελγός σου λυ-
πεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. Μὴ τῷ βρώ-
ματί σου ἐκείνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ ὁ Χριστὸς ἀπέ-
θανεν.

Ὅτι δεῖ τὸν Χριστιανὸν καὶ τὸν λυπούμενον κατ' αὐτοῦ
παντὶ τρόπῳ τὸ γε ἐπ' αὐτῷ θεραπεύειν.

Κεφάλ. δ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ
τὸ θυσιαστήριον, κακεῖ (73) μνησθῆς, ὅτι ὁ ἀδελγός
σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσ-
θεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον, διαλλάγηθι
τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Αἰδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι
ἀνεχόμεθα, βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν.

Ὅτι τὴν (74) κατὰ Χριστὸν ἀγάπην ὁ ἔχων ἔστιν ὅτε
καὶ λυπεῖ πρὸς τὸ συμφέρον τὸν ἀγαπώμενον.

Κεφάλ. ε'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με,
καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με. Ποῦ ὑπάγεις; Ἄλλ'
ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἢ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν
καρδίαν. Ἄλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν· συμφέρει
ὑμῖν, ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. Ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παρά-
κλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Ὡστε
με μᾶλλον χαρῆσαι, ὅτι, εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ
ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμέλομην. Βλέπω
γὰρ, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὄραν, ἐλύπη-
σεν ὑμᾶς. Νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι
ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. Ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ Θεόν,
ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν.

ΟΡΟΣ ζ'.

Ὅτι δεῖ ἀφόβως καὶ ἀνεκπαισχύτως παρρησιάζεσθαι
ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ
τῶν λόγων αὐτοῦ.

(72) Idem codex τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, *Deo et Patri*.

(73) Reg. tertius θυσιαστήριον καὶ ἐκεῖ. Mox hic

A ipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo
(Ephes. v, 1, 2).

Quod certa nota discipulorum Christi mutua est
in ipso dilectio.

Caput II.

In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei
estis, si dilectionem habueritis ad invicem (Joan.
xiii, 35).

239 Quod evidens argumentum sit, aliquem cha-
ritatem Christi in proximum non habere, si
quidpiam peragit, quod noceat, aut molestiam
ei afferat ad fidei excisionem: tametsi id quod
efficitur, ratione quadam speciali a Scriptura
concessum est.

B

Caput III.

Si enim propter cibum frater tuus contristatur,
jam non secundum charitatem ambulas. Noli
cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mor-
tuus est (Rom. xiv, 15).

Quod Christianus eum etiam qui adversus ipsum
male afficitur, omni modo et quantum in se est,
delinire debeat.

Caput IV

Si ergo offers munus tuum ad altare, et ibi
recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid
adversum te, relinque ibi munus tuum ante al-
tare, et vade prius, reconciliare fratri tuo: et
tunc veniens offer munus tuum (Matth. v, 23,
24)... Cum maledicimur, benedicimus: cum
persecutionem patimur, sustinemus: cum blasphe-
mamur obsecramus (I Cor. iv, 12, 13).

C

Quod is qui dilectionem secundum Christum ha-
bet, eum etiam, quem diligit, quandoque moles-
tia afficit ad ipsius utilitatem.

Caput V

Et nunc vado ad eum, qui misit me: et nemo
ex vobis interrogat me: Quo vadis? sed quia
haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor
vestrum. Sed ego veritatem dico vobis: expe-
dit vobis ut ego vadam, Si enim non abiero,
Paracletus non veniet ad vos (Joan. xvi, 5-7
..... Ita ut magis gauderem: quoniam etsi
contristavi vos epistola, non me poenitet, etsi
me poenitisset. Video enim quod epistola illa
(etsi ad horam) vos contristavit. Nunc gaudeo,
sed quod contristati estis, ad poenitentiam. Con-
tristati estis enim secundum Deum, ut in
nullo detrimentum patiamini ex nobis (II Cor.
vii, 7-9).

D

REGULA VI.

Quod intrepide ac sine ulla verecundia libere
agere oporteat in confessione Domini nostri
Jesu Christi et doctrinae ejus.

ipse codex δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.

(74) Reg. primus ὅτι ὁ τὴν... ἀγάπην ἔχων. Statim
Reg. tertius συμφέρον τῷ ἀγαπώμενῳ.

Caput I.

Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine : et quod in aurem audivistis, prædicate super tecta. Et nolite timere eos, quæ occidunt corpus, animam autem non possunt occidere : sed potius **240** timete eum, qui potest et animam et corpus perdere in gehennam (Matth. x, 17. 28).....
 Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego coram Patre meo, qui est in cælis (ibid. 32)..... Nam qui me erubuerit et meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua, et Patris, et sanctorum angelorum (Luc. ix, 26).... Noli itaque erubescere testimonium Domini nostri, neque me vinctum ejus : sed collabora Evangelio, ut bonus miles Christi (II Tim. i, 8).

REGULA VII.

Quod licet quis videatur Dominum confiteri, et ejus sermones auscultet : is tamen, si ejus mandatis non pareat, condemnatus est, licet aliquo Dei consilio permissum sit, ut fuerit donis spiritualibus ornatus.

Caput I.

Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum : sed qui facit voluntatem Patris mei, qui est in cælis. Multi dicent mihi in illa die, Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus ? et in nomine tuo dæmonia ejecimus ? et in nomine tuo virtutes multas fecimus ? Et tunc confitebor illis : Nunquam novi vos. Discedite a me, qui operamini iniquitatem (Matth. vii, 21-23), etc..... Quid autem vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quæ dico (Luc, vi, 46) etc... Confitentur se nosse Deum, factis autem negant ; cum sint abominabiles, et dicto non audientes, et ad omne opus bonum reprobi (Tit. i, 16).

REGULA VIII.

Quod non oportet ambigere et dubitare de iis quæ a Domino dicuntur : sed persuaderi omne Dei verbum verum esse ac possibile, etsi natura repugnat. Hic enim situm est fidei certamen.

Caput I.

Quarta autem vigilia noctis venit Jesus ad eos ambulans super mare. Et videntes eum discipuli super mare ambulantes, turbati sunt, dicentes : Phantasma est : et præ timore clamaverunt. Statimque Jesus locutus est eis dicens : Habete fidu-

(75) Reg. tertius και ἀκούειν. Ibidem utraque editio ἀπειθῆ δὲ τὰς ἐντολάς. Regii primus et tertius ταῖς ἐντολαῖς, recte. Hoc ipso in loco Reg primus κατακρίνεται. Post illud, ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, addita sunt in Mess. et in Regio nostro codice verba illa Matthæi vii, 24 et seq. : Πᾶς οὖν

A

Κεφάλ. α΄.

MATΘΑΙΟΣ. Ὁ λέγων ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἶπατε ἐν τῷ φωτί· και ὁ εἰς τὸ οὖς ἠκούσατε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων. Καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυνάμενον ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον και ψυχὴν και σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεννῇ. Πᾶς οὖν, ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ΛΟΥΚΑΣ. Ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυθῆ με και τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, και τοῦ Πατρὸς, και τῶν ἁγίων ἀγγέλων. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β΄. Μὴ οὖν ἐπαισχυθῆς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ· ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ Εὐαγγελίῳ, ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΟΡΟΣ Ζ΄.

Ὅτι, κἂν δοκῆ τις ὁμολογεῖν τὸν Κύριον, και ἀκούῃ (75) τῶν λόγων αὐτοῦ, ἀπειθῆ δὲ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ, κατακρίνεται, κἂν ἐν χαρίσμασι πνευματικοῖς διὰ τινα οἰκονομίαν γενέσθαι συγχωρηθῆ.

Κεφάλ. α΄.

MATΘΑΙΟΣ. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προσητεύσαμεν ; και τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν ; και τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν ; Και τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι Οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς. Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, και τὰ ἐξῆς. ΛΟΥΚΑΣ. Τί δὲ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε, και οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω ; και τὰ ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΤΙΤ. Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναί, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται· βδελυκτοὶ ὄντες, και ἀπειθεῖς, και πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

ΟΡΟΣ Η΄.

Ὅτι οὐ δεῖ διακρίνεσθαι και διστάζειν (76) ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ Κυρίου λεγομένοις, ἀλλὰ πεπληροφορηθῆσαι πᾶν ῥῆμα Θεοῦ ἀληθὲς εἶναι και δυνατὸν, κἂν ἡ φύσις μάχηται. Ἐνταῦθα γὰρ και ὁ ἄγων τῆς πίστεως.

D

Κεφάλ. α΄.

MATΘΑΙΟΣ. Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς πρὸς (77) αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα, ἐταράχθησαν, λέγοντες· Φάντασμα ἐστὶ· και ἀπὸ τοῦ φόβου

ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους..... ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη σφόδρα.

(76) Reg. tertius ἢ διστάζειν.

(77) Reg. primus ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς πρὸς. Utraque editio ἔρχεται πρὸς.

ἐκραζαν. Εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Ἐκραζετε, ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ (78) Πέτρος εἶπε· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευτόν με πρὸς τὰ ἕλθειν ἐπὶ τὰ ὕδατα. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐλθέ. Καὶ καταβάς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος, περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἔλθειν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Βλέπων δὲ τὸν ἀνεμὸν ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη· καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἐκραξε (79) λέγων· Κύριε, σῶσόν με. Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; **ΙΩΑΝΝΗΣ.** Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν τὴν σάρκα δοῦναι φαγεῖν; Εἶπεν οὖν αὐτοῖς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίνητε (80) αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. **ΛΟΥΚΑΣ.** Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄγγελος· Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσακούσθη ἡ δέησίς σου· καὶ ἡ γυνὴ σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι. Καὶ μετ' ὀλίγου· Καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· Κατὰ τί γινώσκωμαι τοῦτο; Ἐγὼ γὰρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνὴ μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· Ἐγὼ εἰμι Γαβριήλ, ὁ παρεστειμένος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σέ, καὶ εὐαγγελίσασθαι σοι ταῦτα. Καὶ ἰδοὺ ἔστη σιωπῶν, καὶ μὴ θυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἥς ἡμέρας γεννηταὶ ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. **ΠΡΟΣ ΡΩΜ.** Καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει, οὐ κατενοήσε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα (81) ἡδὴ νεκρωμένου, ἑκατονταετίας που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας. Εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει· δοὺς δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς, ὅτι ὁ ἐπάγγελται, δυνατὸς ἔστι καὶ ποιῆσαι. Διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

Ὅτι ὁ ἐπὶ τοῖς ἐλάττοσι (82) μὴ πιστεύων τῷ Κυρίῳ δῆλός ἐστι πολὺ πρότερον ἐπὶ τοῖς μείζοσιν ἀπιστῶν·

Κεφάλ. Β΄.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς, ἐὰν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια, πιστεύσετε; **ΛΟΥΚΑΣ.** Ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστὸς ἔστι· καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἀδίκος καὶ ἐν πολλῷ ἀδίκος ἔστιν.

Ὅτι οὐ χρὴ λογισμοῖς ἰδίῳις στηρίζεσθαι ἐπὶ ἀθετήσῃ τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου λεγομένων· ἀξιοπιστότερα δὲ εἰδέναι τῆς ἰδίας πληροφορίας τὰ τοῦ Κυρίου ῥήματα.

Κεφάλ. Γ΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἡμέρῃ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ·

(78) Reg. tertius ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ. Editi ἀποκριθεὶς δὲ ὁ.

(79) Utraque editio ἐκραξε. Antiqui duo libri ἐκραξέ.

(80) Editio Paris. Υἱὸν ἀνθρώπου, καὶ πίνετε. Editio Ven. et duo mss. ut in contextu. Statim

A ciam. Ego sum, nolite timere. Respondens autem illi Petrus dixit: Domine, si tu es, jube me ad te venire super aquas. Et ipse ait: Veni. Et descendens Petrus de navi, ambulabat super aquas, ut veniret ad Jesum. Videns vero ventum validum, timuit: et cum cœpisset mergi, clamavit dicens: Domine, salvum me fac. Et continuo Jesus extendens manum, apprehendit eum, et ait illi: Modicæ fidei, quare dubitasti?... (Matth. xiv, 25-31.) Litigabant ergo Judæi ad invicem, dicentes: Quomodo hic **241 potest nobis dare carnem ad manducandum? Dixit ergo eis: Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habetis vitam in vobis (Joan. vi, 53, 54) Ait autem ad illum angelus: Ne timeas, Zacharia, quia exaudita est deprecatio tua: et Elisabeth uxor tua pariet tibi filium (Luc. i, 13). Et paulo post: Et dixit Zacharias ad angelum: Unde hoc sciam? Ego enim sum senex, et uxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei: Ego sum Gabriel, qui asto ante Deum: et missus sum loqui ad te, et hæc tibi evangelizare. Et ecce eris tacens, et non poteris loqui usque in diem, quo hæc fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis, quæ implebuntur in tempore suo (ibid. 18-20) Et non infirmatus est in fide, nec consideravit corpus suum jam emortuum, cum fere centum esset annorum, et emortuam vulvam Sarræ. In promissione vero Dei non hæsitavit diffidentia, sed confortatus est fide: dans gloriam Deo, plenissime sciens quod quodcumque promisit, potens est et facere: ideo et reputatum est illi ad justitiam (Rom. iv, 19-22).**

Quod qui in minoribus non credit Domino, eum constat longe magis in majoribus ipsi fidem non habere.

Caput II.

Si terrena dixi vobis, et non creditis; quomodo, si dixerero vobis cœlestia, credetis? (Joan. iii, 12). Qui fidelis in minimo est, et in multo fidelis est: et qui in minimo iniquus est, et in multo iniquus est (Luc. xvi, 10).

Quod non oportet quemquam suis ratiocinationibus niti ad ea quæ a Domino dicuntur reprobanda: sed nosse debet Domini verba fide esse digniora quam suam ipsius persuasionem.

Caput III

Tunc dicit illis Jesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Respondens autem Petrus, ait illi: Etsi omnes scandalizati fuerint in te,

Reg. tertius εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ.

(1) Utraque editio τὸ αὐτοῦ σῶμα. At mss. tres τὸ ἑαυτοῦ.

(82) Editio Paris. ἐπὶ ἐλάττοσι. Libri veteres ἐπὶ τοῖς ἐλάττ. Mox utraque editio καὶ πολὺ. Vocula καὶ in mss. non legitur.

ego nunquam scandalizabor. Ait illi Jesus : Amen dico tibi, in hac nocte, antequam gallus cantet, ter me negabis (Matth. xxvi, 31-34). Vespere autem facto, discumbebat cum duodecim discipulis : et edentibus illis, dixit eis : Dico vobis, quod unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde, ceperunt singuli dicere ei : Nunquid ego sum Domine? (Ibid. 20-22.) Et facta est vox ad eum : Surge, Petre, occide, et manduca. Ait autem Petrus : Absit, Domine, quia nunquam manducavi quidquam commune, aut immundum ! Et vox iterum secundo ad eum : Quæ Deus purificavit, tu communia ne dixeris (Act. x, 13-15). Consilia destruentes, et omnem
242 *altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi (II Cor. x, 5).*

REGULA IX.

Quod non oportet quemquam negligentem esse in his cognoscendis, quæ officii sui sunt : sed debet Domini verba attente audita intelligere, et voluntatem ejus facere.

Caput I.

Respondens autem Petrus dixit ei : Edissere nobis parabolam istam. At Jesus dixit : Adhuc et vos sine intellectu estis? Nondum intelligitis quod omne quod in os intrat, in ventrem vadit, et in secessum emittitur? quæ autem procedunt de ore, de corde exeunt, et ea coinquinant hominem? (Matth., xv, 15-18.) Cum quivis audit sermonem regni, et non intelligit, venit malus, et rapit quod seminatum est in corde ejus : hic est qui secus viam seminatus est (Matth. xiii, 19). Et paulo post : Qui autem in terram bonam seminatus est, hic est qui audit sermonem, et intelligit : qui denique fructum offert, et facit, alius quidem centesimum, alius autem sexagesimum, alius vero tricesimum (Ibid. 23). Et advocans totam turbam, dicebat illis : Audite me et intelligite (Marc. vii, 14). Videte itaque quomodo caute ambuletis : non quasi insipientes, sed ut sapientes : redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei (Ephes. v, 15-17).

Quod in rebus minime ad nos pertinentibus nullo modo debemus curiosi esse.

Caput II.

Et post buccellam introivit in eum Satan. Et dicit ei Jesus : Quod facis, fac citius. Hoc autem nemo scivit discumbentium, ad quid dixit ei (Joan. xiii, 27, 28). Igitur qui convenerant, interrogabant eum, dicentes : Domine, si in tempore hoc restitues regnum

(82) Editio Paris. et textus sacer vulgatus ó δὲ Πέτρος εἶπε. Illud εἶπε nec in editione Ven. nec in nostris veteribus libris invenitur.

(84) Reg. primus κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, con-

A Καὶ εἰ πάντες σκλιθάμισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε σκλιθάμισθήσομαι. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀμήν λέγω σοι, ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρεῖς ἀπαρνήσῃ με..... Ὁψίας δὲ γενομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν· καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, λέγει αὐτοῖς· Λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. Καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν· Μήτι ἐγὼ εἶμι, Κύριε; ΠΡΑΞΕΙΣ. Καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν· Ἀναστάς. Πέτρε, θύσον, καὶ φάγε. Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε (83). Μαθαρώς, Κύριε· ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοῖνον ἢ ἀκάθαρτον. Καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν· Ἄ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοῖνου. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Λογισμοὺς καθαιρούντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαυρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ (84), καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ.

ΟΡΟΣ Θ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἀμελεῖν τῆς τῶν ἐπιβαλλόντων γνώσεως· μετὰ προσοχῆς δὲ τῶν τοῦ Κυρίου λόγων (85) ἀκούοντα συνιέναι, καὶ ποιεῖν τὸ θέλημα αὐτοῦ.

Κεφάλ. Α.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἀμήν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; Οὐπω νοεῖτε, ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρώνα ἐκβάλλεται; τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον; Παντός ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας, καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς, καὶ ἀρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς. Καὶ μετ' ὀλίγον (86)· Ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιών, ὃς δὴ καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατὸν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα. ΜΑΡΚΟΣ. Καὶ προσκαλεσάμενος πάντα τὸν ὄχλον, εἶπεν αὐτοῖς· Ἄκουτέ μου, καὶ συνίετε. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε· μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί· ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσι. Διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

D Ὅτι περὶ τῶν μὴ ἐπιβαλλόντων οὐ δεῖ πολυπραγμο-νεῖν.

Κεφάλ. Β'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Καὶ μετὰ τὸ ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅποιεῖς, ποιήσον τάχιστα. Τοῦτο δὲ οὐδαὶς ἔγνω τῶν ἀνσκαειμένων, πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. ΠΡΑΞΕΙΣ. Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτόν λέγον-

tra potentiam Dei.

(85) Utraque editio τὸν τοῦ Κυρίου λόγον. Regii primus et tertius τῶν τοῦ Κυρίου λόγων.

(86) Reg. primus μετ' ὀλίγα.

τες· Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστά-
νεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ ; Εἶπε δὲ πρὸς αὐ-
τούς· Οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς,
οὗς ὁ Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.

ἽΟτι ἰδίου τῶν ἐχόντων σπουδὴν τῆς πρὸς (87) Θεοῦ
εὐαρεστησεως τὸ καὶ ἐπερωτᾶν περὶ ὧν δεῖ.

Κεφάλ. Γ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ λέγοντες· Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν
τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. . . . Καὶ ἰδοὺ, εἰς
προσελθὼν, εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε ἀγαθε, τί
ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον ; ΛΟΥΚΑΣ.
Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτί-
σθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπ-
έδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς ; B
Καὶ μετ' ὀλίγα· Καὶ ἐπερωτῶν αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέ-
γοντες· Τί ποιήσομεν (88) ; Ὁμοίως τελῶναι,
ὁμοίως στρατευόμενοι ΠΡΑΞΕΙΣ. Ἀκούσαντες δὲ
κατενόγησαν τὴν καρδίαν, εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέ-
τρον, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους· Τί ποιήσο-
μεν, ἄνδρες (89) ἀδελφοί ;

ἽΟτι δεῖ ἐπερωτωμένῳ φροντίζειν (90) ἀξιολόγως ἀπο-
κρίνεσθαι.

Κεφάλ. Δ'

ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ἰδοὺ, νομικός τις ἀνέστη ἐκπει-
ράζων αὐτὸν, καὶ λέγων· Διδάσκαλε, τί ποιήσας,
ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω ; Εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν·
Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται ; πῶς ἀναγνώσκεις ;
Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν
Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης C
τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου,
καὶ τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐ-
τόν· Ὁρθῶς ἀπεκρίθης. Τοῦτο ποιεῖ, καὶ ζήσῃ.
ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣ. Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι,
ἀλατὶ ἡρτυμένος. εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ
ἀποκρίνεσθαι.

ἽΟτι χειρὸν μὲν (91) τὸ κρῖμα τῶν συνιέντων, καὶ μὴ
ποιούντων· οὔτε δὲ τὸ κατὰ ἄγνοιαν ἀμαρτάνειν
ἀκίνδυνον.

Κεφάλ. Ε'

ΛΟΥΚΑΣ. Ἐκεῖνος δὲ ὁ δούλος, ὁ γνοὺς τὸ θέ-
λημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐποιήσας, μηδὲ
ποιήσας πρὸς τὸ θεῖον αὐτοῦ, δαρήσεται πολ-
λὰς. Ὁ δὲ μὴ γνοὺς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν,
δαρήσεται ὀλίγας.

ΟΡΟΣ Γ'

ἽΟτι τέλος ἀμαρτίας θάνατος.

Κεφάλ. Α'

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ Υἱῷ οὐκ ὄφεται
τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μενεῖ ἐπ' αὐτόν.

(87) Editio Paris. σπουδὴν πρὸς. Codex. Combef.
et alii duo σπουδὴν τῆς πρὸς.

(88) Editio Paris. et Reg. tertius Τί ποιήσομεν.
Alii duo mss. et editio Ven. ποιήσομεν. Paulo post
Reg. tertius κατενόγησαν τὴν καρδίαν.

(89) Utraque editio ποιήσομεν, ἄνδρες. At mss.
tres hoc loco ποιήσομεν.

(90) Regii primus et tertius ὅτι δεῖ ἐπερωτωμέ-

A *Israel? Dixit autem eis: Non est vestrum nosse
tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua
ipsius potestate (Act, 1, 6, 7),*

Quod proprium est eorum, qui de ineunda cum
Deo gratia solliciti sunt, de rebus ad officium
ipsorum pertinentibus percontari.

Caput III.

*Et accesserunt ad eum discipuli ejus dicentes:
Edissere nobis parabolam zizaniorum agri (Matth.
xiii, 36). Et ecce, unus accedens, ait illi: Magister
bone, quid boni faciam, ut habeam vitam æter-
nam? (Matth. xix, 16.) Dicebat ergo ad turbas
quæ exhibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina
viperarum quis ostendit vobis fugere a ventura
ira? (Luc. vi, 7.) Et paulo post: Et interrogabant
eum 243 turbæ, dicentes: Quid faciemus? (ibid.
10): Erant autem cum publicani, tum milites. His
autem auditis, compuncti sunt corde, et dixerunt
ad Petrum, et ad reliquos apostolos: Quid facie-
mus viri fratres? (Act. ii, 37.)*

Quod curandum sit ei qui interrogatur, ut recte et
præclare respondeat.

Caput IV

*Et ecce, quidam legisperitus surrexit tentans
eum, et dicens: Magister, quid faciendo vitam æter-
nam possidebo? At ille dixit ad eum: In lege quid
scriptum est? quomodo legis? Ille respondens dixit:
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et
ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et proxi-
mum tuum sicut teipsum. Dixitque illi: Recte res-
pondisti. Fac hoc et vivas (Luc. x, 25-29). Sermo
vester semper in gratia, sale sit conditus, ut scia-
tis quomodo vos oporteat unicuique respondere
(Coloss. iv, 6.)*

Quod gravius est iudicium eorum qui noverunt,
nec tamen faciunt: licet a periculo non vacet,
cum quis per ignorantiam peccat.

Caput V.

*Ille autem servus, qui cognovit voluntatem do-
mini sui, et non præparavit, et non fecit secun-
dum voluntatem ejus vapulabit multis. Qui autem
non cognovit, et fecit digna plagis, vapulabit pau-
cis (Luc. xiii, 47, 48).*

XII.

REGULA X.

Quod finis peccati mors.

Caput I.

*Qui incredulus est Filio, non videbit vitam, sed
ira Dei manebit super eum (Joan. iii, 36). Cum*

*νοὺς φροντίζειν, id curandum iis qui interrogantur,
ut scite et convenienter respondeant.*

(91) Totum illud, ὅτι χειρὸν μὲν, etc, in modum
tituli positum est in Reg. primo; et ita hæc verba
locari debere res ipsa loquitur, cum ea quæ stam-
tim ex Actis proferuntur, ad præcedentem titulum
quadrare nullo modo possint.

enim servi essetis peccati, liberi fuistis justitiæ. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors (Rom. vi, 20), 21). Et paulo post: Stipendia peccati mors (ibid. 23). Stimulus autem mortis peccatum. (I Cor. xv, 56).

Quod finis mandati Dei est vita æterna.

Caput II.

Amen, amen dico vobis: si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum (Joan. viii, 51). Sed qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit, quid dicam, et quid loquar. Et scio quod mandatum ejus vita æterna est (Joan. xii, 49, 50). Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam æternam (Rom. vi, 22).

244 REGULA XI.

Quod non sunt contemnenda Dei judicia, sed timenda, licet debita pœna non statim subsequatur.

Caput I.

Sed potius timeate eum, qui potest et animam et corpus perdere in gehennam (Matth. x, 28). Quod si dixerit servus ille in corde suo: Moram facit dominus meus venire: et cœperit percutere servos, et ancillas, et edere, et bibere, et inebriari: veniet dominus servi illius, in die in qua non sperat, et hora qua nescit, et dividet eum, partemque ejus cum infidelibus ponet (Luc. xii, 45-47). Vide, sanus factus es: jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat (Joan. v, 14)... Nemo vos seducat inanibus verbis propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiae (Ephes. v, 6).

Quod qui propter priora peccata correptus fuit, et veniam consecutus est, si rursus peccarit, sibi ipsi iræ judicium priore gravius parat.

Caput II.

Vide, sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat (Joan. v, 14).

Quod cum quipiam in judicium iræ Dei incidierint, cæteri metu percussi erudiri et corrigi debeant.

Caput III.

Aderant autem quidam ipso in tempore, nuntiantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuerat cum sacrificiis eorum. Et respondens Jesus dixit illis: Putatis quod hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt?

(92) Editio Paris. ἐσθίειν δέ. Reg. primus ἐσθίειν τε.

(93) Editio Paris. ἰδοὺ, ὑγιῆς. Antiqui tres libr. ἰδοὺ.

(94) In Reg. tertio et in mss. post illud. τί σοι γένηται, adjecta sunt illa ex Actis xii, 40: Βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς τὸ εἰρημένον ἐ.

ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ὅτε γὰρ δούλοι ἦτε τῆς ἀμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῆ δικαιοσύνη. Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; Τὸ μὲν γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. Καὶ μετ' ὀλίγα: Τὰ γὰρ ὀφώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος... Τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἀμαρτία.

Ὅτι τέλος ἐντολῆς Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος.

Κεφάλ. Β'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν, εἴαν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, — Ἀλλ' ὁ πέμψας με Πατὴρ, αὐτὸς μοι ἐντολὴν ἔδωκε, τί εἶπω, καὶ τί λαλήσω, καὶ οἶδα, ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ εἶχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος αἰώνιον.

ΠΡΟΣ ΙΑ.

Ὅτι οὐ δεῖ καταφρονεῖν κριμάτων Θεοῦ, ἀλλὰ φοβεῖσθαι, καὶ μὴ παραυτίκα τὴν ἀνταπόδοσιν ἔχῃ.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γέννη.

ΛΟΥΚΑΣ. Ἐάν τις εἴπῃ ὁ δούλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ: Χρονίζεις ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι καὶ ἀρῆξεται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίτσας, ἐσθίειν τε (92) καὶ πίνειν, καὶ μεθύσκεσθαι ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ᾧ ἡ οὐ γνώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἴδε, ὑγιῆς (93) γέγονας: μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται (94). ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις: διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας.

Ὅτι ὁ ἐπὶ τοῖς πρώτοις ἀμαρτήμασι παιδευθεὶς, καὶ τῆς ἀφέσεως καταξιωθεὶς, εἴαν πάλιν ἀμάρτη, χειρόν τοῦ προτέρου κατασκευάζει ἑαυτῷ τὸ κρίμα τῆς ὀργῆς.

Κεφάλ. Β'.

ΙΩΑΝΝΗΣ, Ἴδε, ὑγιῆς (95) γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται.

Ὅτι, κρίματι ὀργῆς Θεοῦ τινῶν ὑποπεσόντων, τοὺς λοιποὺς φοδομένους παιδεύεσθαι δεῖ.

D

Κεφάλ. Γ'.

ΛΟΥΚΑΣ. Παρήσαν δὲ τινες ἐν αὐτῇ τῇ καιρῷ, ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὃν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. Δοκεῖτε, ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἀμαρτωλοὶ παρά πάντας

τοῖς προφῆταις: Ἴδετε οἱ καταφρονῆται, καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε θαυμάσια, καὶ ἀφανίσθητε: διότι ἔργον... ἐκδικηθῆται.

(95) Rursus editio Paris. Ἰδοὺ, ὑγιῆς. Editio Ven. et duo mss. Ἰδοὺ

τους Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι τιαυτα πεπόνθη-
σιν; Οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' εἰ μὴ μετανοῆτε (96),
πάντες ὡσαύτως ἀπολείσθη. Ἡ ἐκεῖνοι οἱ δέκα
καὶ ὀκτώ, ἐφ' οὓς ἐπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ,
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε, ὅτι οὗτοι ὀφειλέ-
ται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς
κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλήμ; Οὐχί, λέγω ὑμῖν·
ἀλλ' εἰ μὴ μετανοῆτε, πάντες ὡσαύτως ἀ-
πολείσθη. ΠΡΑΞΕΙΣ· Ἀκούων δὲ Ἀνανίας τοὺς λό-
γους τούτους, πεσὼν ἐξέψυξε. Καὶ ἐγένετο φόβος
μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα. ΠΡΟΣ
ΚΟΡ. α'. Μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ τινὲς αὐτῶν
ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπόλωτο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ.
Ταῦτα δὲ τύποι συνέβαινον ἐκεῖνοις· ἐγράφη δὲ
πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη των αἰώνων κα-
τήντησεν.

Ὅτι καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς κακίας ἔργοις πρὸς τιμο-
ρίαν πολλάκις παραδίδοται τις διὰ προϋπάρχουσαν
ἀσέβειαν.

Κεφάλ, Δ'.

ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν Θεὸν
ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτούς ὁ Θεὸς εἰς
ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ.
β'. Ἀυθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξατο,
εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς, διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ
Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ
ψεύδει.

Ὅτι οὐχὶ πλῆθος ἀμαρτωλῶν δυσωπεῖ τὸν Θεόν, ἀλλ'
ὁ εὐαρεστῶν αὐτῷ, καὶ ἀνὴρ τυγχάνη (97), καὶ
γυνή.

Κεφάλ, Ε'.

ΛΟΥΚΑΣ. Ἐπ' ἀληθείας λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλαὶ
χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ,
ὅτε ἐκλείσθη (98) ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆ-
νας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν
γῆν, καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας, εἰ
μὴ εἰς Σάραφθα τῆς Σιδῶνος πρὸς γυναῖκα χή-
ραν (99). ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς
ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες
ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θα-
λάσσης διήλθον. καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβα-
πτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ
πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ
πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον· ἔπιον
γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ δὲ
πέτρα ἦν ὁ Χριστός. Ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσι
ἐσῆμα.

ΟΡΟΣ ΙΒ'.

Ὅτι πᾶσα ἀντιλογία, καὶ ἐκ φιλικῆς καὶ εὐλαβοῦς
διαθέσεως γένηται, ἀπαλλοτριεῖ τοῦ Κυρίου τὸν
ἀντιλέγοντα· πᾶν δὲ ῥῆμα Κυρίου μετὰ πάσης πλη-
ροφορίας καταδέχασθαι δεῖ (1).

(96) Et hic et infra Reg. tertius μετανοήσατε.

(97) Reg. tertius καὶ ἀνὴρ. Utraque editio καὶ εἰς
τυγ.

(98) Utraque editio ὅταν ἐκλείσθη. At. mss. nos-
tri ὅτε.

(99) Illa, καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ Νῶε καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ Λῶε,
leguntur in iis quos sæpius nominavi libris post

A Non, dico vobis : sed nisi pœnitentiam egeritis, om-
nes similiter peribitis. Aut illi decem et octo, super
quos cecidit turris in Siloe, et occidit eos, putatis
quod ipsi debitores fuerint præter omnes homines
habitantes in Jerusalem? Non, dico vobis : sed si
pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis
(Luc. xiii, 1-5).... Audiens autem Ananias hæc
verba, cadens exspiravit. Et factus est timor magnus
super omnes qui audierunt hæc (Act. v, 5).... Neque
murmuretis, sicut quidam eorum murmuraverunt,
et perierunt ab exterminatore. Hæc autem in figura
contingebant illis : scripta sunt autem ad correc-
tionem nostram, in quos fines sæculorum deven-
erunt (I Cor. x, 10, 11).

B Quod quis plerumque ipsis etiam nequitie 245
operibus pœnæ loco traditur, ob præcedentem
impietatem.

Caput IV.

Etsicut non probaverunt Deum habere in notitia,
tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant
ea quæ non conveniunt (Rom. i, 28)..... Eo quod
charitatem veritatis non receperunt ut salvi fie-
rent, ideo mittit illis Deus operationem erroris, ut
credant mendacio (II Thess. ii, 10, 11).

Quod multitudo peccatorum nequaquam placat
Deum : sed is qui ipsi acceptus est sive vir, sive
mulier sit.

C Caput V.

In veritate dico vobis, multæ viduæ erant in die-
bus Eliæ in Israel, quando clausum est cælum annis
tribus et mensibus sex, cum facta esset fames magna
in omni terra ; et ad nullam illarum missus est
Elias, nisi in Saraphtha Sidonis ad mulierem vi-
duam (Luc. iv, 25, 26)..... Nolo enim vos ignorare,
fratres, quod patres nostri omnes sub nube fuerunt,
et omnes mare transierunt, et omnes in Moyse bap-
tizati sunt, in nube, et in mari : et omnes eundem
escam spiritalem manducaverunt, et omnes eundem
potum spiritalem biberunt : bibebant enim de spiri-
tali sequente eos petra, petra autem erat Christus.
Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo :
nam prostrati sunt in deserto (I Cor. x, 1-5).

αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ Θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ

REGULA XII.

Quod omnis contradictio, etiamsi ex amico ac pio
affectu oriatur, a Domino abalienat contradi-
centem : quodque verbum Domini cum omni
certitudine suscipiendum est.

vocem χήραν.

(1) Reg. tertius καταδέχασθαι χάρι. Verba hæc
Matthæi xvi, 21, 22 et 23 : Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς
δεικνύειν..... ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων, hoc quoque loco
inculcata inveniuntur in Reg. tertio et in Messa-
nensi.

Caput I.

Et cœpit lavare pedes discipulorum, et extergere linteo, quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum; et dicit ei Petrus: Domine, tu mihi lavas pedes? Respondit Jesus, et dixit: Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. Dicit ei Petrus: Non lavabis mihi pedes in æternum. Respondit ei Jesus: Si non laverō te, non habes partem mecum (Joan. XIII, 5-8).

246 Quod non oportet traditiones humanas sequi, ita ut mandatum Dei irritum faciamus.

Caput II.

Deinde interrogant eum Pharisei et scribæ: Quare discipuli tui non ambulant juxta traditionem seniorum, sed illotis manibus manducant panem? At ille respondens dixit eis: Bene prophetavit Isaias de vobis hypocritis, sicut scriptum est: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me. In vanum autem me colunt, docentes doctrinas præcepta hominum. Relinquentes enim mandatum Dei, tenetis traditionem hominum (Marc. VII, 5-8; Isa. XXIX, 13), etc.

Quod omnia prorsus servanda sunt, quæ a Domino per Evangelium et apostolos fuerunt tradita.

Caput III.

Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti: docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis (Matth. XXVIII, 19, 20).... Erant autem justii ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela (Luc. I, 6)..... Qui vos audit, me audit: qui autem vos spernit, me spernit (Luc. X, 16)..... Itaque, fratres, state, et tenete traditiones, quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam, tanquam per nos (II Thess. II, 15).

Quod nemo debet suam ipsius voluntatem voluntati Domini præponere: sed in omni re Dei voluntatem quærere, et exsequi.

Caput IV.

Quia non quæro voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me Patris (Joan. V, 30).... Et positus genibus, oravit dicens: Pater, si vis, transfer calicem istum. Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat (Luc. XXII, 41, 42)..... In quibus et nos omnes aliquando conversati sumus in desideriiis carnis nostræ, facientes voluntatem carnis et cogitationum

(2) Editio Paris. καὶ λέγει αὐτῷ. Veteres libri καὶ εἶπεν αὐτῷ.

(3) Reg. tertius Εἰ μὴ νύψης.

(4) Reg. primus ὁ δὲ ἀκούων.

(5) Idem codex θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐγκρίνειν.

A

Κεφάλ. Α΄.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λευτῷ, ᾧ ἦν διεξοσμένος. Ἐρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ (2). Ὁ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώση δὲ μετὰ ταῦτα. Λέγει αὐτῷ Πέτρος· Οὐ μὴ νύψεις (3) τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰν μὴ νύψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ.

Ὅτι οὐ δεῖ παραδόσεις ἀνθρώπων ἀκολουθεῖν ἐπ' ἀθετήσει ἐντολῆς Θεοῦ.

Κεφάλ. Β΄.

B

ΜΑΡΚΟΣ. Ἐπειτα ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς· Διὰ τί οἱ μαθηταὶ σου οὐ περιπατοῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ ἀνίπτεις χερσὶν ἐσθίουσι τὸν ἄρτον; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι Καλῶς προεφήτευσεν Ἰσαίας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται· Πῦτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶ πῶρῶ ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. Μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων. Ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων· καὶ τὰ ἐξῆς.

Ὅτι δεῖ πάντα ἀπαραλείπτως φυλάττειν, τὰ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἀποστόλων ὑπὸ τοῦ Κυρίου παραθεδομένα.

Κεφάλ. Γ΄.

C

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν. ΛΟΥΚΑΣ. Ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιομασίαι τοῦ Κυρίου ἀμεμπτοι... Ὁ ἀκούων (4) ὑμῶν ἀκούει· ὁ δὲ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. Β΄. Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκατε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς, ὡς δι' ἡμῶν.

Ὅτι οὐ δεῖ θέλημα ἴδιον παρὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἐγκρίνειν (5)· ἀλλ' ἐν παντὶ πράγματι ζητεῖν καὶ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

D

Κεφάλ. Δ΄.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρὸς (6). ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ θεῖς τὰ γόνατα, προσεῦξατο λέγων· Πάτερ, εἰ βούλει, παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο. Πλὴν μὴ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω (7). ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημεν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς

(6) Vox Patris in plerisque libris veteribus deest; ob idque, opinor, Latine non reddita est in Vulgata.

(7) Reg. primus τὸ σὸν γενέσθω. Nec ita multo post idem codex ποιουντες τὰ θελήματα.

σαρκὸς ἡμῶν, ποιῶντες, τὸ θέλημα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν
διανοιῶν ἡμῶν· καὶ ἡμεῖς τέκνα φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ
λοιποί.

ΟΡΟΣ ΙΓ'.

Ὅτι δεῖ νῆφειν ἀεὶ, καὶ ἑτοιμον εἶναι ἐν τῇ σπουδῇ τῶν
κατορθωμάτων τοῦ Θεοῦ, γνωρίζοντα τῆς ἀναβολῆς
τὸ ἐπικίνδυνον.

Κεφάλ. Α'.

ΛΟΥΚΑΣ. Ἐστῶσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζω-
σμένοι, καὶ οἱ λύχνοι καϊόμενοι· καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι
ἀνθρώποις προσδεχομένοι τὸν κύριον ἑαυτῶν,
πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γάμων· ἵνα ἔλθοντας, καὶ
κρούσαντος, εὐθέως ἀνοιξώσιν αὐτῶ. Μακάριοι
οἱ δούλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἔλθων ὁ κύριος εὕρησει
γρηγοροῦντας. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται,
καὶ ἀνακλιεῖ αὐτούς, καὶ παρελθὼν διακονήσει
αὐτοῖς. Καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ
ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὕρῃ οὕτω, μακά-
ριοι εἰσιν οἱ δούλοι ἐκεῖνοι (8). Τοῦτο δὲ γνω-
σκετε, ὅτι εἰ ἔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα ὥρα ὁ
κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ οὐκ ἂν
ἄφηκε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Καὶ ὑμεῖς
οὖν γίνεσθε ἑτοιμοί, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ Υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται, καὶ τὰ ἐξῆς (9). ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ.
Α'. Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ
χρειαὶ ἔχετε γράφεσθαι ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς
οἴδατε, ὅτι ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτι,
οὕτως ἔρχεται (10). Καὶ μετ' ὀλίγα. Ἄρα οὖν μὴ
νήφωμεν.

Ὅτι δεῖ πάντα καιρὸν εὐθετον ἡγεῖσθαι εἰς τὴν σπουδῆν
τῶν ἀρεσκόντων τῷ Θεῷ (11).

Κεφάλ. Β'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐμε δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαν-
τός με, ἕως ἡμέρας ἐστίν. ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠ. Ὡστε, ἀγαπη-
τοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπεκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ
παρουσίᾳ μου μόνου, ἀλλὰ νῦν πολλῶ μάλλον ἐν τῇ
ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτη-
ρίαν κατεργάζεσθε.

ΟΡΟΣ ΙΔ'.

Ὅτι οὐ δεῖ τὰ ἀνοίκεια μιγνύναι, ἀλλ' ἐκάστου
τῶν γινομένων ἢ λεγομένων τὸν ἴδιον καιρὸν γνω-
ρίζειν.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μα-
θηταὶ Ἰωάννου, λέγοντες. Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλὰ, οἱ δὲ μαθηταὶ σου
οὐ νηστεύουσι; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς (12)·
Μὴ δύναται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ'
ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; Ἐλεύσονται
δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος,

(8) Vocem ἐκεῖνοι ex antiquis tribus libris addidi.

(9) Addita sunt aliqua ex Luca xii, 45-47, et in
Mess. et in Reg. tertio post illud, καὶ τὰ ἐξῆς. Ver-
borum horum initium est, οἷς ἐπιφέρει. Ἐὰν δὲ εἶπῃ
ὁ δούλος ἐκεῖνος· finis μετὰ τῶν ἀπίστων θῆσει.

(10) Hæc Pauli verba ex Epistola prima ad
Thess. v, 3-5 ὅταν δὲ λέγωσιν.... νυκτὸς οὐδὲ σκότους,
continenter leguntur in Mess. et in Reg. tertio

A nostrarum : et eramus natura filii iræ sicut et cæ-
teri (Ephes. ii, 3).

REGULA XIII.

Quod oportet quemque semper sobrium esse, et
ad Dei opera sedulo perficienda paratum, dila-
tionis periculum agnoscentem.

Caput I.

Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes:
et vos similes hominibus expectantibus dominum
suum, quando revertatur a nuptiis: ut cum venerit,
et pulsaverit, confestim **247** aperiant ei. Beati servi
illi, quos cum venerit dominus, invenerit vigilantes.
Amen dico vobis, quod præcinget se, et faciet illos
discumbere, et transiens ministrabit illis. Et si vene-
rit in secunda vigilia, et si tertia vigilia vene-
rit, et ita invenerit, beati sunt servi illi. Hoc au-
tem scitote, quod si sciret paterfamilias, qua hora
fur veniret, vigilaret utique, et non sineret perfodi
domum suam. Et vos estote parati, quia qua hora
non putatis, Filius hominis veniet (Luc. xii, 35-40),
etc.... De temporibus autem et momentis, fratres,
non indigetis ut scribamus vobis: ipsi enim dili-
genter scitis, quod dies Domini sicut fur in nocte,
ita veniet (I Thess. v, 1, 2). Et paulo post: Igitur
non dormiamus sicut et cæteri, sed vigilemus, et
sobrii simus (ibid. 6).

καθεύδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν, καὶ

C Quod omne tempus debet reputari opportunum,
ad ea studiose agenda, quæ Deo placent.

Caput II.

Me oportet operari opera ejus, qui misit me, do-
nec dies est (Joan. ix, 4)... Itaque, charissimi mei,
sicut semper obedistis, non ut in præsentia mea
tantum, sed multo magis nunc in absentia mea,
cum metu et tremore vestram salutem operamini
(Philipp. ii, 12).

REGULA XIV.

Quod res quæ inter se non conveniunt, non sunt
miscendæ: sed singulorum quæ fiunt aut di-
cuntur, proprium tempus agnoscendum est.

Caput I.

Tunc accedunt ad eum discipuli Joannis, dicen-
tes: Quare nos et Pharisæi jejunamus frequenter,
discipuli autem tui non jejunant? Et ait illis Jesus:
Nunquid possunt filii sponsi lugere quandiu cum
illis est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur
ab eis sponsus, et tunc jejunabunt in illis diebus
(Matth. ix, 14, 15), etc.... Itaque, fratres, non su-

post illud, οὕτως ἔρχεται.

(11) In iisdem codicibus post voces ἀρεσκόντων
τῷ Θεῷ, adjecta sunt ex Matthæo xii, 11 et 12, ver-
ba hæc, Τίς ἐστὶ ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, etc., ad vocem
usque ποιεῖν.

(12) Libri veteres ὁ Ἰησοῦς. Deest articulus in vul-
gatis.

mus filii ancillæ, sed liberæ: in libertate igitur qua Christus nos liberavit, state, et nolite iterum jugo servitutis contineri (Gal. iv, 31, 1).

REGULA XV.

Quod non oportet, spe in bonis aliorum operibus reposita, officium suum negligere.

Caput I.

Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ; et ne velit dicere intra vos ipsos: Patrem habemus Abraham (Matth. iii, 8, 9).

248 REGULA XVI.

Quod nihil juvantur qui simul vivunt cum eis qui Deo placent, nec tamen animum suum virtutibus ornant: tametsi eodem modo atque ipsi vivere videntur.

Caput I.

Tunc simile erit regnum cœlorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obviam sponso. Quinque autem ex eis erant prudentes, et quinque fatuæ. Quæ erant fatuæ, acceptis lampadibus suis, non sumpserunt oleum secum: prudentes vero acceperunt in suis vasis cum lampadibus suis (Matth. xxv, 1-4). Hæc paulo post subjungit de fatuis: Postea vero veniunt reliquæ virgines dicentes: Domine, Domine, aperi nobis. At ille respondens ait: Dico vobis, nescio vos (ibid. 11-13)... Dico vobis: in illa nocte erunt duo in lecto uno; unus assumetur, et alter relinquetur. Erunt duæ molentes in unum; una assumetur, et altera relinquetur. Et respondentes dicunt illi: Ubi, Domine? Qui dixit illis: Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquilæ (Luc. xvi, 34, 35, 37).

REGULA XVII.

Quod cum per proprietates nobis a Scriptura indicatas agnovimus quale sit instans tempus, debemus hac conjectatione facta res nostras ad illud accommodare.

Caput I.

Ab arbore autem ficæ discite parabolam. Cum jam ramus ejus tener fuerit, et folia nata, scitis quod prope est æstus. Ita et vos cum videritis hæc omnia, scitote quod prope est in januis (Matth. xxiv, 32)... Cum videritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis: Nimbus venit: et ita fit. Et cum austrum flantem, dicitis: Quod æstus erit: et fit. Hypocritæ, faciem cœli et terræ nostis probare, hoc autem tempus quomodo non probatis? (Luc. xii, 54-

(13) Quod ibidem legitur apud Matthæum ix, 16 et 17, οὐδείς δὲ ἐπιβάλλει... ἀμφότεροι συντηροῦνται, in Messanensi libro additum invenitur post illud, καὶ τὰ ἐξῆς.

(14) Antiqui duo libri τῆς ἐλευθερίας ἤ... στήκατε οὖν. Utraque editio et Reg. secundus ut in contextu.

(15) Editio Paris. ἐλπίζοντας τῶν καθ' ἑαυτῶν. Regii primus et tertius ita ut edidimus.

καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, καὶ τὰ ἐξῆς (13). ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Ἄρα, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθερίας· τῆς ἐλευθερίας οὖν (14), ἣ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκατε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῶ δουλείας ἐνέχεσθε.

ΟΡΟΣ ΙΕ'.

Ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἄλλων κατορθώμασιν ἐλπίζοντα, τῶν καθ' ἑαυτὸν (15) ἀμελεῖν.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ· Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ δοῦναι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ (16).

ΟΡΟΣ Ις'.

Ὅτι οὐδὲν ὠφελοῦνται εἰ συζῶντες τοῖς ἀρέσκουσι τῷ Θεῷ, καὶ τὸ ἑαυτῶν φρόνημα μὴ κατορθοῦντες, καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον σώζωσι τὴν πρὸς αὐτοὺς ὁμοιότητα.

Κεφάλ. Α.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν φρονιμοί, καὶ αἱ πέντε μωραὶ. Αἵτινες μωραὶ, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ φρονιμοὶ ἔλαβον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. Οἷς ἐπιφέρει μετ' ὀλίγα περὶ τῶν μωρῶν (17)· Ὑστερον δὲ ἔρχονται αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· Κύριε, Κύριε, ἀνοιξὸν ἡμῖν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ΛΟΥΚΑΣ. Λέγω ὑμῖν· ταύτη τῆς νυκτὸς δύο ἔσονται ἐπὶ κλίνης μιᾶς· εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. Δύο ἀλήθουσιν ἐπὶ τὸ αὐτό· μία παραληφθήσεται, καὶ ἡ ἕτερα ἀφεθήσεται. Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ. Ποῦ, Κύριε; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅπου τὸ πτωμα, ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ αἰετοί.

ΟΡΟΣ ΙΖ'.

Ὅτι δεῖ, τὸν ἐνεστῶτα καιρὸν ἀπὸ τῶν δεδηλωμένων ἡμῖν παρὰ τῆς Γραφῆς ἰδιωμάτων γνωρίζοντας, ὁποῖός ἐστιν, ἐστοχασμένως τούτου τὰ καθ' ἑαυτοῦ διατιθέσθαι.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. Ὅταν ἦθῃ ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπαλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύη, γινώσκετε, ὅτι ἐγγύς τὸ θέρος. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε ταῦτα πάντα, γινώσκετε, ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ Θύραις. ΛΟΥΚΑΣ. Ὅταν ἴδῃτε τὴν νεφέλην ἀνταέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε, ὅτι (18) Ὁμβρός ἐρχεται· καὶ γίνεται οὕτως. Καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε, ὅτι Καύσων ἔσται· καὶ γίνεται.

(16) Quæ apud Matthæum post vocem Ἀβραάμ leguntur, λέγω γὰρ ὑμῖν... εἰς πῦρ βάλλεται, omnia hæc addita sunt in Mess. et Reg. tertio.

(17) Antiqui duo libri et utraque editio μωρῶν· Κύριε. Reg. tertius ut in contextu.

(18) Editio Paris. λέγεται, ὅτι. Reg. tertius λέγετε, ὁμβρός. Reg. secundus λέγετε, ὅτι.

Υποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρα-
νοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πᾶς
οὐ δοκιμάζετε ; ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Ὁ καιρὸς συν-
εσταλμένος ἐστὶ τὸ λοιπὸν (19), ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες
γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὡσι· καὶ οἱ κλαίοντες ὡς
μὴ κλαίοντες· καὶ οἱ χαίροντες, ὡς μὴ χαίροντες·
καὶ οἱ ἀγοράζοντες, ὡς μὴ κατέχοντες· καὶ οἱ
χρῶμενοι τῷ κόσμῳ, ὡς μὴ καταχρῶμενοι (20)·
παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου.

ΟΡΟΣ ΙΗ'

Ὅτι δεῖ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ οὕτω ποιεῖν, ὡς ὁ Κύ-
ριος προσέταξεν. Ὁ γὰρ περὶ τὸν τρόπον τῆς ἐρ-
γασίας διαπταίων, κἂν δοξῆ ποιεῖν τὴν ἐντολήν,
ἀδόκιμὸς ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ.

Κεφάλ. Α'.

ΛΟΥΚΑΣ. Ἐλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· B
Ὅταν ποιῆς ἄριστον ἢ δαῖπνον, μὴ φῶναι τοὺς
φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς
σὺγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους, μή-
ποτε καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαλέσωσι, καὶ γένηται σοι
ἀνταπόδομα. Ἄλλ' ὅταν ποιῆς δοξὴν, κάλει
πτωχοὺς, ἀναπήρουφς, χωλοὺς, τυφλοὺς, καὶ μα-
κάριος ἐστὶ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι
ἀνταποδοθήσεται γὰρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν
δικαίων (21).

Ὅτι οὐ δεῖ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐντολήν διὰ τὴν πρὸς ἄν-
θρώπους ἀρέσκειαν, ἢ δι' ἄλλο τι πάθος, ποιεῖν,
ἀλλ' ἐν παντὶ σκοπὸν ἔχειν, τῷ Θεῷ ἀρέσαι, καὶ
Θεὸν δοξάσαι.

Κεφάλ. Β

ΜΑΤΘΑΙΟΣ· Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν C
μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ
θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήτε, μισθὸν οὐκ ἔχετε
παρὰ τῷ Πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅταν
οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμπρο-
σθεν (22) τῶν ἀνθρώπων, ὡσπερ οἱ ὑποκριταί
ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις,
ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν, καὶ τὰ
ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πί-
νετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖ-
τε ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Ἄλλὰ καθὼς θεδοκιμά-
σμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πιστευθῆναι τὸ Εὐαγγέλιον,
οὕτω λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρεσκοντες,
ἀλλὰ τῷ Θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν.
Οὔτε γὰρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν D
(23), καθὼς οἴδατε, οὔτε προφάσει πλεονεξίας,
θεὸς μάρτυς· οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δό-
ξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν, οὔτε ἀπ' ἄλλων.

(19) Posita virgula est in utraque editione et
in Reg. primo post vocem λοιπὸν· quam inter-
punctionem secuti, ita vertimus, *jam tempus breve
est, ut et qui*, etc. ; sed si locabis virgulam ante
voces τὸ λοιπὸν, tunc interpretabere uti in Vul-
gata *tempus breve est, reliquum est*, etc.

(20) Utraque editio et Reg. secundus παραχρῶ-
μενοι. Reg. tertius καταχρῶμενοι.

(21) Post vocem δικαίων sequuntur illa in Mess.
et in Reg. primo, ἃ οὖν ἐγὼ λέγω, καθὼς εἶρηκέ μοι
ὁ Πατήρ, οὕτω λαλώ. Ἐὰν δὲ καὶ ἀθλή τις, οὐ στε-

A 56.) *Jam tempus breve est, ut et qui habent
uxores, tanquam non habentes sint : et qui flent,
tanquam non flentes : et qui gaudent tanquam non
gaudentes : et qui emunt, tanquam non possi-
dentes : et qui utuntur hoc mundo, tanquam non
utantur : præterit enim figura hujus mundi (I
Cor. vii, 29-31).*

249 REGULA XVIII.

Quod mandata Dei eo modo fieri debent, prout
Dominus præcepit. Qui enim in modo ea fa-
ciendi offendit, licet mandatum exsequi videatur,
reprobus est apud Deum.

Caput I

Dicebat autem et ei, qui se invitaverat : Cum facis
prandium, aut cœnam, noli vocare amicos tuos,
neque fratres tuos, neque cognatos tuos, neque vi-
cinos divites, ne forte et ipsi te reinvitent, et fiat
tibi retributio. Sed cum facis convivium, voca
pauperes, debiles, claudos et cæcos, et beatus eris
quia non possunt retribuere tibi : retribuetur enim
tibi in resurrectione justorum (Luc. xiv, 12-14).

Quod non oportet Dei mandatum facere ad huma-
nam gratiam conciliandam, aut propter ullam
aliam affectionem : sed in omnibus hunc sco-
pum habere, ut placeas Deo, et detur Deo gloria.

Caput II.

Attendite, ne eleemosynam vestram faciatis co-
ram hominibus, ut videamini ab eis : alioqui mer-
cedem non habetis apud Patrem vestrum, qui in
cælis est. Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba
canere coram hominibus, sicut hypocritæ faciunt in
synagogis, et in vicis, ut honorificentur ab homini-
bus. Amen dico vobis, recipiunt mercedem suam
(Matth. vi, 1, 2), et cætera... Sive ergo manducatis
sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam
Dei facite (I Cor. x, 31)... Sed sicut probati sumus
a Deo, ut crederetur nobis Evangelium, ita lo-
quimur non quasi hominibus placentes, sed Deo,
qui probat corda nostra. Neque enim aliquando
fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque
in occasione avaritiæ : Deus testis est : nec qua-
rentes ab hominibus gloriam, neque a vobis, ne-
que ab aliis (I Thess. ii, 4-6).

φανούται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. Quæ eruo ego lo-
quor, sicut dixit mihi Pater, sic loquor. Quod si quis
etiam certat, non coronatur, nisi legitime certaverit
quæ verba leguntur partim apud Joannem xii, 50,
partim apud Paulum, II, Tim. ii, 5,

(22) Ita habent nostri omnes tum calamo notati,
tum typis descripti libri. Paulo aliter in Bibliis ἔμ-
προσθεν σου, ante te.

(23) Editio Paris, ἐγεννήθημεν. Codex Combef. et
Reg. primus ἐγενήθημεν.

Quod Domini mandata et coram Deo et coram A
hominibus cum conscientia et bono studio
perficienda sunt. Qui enim non sic facit, con-
demnatus est.

Caput III.

Vae vobis, scribæ et Pharisæi hypocritæ, quia
mundatis externam poculi patinæque partem: in-
tus autem plena sunt rapina et intemperantia Pha-
risæe cæce, munda prius internam poculiet patinæ
partem, ut et exteriores hujus partes puræ evadant
(Matth. xxiii, 25, 26)... Qui tribuit in simplici-
tate (Rom. xii, 8)... Omnia facite sine murmura-
tionibus et disceptationibus (Philipp. ii, 14)... Finis
autem **250** præcepti est charitas de corde puro et B
conscientia bona (I Tim 1, 5)... Habens fidem et
bonam conscientiam, quam quidam repellentes,
nausfragium fecerunt circa fidem (ibid. 19).

Quod propter æquam minorum administrationem
ex justo judicio retribuantur majora.

Caput IV.

Euge, serve bone et fidelis, super pauca fuisti
fidelis, super multa te constituam: intra in gau-
dium domini tui (Matth. xxv, 23). Et paucis post
interjectis: Omni enim habenti dabitur, et abun-
dabit: ab eo vero qui non habet, et quod habet,
auferetur (ibid. 29..) Si ergo in iniquo mammona
fideles non fuistis: quod verum est, quis credet C
vobis? Et si in alieno fideles non fuistis: quod
vestrum est quis dabit vobis?) Luc. xvi 11, 12.)

Quod Domini mandata cum inexplebili desiderio
sunt peragenda, semper ulterius festinando.

Caput V.

Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam (Matth.
6)... Fratres, ego me nondum arbitror comprehen-
disse. Unum autem, quæ quidem retro sunt oblivis-
cens, ad ea vero quæ priora sunt extendens meip-
sum, juxta scopum persequor ad bravium supernæ
vocationis in Christo Jesu (Philipp. iii, 13, 14).

Quod mandata Dei ita fieri debent, ut quantum D
in faciente situm est, omnes illuminentur, et
gloria afficiatur Deus.

Caput VI.

Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi
supra montem posita: neque accendunt lucernam,
et ponunt sub modio, sed super candelabrum, et
lucet omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux ve-
stra coram hominibus, ut videant opera vestra bona,
et glorificent Patrem vestrum qui in cælis est
(Matth. v, 14-16)..... Nemo autem accendens

(24) Hoc loco utraque editio. αὐτοῦ. At textus sa-
cer vulgatis αὐτῶν, horum partes exteriores.

(25) Editio Paris. εὐγε, δοῦλε. Codex Combef. et
Reg. primus εὖ, δοῦλε.

(26) Utraque editio τῶν μὲν ὀπισθεν. Antiqui duo

Ἄ Ὅτι δεῖ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου μετὰ συνειδήσεως
καὶ διαθέσεως ἀγαθῆς πρὸς τε Θεὸν καὶ ἀνθρώ-
πους ποιεῖν. Ὁ γὰρ μὴ οὕτω ποιῶν κατακέκρι-
ται.

Κεφάλ. Γ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς, καὶ Φαρι-
σαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ
ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμου-
σιν ἐξ ἀσπαγῆς καὶ ἀκρασίας. Φαρισαῖε τυφλῆ,
καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ
τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ
(24) καθαρὸν, ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ὁ μεταδιδούς ἐν ἀπλό-
τητι ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΠ. Πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυ-
σμῶν καὶ διαλογισμῶν. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Τὸ δὲ τέ-
λος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς
καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς..... Ἐχων πί-
στιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἣν τινες ἀπιστάμε-
νοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν.

Ἄ Ὅτι ἀπὸ τῆς περὶ τὰ ἐλάττωνα εὐγνωμοσύνης ἢ ἐπὶ
τοῖς μείζουσι τῆς ἀνταποδόσεως κρίσεις δικαιοῦ-
ται.

Κεφάλ. Δ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Εὖ, δοῦλε (25) ἀγαθε καὶ πιστῆ,
ἐπὶ ὀλίγα ἧς πίστος, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Καὶ μετ'
ὀλίγα· Τῶ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ πε-
ρισσευθήσεται ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὁ
ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. ΛΟΥΚΑΣ. Εἰ οὖν ἐν
τῷ ἀδίκῳ μαμμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀλη-
θινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει, καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ
πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώ-
σει;

Ἄ Ὅτι δεῖ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου μετὰ ἐπιθυμίας
ἀκωρόστου ποιεῖν, ἀεὶ πρὸς τὸ πλεόν ἐπειγόμε-
νον.

Κεφάλ. Ε'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶν-
τες τὴν δικαιοσύνην. ΠΡΟΣ ΦΙΜΗΠ. Ἐγὼ, ἀδελ-
φοί, ἑμαυτὸν οὕτω λογίζομαι κατελιγμένον ἔν-
δῆ, τῶν μὲν ὀπισθεν (26) ἐπιλαϊθανόμενος, τοῖς
δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώ-
κω ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ.

Ἄ Ὅτι· δεῖ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ οὕτω ποιεῖν, ὥστε,
ὅσον (27) ἐπὶ τῷ ποιῶντι, φωτίζεσθαι τοὺς πάν-
τας, καὶ τὸν Θεὸν δοξάζεσθαι,

Κεφάλ. ς'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.
Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμέ-
νη· οὐδὲ καίουσι λύχνον, καὶ τιθέασιν ὑπὸ τὸν
μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι
τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ
ἔργα ὑμῶν, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν

libri τῶν μὲν ὀπίσω· Nec ita multo post editio Pa-
ris. κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν. Illud, τοῦ Θεοῦ, neque in
editione Ven. neque in nostris veteribus libris in-
venitur.

(27) Reg. primus ποιεῖν ὡς τὸ ὅσον.

ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ΛΟΥΚΑΣ. Οὐδέεις δὲ, λύχνον ἄψας, κρύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ἐπιτίθησιν (28), ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς. ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠ. Ἴνα ἦτε εὐκρινεῖς, καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, πεπληρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.

ΠΡΟΣ ΙΘ'

Ὅτι οὐ δεῖ ἐμποδίζεσθαι τῷ ποιῶντι θέλημα Θεοῦ, εἴτε κατ' ἐντολὴν Θεοῦ, εἴτε κατὰ λόγον ἀκολουθοῦντα τῇ ἐντολῇ· οὕτε μὴν ποιῶντα ἀνέχεσθαι τῶν κωλύοντων καὶ γνήσιοι ὦσιν, ἀλλ' ἐπιμένειν τῇ κρίσει.

Κεφάλ. Α'

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν, λέγων· Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς μέ; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπει ἡμῖν ἔστι πληρῶσαι πάσαν δικαιοσύνην (29), καὶ τὰ ἐξῆς... Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ὑπὸ (30) τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμματέων· καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. Καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· Ὁμοῦ σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. Ὁ δὲ, στραφεὶς, εἶπε τῷ Πέτρῳ· Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. ΜΑΡΚΟΣ. Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία, ἵνα αὐτῶν ἄψηται. Οἱ δὲ μαθηταί, ἐπιτιμῶν τοῖς προσφέρουσιν. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἠγανακτήσας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς μέ, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ΠΡΑΞΕΙΣ. Ἐπιμενόντων δὲ ἡμέρας (31) πλείους, κατηλθέτις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἀγαθός. Καὶ ἔλθων πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας τὴν ζώνην Παύλου, καὶ δέσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας, εἶπε· Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· Τὸν ἄνθρωπον, οὗ ἔστιν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτω δέσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἔθνων. Ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι, τοῦ μὴ ἀναβαίνειν εἰς Ἱερουσαλὴμ. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος· Τί ποιεῖτε κλαίοντες, καὶ συνθροῦπτοντές μου τὴν καρδίαν; Ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν ἐτοιμῶς ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ (32). Μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ, ἠσυχάσαμεν εἰπόντες· Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Τῶν καὶ τὸν Κυρίου ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰδίους προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, κωλύοντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι, ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας πάντοτε· ἐφθάσε δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

(28) Reg. tertius λυχνίας τίθησιν.

(29) Reg. tertius δικαιοσύνην, τότε ἀρίστην αὐτῶν ἀπό, etc.

(30) Utraque editio παθεῖν ὑπό. Libri veteres παθεῖν ὑπό.

A lucernam, operit eam vase, aut subter lectum ponit, sed super candelabrum, ut intrantes videant lumen (Luc. viii, 16)... Ut sitis sinceri, et sine offensus in diem Christi, repleti fructibus justitiæ, per Jesum Christum in gloriam et laudem Dei (Philipp. i, 10).

REGULA XIX.

Quod is impediri non debet qui Dei voluntatem facit: sive ex Dei præcepto, sive ex ratione mandato pareat: neque faciens debet morem gerere impredientibus, licet sint necessitudine conjuncti, sed in sua sententia perseverare.

Caput I.

Tunc venit Jesus a Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo. Joannes autem prohibebat eum, dicens: Ego opus habeo, ut 251 a te baptizer, et tu venis ad me? Respondens autem Jesus dixit ei: Sine modo: sic enim decet nos implere omnem justitiam (Matth. iii, 13-15), etc.... Exinde cæpit Jesus ostendere discipulis suis, quod oportet eum ire Jerosolymam, et multa pati a senioribus, et principibus sacerdotum, et scribis, et occidi, et tertia die resurgere. Et apprehendens eum Petrus, cæpit increpare illum, dicens: Propitius tibi sis, Domine: non erit tibi hoc. Qui conversus, dixit Petro: Vade post me, satana; scandalum es mihi, quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum (Matth. xvi, 21-23)... Et offerebant illi parvulos, ut tangeret illos. Discipuli autem increpabant offerentes. Videns autem Jesus, indigne tulit et ait illis: Sinite parvulos venire ad me, et ne prohibueritis eos; talium est enim regnum cælorum (Marc. x, 13, 14)... Et cum moraremur per dies plures, advenit quidam a Judæa, propheta, nomine Agabus. Is cum venisset ad nos, tulit zonam Pauli: et alligans sibi pedes et manus, dixit: Hæc dicit Spiritus sanctus: Virum, cujus est zona hæc, sic alligabunt in Jerusalem Judæi: et tradent in manus gentium. Cum autem audissemus hæc, rogabamus et nos, et qui loci illius erant, ne ascenderet Jerosolymam. At respondit Paulus: Quid facitis flentes, et affligentes cor meum? Ego enim non solum alligari, sed et mori paratus sum pro nomine Domini Jesu. Et cum ei non suaderetur, quievimus, dicentes: Domini voluntas fiat (Act. xxi, 10-14)... Qui et Dominum occiderunt Jesum, et suos prophetas, et nos persecuti sunt, et Deo non placent: et omnibus hominibus adversantur, prohibentes nos gentibus loqui, ut salvi fiant, ut impleant peccata sua semper: pervenit autem ira super illos usque in finem (I Thess. ii, 15, 16).

(31) Reg. tertius ἐπιμενόντων δὲ αὐτῶν ἡμέρας. Statim Reg. primus τοῦ Παύλου.

(32) Reg. tertius τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Mox Reg. 1. Κυρίου γενέσθω.

Quod is qui conficit Dei mandatum animo non sincero, et tamen in speciem sinceritatem doctrinæ Domini servat, non prohibendus est; propterea quod quantum per rem ipsam licet, nemo læditur: imo vero aliqui interdum ab ipso juvantur; admonendus tamen est, ut mentem habeat recte factis dignam.

Caput II.

*Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis, et in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, recipiunt mercedem suam. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit eleemosyna tua in abscondito; et Pater tuus, qui videt in abscondito, ipse reddet tibi in propatulo (Matth. vi, 2-4). Et de precatione similiter... Respondit autem et Joannes dicens: Magister, vidimus **252** quemdam in nomine tuo ejicientem dæmonia, qui non sequitur nos, et prohibuimus, quia non sequitur nos. Jesus autem ait: Nolite prohibere eum: nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo, et possit cito male loqui de me. Qui enim non est adversum nos, pro nobis est (Marc. ix, 37-40)... Quidam quidem et propter invidiam, et contentionem, quidam autem et propter bonam voluntatem Christum prædicant: quidam ex charitate, scientes quod in defensionem Evangelii positus sum; quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincere, existimantes se pressuram suscitare vinculis meis. Quid enim? Attamen omni modo, sive per occasionem, sive per veritatem, Christus annuntiatur, et in hoc gaudeo, sed et gaudebo. (Philipp. i, 15-18).*

REGULA XX.

Quod Domino credentes baptizari debent in nomine Patris et Filii, et Spiritus sancti.

Caput I.

Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti (Matth. x xviii, 19)... Amen, amen dico tibi, nisi quis natus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei (Joan. iii, 3)... Et rursus: Amen, amen dico tibi, nisi quis natus fuerit ex aqua et Spiritu, non potest introire in regnum Dei (ibid. 5).

Quæ sit ratio aut vis baptismatis? Nempe ut baptizatus et mente et sermone et actione mutetur, atque per virtutem sibi datam fiat idipsum, quod est illud ex quo natus est.

Caput II.

Quod natum est ex carne, caro est: et quod na-

(33) Combefisius sibi legere visus in utroque libro suo ἀποδώσει σοι αὐτός· sed vox αὐτός reperi-

Ἄ· Ὅτι τὸν ποιῶντα ἐντολὴν Θεοῦ μὴ ἐκ διαθέσεως ὑγιούς, κατὰ γε μὴν τὸ φαινόμενον σώζοντα τὴν ἀκρίθειαν τῆς τοῦ Κυρίου διδασκαλίας, κωλύει μὲν οὐ γὰρ διὰ τὸ ὅσον ἐπὶ τῷ πράγματι μηδὲν βλάπτεσθαι, ἐπίστε δὲ καὶ ὠφελῆσθαι τινὰς ἐξ αὐτοῦ· παραινῆν δὲ αὐτῷ ἀξίαν τοῦ κατορθώματος ἔχειν τὴν διάνοιαν.

Κεφάλ. Β'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὅταν σὺν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἐμπροσθέν σου, ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σοῦ δὲ ποιῶντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου· ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ Πατήρ σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι αὐτός (33) ἐν τῷ φανερῷ. Καὶ περὶ προσευχῆς ὁμοίως. ΜΑΡΚΟΣ. Ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης λέγων· Διδάσκαλε, εἶδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματι σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὅς οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν, καὶ ἐκωλύσαμεν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐθεὶς γὰρ ἐστίν, ὅς ποιῆσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογήσαί με. Ὅς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν. ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠ. Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνου καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τοῦ Χριστοῦ κηρύσσουσιν. Οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες, ὅτι εἰς ἀπολογία τοῦ Εὐαγγελίου κείμαι· οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἀγνώως, οἰόμενοι θλίψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου. Τί γὰρ; Πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται, καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι.

ΟΡΟΣ Κ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς πιστεύοντας τῷ Κυρίῳ βαπτίζεσθαι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἀμήν λέγω σοι, εἴαν μὴ τις γεννηθῆ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· καὶ πάλιν· Ἀμήν λέγω σοι· Ἐάν μὴ τις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Τίς ὁ λόγος ἡ ἡ δύναμις τοῦ βαπτίσματος; Τὸ ἀλλοιωθῆναι τὸν βαπτιζόμενον κατὰ τε νοῦν, καὶ λόγον, καὶ πράξιν, καὶ γενέσθαι ἐκεῖνο κατὰ τὴν δοθεῖσαν δύναμιν, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐξ οὗ ἐγεννήθη.

Κεφάλ. Β'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς

tur duntaxat in Mazarino, deest vero in Regio perinde ut in utraque editione.

σάρξ ἐστὶ, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστι. Μὴ θαυμάσης, ὅτι εἶπόν σοι· Δεῖ ὑμᾶς (34) γεννηθῆναι ἄνωθεν. Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούεις· ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπάγει. Οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Τὸ νεκρωθῆναι (35) μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῆσαι δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν, συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον· ἵνα, ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα· τοῦτο γνωσκόντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. Ὁ γὰρ ἀπογανυὼν διδικαιωταὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας (36). ΠΡΟΣ ΚΟΛ. Ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδήσει τοῦ σώματος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, συσταφέντες, αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συναγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐγείροντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν (37). ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Οὐκ ἐν Ἰουδαίῳ, οὐδὲ Ἑλλήνι· οὐκ ἐν δούλῳ, οὐδὲ ἐλεύθερῳ· οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θῆλῳ· πάντες γὰρ ὑμεῖς ἐν ἔστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ΠΡΟΣ ΚΟΛ. Ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν· ὅπου οὐκ ἐν Ἑλλήνι καὶ Ἰουδαίῳ, περιτομῇ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δούλῳ, ἐλεύθερῳ· ἀλλὰ τὰ πάντα, καὶ ἐν πᾶσι Χριστός.

ΠΡΟΣ ΚΑ'

Ὅτι ἀναγκαῖα (38) καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν αἰώνιον ζωὴν ἡ μετέληψις τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ.

Κεφαλ. Α'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν· Ἐάν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ τὰ ἔξῃς.

(34) Utraque editio et Reg. primus δεῖ ὑμᾶς oportet nos. Alii duo mss. δεῖ ὑμᾶς.

(35) Editio Ven. et nostri tres mss. ἐκ τοῦ πνεύματος. Τὸ νεκρωθῆναι. Editio Paris. ἐκ τοῦ πνεύματος, Οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς, τὸ νεκρωθῆναι, etc. Sed non valde admodum dubito, quin illud, οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς, additum sit a typographis, qui quod hunc locum mutilum esse existimarent, ipsum ex Bibliis restituere voluerint: quos minus reprehendendos putarem, si ita edidissent, οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε, ἑαυτοὺς νεκρωθῆναι. Similiter suspicor has voces, ἡ ἀγνωεῖτε, ὅτι, quæ statim leguntur in editione Paris. ante vocem ὅσοι, a typographis quoque additas fuisse ex Bibliis: eoque magis, quod tria hæc vocabula et in mss. et in editione Veneta deesse constet.

(36) Illis, ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, adjecta sunt alia ex Epistola ad Romanos vi, 8, tum in codice Mess.,

A tum est ex spiritu, spiritus est. Non mireris quod dixi tibi: Oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult spirat, et vocem ejus audis, sed nescis unde veniat, et quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu (Joan. iii, 6-8)... Moriamini quidem peccato, vivatis autem Deo in Christo Jesu (Rom. vi, 11)... Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in mortem ipsius baptizati sumus. Consepulti igitur sumus cum illo per baptismum in mortem: ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos novitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, nimirum et resurrectionis erimus: hoc scientes, quod vetus homo noster simul crucifixus est ut destruat corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est, justificatus est a peccato (ibid. 3-7)... In quo et circumcisi estis circumcissione 253 non manufacta, in exspoliatione corporis peccatorum carnis, in circumcissione Christi, consepulti et in baptismo, in quo et simul resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitavit illum a mortuis (Coloss. iii, 11, 12)... Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Judæus, neque Græcus, non est servus, neque liber: non est masculus, et femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu (Galat. iii, 27, 28)... Exspoliantes veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum, qui renovatur in agnitionem, secundum imaginem ejus, qui creavit illum: ubi non est Gentilis et Judæus, circumcisio et præputium, barbarus, Scytha, servus, liber: sed omnia, et in omnibus Christus (Colos. iii, 9-11).

REGULA XXI.

Quod necessaria etiam ad vitam æternam sit participatio corporis et sanguinis Christi.

Caput I.

Amen, amen dico vobis: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habetis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam (Joan. iv, 53, 54), et reliqua.

VI

tum in Reg. tertio: quorum verborum initium est εἰ δὲ ἀπεθάνομεν, finis vero τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ.

(37) Post illud, ἐκ νεκρῶν, legitur hic titulus in Reg. tertio et in Mess.: Ὅτι οὕτω δεῖ νεκρωθῆναι ἐν τῷ ἀκίνητον εἶναι πρὸς ἁμαρτίαν τὸ ὅλον σῶμα, ὡς νεκροῦται ἡ ἀκροβυστία ἐν τῇ περιτομῇ. Τὸ μορφωθῆναι τὸν Χριστὸν ἐν τοῖς βαπτισθεῖσι, καὶ γενέσθαι τοὺς πάντας ἐν σῶμα ἐν Χριστῷ, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ. Quod sic oporteat mortificari, immotum se habente corpore toto erga peccatum, quemadmodum mortificatur præputium in circumcissione. Hoc est, oportet formari Christum in baptizatis, debentque fieri omnes unum corpus in Christo, qui est caput. Ibidem utraque editio et mss. duo ἐβαπτίσθημεν... ἐνεδυσάμεθα. Reg. tertius ut in contextu.

(38) Sic codex Combef. et alii duo præter Messanensem. Totum illud, ὅτι ἀναγκαῖα... αἰώνιον, καὶ τὰ ἔξῃς, in editione Parisiensi desideratur.

Quod qui accedit ad communionem, non considerata hac ratione, secundum quam corporis et sanguinis Christi participatio datur, is nullam ex ea utilitatem capiat: et quod qui indigne assumit, condemnatus sit,

Caput II.

Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habetis vitam in vobis (Joan. vi, 53). Et paulo inferius: Sciens autem Jesus apud semetipsum, quod murmurarent de hoc discipuli ejus, dixit eis: Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis Filium ascendentem ubi erat prius? Caro non prodest quidquam: spiritus est qui vivificat. Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt (ibid. 62, 63)... Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit hunc Domini calicem indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice illo bibat. Qui enim manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini (I Cor. xi, 27-29).

254 Qua ratione manducandum sit corpus Domini, et sanguis bibendus, in commemorationem obedientiæ Domini usque ad mortem, ut qui vivunt, non jam sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit (I Cor. v, 15).

Caput III.

Et accepto pane, cum gratias egisset fregit, et dedit eis dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem, postquam cœnavit, dicens: Hic calix novum testamentum est in sanguine meo, qui pro vobis funditur (Luc. xxii, 19, 20).... Quoniam Dominus Jesus in qua nocte tradebatur, accepit panem, et gratis actis, fregit, et dixit: Accipite, manducate: hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem, postquam cœnavit, dicens: Hic calix novum testamentum est in meo sanguine. Hoc facite quotiescunque bibetis, in meam commemorationem. Quotiescunque enim manducabitis panem hunc, et hunc calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat (I Cor. xi, 23-26)... Charitas enim Christi urget nos, æstimantes hoc quod si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt: et pro omnibus mortuus est, ut et qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, et resurrexit (II Cor. v, 14, 15), ut multi fiant unum corpus in Christo.... Panis

(39) Antiqui duo libri δέδοται. Paulo post Reg. primus κατακρίνεται.

(40) Utraque editio καὶ πίνετε. Veteres duo libri καὶ πίετε. Aliquanto post utraque editio εἰν οὖν θεωρεῖτε. Libri prisce θεωρήτε.

(41) Editio Paris. του Κυρίου ἀναξίως. Editio Ven.

A Ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖται ὁ ἄνευ τῆς κατακοήσεως τοῦ λόγου, καθ' ὃν δίδεται (39) ἡ μετέληψις τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, προσερχόμενος τῇ κοινωνίᾳ· ὁ δὲ ἀναξίως μεταλαμβάνων κατακρίνεται,

Κεφάλ. Β΄.

IOANNES. Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, εἰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀθρώπου, καὶ πίετε (40) αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Καὶ μετ' ὀλίγα· Εἰδώς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζουσι παρὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Τούτο ὑμᾶς scandalίζει; Ἴδὲ οὖν θεωρήτε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; Ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδὲν· τὸ πνευμά ἐστι τὸ ζωοποιον. Τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέλοιπα ὑμῖν, πνευμά ἐστι, καὶ ζωὴ ἐστι. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Ὡστε ὅς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τουτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τουτο τοῦ Κυρίου ἀναξίως (41), ἐνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου.

Ποῖον λόγον δεῖ ἐσθίειν τὸ σῶμα, καὶ πίνειν τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου, εἰς ἀνάμνησιν τῆς τοῦ Κυρίου μέχρι θανάτου ὑπακοῆς, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν (42) ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι.

Κεφάλ. Γ΄.

ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· Τούτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τουτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον, μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων· Τούτο τὸ ποτήριον ἡ Καινὴ Διαθήκη ἐστὶν ἐκ τῷ αἱματί μου, τῷ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνομένῳ. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ, ἣ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε, καὶ εἶπε· Λάβετε, φάγετε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον· τουτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον, μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων· Τούτο τὸ ποτήριον ἡ Καινὴ Διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι. Τουτο ποιεῖτε, ὅσάκις ἂν πίνετε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τουτον, καὶ τὸ ποτήριον τουτο πίνετε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τουτο, ὅτι, εἰ εἷς (43) ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ὑπὲρ πάντων ἄπ-

et mss. tres ἀναξίως τοῦ Κυρίου, modo aliquo qui Dominum non deceat.

(42) Utraque editio et Reg. secundus ὑπὲρ ἡμῶν, pro nobis. Alii duo mss. ὑπὲρ αὐτῶν, rectius.

(43) Reg. tertius εἰ εἷς. Vocula εἰ in utraque editione desideratur.

έθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσω, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι, καὶ ἐγεγόνῃ, εἰς τὸ γενέσθαι τοὺς πολλοὺς ἐν σώμα ἐν Χριστῷ.....

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Ὁ ἄρτος ἐν κλῶμεν οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ ἐστίν; Ὅτι εἰς ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου (44) μετέχομεν.

Ὅτι δεῖ τὸν μεταλαμβάνοντα τῶν ἁγίων ὑμνεῖν τὸν Κύριον.

Κεφάλ. Δ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐσθίουτων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, καὶ τὰ ἐξῆς. Οἷς ἐπιφέρει· Καὶ ὑμνήσαυτες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

ΟΡΟΣ ΚΒ'.

Ὅτι ἡ ἐργασία τῆς ἁμαρτίας ἀπαλλοτριᾷ τοῦ Κυρίου, καὶ προσοκειᾷ τῷ διαβόλῳ.

Κεφάλ. Α'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δούλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας. Ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ὅτε γὰρ δούλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δίκαιοσύνῃ.

Ὅτι ἡ (45) πρὸς τὸν Κύριον οἰκειότης οὐκ ἐν τῇ κατὰ σάρκα συγγενείᾳ γνωρίζεται, ἀλλ' ἐν τῇ σπουδῇ τῶν θελημάτων τοῦ Θεοῦ κατορθοῦται.

Κεφάλ. Β'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὁ ὢν ἐν τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει. ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ἀπηγγέλη αὐτῷ λεγόντων· Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν ἔξω, ἰδεῖν σε θελοντες. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοι (46) εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες. ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστὲ, ἐὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοι υἱοὶ Θεοῦ εἰσιν.

ΟΡΟΣ ΚΓ'.

Ὅτι ὁ ἄκων ἐλκόμενος ὑπὸ ἁμαρτίας ὀφείλει γνωρίζειν ἑαυτὸν ὑφ' ἑτέρας προενουπαρχούσης κρατούμενον ἁμαρτίας, ἢ ἐκῶν δουλεύων, ἀγεται λοιπὸν ὑπ' αὐτῇ (47) καὶ ἐφ' ἧ μὴ θέλει.

Κεφάλ. Α'.

ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Οἶδάμεν δὲ, ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστίν· ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι, πεπραμένος (48) ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ὁ γὰρ κατεργάζομαι, οὐ γινώσκω. Οὐ γὰρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω· ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ. Εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ, ὅτι καλός. Νυνὶ δὲ οὐκ ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκουσα ἐν

(44) Utraque editio ἐκ τοῦ ἄρτου τοῦ ἑνός. At duo mss. ut in contextu.

(45) Sic veteres duo libri. Vocula ἡ deest in vulgatis.

(46) Vox οὗτοι, quæ in utraque editione legitur a veteribus libris abest.

A quem frangimus nonne participatio corporis Christi est? Quoniam unus panis, unum corpus multisumus. Omnes enim de uno pane participamus (1 Cor. x, 16, 17).

ἄρτος, ἐν σώμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν. Οἱ γὰρ πάντες

Quod hymnis laudandus sit Dominus ab eo qui sancta participat

Caput. IV.

Edentibus autem illis, accepit Jesus panem, et cum gratias egisset, fregit deditque discipulis (Matth. xxvi, 26), et quæ sequuntur. Quibus adjungit: Et hymno dicto, exierunt in montem Olivarum (ibid. 30).

REGULA XXII

Quod peccatum, cum perpetratur, ab alienat a Domino: conciliat vero et adjungit diabolo.

Caput I.

Amen, amen dico vobis, quod omnis qui facit peccatum, servus est peccati (Joan. viii, 34)... Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis facere (ibid. 44)... Cum enim servi essetis peccati, liberi fuistis justitiæ (Rom. vi, 20).

Quod necessitudo cum Domino non in carnis **255** conjunctione noseitur, sed in studio divinæ implendæ voluntatis perficitur.

Caput II.

Qui ex Deo est, verba Dei audit (Joan. viii, 47)... Et nuntiatum est illi, dictumque: Mater tua, et fratres tui stant foris, volentes te videre. Qui respondens dixit ad eos: Mater mea et fratres mei hi sunt, qui verbum Dei audiunt, et faciunt (Luc. viii, 20, 21)... Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis (Joan. xv, 14)... Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei (Rom. viii, 14).

REGULA XXIII.

Quod qui præter voluntatem trahitur a peccato, is intelligere debet, se ab alio peccato, prius a se commisso, constrictum teneri, cui sponte inseruiens, tandem rapitur ab ipso etiam ad ea quæ non vult.

Caput I.

Scimus enim quod lex spiritualis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. Quod enim operor, non intelligo. Non enim quod volo, hoc ago: sed quod odi, illud facio. Si autem quod nolo, illud facio, consentio legi quod bona est. Nunc autem jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quod non habitat in me,

(47) Reg. tertius ἐπ' αὐτῇ. Ibidem duo mss. μὴ θέλω.

(48) Utraque editio perinde ut Combesisii Regius codex πεπραμένος, corrupte. Regii primus et tertius πεπραμένος, emendate. Quod notavit Combesisius, legi in Reg. suo codice πεπραμένος, in eo ipsum lapsus fuisse moneo.

*hoc est in carne mea, bonum : nam velle ad-
jacet mihi, perficere autem bonum, non invenio.
Non enim quod volo, facio bonum : sed quod nolo
malum, hoc ago. Si autem quod nolo ego, illud
facio : jam non ego operor, illud, sed quod habitat
in me peccatum (Rom. vii, 14-20).*

REGULA 'XXIV.

Quod non mendacium, sed verum in omnibus
dicendum

Caput I.

*Sit autem sermo vester, Est, est : Non, non
quod autem his abundantius est a malo est (Matth.
v, 37)... Deponentes mendacium, loquimini verita-
tem unusquisque cum proximo suo (Ephes. iv, 22).
... Nolite mentiri invicem (Coloss. ii, 9).*

REGULA XXV.

Quod quæstiones inutiles et contentiosæ non sunt
faciendæ.

Caput. I

*Hæc commune, testificans coram Domino : noli
contendere verbis ad nullam utilitatem, ad subver-
sionem audientium (II Tim. ii, 14)... Stultas au-
tem et sine disciplina quæstiones devota, sciens
quod generant lites (ibid 23).*

Quod non sunt proferenda verba otiosa, quæ
256 nihil utilitatis afferant, Etenim loqui, aut
etiam facere ipsum bonum non ad ædificatio-
nem fidei, id sanctum Dei Spiritum tristitia af-
ficit.

Caput II.

*Dico autem vobis, quod de omni verbo otioso
quod locuti fuerint homines, reddent rationem in
die judicii (Matth. xii, 36)... Omnis sermo spur-
cus ex ore vestro non procedat : sed si quis bonus
ad ædificationem fidei, ut det gratiam audienti-
bus. Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei :
in quo obsignati estis in diem redemptionis
(Ephes. iv, 29, 30).*

REGULA XXVI.

Quod verbum omne aut res testimonio divinæ
Scripturæ obfirmanda sunt ad integram bono-
rum persuasionem, et ad malorum verecun-
diam.

Caput I.

*Et accedens ad eum tentator dixit : Si Filius
Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respon-
dens dixit : Scriptum est : Non in solo pane vivet
homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei
(Matth. iv, 3 ; Deut viii, 3)... Et repleti sunt om-
nes Spiritu sancto, et cœperunt loqui aliis lin-
guis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis (Act.
ii, 4)... Stupebant autem omnes, et mirabantur ad
invicem, dicentes : Quidnam vult hoc esse ? Alii*

*ἔμοι ἁμαρτία. Οἶδα δὲ, ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτ
ἔστιν, ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλει
παράκειται μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τῇ καλὸν
οὐχ εὐρίσκω. Οὐ γὰρ ὃ θέλω, ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ'
ὃ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω. Εἰ δὲ ὃ οὐ
θέλω ἐγὼ, τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι
αὐτὸ, ἀλλ' ἡ οἰκουσα ἐν ἐμοί ἁμαρτία.*

ΟΡΟΣ ΚΔ'.

Ἄξιον οὐ δεῖ ψεύδεσθαι, ἀλλ' ἀληθεύειν ἐν
παντί

Κεφάλ. Α.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναί, ναί·
οὐ, οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ
ἐστίν. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λα-
λεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐ-
του... ΗΡΟΣ ΚΟΑ, Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους.

ΟΡΟΣ ΚΕ'.

Ἄξιον οὐ δεῖ ζητήσεις ἀνωφελεῖς ἢ ἐμφυλονεϊκοῦς
ποιεῖσθαι.

Κεφάλ. Α'.

ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β', Ταῦτα ὑπομίμησθε διαμαρτυ-
ροῦμενος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου· μὴ λογαμαχίην εἰς
οὐδὲν χρήσιμον ἐπὶ καταστροφή τῶν ἀκούον-
των.... Τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις
παραιτοῦ, εἰδὼς, ὅτι γεννώσι μάχας.

Ἄξιον οὐ δεῖ φθέγγεσθαι λόγον ἀργόν, εἴς οὐ οὐδὲν ὄφε-
λος. Τὸ γὰρ μὴ πρὸς οἰκοδομὴν τῆς πίστεως λαλεῖν,
ἢ καὶ (49) ποιεῖν αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, λυπεῖν ἐστὶ τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ.

Κεφάλ. Β'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Λέγω δὲ ὑμῖν (50), ὅτι πᾶν ῥῆμα
ἀργόν ὃ ἐὰν λαλήτωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι
περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ΠΡΟΣ
ΕΦΕΣ. Πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν
μὴ ἐκπορευέσθω· ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκο-
δομὴν τῆς πίστεως, ἵνα ὁῶ χάριν τοῖς ἀκούουσι,
καὶ μὴ λυπεῖτε (51) τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ
Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώ-
σεως.

ΟΡΟΣ Κς'

Ἄξιον δεῖ πᾶν ῥῆμα ἢ πρᾶγμα πιστοῦσθαι τῇ μαρτυ-
ρίᾳ τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς εἰς πληροφορίαν μὲν
τῶν ἀγαθῶν, ἐντροπήν δὲ τῶν πονηρῶν.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων
εἶπεν· Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπέ, ἵνα οἱ λίθοι
οὗτοι ἄρτοι γένωνται· Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε·
Γέγραπται· Οὐκ ἐπ' ἄρτων μόνων ζήσεται ἄνθρω-
πος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ
στόματος Θεοῦ. ΗΡΑΞΕΙΣ. Καὶ ἐπλήσθησαν
ἅπαντες Πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν
ἑτέροις γλώσσαις, καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐ-
τοῖς ἀποφθέγγεσθαι... Ἐξίσταντο δὲ πάντες, καὶ

(49) Voculam καὶ addidi ex antiquis libris.

(50) Utraque editio λέγω ὑμῖν. Veteres duo libri

λέγω δὲ ὑμῖν.

(51) Ut tertius μὴ λυπεῖτε.

διηπόρου (52), ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· Τί ἂν θέλοι εἶναι τοῦτο; Ἐτέροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι Γλεῦκους μεμεστωμένοι εἰσίν. Σταθεῖς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκά, ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς· Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. Οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ· Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσι, καὶ τὰ ἐξῆς (53). Ὅτι δεῖ καὶ τοῖς ἐν τῇ φύσει καὶ τῇ συνήθειᾳ τοῦ βίου γνωριζομένοις κεχοῆσθαι εἰς βεβαίωσιν τῶν γινομένων ἢ λεγομένων.

Κεφάλ. Β΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσασθε αὐτούς. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβῶλων σῦκα; Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποῦς καλοῦς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον (54) καρποῦς πονηροῦς ποιεῖ, καὶ τὰ ἐξῆς. ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ἐγόγγυζον οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ Φαρισαῖοι, πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες· Διὰ τί μετὰ τελωνῶν (55) καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ χροῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. Β΄. Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματεῖαις, ἵνα τῷ στρατολογήσῃ ἀρέσῃ· Ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῆ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.

ΟΡΟΣ ΚΖ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἄλλοτριῶις τῆς τοῦ Κυρίου διδασκαλίας (56) ἐξομοιοῦσθαι· μιμεῖσθαι δὲ τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἁγίους αὐτοῦ κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν παρ' αὐτοῦ δύναμιν (57).

Κεφάλ. Α΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οἴδατε, ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν γενέσθαι πρῶτος (58), ἔσται ὑμῶν διάκονος· καὶ ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν πρῶτος

(52) Reg. primus πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ διηπόρου, *Stupebant autem omnes qui audiebant.*

(53) Post illud, καὶ τὰ ἐξῆς, ita scriptum invenitur in Reg. tertio, ἐπορεύθη δὲ ὁ... τοῖς ἱερεῦσι μόνοις: quæ verba legere est apud Matthæum xii, 1. Quæ mox retuli verba ex Matthæo, reperiuntur quoque in Messanensi, sed non eodem loco. Posita sunt enim post illud quod aliquanto ante legitur, διὰ στόματος Θεοῦ.

(54) Reg. tertius τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον. Vox ultima deest in utraque editione et in duobus aliis codicibus. Mox Regii primus et tertius γραμματεῖς αὐτῶν καὶ. Vox αὐτῶν in editione Parisiensi desideratur.

(55) Reg. primus μετὰ τῶν τελωνῶν. Mox duo mss. Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς.

A autem irridentes dicebant: Musto pleni sunt isti. Stans autem Petrus, cum undecim, levavit vocem suam, et locutus est eis: Viri Judæi, et qui habitatis Jerusalem universi, hoc vobis notum sit, et auribus percipite verba mea. Non enim sicut vos putatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia: sed hoc est, quod dictum est per prophetam Joel: Et erit in novissimis diebus, dicit Deus, effundam de Spiritu meo super omnem carnem, et prophetabunt (Act. 12-17; Joel. ii, 28)... et quæ sequuntur.

Quod oportet etiam iis quæ in natura ac consuetudine vitæ nota sunt, uti ad confirmationem eorum quæ fiunt aut dicuntur.

Caput II.

Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Nunquid colligunt de spinis uvam, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus 257 bonos facit: putrida autem arbor fructus malos facit (Matth. vii, 15-17), et cætera.... Et murmurabant scribæ eorum et Pharisei, dicentes ad discipulos ejus: Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens Jesus dixit ad illos: Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent (Luc. v, 30-32).... Nemo militans implicat se vitæ negotiis, ut ei qui se in militiam delegit, placeat. Quod si certet etiam aliquis non coronatur nisi legitime certaverit (II Tim. ii, 4, 5).

REGULA XXVII.

Quod non debemus fieri similes eis qui a Domini doctrina sunt alieni: contra, quod oportet imitari Deum et sanctos ejus pro data nobis ab illo facultate.

Caput I.

Scitis quod principes gentium dominantur illis: et qui magni sunt, potestatem exercent in eas. Non ita erit inter vos; sed quicumque voluerit inter vos primus fieri, erit vester minister; et qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus: sicut Filius

(56) Reg. tertius τῆς τοῦ Θεοῦ διδ., *a Dei doctrina.*

(57) Post vocem δύναμιν ita in Mss. et in Reg. tertio legitur, Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσατε τοὺς... ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν· quæ verba invenias apud Matthæum v, 46.

(58) Sic editio Ven. et Reg. tertius. Paulo aliter Reg. secundus ἔσται ὑμῖν· cætera autem ut in eo quem modo citavi libro. Reg. primus ἐν ὑμῖν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν διάκονος· καὶ ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι ἄρχων, ἔσται ὑμῶν δοῦλος. *Sed quicumque voluerit inter vos primus fieri, erit vester minister: et qui voluerit inter vos princeps esse, erit vester servus.* Editio Paris. ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν γενέσθαι μέγας, *sed quicumque voluerit inter vos magnus fieri: sed ita a typographis editum fuisse ex Bibliis puo. Ibidem. Reg. 1 οὕτως δὲ ἔσται.*

hominis non venit ut ministraretur sibi, sed ut ministraret, et daret animam suam redemptionem pro multis (Matth. xx, 25-28).... Nolite conformari huic sæculo, sed transformamini per renovationem mentis vestræ, ut probetis quæ sit voluntas Dei (Rom, xii, 2)..... Imitatores mei estote, sicut et ego Christi (I Cor. xi, 1).

REGULA XXVIII.

Quod non oportet temere et inconsiderate abripi et attrahi ab iis qui simulant veritatem: sed ex dato nobis a Scriptura signo unumquemque cognoscere.

Caput I.

Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos (Matth. vii, 15, 16).... In hoc cognoscent omnes quod discipuli mei estis, si dilectionem mutuam habueritis inter vos (Joan. xiii, 35)..... Ideo notum vobis facio, quod nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema Jesum (I Cor. xii, 3).

REGULA XXIX.

Quod debet unusquisque professionem suam per sua opera confirmare.

Caput I.

Ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quod Pater miserit me (Joan. v, 36)... Si non facio opera Patris mei, ne credatis mihi: si vero facio, etsi non creditis mihi operibus meis credite, ut cognoscatis, et credatis quod Pater in me est, et ego in Patre (Joan. x, 37, 38)..... Nullam in ulla re dantes offensionem, ut non vituperetur ministerium. Sed in omnibus exhibentes nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus (II Cor. vi, 3, 4), etc.

REGULA XXX.

Quod res sacræ per admisionem eorum quæ communi usui destinantur non sunt profanandæ.

Caput I.

Et intravit Jesus in templum Dei, et ejecit omnes vendentes, et ementes in templo, et mensas nummulariorum, et cathedras vendentium columbas evertit: et dicit eis: Scriptum est: Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis eam speluncam latronum (Matth. xxi, 12, 13; Isa lvi, 7).. Nunquid domos non habetis ad manducandum et bibendum? aut Ecclesiam Dei contempnitis, et confunditis eos qui non habent? (I Cor xi, 22)... Si quis esurit, domi manducet: ut non in iudicium conveniatis (ibid. 34).

Quod id quod Deo dicatum est, tandiu velut sanctum honorandum sit, quandiu voluntas Dei in ipso conservatur.

(59) Utraque editio et duo mss. ἔργοις μου. Vocula μου deest in Reg. primo.

Α εἶναι, ἔσται ὑμῶν δοῦλος· ὡσπερ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀπὸ πολλῶν. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Μὴ σχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὼ Χριστοῦ.

ΟΡΟΣ ΚΗ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἀπλῶς, οὐδὲ ἀνεξετάστως ὑπὸ τῶν ὑποκρινομένων τὴν ἀλήθειαν συναρπάζεσθαι ἀπὸ τοῦ δεδομένου ἡμῖν παρὰ τῆς Γραφῆς χαρακτῆρος γνωρίζειν ἕκαστον.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσθωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. ΙΩΑΝΝ. Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Διὸ γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐν Πνευματι Θεοῦ λαλῶν λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦν.

ΟΡΟΣ ΚΘ'.

Ὅτι δεῖ ἕκαστον διὰ τῶν οἰκείων ἔργων πιστοῦσθαι τὸ ἑαυτοῦ ἐπάγγελμα.

Κεφάλ. Α'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Αὐτὰ τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυροῦν περὶ ἐμοῦ, ὅτι ὁ Πατὴρ με ἀπέστειλεν. Εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ Πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε μοι· εἰ δὲ ποιῶ, καὶ ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις μου (59) πιστεύσατε· ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσατε, ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ Πατὴρ, καὶ γὼ ἐν αὐτῷ. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Μηθεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μοιμηθῇ ἡ διακονία. Ἄλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσι, καὶ τὰ ἕξης.

ΟΡΟΣ Λ'.

Ὅτι οὐ δεῖ τὰ ἅγια τῇ ἐτιμιᾷ τῶν πρὸς τὴν κοινὴν χρείαν καθυβρίζειν.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψε, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλοῦντων τὰς περιστερᾶς· καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἐγγραπται· Ὁ οἶκος μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; Εἰ δὲ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε.

Ὅτι τὸ ἐπωνομαζόμενον τῷ Θεῷ μέχρι τότε ὡς ἅγιον τιμᾶν δεῖ, μέχρις ἂν τὸ τοῦ Θεοῦ (60) θέλημα φυλάσσῃται ἐπ' αὐτῷ.

(60) Editio. Paris τοῦ Θεοῦ. Veteres duo libri τὸ τοῦ Θεοῦ.

Κεφάλ. Β΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὅν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει (61) τὰ νοσσία ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε; Ἴδοὺ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.

ΟΡΟΣ ΛΔ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ τὰ τοῖς ἀνακειμένοις τῷ Θεῷ ἀφορισμένα εἰς ἑτέρους ἀναλίσκειν, εἰ μὴ τί ἂν ἐκ τοῦ περισσεύματος.

Κεφάλ. Α΄.

ΜΑΡΚΟΣ. Ἦν δὲ γυνὴ Ἑλληνίς Συροφοίνισσα (62) τῷ γένει, καὶ ἐπῆρωτα αὐτόν, ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἄφεσ πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ καλὸν ἐστὶ λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς (63) κυναρίοις. Ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ναί, Κύριε· καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδῶν. Καὶ εἶπεν αὐτῇ· Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπάγε, ἐξελήλυθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρὸς σου.

ΟΡΟΣ ΑΒ΄.

Ὅτι δεῖ τὰ ἐπιβάλλοντα ἐκάστῳ εὐγνωμόνως ἀποδιδόναι.

Κεφάλ. Α΄.

ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ἐπῆρώτησαν αὐτόν, λέγοντες· Διδάσκαλε, οἴδαμεν, ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν ἡμῖν Καίσαρι φόρον δοῦναι (64), ἢ οὐ; Κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν, εἶπε πρὸς αὐτούς· Τί με πειράζετε; Δείξατέ μοι δηνάρια. Τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; Ἀποκριθέντες δὲ εἶπον· Καίσαρος. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν. Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν.

ΟΡΟΣ ΑΓ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ σκανδαλίζεσθαι.

Κεφάλ. Α΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὅς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὄνικος περὶ τοῦ (65) τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης· καὶ πάλιν· Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ

(61) Vocem ἐπισυνάγει ex antiquis duobus libris addidi. Mox editio Paris. πτέρυγας αὐτῆς. Vox ultima in nostris tribus mss. non reperitur. Nec ita multo post utraque editio Ἴδοὺ ἀφίετε ὑμῖν ὁ οἶκος ἔρημος corrupte. Regii primus et tertius ut in contextu, emendate.

(62) Utraque editio et Reg. secundus Συροφοινίσσα. Reg. primus Σύρα φοινίσιςσα, Reg. tertius Συροφοίνισσα. Haud longe editio Paris. δαιμόνιον

A

Caput II.

Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis prophetas, et lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti? Ecce relinquitur vobis domus vestra deserta (Matth. xxiii, 37, 38).

REGULA XXXI

Quod res assignatæ iis qui Deo se consecrarunt, in alios non sint insumendæ: nisi si quid supersit superfluum.

Caput I.

Erat autem mulier gentilis Syrophænisssa genere, et rogabat eum ut dæmonium ejiceret de filia sua. Qui dixit illi: Sine prius saturari filios: non est enim bonum sumere panem filiorum, et projicere catellis. At illa respondit et dixit illi: Utique, Domine; nam et catelli comedunt sub mensa de micis puerorum. Et ait illi: Propter hunc sermonem vade, exiit dæmonium de filia tua (Marc. vii, 26-29).

259 REGULA XXXII.

Quod ex æquo et bono unicuique reddi debent quæ sua sunt.

Caput I.

Et interrogaverunt eum, dicentes: Magister, scimus quia recte dicis, et doces, et non accipis personam, sed viam Dei in veritate doces: licet nobis tributum dare Cæsari, an non? Considerans autem dolum illorum, dixit ad eos: Quid me tentatis? Ostendite mihi denarium. Cujus habet imaginem et inscriptionem? Respondentes dixerunt: Cæsaris. Et ait illis: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari: et quæ sunt Dei, Deo (Luc. xx, 21-25)... Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem. Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis (Rom. xiii, 7, 8).

REGULA XXXIII.

Quod scandalum non sit dandum.

Caput I.

Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria ad collum ejus, et demergatur in profundum maris (Math. xviii, 6). Et rursum: Væ homini illi, per quem scandalum venit (ibid. 7)...

ἐκβάλλῃ, Editio Ven. et mss. tres ἐκβάλλῃ.

(63) Editio Paris. καὶ βάλλειν τοῖς. Regii primus et tertius βαλεῖν, secundus τέκνων, καὶ δοῦναι τοῖς, et dare catellis. Ibidem Reg. primus Ἡ δὲ ἀποκριθεῖσα εἶπεν αὐτῷ.

(64) Reg. tertius φόρους διδόναι.

(65) Reg. primus ὄνικος ἐπὶ τὸν. Aliquanto post idem codex τοῦτο κρίναντες μᾶλλον.

Sed hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum A *fratri, vel scandalum (Rom. xiv, 13).*

Quod quidquid Domini voluntati adversatur, scandalum sit.

Caput II

Exinde cœpit Jesus ostendere discipulis suis, quod oporteret eum ire Jerosolymam, et multa pati a senioribus, et principibus sacerdotum, et scribis, et occidi, et tertia die resurgere. Et apprehendens eum Petrus cœpit increpare illum, dicens: Propitius sis tibi, Domine, non erit tibi hoc. Qui conversus. dixit Petro: Vade post me, Satana, scandalum mihi es, quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed quæ hominum (Matth. xvi, 21-23).

Quod licet a scriptura res vel verbum aliquod concedatur, ea tamen vitanda sunt, cum alii ad peccatum simili re concitantur, vel eorum erga bonum alacritas minuitur.

Caput III.

De esu igitur eorum quæ idolis immolantur, sci- mus, quod nullum est idolum in mundo, et 260 quod nullus est Deus, nisi unus. Nam, et si sunt qui dicuntur dii, sive in cœlo, sive in terra (si quidem sunt multi dii, et domini multi), nobis tamen unus Deus, Pater, ex quo omnia, et nos in illum: et unus Dominus, Jesus Christus, per quem omnia, et nos per ipsum: sed non in omnibus est scientia. Quidam autem cum conscientia idoli usque nunc quasi idolothytum manducant, et conscientia illorum cum sit infirma, polluitur. Esca autem nos non commendat Deo. Neque enim si manducaverimus, abundamus: neque si non manducaverimus, deficiamus. Videte autem ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit te, qui habes scientiam, in idolio recumbentem, nonne conscientia ejus qui infirmus est ædificabitur ad manducandum idolothyta? et perit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est? Sic autem peccantes in fratres, et percutientes conscientiam ipsorum infirmam, in Christum peccatis. Quapropter, si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem (I. Cor. viii, 4-13)... Nunquid non habemus potestatem manducandi et bibendi? Nunquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi, sicut et cæteri apostoli, et fratres Domini, et Cephas? Aut ego solus et Barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendiis unquam? quis plantat vineam, et de fructu ejus non edit? Aut quis pascit gregem, et de lacte gregis non manducat? (I Cor. ix, 4-7) et cætera.

(66) Reg. tertius στραφείς, εἶπεν αὐτῷ, conversus dixit ei.

(67) Editio Paris. εἰς ὁ Θεός. Deest articulus in vulgatis.

ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ἄλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθεῖναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκάνδαλον.

Ὅτι πᾶν τὸ ἀντικείμενον τῷ τοῦ Κυρίου θελήματι σκάνδαλον ἐστίν.

Κεφάλ. Β'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεῖκνυεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλά παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. Καὶ προσλαθόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ, λέγων· Ἰλεώς σοι, Κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. Ὁ δὲ, στραφείς, εἶπε (66) τῷ Πέτρῳ· Ὑπάγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

Ὅτι δεῖ καὶ τὸ συγκεχωρημένον ὑπὸ τῆς Γραφῆς πρᾶγμα ἢ ῥῆμα παραιτεῖσθαι, ὅταν οἰκοδομῶνται ἄλλοι ἐκ τοῦ ὁμοίου εἰς ἀμαρτίαν· ἢ ἐκκλύπωνται τὴν περὶ τὰ καλὰ προθυμίαν.

Κεφάλ. Γ'.

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. Ἄ Περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων οἴδαμεν, ὅτι οὐδὲν εἰδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐθεὸς Θεὸς εἰ μὴ εἷς. Καὶ γὰρ εἶπερ εἰσι λεγόμενοι θεοὶ, εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς (ὡσπερ εἰσι θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοὶ), ἀλλ' ἡμεῖς εἷς Θεός (67), ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν· καὶ εἷς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ· ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνώσις. Τινὲς δὲ τῇ συνειδήσει ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὐσα μολύνεται. Βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ Θεῷ. Οὔτε γὰρ ἐὰν φάγωμεν, περισσεύομεν· οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑστερούμεθα. Βλέπετε δὲ μήπως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν. Ἐὰν γὰρ τις ἴδῃ σέ, τὸν ἔχοντα γνώσιν, ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; καὶ ἀπόλλυται (68) ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει ἀδελφός, δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν; Οὕτω δὲ ἀμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χριστὸν ἀμαρτάνετε. Διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω. Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πίνειν; Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιεργάζεσθαι, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου, καὶ Κηφᾶς! Ἡ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι; Τίς στρατεύεται ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπελώνα,

(68) Ultraque editio et mss. duo ἀπόλλυται. Reg. tertius perinde ut sacer textus vulgatus ἀπολείται, peribit. Ibidem Reg. primus ἀσθενῶν ἀδελφός ἐν τῇ σῇ γνώσει.

καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει ; Ἡ τίς ποιμαίνει ποιμνὴν, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποιμνῆς οὐκ ἐσθίει (69) ; καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἔστι, ὑπὲρ τοῦ μὴ σκανδαλίσει τινά, ποιεῖν δεῖ καὶ A Quod, ne cui offendiculo simus, id etiam, quod non est necessarium, effici debet.

ὁ μὴ ἐπάναγκες.

Κεφάλ. Δ΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καπερναοῦμ, προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον· Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα ; λέγει· Ναί. Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν (70) εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· Τί σοι δοκεῖ, Σίμων ; Οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι τέλη, ἢ κῆνσον ; Ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων ; λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἄρα γε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. Ἴνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν, βάλε ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβάττα πρῶτον ἰχθύν ἄρον· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, εὐρήσει; στατήρα· ἐκεῖνον λαβὼν, δὸς αὐτοῖς ἀντι ἐμοῦ καὶ σοῦ.

Ἔστι ἐπὶ ταῖς τοῦ Κυρίου θελήμασι, κἂν σκανδαλίζονται τινες, ἀνένδοτον ἐπιδείκνυσθαι δεῖ τὴν παρρησίαν.

Κεφάλ. Ε΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινῶς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινῶς τὸν ἄνθρωπον (71). Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπον αὐτῷ Οἶδας, ὅτι οἱ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν ; Ὁ δὲ, ἀποκριθεὶς, εἶπε· Πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ Πατὴρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται. Ἄφστε αὐτούς τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν. Τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐάν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν· ἐάν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐκ ἐαυτοῖς. Καὶ μετ' ὀλίγου· Ἐκ τούτου πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ταῖς δώδεκα· Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ἀπελθεῖν (83) ; ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Ἔστι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμέν τῷ Θεῷ, ἐν ταῖς σωζομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, οἷς μὲν ὁσμὴ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ ζωῆς εἰς ζωὴν. Καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός ;

ΟΡΟΣ ΑΔ΄.

Ἔστι δεῖ τύπον τῶν καλῶν προκεισθαι τοῖς ἄλλοις, ἕκαστον ἐκ τῶ ἰδίου μέτρου.

Κεφάλ. Κ΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῖός εἰμι, καὶ ταπεινός τῆ καρδία. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν, ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μα-

(69) Post illud, οὐκ ἐσθίει, ita habent Reg. tertius et Mess. μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ..... τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, quæ verba ibidem leguntur I Cor ix, 8.

(70) Reg. primus καὶ ὅτε εἰσῆλθο, et cum introissent.

(71) Editio Paris. κρινῶν ἄνθρωπον. Libri veteres

Et cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, et dixerunt : Magister vester non solvit didrachma ? Ait Etiam. Et cum intrasset in domum, prævenit eum Jesus dicens : Quid tibi videtur, Simon ? Reges terræ a quibus accipiunt tributa vel censum ? A filiis suis an ab alienis ? Dicit ipsi Petrus : Ab alienis. Dixit illi Jesus : Ergo liberisunt filii. Ut autem non scandalizemus eos, progressus ad mare, mitte hamum et eum piscem, qui primus ascenderit, tolle et aperto ore ejus, invenies staterem ; illum sumens, da eis pro me et te (Matth. xvii, 23-27).

Quod in Domini voluntatibus, tametsi nonnulli scandalum perpetiuntur, exhibenda est invicta quædam libertas.

Caput V.

Non quod intrat in os, coinquinat hominem : sed quod exit ex ore, hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes discipuli ejus dixerunt ei : **261** Scis quod Pharisæi, audito hoc verbo, scandalizati sunt ? At ille respondens ait : Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur. Sinite illos : cæci sunt, duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadent (Matth. xv, 11-14)... Amen, amen dico vobis : Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habetis vitam in vobis (Joan. vi, 53). Et paulo post : Ex hoc multi discipulorum ejus abierunt retro : et jam non cum illo ambulabant. Dixit ergo Jesus ad duodecim : Nunquid et vos vultis abire ? (Ibid. 66, 67) .. Quia Christi bonus odor sumus Deo, in iis qui salvi fiunt, et in iis qui pereunt : aliis quidem odor mortis in mortem, aliis vero odor vitæ in vitam. Et ad hæc quis idoneus ? (II Cor. ii., 15, 16).

REGULA XXXIV.

Quod unusquisque in sua ipsius mensura debet sese aliis typum bonorum operum proponere.

Caput I.

Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde (Matth. xi, 29)... Scio enim promptum animum vestrum : oro quo de vobis glorior apud Macedones :

τὸν ἄνθρωπον. Nec ita multo post Reg. tertius Τότε προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπον αὐτῷ, Tunc discipuli ejus ad eum accedentes, dixerunt ipsi.

(72) Rursus editio Paris. καὶ πίητε. Antiqui duo libri πίητε.

(75) Reg. tertius θέλετε ὑπάγειν.

quoniam Achaia parata est ab anno praeterito, et vestra aemulatio provocavit plurimos (II Cor., ix, 2). Et vos imitatores nostri facti estis, et Domini, excipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio Spiritus sancti: ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in Macedonia et in Achaia (I Thess. i, 6, 7).

REGULA XXXV.

Quod ii qui sancti Spiritus fructum eandem ubique pietatis rationem conservantem in quopiam animadvertunt, nec tamen sancto Spiritui illum acceptum referunt, sed adversario tribuunt, ipsi in ipsum Spiritum sanctum blasphemi sunt.

Caput I.

Tunc oblatus est ei daemonium habens, caecus et mutus, et curavit eum, ita ut mutus et caecus et loqueretur et videret. Et stupebant omnes turbæ, et dicebant: Numquid hic est filius David? Pharisei autem audientes dixerunt: Hic non ejicit daemones nisi in Beelzebub principe daemoniorum. Jesus autem sciens cogitationes eorum, dixit eis: Quod si ego in Spiritu Dei ejicio daemonia, utique pervenit in vos regnum Dei (Matth. xii, 22-23, 28).... Quibus deinceps subjungit: Ideo dico vobis, omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus; Spiritus autem blasphemia non remittetur hominibus. Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc saeculo neque in futuro (ibid. 31, 32).

262 REGULA XXXVI,

Quod servantes formam doctrinae Domini, cum omni studio et honore suscipiendi sunt ad ipsius Domini gloriam: qui vero neque eos audit, neque suscipit, condemnatur.

Caput I.

Qui recipit vos, me recipit: et qui me recipit, recipit eum qui me misit (Matth. x, 40)... Et quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes ex illa domo vel civitate, executite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis: tolerabilius erit terræ Sodomorum et Gomorrhæorum in die judicii quam illi civitati (ibid. 14-15).. Qui accipit, si quem misero, me accipit: qui autem me accipit, accipit eum qui me misit (Joan. xiii, 20). Necessarium autem existimavi Epaphroditum fratrem, et cooperatorem, et commilitonem meum, vestrum autem apostolum, et ministrum necessitatis meae, mittere ad vos (Philipp. ii, 25). Et paulo post:

(74) Utraque editio θεοσεβείας σώζονται. Libri veteres σώζονται.

(75) Utraque editio et mss. nostri εἶπεν αὐτοῖς. Καὶ μετ' ὀλίγα. Εἰ δὲ ἐν. Sed cum verba haec, καὶ μετ' ὀλίγα, inepte seriem orationis interrumpant, judicavi ipsa ab otiosis quibusdam librariis adjecta

καθόσιν, ὅτι Ἀχαΐα μὲν παρεσκευάσται ἀπὸ πέρυσι, καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Καὶ ὑμεῖς κημηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς Πνεύματος ἁγίου· ὥστε γεύεσθαι ὑμᾶς τύπους πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ.

ΠΡΟΣ ΛΕ'.

Ὅτι οἱ τὸν καρπὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τινε ὁρῶντες πανταχοῦ τὸ ὁμαλὸν τῆς θεοσεβείας σώζοντα (74), καὶ μὴ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἀνατιθέντες, ἀλλὰ τῷ ἐναντίῳ ἐπιφθμίζοντες, εἰς αὐτὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα βλασφημοῦσιν,

Κεφαλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός, καὶ ἑθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν καὶ τυφλὸν καὶ λαλεῖν καὶ βλέπειν. Καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον· Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβὶδ; Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες, εἶπον· Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν Βεελζεβούλ ἀρχοντὶ τῶν δαιμονίων. Εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς τῆς ἐνθυμήσεως αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς (75). Εἰ δὲ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω ἐγὼ τὰ δαιμόνια, ἄρα ἐφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Οἷς ἐξῆς ἐπιφέρει· Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται (76) τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ ὅς ἐάν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὅς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ, οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

ΠΡΟΣ ΛΖ'.

Ὅτι τοὺς φυλάσσοντας τὸν τύπον τῆς τοῦ Κυρίου διδασκαλίας μετὰ πάσης σπουδῆς καὶ τιμῆς δεχέσθαι δεῖ εἰς δόξαν αὐτοῦ τοῦ Κυρίου· ὁ δὲ μὴ ἀκούσας, μηδὲ δεξάμενος, κατακρίνεται.

Κεφαλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. Καὶ ὅς ἐάν μὴ δεξῆται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας (77) ἐκεῖνης, ἢ τῆς πόλεως, ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῆ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκεῖνῃ. ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὁ λαμβάνων, ἐάν τινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν ἀποστείλαντά με. ΠΡΟΣ ΦΙΛ. Ἀναγκαῖον δὲ ἠγασάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφόν, καὶ συνεργόν, καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον, καὶ λειτουργόν τῆς χρείας

fuisse, ob idque ea delevi.

(76) Reg. primus οὐκ ἀφεθήσεται. Καὶ ὅς.

(77) Utraque editio ἐκ τῆς οἰκίας. Vocula ἐκ in nostris mss. non invenitur. Statim Reg. tertius Ἀμήν ἀμήν λέγω.

μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς. Καὶ μετ' ὀλίγα· Προσδέξασθε ἅπαντες (78) αὐτὸν ἐν Κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε.

ΟΡΟΣ ΛΖ'

*Ὅτι ἡ κατὰ δύναμιν, κἂν ἢ (79) ἐν τοῖς ἐλαχίστοις, προθυμία εὐπρόσδεκτός ἐστι τῷ Θεῷ, κἂν παρὰ γυναικῶν ἢ.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ ὅς ἐάν ποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμήν, λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ (80) τὸν μισθὸν αὐτοῦ, ΛΟΥΚΑΣ. Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βαλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλουσίου. Εἶδε δὲ τινα χήραν πενιχράν (81) βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά, καὶ εἶπεν· Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἢ πτωχὴ πτωχὴ πλείον πάντων ἔβαλεν. Ἄπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ· αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν. ΜΑΤΘΑΙΟΣ· Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βεθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, καὶ κατέχευεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠγανάκτησαν, λέγοντες· Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου; Ἡδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; Ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. ΠΡΑΞΕΙΣ. Περὶ τῆς Λυδίας· Ὡς δὲ ἔβαπτίσθη, καὶ ὁ οἶκος (82) αὐτῆς, παρεκάλεισε λέγουσα· Εἰ κεχρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου, μένατε. Καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

ΟΡΟΣ ΛΗ.

*Ὅτι δεῖ τὸν Χριστιανὸν καὶ τὴν εἰς τοὺς ἀδελφούς δεξιῶσιν ἀθόρυβον καὶ λιτοτέραν ποιεῖσθαι.

Κεφάλ. Α'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Λέγει αὐτῷ εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος· Ἔστι παιδάριον ἐν ᾧδε, καὶ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστὶν εἰς τοσούτους; Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. Ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. Ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι. Ἐλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας, διέδωκε τοῖς ἀνακειμένοις. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον. ΛΟΥΚΑΣ. Γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν αὐτῆς. Καὶ τῆδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἢ καὶ παρακαθίσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἤκουε τὸν λόγον (83) αὐτοῦ. Ἡ δὲ Μάρθα περίεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν. Ἐπιστάσα δὲ εἶπε· Κύριε, οὐ μέλει σοι, ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνην με κατέλιπε διακονεῖν; Εἶπε οὖν αὐτῇ, ἵνα μοι συναυτιάθῃται. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ

(78) Reg. tertius Προσδέξασθε οὖν.

(79) Sic Reg. tertius. Illud ἢ deest utroque in loco utraque in editione.

(80) Editio Paris. ἀπολέσει. At mss. tres ἀπολέση.

(81) Vocem πενιχράν ex Reg. tertio addidi. Ibi-

Excipite itaque illum in Domino cum omni gaudio, et eos qui sunt ejusmodi, in honore habete (Philip. II, 29).

REGULA XXXVIII.

Quod obsequium pro viribus etiam in rebus minimis præstitum, Deo est acceptum, etiam si præstetur a mulieribus.

Caput I.

Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam (Matth. x, 42)... Respicens autem vidit eos qui mittebant munera sua in gazophylacium divites. Vidit autem quamdam viduam pauperculam mittentem illuc duo minuta, et dixit: Vere dico vobis, quia vidua hæc pauper plus quam omnes misit. Nam omnes hi ex abundantia sibi miserunt in munera Dei: hæc autem ex eo quod deest illi, omnem victum quem habuit, misit (Luc. XXI, 1-4)... Cum autem Jesus esset in Bethania in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi, et effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli ejus, indignati sunt, dicentes: Ut quid perditio hæc unguenti? Potuit enim istud venundari multo et dari pauperibus. Sciens autem Jesus, ait illis: Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me (Matth. xxvi, 6-10)... In Actis de Lydia: Cum autem baptizata esset, et domus ejus, deprecata est, dicens: Si judicastis me fidelem Domino esse, introite in domum meam, et manete. Et coegit nos (Act. xvi, 15).

263 REGULA XXXVIII.

Quod Christianus etiam citra tumultum et cum frugalitate debeat fratres hospitio excipere.

Caput I.

Dicit ei unus ex discipulis ejus, Andreas frater Simonis: Est puer unus hic, et habet quinque panes hordeaceos et duos pisces: sed hæc quid sunt inter tam multos? Dixit autem Jesus: Facite homines discumbere. Erat autem fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque millia. Accepit autem Jesus panes, et cum gratias egisset, distribuit discumbentibus: similiter autem et ex piscibus quantum volebant (Joan. vi, 8-11)... Mulier autem quædam, Martha nomine, excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine Maria, quæ etiam sedens secus pedes Jesu, audiebat verbum illius. Martha vero satagebat circa frequens ministerium: quæ stetit, et ait: Domine, non est tibi curæ quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adjuvet. Respondens autem Jesus dixit ei: Martha, Martha, sollicita es, et turbaris

dem idem codex βαλοῦσαν

(82) Utraque editio ἔβαπτίσθη ὁ οἶκος. Codex Combef. et alii duo ἔβαπτίσθη καὶ ὁ.

(83) Antiqui duo libri τῶν λόγων.

circa plurima; tamen paucis opus est, aut uno. A *Maria autem bonam partem elegit, quæ non auferretur ab ea (Luc. x, 38-42).*

REGULA XXXIX.

Quod non oportet quemquam mutabilem esse, sed in fide stabilem, quo lque ab iis bonis quæ sunt in Domino, divelli non debet.

Caput I.

Qui autem super petrosa seminatus est, hic est qui verbum audit, et continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem in se radicem, sed est temporalis; facta autem tribulatione aut persecutione propter verbum, continuo scandalizatur (Matth. xiii, 20, 21)... Itaque, fratres mei, stabiles estote, B *immobiles, abundantes in opere Domini semper (I Cor. xv, 58). Miror quod tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in gratia Christi, in aliud Evangelium (Gal. 1, 6).*

REGULA XL.

Quod non sunt ferendi ii qui alienam et diversam doctrinam tradunt, etiamsi simulatione utantur ut instabiles decipiant vel redarguant.

Caput I.

Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus; 264 et multos seducent (Matth. xxiv, 5)... Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis, et amant salutationes in foris, et primas cathedras in synagogis, et primos discubitus in conviviis: qui devorant domos viduarum, et simulatione diu orant. Hi accipient damnationem majorem (Luc. xx, 46, 47)... Sed licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, et nunc iterum dico: Si quis vobis evangelizat præter id quod accepistis, anathema sit (Gal. 1, 8, 9).

REGULA XLI.

Quod excindendum est quidquid scandalum affert, etiamsi conjunctissimum quiddam ac maxime necessarium esse videatur.

(84) Utraque editio et Reg. secundus *ὀλίγων* δὲ ἐστὶ *χρεία ἢ ἐνός*, tamen paucis opus est, aut uno, supple, *ferculo*. Ita quoque habuit Reg. primus prima manu: nunc vero emendatus habet ita. ut sacer textus vulgatus. Reg. tertius *πολλά ἐνός* δὲ ἐστὶ *χρεία*, Porro unum est necessarium. Sed vereor, ne quod contigit codici Regio primo, idem quoque contigerit et tertio: eoque magis, quod librarii multa ex suis Bibliis non raro emendarint. Puto igitur Basilium ita scripsisse, uti in contextu edendum curavimus. Vix enim librariis in mentem venire potuisset hoc modo scribere, nisi in veteribus quibus utebantur libris sic legissent. Præterea cum in hoc capite agatur de frugalitate, consequens esse videtur ut ita legatur.

τυροβάζῃ περὶ πολλά· ὀλίγων δὲ ἐστὶ *χρεία ἢ ἐνός*. (84) *Μαρία* δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρηθήσεται ἀπ' αὐτῆς (85).

ΟΡΟΣ ΑΘ.

*Οτι οὐ δεῖ εὐμετάθετον εἶναι, ἀλλὰ ἐδραῖον ἐν τῇ πίστει, καὶ ἀμετάθετον ἀπὸ τῶν ἐν Κυρίῳ καλῶν.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπικρῆς, οὗτος ἐστὶν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν. Οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι· γενομένης δὲ (86) θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζεται. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Ὡστε, ἀδελφοί μου, ἐδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου πάντοτε. ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤ. Θαυμάζω, ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς (87) ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον Εὐαγγέλιον.

ΟΡΟΣ Μ'.

*Οτι οὐ δεῖ ἑτεροδιδασκαλούντων ἀνέχεσθαι, κἂν σχηματίζονται (88) πρὸς ἀπάτην ἢ ἔλεγχον τῶν ἀθεβαίων.

Κεφάλ. Α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ὅτι Ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός· καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ΛΟΥΚΑΣ. Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελούντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλοῦντων ἄσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δεῖπνοις· οἱ κατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ (89) προσεύχονται. Οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα. ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Ἀλλὰ καὶ ἐάν ἡμεῖς, ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν, παρ' ὃ εὐαγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. Ὡς προειρήκαμεν (90), καὶ ἄρτι πάλιν λέγω· Εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.

ΟΡΟΣ ΜΑ'.

*Οτι δεῖ πᾶν τὸ σκανδαλίζον ἐκκόπτειν, κἂν οἰκειότατόν τι καὶ ἀναγκαιότατον εἶναι δοκῇ (91).

D

(85) Reg. primus καὶ τὰ λοιπά.

(86) Vocula δὲ addita est antiquis duobus libris.

(87) Regii primus et tertius καλέσαντος ἡμᾶς, qui nos vocavit.

(88) Utraque editio σχηματίζονται. At mss. duo σχηματίζονται.

(89) Utraque editio et Reg. tertius μακρὰ cum circumflexo et cum ε subscripto, longa dissimulatione. Alii duo mss. μακρά, et per dissimulationem diu orant.

(90) Reg. tertius ὡς προειρήκα, sicut prædixi. Aliquanto post utraque editio εἴ τις ὑμῖν. Regii primus et tertius ὑμᾶς.

(91) Reg. primus εἶναι δοκῇ. Alii δοκεῖ.

Κεφάλ. Α΄.

A

Caput I.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται· Εἰ δὲ ὁ πούς σου ἢ ἡ χεὶρ σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψόν αὐτὰ, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. Καλόν σοι ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ κυλλόν, ἢ δύο πόδας ἢ δύο χεῖρας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔλελε αὐτόν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ.

Ὅτι τῶν ἀσθενεστέρων ἐν τῇ πίστει φειδεσθαι δεῖ, καὶ ἀνάγειν (92) αὐτούς δι' ἐπιμελείας ἐπὶ τὴν τελειότητα· φειδεσθαι δὲ, δηλονότι, χωρὶς τοῦ παρεῖν ἐντολῆν Θεοῦ.

Κεφάλ. Β΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει, καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νίκην τὴν κρίσιν· καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Τὸν δὲ ἀσθενοῦσα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε· ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Ἐάν καὶ πρόληφθῇ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τον τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ.

ΟΡΟΣ ΜΒ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ νομίζειν ἐπὶ καταλύσει τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν τὸν Κύριον ἐληλυθέναι, ἀλλ' ἐπὶ πληρώσει καὶ προσθήκῃ τῶν τελειωτέρων.

Κεφάλ. Α΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Μὴ νομίσητε, ὅτι ἦλθον καταλύσαι τὸν νόμον, ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Νόμον οὖν καταργούμεν διὰ τῆς πίστεως; Μὴ γένοιτο! ἀλλὰ νόμον ἰστώμεν.

ΟΡΟΣ ΜΓ΄.

Ὅτι ὡς νόμος τὰς πράξεις ἀπαγορεύει τὰς φαύλας, οὕτω τὸ Εὐαγγέλιον αὐτὰ τὰ κεκρυμμένα πάθη τῆς ψυχῆς.

Κεφάλ. Α΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἰκοῦσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ φονεύσεις· ὅς δ' ἂν φονεύσῃ (93), ἔνοχος ἐστὶ τῇ κρίσει. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ· ἔνοχος ἐστὶ τῇ κρίσει. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἢ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖός, καὶ περιτομή καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Ὅτι ὡς ὁ νόμος τὸ ἐκ μέρους, οὕτω τὸ Εὐαγγέλιον τὸ ὁλόκληρον ἐφ' ἐκάστῳ τῶν κατορθουμένων ἐπιζητεῖ.

Κεφάλ. Β΄.

ΛΟΥΚΑΣ. Ἡνῦντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρόν ἐν οὐρανῷ καὶ

(92) Reg. tertius δεῖ καὶ ἀνάγειν.

(93) Utraque editio ὅς δ' ἂν φονεύσῃ. Regii primus et tertius φονεύσῃ.

Vx homini illi per quem scandalum venit? Si autem pes tuus vel manus tua scandalizet te abscede ea, et projice abs te. Bonum tibi est ad vitam ingredi claudum vel debilem, quam duos pedes vel duas manus habentem mitti in ignem æternum. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, et projice abs te (Matth. xviii, 7-9),

Quod oportet mitius agere cum iis qui in fide sunt infirmiores, eosque diligenti cura ad perfectionem adducere: ita tamen temperate, ut Dei mandatum non negligatur.

Caput II.

Arundinem quassatam non confringet, et linum fumigans non extinguet, donec ejiciat ad victoriam iudicium: et in nomine ejus gentes sperabunt (Matth. xii, 20, 21)... Infirmum autem in fide assumite (Rom. xiv, 1)... Et si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne et tu tenteris. Alter alterius onera portate, et sic adimplete legem Christi (Gal. vi, 1, 2).

REGULA XLII.

Quod non putandum est Dominum venisse ut, legem et prophetas evertat, sed ut adimpleat, et adjiciat quæ sunt perfectiora.

Caput I.

Nolite putare quoniam veni solvere legem, aut prophetas: non veni solvere, sed adimplere (Matth. v, 17). . Legem ergo destruimus per fidem? Absit! sed legem statuimus (Rom. iii, 31).

265 REGULA XLIII.

Quod quemadmodum lex actiones malas vetat, ita Evangelium ipsa animi vitia latentia prohibet.

Caput I.

Audistis quia dictum est antiquis: Non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo temere, reus erit iudicio (Matth. v, 21, 22).... Non enim qui in manifesto, Judeus est: neque quæ in manifesto, incarnate, est circumcisio: sed qui in abscondito. Judæus est, et circumcisio cordis in spiritu, non littera: cujus laus non ex hominibus, sed ex Deo est (Rom. ii, 28, 29).

Quod sicuti lex partem, sic Evangelium in unoquoque recte facto expostulat integritatem.

Caput II.

Omnia quæcunque habes vende, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo: et veni, sequere me

(Luc. xviii. 22).... In quo et circumcisi estis circumcissione non manu facta in exspoliatione corporis peccatorum carnis, in circumcissione Christi (Coloss. ii, 11).

Quod ii regnum cœlorum consequi non possint, qui Evangelii justitiam non ostenderint majorem esse, quam quæ in lege præscribitur.

Caput III.

Nisi abundaverit justitia vestra plus quam scribarum et Phariseorum, non intrabitis in regnum cœlorum (Matth. v, 20).... Si quis alius videtur confidere in carne, ego magis, circumcissus octavo die, ex genere Israel, de tribu Benjamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem Phariseus, secundum æmulationem persequens Ecclesiam, secundum justitiam, quæ in lege est, conversatus, sine querela. Sed quæ mihi erant lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Jesu Christi Domini nostri: propter quem omnia detrimentum feci, et arbitror stercora esse ut Christum lucrifaciam, et inveniar in illo non habens meam justitiam, quæ ex lege est, sed illam quæ per fidem est Christi, quæ ex Deo est justitiam (Philipp. iii, 4-9).

REGULA XLIV.

Quod jugum Christi suave est, et onus ejus leve ad recreandos eos qui illud subeunt: omnia vero quæ ab Evangelii doctrina sunt aliena, gravia sunt et onerosa.

Caput I.

Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos, et discite a me quia mitis 266 sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve (Matth. xi, 28-30).

REGULA XLV.

Quod non possunt regno cœlorum digni haberi ii, qui inter se non imitantur eam conditionis æqualitatem, quam pueri inter se invicem servant.

Caput I.

Amen dico vobis, nisi conversi fueritis, et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum (Matth. xviii, 3).

Quod qui majorem gloriam assequi cupit in regno cœlorum, is debeat hic humilitatem et ultimum locum amplecti.

Caput II.

Quicumque ergo humiliabit se sicut parvulus iste, hic est major in regno cœlorum. Sed quicumque vo-

(94) Reg. tertius περιτομή cum circumflexo: quod fortasse non ita ineptum est.

(95) Sic antiqui tres libri præter Messanensem. Totum illud, τὴν ἐκ νόμου... ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην,

A δευρο, ἀκολουθεῖ μοι. ΠΡΟΣ ΚΟΛ. Ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδήσει τοῦ σώματος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ.

Ἵτι ἀδύνατον καταξιοθῆναι βασιλείας οὐρανῶν τοὺς μὴ πλείονα τῆς ἐν τῷ νόμῳ τῆν κατὰ τὸ εὐαγγέλιον δικαιοσύνην ἐπιδεικνυμένους.

Κεφάλ. Γ.

B ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐὰν μὴ περισσεύῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλείον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ΠΡΟΣ ΦΙΑΙΠΗ. Εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον, περιτομῇ (94) ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ζῆλον διώκων τὴν Ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γεόμενος ἄμεμπτος. Ἄλλ' ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἤγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. Ἀλλὰ μὲν οὖν καὶ ἠγοῦμαι ζημίαν πάντα εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, διὸν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἠγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὐρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου (95), ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην.

ΟΡΟΣ ΜΑ'.

C Ἵτι ὁ ζυγὸς τοῦ Χριστοῦ χρηστός, καὶ τὸ φορτίον αὐτοῦ ἐλαφρὸν ἐστὶν εἰς ἀνάπαυσιν τῶν καταδραχομένων· πάντα δὲ τὰ ἀλλότρια τῆς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον διδασκαλίας βαρῆα καὶ φορτικά.

Κεφάλ. Α.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Δεῦτε πάντες πρὸς με, οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. Ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῖός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. Ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστός, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν ἐστὶν.

ΟΡΟΣ ΜΕ'.

Ἵτι ἀδύνατον καταξιοθῆναι βασιλείας οὐρανῶν τοὺς μὴ παιδίων πρὸς ἀλληλα ἰσοτιμίαν ἐν ἀλλήλοις μιμουμένους.

Κεφάλ. Α'

D ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε, καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ἵτι δεῖ τὸν ἐπιθυμοῦντα μείζονος ὁδοῦ καταξιοθῆναι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν τὸ ἐνταῦθα ταπεινὸν καὶ ἔσχατον ἀγαπᾶν.

Κεφάλ. Β'

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὅστις οὖν ταπεινώσει (97) ἑαυτὸν, ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων

deest in editione Parisiensi.

(96) Nostri tres mss. et utraque editio ταπεινώσει ἑαυτὸν. At sacer textus vulgatus ταπεινώσει, *quicumque humiliaverit se.*

ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Ἄλλ' ὅς ἐάν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος. ΜΑΡΚΟΣ. Καὶ ὅς ἐάν θέλῃ γενέσθαι πρῶτος ὑμῶν ἔσται πάντων δοῦλος. ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠ. Μηδὲν κατ' ἐριθείαν ἢ κενδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντες ἑαυτῶν (97).

ΟΡΟΣ ΜΣ'.

Ὅτι ἐξ ἀντιπαράθεσις τῆς ἐπὶ τοῖς ἐλάττοσι φυλαττομένης ἀκολουθίας τὴν ἐπὶ τοῖς μείζοσι σπουδὴν ἀπαιτούμεθα.

Κεφάλ. Α'.

ΑΟΥΚΑΣ. Ἐκαστος ὑμῶν τῷ Σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ, ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; Ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραάμ οὖσαν, ἣν ἐθήσεν ὁ Σατανᾶς ἰδοῦ θέξα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου; Ἔλεγε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς, πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι καὶ μὴ ἐκκακεῖν. Κριτὴς τις ἦν ἐν τινὶ πόλει, τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος, καὶ ἀνθρώπον μὴ ἐντρέπομενος. Χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὴν λέγουσα· Ἐκδικήσον με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. Καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον. Μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· Εἰ καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι, καὶ ἀνθρώπον οὐκ ἐντρέπομαι, διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάξῃ με. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Ἀκούσατε, τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· ὁ Θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ (98) τὴν ἐκδικήσιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ, τῶν βιώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτός; ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β'. Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσασιν ἀρέσῃ. Ἐάν τις ἀθλή τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.

Ὅτι ἐξ ἀντιπαράθεσις τῶν ἐπὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐκ πίστεως φόβον, καὶ ἐξ ἐπιθυμίας ἀξιολόγου σπουδὴν ἐπιδειξαμένων, οἱ ἐπὶ τοῖς μείζοσι καταφρονῆται ἢ ἀμελεῖς ἀλόντες (99) σφοδρότεραν ἔχουσι τὴν κατάκρισιν.

Κεφάλ. Β'.

ΑΟΥΚΑΣ. Βασίλισσα Νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκούσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος (1), καὶ ἰδοῦ πλείον Σολομῶντος ὤδε. ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοῦ πλείον Ἰωνᾶ ὤδε.

Ὅτι οὐ δεῖ καταφρονεῖν τῶν μείζονων, ἐπὶ τοῖς ἐλάττοσι σπουδὴν ἐνδεικνύμενον. Προηγουμένως δὲ τὰ μείζονα τῶν προσταγμάτων ποιοῦντα, συγκατορθοῦν καὶ τὰ ἐλάττονα.

(97) Reg. primus ὑπερέχοντας αὐτῶν.

(98) Reg. primus recenti manu ποιήσει.

(99) Sic mss. nostri et editio Veneta. Vox ἀλόντες.

A luerit magnus fieri inter vos, erit vester minister (Matth. xx, 26): et qui voluerit in vobis primus esse, erit omnium servus (Marc. x, 44)..... Nihil per contentionem aut inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes (Philipp. ii, 3).

REGULA XLVI.

Quod ex comparatione rationis ejus quæ in rebus minoribus servatur, studium in majoribus a nobis requiritur.

Caput I.

Unusquisque vestrum Sabbato non solvit bovem suum aut asinum a præsepio, et ducit ad aquare? Hanc autem filiam Abrahæ quam alligavit Satanas ecce decem et octo annis, non oportuit solvi a vinculo isto die Sabbati? (Luc. xiii, 15, 16)..... Dicebat autem parabolam ad illos, quod nempe oportet semper orare, et non deficere. Judex quidam erat in quadam civitate, qui Deum non timebat, et hominem non reverebatur. Vidua autem erat in civitate illa, et veniebat ad eum, dicens: Vindica me de adversario meo. Et nolebat aliquandiu. Post hæc autem dixit intra se: Et si Deum non timeo, nec hominem revereor; tamen quia molesta est mihi hæc vidua, vindicabo illam, ne in novissimo veniens suggillet me. Ait autem Dominus: Audite quid judex iniquitatis dicit: Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte (Luc xviii, 1, 7)..... Nemo militans implicat se vitæ negotiis, ut ei qui se in militiam delegit, placeat. Quod si certet etiam aliquis, non coronatur, nisi legitime certaverit (II Tim. ii, 4, 5).

Quod ex comparatione eorum qui per fidem **267** in rebus minoribus timore correpti sunt, ac desiderio laudabili studium et diligentiam adhibuerunt, alii qui majora contemnere aut negligere deprehensi fuerint, gravius sunt condemnandi.

Caput II.

Regina Austri surget in judicio cum viris generationis hujus, et condemnabit illos, quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, et ecce plus quam Salomon hic (Luc, xi, 31).... Viri Ninivitæ surgent in judicio cum generatione ista, et condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Jonæ, et ecce plus quam Jonas hic (Matth. xii, 41).

Quod is qui diligentiam in minoribus ostendit, non debet contemnere majora: sed tenetur præsertim majora præcepta exsequi, et simul minora perficere.

typographis Parisiensibus exciderat.

(1) In Reg. primo bis scriptum invenitur Σολομῶντος.

Caput III.

Væ vobis, scribæ et Pharisæi, hypocritæ, quia decimatis mentham, et anethum, et cuminum, et reliquistis, quæ graviora sunt legis, iudicium, et misericordiam, et fidem. Hæc oportuit facere, et illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes (Matt. xxiii, 23, 24).

REGULA XLVII.

Quod non oporteat quemquam sibi ipsi colligere thesaurum in terra, sed in cælo : et quis sit modus colligendi thesauri in cælo.

Caput I.

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi tinea et ærugo demolitur, et ubi fures effodiunt, et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cælo, ubi neque tinea, neque ærugo demolitur, et ubi fures non effodiunt, nec furantur (Matth. iv, 19-20)..... Vendite quæ possidetis, et date elemosynam. Facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cælis (Luc. xii, 33)..... Omnia quæcunque habes vende, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælis (Luc xviii, 22)..... Ut facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum ; quo apprehendant veram vitam (I Tim. vi, 18, 19).

REGULA XLVIII.

Quod oportet quemvis misericordem esse et liberalem : qui enim non sunt huiusmodi, coarquantur.

Caput I.

Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur (Matth. v, 7)..... Omni petenti te, tribue (Luc. vi, 30)..... 268 Sine affectione, sine misericordia, qui cum iustitiam Dei cognovissent, nempe quod qui talia agunt, digni sunt morte (Rom. i, 31, 32)..... Ut facile tribuant, communicent (I Tim. vi, 18).

Quod quidquid possidet quispiam ultra ea quæ ad vitam necessaria sunt, debet id beneficii loco impertire, ex mandato Domini, qui ea etiam quæ habemus, largitus est.

Caput II.

Qui habet duas tunicas, det non habenti : et qui habet escas, similiter faciat (Luc. iii, 11). ... Quid enim habes quod non accepisti? (I Cor. iv, 7)... Ves'tra abundantia illorum inopiam suppleat ; ut et illorum abundantia vestræ inopiæ sit supplementum, ut fiat æqualitas, sicut scriptum est : Qui multum, non abundavit : et qui modicum, non minoravit (II Cor. viii, 14, 15 ; Exod. xvi 18).

(2) Utraque editio ἐπὶ γῆς. At mss. tres ἐπὶ τῆς γῆς.

(3) Antiqui tres libri ἐπιγνόντες. Utraque editio ἐπιγνώντες.

(4) Utraque editio ἂν ἔχει τις πλέον του δεομένου.

A

Κεφάλ Γ'.

MATΘΑΙΟΣ. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἑδύσμον, καὶ τὸ ἀνηθον, καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν, καὶ τὸν ἔλεον, καὶ τὴν πίστιν. Ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κακείνα μὴ ἀφιέναι. Ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ διωλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπινοῦτες.

ΟΡΟΣ ΜΖ'.

Ὅτι οὐ δεῖ θησαυρίζεῖν ἑαυτῷ ἐπὶ τῆς γῆς (2), ἀλλ' ἐν οὐρανῷ· καὶ τίς ὁ τρόπος τοῦ ἐν οὐρανῷ θησαυρίζεῖν.

Κεφάλ. Α'.

MATΘΑΙΟΣ. Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι. Θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν, οὐδὲ κλέπτουσιν. ΛΟΥΚΑΣ. Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνην. Ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα· θησαυρὸν ἀνέκλειπτον τοῖς οὐρανοῖς. ΛΟΥΚΑΣ. Πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικοὺς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς ὄντως ζωῆς.

ΟΡΟΣ ΜΗ'.

Ὅτι δεῖ ἐλεήμονα καὶ εὐμετάδοτον εἶναι· κατηγοροῦνται γὰρ οἱ μὴ τοιοῦτοι.

Κεφάλ. Α'.

MATΘΑΙΟΣ. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. ΛΟΥΚΑΣ. Παντὶ τῷ αἰτοῦντι σε δίδου. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ἀστόργους, ἀνελεήμονας, οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιγνόντες (3), ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικοὺς.

Ὅτι πᾶν ὅπερ ἂν ἔχη τις πλέον τοῦ ἐπιδομένου (4) τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, ὀφειλέτης ἐστὶν ἐκείνων εὐεργετῆσαι, κατ' ἐντολὴν τοῦ Κυρίου τοῦ καὶ δεδωκότος ἃ ἔχομεν.

Κεφάλ Β'.

ΛΟΥΚΑΣ. Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότη τῷ μὴ ἔχοντι· καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Τί γὰρ ἔχεις· ὃ οὐκ ἔλαβες ; ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Τὸ ὑμῶν περισσεύμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα· ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περισσεύμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης, καθὼς γέγραπται· Ὁ τὸ πολὺ (5) οὐκ ἐπλήθυνε· καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλάττωσεν.

At mss. ut in contextu.

(5) Reg. primus ὃ τὸ πολὺ. Mox editio Paris. καὶ ὁ τὸ ὀλίγον. Sed articulus, neque in nostris mss., neque in editione Veneta legitur.

Ὅτι οὐ δεῖ πλουτεῖν, ἀλλὰ πτωχεύειν, κατὰ τὸν τοῦ
Κυρίου λόγον.

Κεφ. Γ'.

ΛΟΥΚΑΣ. Μακάριοι, οἱ πτωχοὶ, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ (6). Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ἀπλότητος αὐτῶν (7). ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐπιπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδαν, καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους (8) καὶ βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. Ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι, ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἐκυτοὺς περιέπειραν ὀδύνας πολλαῖς.

Ὅτι οὐ δεῖ φροντίζειν τοῦ περισσευεσθαι ἐν τοῖς πρὸς τὸ ζῆν· οὔτε περὶ τὴν πλησμονὴν, οὔτε περὶ τὴν πολυτέλειαν σπουδὴν ἔχειν (9)· καθαρεύειν δὲ παντὸς εἶδους πλεονεξίας καὶ καλλωπισμοῦ.

Κεφ. Δ'.

ΛΟΥΚΑΣ. Ὁράτε, καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Κοσμεῖν ἑαυτὰς μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ. Ἐχούτες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα.

Ὅτι οὐ δεῖ μεριμνᾶν τῆς ἰδίας ἕνεκεν χρείας, οὐδὲ τοῖς ἡτοιματμένοις πρὸς τὴν παρουσαν ζωὴν ἐπελπίζειν, ἀλλὰ τῷ Θεῷ ἀποδιδόναι τὰ καθ' ἑαυτὸν.

Κεφ. Ε'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. Οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας· καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτὰ. Οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει. Δέγω δὲ ὑμῖν· οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιένυσεν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες· Τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα (10); Ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη ἐπιζη-

(6) Utraque editio βασιλεία τοῦ Θεοῦ. At nostri tres mss. βασιλεία των οὐρανοῦν, *regnum caelorum*.

(7) Editio Ven. et nostri tres mss. ἀπλότητος αὐτῶν. Vox ultima deerat in editione Parisiensi.

(8) Utraque editio πολλὰς ἀνοήτους, *inutilia*

A Quod non oportet divitem esse, sed pauperem, juxta Domini sententiam.

Caput III.

Beati, pauperes, quia vestrum est regnum Dei (Luc. vi, 20).... Vae vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram (ibid. 24).... Altissima paupertas eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum (II Cor. viii, 2).... Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, et in laqueum, et in desideria multa stulta et nociva, quæ mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est avaritia, quam quidam appetentes, erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis (I Tim. vi, 9, 10).

B

Quod non oportet sollicitum esse de copia rerum ad vitam necessariorum: neque saturitati, neque magnificentiae studium est impertiendum, sed oportet purum esse ab omni specie avaritiae et cultus.

Caput IV.

Videte, et cavete ab omni avaritia: quia non in abundantia cujusquam vita ejus est ex his quæ possidet (Luc. xii, 15).... Ornare se non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa (I Tim. ii, 9).... Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti erimus (I Tim. vi, 8).

Quod neminem oportet sollicitum esse de iis quæ sibi ipsi sunt necessaria: neque in rebus quæ ad præsentem vitam degendam comparantur, reponenda spes est, sed sui cura Deo committenda est.

Caput V.

*Non potestis Deo servire et mammonæ. Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, et quid bibatis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca, et corpus plus quam vestimentum? Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: et Pater vester cælestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis? Quis autem vestrum sollicite cogitans, potest adjicere ad staturam suam cubitum unum? Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri, quomodo crescunt: non laborant, neque nent. Dico autem vobis: neque Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Quod si fenum agri, quod hodie est, et cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, an non multo magis vos, modicæ fidei? Nolite ergo solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo multa desideria. Antiqui tres libri perinde ut sacer textus vulgatus ἀνοήτους, *stulta multa desideria*.*

(9) Editio Ven. πολυτέλειαν ἔχειν· καθαρεύειν, male. Editio Paris. πολυτέλειαν καθαρεύειν, pejus. Reg. tertius ut in contextu, optime.

operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater vester cælestis, quia his omnibus indigetis. Quærite autem primum regnum Dei, et justitiam ejus : et hæc omnia adjicientur vobis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum : crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi : sufficit diei malitia sua (Matth. vi, 24, 34)... Hominis cujusdam divitis uberes fructus ager attulit, et cogitabat intra se, dicens : Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit : Hoc faciam : destruam horrea mea, et majora exstruam, et illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi, et bona mea. Et dicam animæ meæ : Anima, habes multa bona reposita in annos plurimos : requiesce, comede, bibe, lætare (Luc. xii, 16-19), et cætera.. Divitibus hujus sæculi præcipe non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum (I Tim. vi, 17).

Quod adhibenda sit cura et sollicitudo circa fratrum necessitatem secundum Domini voluntatem.

Caput VI.

Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare : sitiivi, et dedistis mihi bibere : hospes eram, et collegistis me : nudus, et cooperuistis me : infirmus, et visitastis me : in carcere eram, et venistis ad me (Matth. xxv, 34-36). Et paulo post : Amen dico vobis, quandiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis (ibid. 40)... Cum sublevasset ergo oculos 270 Jesus, et vidisset quod turba multa venit ad se, dicit ad Philippum : Unde ememus panes, ut manducent hi? (Joan. vi, 5) et reliqua... De collatione autem quæ fit in sanctos, sicut ordinavi Ecclesiis Galatiæ, ita et vos facite. In una Sabbatorum unusquisque vestrum apud se seponat, recondens quod per facultates licuerit : ut non cum venero, tunc collationes fiant (I Cor. xvi, 1, 2).

Quod is qui viribus præditus est debeat operari, et aliquid impertiri indigentibus. Qui enim non vult operari, neque dignus est qui manducet.

Caput VII.

Dignus est operarius cibo suo (Matth. x, 10)... Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes, oportet suscipere infirmos, ac meminisse verba Domini, quoniam ipse dixit : Beatius est dare, quam accipere (Act. xx, 35)... Qui furabatur, jam non furetur : magis autem labore operando manibus quod bonum

(10) Utraque editio περιβαλλώμεθα. Reg. tertius περιβαλώμεθα. Statim idem codex τούτων πάντων.

(11) Editi perinde ut mss. nostri γενήματά μου. At sacer textus vulgatus apud Lucam γενήματα.

(12) Post vocem εὐφραίνου ita legitur in Reg. ter-

τεί. Οὐδὲ γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χηρίζετε τούτων πάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταυτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς. ΛΟΥΚΑΣ. Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφρόρησεν ἡ χεῖρα, καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω που συνάξω τοὺς καρπούς μου; Καὶ εἶπε· Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου (11) καὶ τὰ ἀγαθὰ μου· καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχῆ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου (12), καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Τοῖς πλουσίοις του νῦν αἰῶνος παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἠλπιεῖν ἐπὶ πλούτου ἀδελότητι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ παρέχοντι ἡμῖν τὰ πάντα πλούσιως εἰς ἀπόλαυσιν.

ἽΟτι δεῖ φροντίζεῖν καὶ μεριμνᾶν περὶ τῆς τῶν ἀδελφῶν χρείας κατὰ τὸ θέλημα του Κυρίου.

Κεφάλ. 5'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Δευτε, οἱ εὐ λογημένοι του Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν Βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἐπεινάσα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με. Ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρὸς με. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεασάμενος, ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγει πρὸς τὸν Φίλιππον· Πόθεν ἀγοράσομεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους, ὡσπερ διέταξα ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. Κατὰ μίαν Σαββάτων ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω, θησαυρίζων ὅ τι ἂν εὐδοῖται· ἵνα μὴ, ὅταν ἔλθω, τότε λογίαι γίνωνται.

ἽΟτι δεῖ τὸν δυνατῶς ἔχοντα ἐργαζόμενον μεταδιδόναι τοῖς χρείαν ἔχουσιν· Ὁ γὰρ μὴ θέλων ἐργάζεσθαι οὐδὲ τοῦ φαγεῖν ἀξίος ἐκρίθη.

Κεφάλ. Ζ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἄξιός ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. ΠΡΑΞΕΙΣ. Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων του Κυρίου, ὅτι αὐτὸς εἶπε· Μακάριον ἐστὶν διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Ὁ κλέπτων μηκέτι

tio et in mss. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός... Τί ἐνδύσησθε· quæ verba videre cuique licet apud Lucam xii, 20. Hoc ipso in loco Reg. primus τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι.

κλεπτέτω· μάλλον δὲ κοπιᾶτω, ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχη μεταδιδόναι τῷ χρεΐαν ἔχοντι. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. β'. Ὅτε (13) ἤμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μὴδὲ ἐσθιέτω.

ΟΡΟΣ ΜΘ'.

Ὅτι οὐ χρὴ δικάζεσθαι οὐδὲ περὶ αὐτῶν τῶν πρὸς τὴν ἀναγκαίαν σκέπην τῷ σώματι περιχειμένων.

Κεφάλ. Α'.

ΛΟΥΚΑΣ. Τῷ τύποντί σε ἐπὶ τὴν δεξιάν σιαγόνα παρέχε καὶ τὴν ἄλλην. καὶ ἀπὸ τοῦ αἵρουτός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα πῆ κωλύσης. Παντὶ δὲ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου· καὶ ἀπὸ τοῦ αἵρουτος τὰ σὰ, μὴ ἀπαίτει. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Τοῖμα τις (14), πράγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον, κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἦδη μὲν οὖν ὅλως ἠττημα ὑμῖν ἐστίν, ὅτι κρίματα ἔχετε (15) μεθ' ἑαυτῶν. Διὰ τί οὐχὶ μάλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μάλλον ἀποστερεῖσθε; Ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ταῦτα ἀδελφούς.

Ὅτι οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἢ ἑαυτὸν ἐκδικεῖν· πρὸς πάντας δὲ, εἰ δυνατὸν, εἰρηνεύειν, κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου.

Κεφάλ. Β'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἦκούσατε, ὅτι ἐρρέθη· Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίση (16) εἰς τὴν δεξιάν σιαγόνα, στρέφον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, καὶ τὰ ἐξῆς. ΜΑΡΚΟΣ. Ἀγάπην ἔχετε (17) ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες, προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων. Εἰ δυνατὸν, τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων (18) ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες· μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοὶ· ἀλλὰ ὅτε τόπον τῇ ὀργῇ. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β'. Δούλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλὰ ἡπιον εἶναι πρὸς πάντας.

Ὅτι οὐ δεῖ οὔτε εἰς ἐκδίκησιν ἀδικουμένου ἐτέρου ἀμύνασθαι τὸν ἀδικοῦντα.

Κεφάλ. Γ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τότε προσελθόντες, ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ, ἐκτείνας τὴν χεῖρά, ἐπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως, ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. Λέγει δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·

(13) Veteres duo libri καὶ γὰρ ὅτε, *nam et cum essemus*.

(14) Reg. tertius τις ὑμῶν. Sed vox ὑμῶν in cæteris veteribus libris et in utraque editione pariter deest. Monebo quasi præteriens, non raro, invitit ac repugnantibus aliis libris, legi in Reg. tertio perinde ut in sacro textu vulgato; ob idque suspicor librarium, quicumque ille fuit, Græcum Basilii exemplar multis locis ex Bibliis correxisse. Mox editio Paris. κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀγίων. At mss. no-

A est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti (Ephes. iv, 28)... Cum essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis: quoniam si quis non vult operari, nec manducet (II Thess. iii, 10).

REGULA XLIX.

Quod ne de iis quidem quæ corpori circumponuntur, litigare oportet, etiamsi ad id contegendum necessaria sint.

Caput I.

Percutienti te in dextram maxillam, præbe et alteram: et ab eo qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. Omni autem petenti te, tribue: et ab eo qui aufert quæ tua sunt, ne repetas (Luc. xvi, 29, 30)... Audet aliquis, habens negotium adversus alterum, judicari apud iniquos, et non apud sanctos? (I Cor. vi, 1)... Et paulo post: Jam quidem omnino delictum est in vobis, quod judicia habetis inter vos. Quare non magis injuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? Sed vos injuriam facitis, et fraudatis: et hoc fratribus (ibid. 7, 8).

Quod non oportet pugnare, aut seipsum ulcisci: sed erga omnes, si fieri potest, pacem servare, juxta Domini mandatum.

Caput II.

Audistis quia dictum est: Oculum pro oculo, et dentem pro dente. Ego autem dico vobis, non resistere malo. Sed quisquis te percusserit in dextram maxillam, obverte illi et alteram (Matth. v, 38, 39); et reliqua... Charitatem habete in vobis, sed et pacem 271 habete inter vos (Marc. ix, 49)... Nulli malum pro malo reddentes: providentes bona coram omnibus hominibus: si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes: non vosmetipsos vindicantes, charissimi, sed date locum iræ (Rom. xii, 17-19)... Servum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes (II Tim. iii, 24).

Quod non oportet etiam ad alterum, qui injuria afficitur, vindicandum, ulcisci eum qui injuriam facit.

Caput III.

Tunc accedentes manus injecerunt in Jesum, et tenuerunt eum. Et ecce unus ex his qui erant cum Jesu, extendens manum, exemit gladium suum, et percutiens servum principis sacerdotum, amputavit auriculam ejus. Ait autem illi Jesus: Convertete

stri ut in contextu.

(15) Utraque editio et Reg. secundus κρίματα. Alii duo mss. κρίματα.

(16) Veteres duo libri ῥαπίσαι. Ibidem Reg. primus στρέφον αὐτῷ.

(17) Utraque editio et nostri tres mss. ἀγάπην ἔχετε. At in sacro textu vulgato legitur ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, *habete in vobis sal*.

(18) Reg. tertius καλὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ πάντων, *coram Deo et omnibus hominibus*.

gladium tuum in locum suum : quia omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt (Matth. xxvi, 50-52)... Et misit nuntios ante conspectum suum : et euntes venerunt in civitatem Samaritanorum, ut pararent illi. Et non receperunt eum, quia facies ejus erat euntis in Jerusalem. Cum vidissent autem discipuli ejus Jacobus et Joannes, dixerunt : Domine, vis dicamus ut ignis descendat de caelo et consumat illos, sicut et Helias fecit? Conversus autem increpavit illos, et abierunt in aliud castellum (Luc. ix, 52-56).

REGULA L.

Quod alii quoque ad pacem Christi sunt adducendi.

Caput I.

Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur (Matth. v, 9)... Pacem relinquo vobis : pacem meam do vobis (Joan. xv, 27).

REGULA LI.

Quod oportet prius seipsum purgare a quocunque tandem delicto, et tunc alterum coarguere.

Caput I.

*Quid autem vides festucam in oculo patris tui, et trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo : Sine ejiciam festucam de oculo tuo, et ecce trabs est in oculo tuo? Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis ejicere festucam de oculo patris tui (Matth. vii, 3-5)... Propter quod inexcusabilis es, o homo, omnis qui judicas. In quo enim judicas alterum, teipsum condemnas : eadem enim agis tu qui judicas. Scimus enim quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc, o homo qui **272** judicas eos qui talia agunt, et facis eadem, quia tu effugies iudicium Dei? (Rom. ii, 1-3).*

REGULA LII.

Quod non oportet indifferenter se gerere erga peccantes, sed eorum causa tristitia affici et lugere.

Caput I.

Et ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam, dicens : Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die, quæ ad pacem tibi : nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis (Luc. xix, 41, 42)... Omnino auditur inter vos fornicatio, et talis fornicatio qualis nec inter gentes nominatur, ita ut uxorem patris aliquis habeat. Et vos inflati estis : et non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum qui

(19) Utraque editio et Reg. secundus καὶ τότε ἑτέρους ἐγκαλεῖν. Alii duo mss. ἑτέρω ἐγκαλεῖν.

(20) Regii primus et tertius perinde ut sacer textus vulgatus ποιῶν αὐτά. Editio Paris. ποιῶν τὰ αὐτά quam scripturam Combefisius probat ; atque melius ita legi quam in sacro textu vulgato. Editio Ven. uno verbo ποιῶντας αὐτά, male. Reg. secundus duabus vocibus ποιῶν τὰς αὐτά, non melius.

A Απόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς ὅτι πάντες οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μάχαιρᾷ ἀπολοῦνται. ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ πορευθέντες ἦλθον εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὥστε εἰσιμαῖσαι αὐτῷ. Καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰακώβος καὶ Ἰωάννης, εἶπον Ὁ κύριε, θέλεις εἰπωμεν πῦρ καταβῆναι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλωσαι αὐτούς, ὡς καὶ Ἠλίας ἐποίησε ; Στραφεῖς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

ΟΡΟΣ Ν'.

Ὅτι δεῖ συμβιβάζειν καὶ ἑτέρους εἰς εἰρήνην τὴν ἐν Χριστῷ.

Κεφάλ. Α'.

B ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. ΙΩΑΝΝΗΣ. Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν ἑιρήνην τὴν ἐμὴν θίδωμι ὑμῖν.

ΟΡΟΣ ΝΑ'.

Ὅτι δεῖ πρότερον ἑαυτὸν διορθοῦσθαι ἐφ' ὧντιον ἐλαττώματι, καὶ τότε ἑτέρω ἐγκαλεῖν (19).

Κεφάλ. Α'.

C ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς ; ἢ πῶς εἶπες τῷ ἀδελφῷ σου Ὅτι ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου ; Υποκριτὰ, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλήψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ἄνθρωπε, πᾶς ὁ κρίνων. Ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις : τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων. Οἶδαμεν δὲ, ὅτι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ ἐστὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. Λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας, καὶ ποιῶν τὰ οὐτὰ (20), ὅτι σὺ ἐκφύξῃ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ ;

ΟΡΟΣ ΝΒ'.

Ὅτι οὐ χρὴ ἀδιαφορεῖν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι, λυπεῖσθαι δὲ καὶ πενθεῖν ἐπ' αὐτοῖς.

Κεφάλ. Α'.

D ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, λέγων Ὅτι, εἰ ἔγνοις καὶ σὺ, καὶ γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σου ἔκρυβεν ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται. ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. Καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον

sed sic tamen, ut ex utraque hac scriptura obscurum non sit legi oportere ποιῶν τὰ αὐτά. Apparet enim vel cæco, in eo peccatum fuisse, quod librarii ex ποιῶν τὰ inepte fecerint ποιῶντας, et ποιῶν τὰς. Puto quidem typographos Parisienses ita de suo edidisse ποιῶν τὰ αὐτά : quoniam tamen hæc scriptura librorum veterum testimonio satis aperte confirmatur, nihil mutandum judicavi.

ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξαρθῆ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον
τοῦτο ποιήσας. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Μὴ πάλιν ἐλθόντα
(21) με πρὸς ὑμᾶς ταπεινώσῃ με ὁ Θεὸς μου, καὶ
πενθήσω πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων, καὶ μὴ
μετανοησάντων.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐφησυχάζειν τοῖς ἀμαρτάνουσιν.

Κεφάλ. β'.

ΛΟΥΚΑΣ. Ἐάν δὲ ἀμάρτη (22) ὁ ἀδελφός σου,
ἐπιτίμησον αὐτῷ καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Καὶ
μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ
σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε.

Ὅτι δεῖ τὴν πρὸς τοὺς ἀμαρτάνοντας συντυχίαν κα-
ταδέχεσθαι, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκεν ἢ τοῦ εἰς με-
τάνοιαν αὐτοὺς ἀνακαλίσασθαι, ὥπερ ἂν τρόπῳ
δυνατὸν ἦ χωρὶς ἀμαρτίας.

Κεφάλ. γ'

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἀμαρ-
τωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ, καὶ τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ. Καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι, εἶπον
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν
καὶ ἀμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; Ὁ
δὲ Ἰησοῦς, ἀκούσας, εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ χρεῖαν
ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.
Πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστίν· Ἐλεον θέλω, καὶ
οὐ θυσίαν. Οὐ γὰρ ἤλγον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ
ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν (23). ΛΟΥΚΑΣ. Ἦσαν δὲ
αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ ἀμαρτωλοὶ
ἀκούειν αὐτοῦ. Καὶ διεγόγγυζον οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι, λέγοντες, ὅτι οὗτος ἀμαρτωλοὺς προσδέ-
χεται, καὶ συνεσθίει αὐταῖς. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν
παραβολὴν ταύτην, λέγων· Τίς ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκα-
τὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ
καταλείπει τὰ ἐνενηκονταεννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως οὗ εὑρῇ αὐτό
(24); καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. β'. Εἰ δέ τις
οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν, διὰ τῆς ἐπιστολῆς
τοῦτον σημειοῦσθε, καὶ μὴ συναναρίγυσθε αὐτῷ,
ἵνα ἐντραπῆ. Καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἠγαῖσθε, ἀλλὰ νουθε-
τεῖτε ὡς ἀδελφόν. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Εἰ δέ τις
λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους,
ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς. Ἰκανὸν τῷ τοιοῦτῳ
ἢ ἐπιτιμία αὐτῆ, ἢ ὑπὸ τῶν πλειόνων, ὥστε τοῦναντίου
ὑμᾶς μᾶλλον χαρίσασθαι, καὶ παρακαλέσαι, μὴ πως τῇ
περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῆ ὁ τοιοῦτος.

Ὅτι δεῖ τοὺς, μετὰ τὸ πληρωθῆναι πάντα τρόπον
τῆς εἰς αὐτοὺς ἐπιμελείας (25), ἐπιμένοντας τῇ
ἰδίᾳ κακίᾳ ἀποστρέφασθαι.

Κεφάλ. δ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐάν ἀμάρτη εἰς σέ ὁ ἀδελφός

(21) Hunc locum, μὴ πάλιν ἐλθόντα, ita in Vul-
gata expressum legimus, *Ne iterum cum venero, humiliet me Deus apud vos*: sed eorumdem ver-
borum varia collocatio fecit, ut paulo aliter in-
terpretatus sim.

(22) Editio Paris. ἀμάρτη εἰς σέ. Sed illud, εἰς σέ,
neque in editione Ven. neque in nostris mss. legitur. Ibidem utraque editio et Reg. secundus
μὴ συγκοινωνῆτε. Reg. tertius συγκοινωνεῖτε.

(23) Illud, εἰς μετάνοιαν, addidi ex Reg. tertio.

PATROL. GR. XXXI.

*A hoc opus fecit (I Cor. v, 1, 2). Ne iterum cum ve-
nero ad vos, humiliet me Deus meus, et lugeam
multos ex iis qui ante peccaverunt, et non egerunt
pœnitentiam (II Cor. xii, 21).*

Quod non oportet silere, quando aliqui peccant.

Caput II.

*Si autem peccaverit frater tuus, increpa eum
(Luc. xvii, 3), etc. Et nolite communicare operibus
infructuosis tenebrarum, magis autem et redar-
guite (Ephes. v. 11).*

Quod oportet in congressum et colloquium pecca-
torum venire, non ob aliam causam, quam ut
ipsos ad pœnitentiam revocemus; quo tandem
modo fieri poterit citra peccatum.

B

Caput III.

*Et ecce multi publicani et peccatores venientes,
discumbebant cum Jesu et discipulis ejus. Et viden-
tes Pharisei, dixerunt discipulis ejus: Quare cum
publicanis et peccatoribus manducat magister ves-
ter? At Jesus audiens, ait illis: Non est opus va-
lentibus medicus, sed male habentibus. Euntes
autem discite quid est: Misericordiam volo, et non
sacrificium. Non enim veni vocare justos, sed pec-
catores ad pœnitentiam (Matth. ix, 10-13). Erant
autem appropinquantes ei omnes publicani et pec-
catores, ut audirent illum. Et murmurabant
scribæ et Pharisei, dicentes: Quia hic peccatores
recipit, et manducat cum illis. Et ait ad illos
parabolam istam, dicens: Quis ex vobis est, qui
habet centum oves, et si perdiderit unam ex illis,
nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et
vadit ad illam quæ perierat, donec **273** inveniatur
eam? (Luc. xv, 1-4), etc. Quod si quis non obedit
verbo nostro, per epistolam hunc notate, et ne com-
misceamini cum illo, ut confundatur. Et nolite
quasi inimicum existimare, sed corripite ut fra-
trem (II Thess. iii, 14, 15). Si quis autem contris-
tavit, non me contristavit: sed ex parte, ut non
onerem omnes vos. Sufficit illi, qui ejusmodi est,
objurgatio hæc quæ fit a pluribus: ita ut e con-
trario magis donetis, et consolemini, ne forte
abundantiori tristitia absorbeatur qui ejusmodi
est (II Cor. ii, 5-7).*

Quod oportet eos qui perseverant in sua ipsorum
nequitia, aversari, posteaquam eorum curatio
omni modo tentata fuerit.

Caput IV.

Si peccaverit in te frater tuus, vade, corripe eum

(24) Post voces εὑρῇ αὐτό, ita scriptum invenitur
in Reg. tertio et in mss. καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ...
οὐ χρεῖαν ἔχουσι μετάνοιας. Lege Lucam xv, 5. Pur-
sus ex eodem Luca adjecta sunt hæc in utroque
libro veteri. εὐφρανθῆναι δὲ καὶ ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός
σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλός καὶ
εὑρέθη. Legi potest versiculus 32 ejus quod modo
citavi capituli.

(25) Editio Paris. τῆς αὐτῶν ἐπιμελείας. Antiqui
tres libri τῆς εἰς αὐτοὺς ἐπιμελείας.

inter te et ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum: si vero non audierit, adhibe tecum unum, vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiae: si autem Ecclesiam quoque non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus (Matth. xviii, 15-17).

REGULA LIII.

Quod non debet Christianus injuriarum acceptarum memor esse, sed illas iis qui in se deliquerint ex corde condonare.

Caput I.

Si non dimiseritis hominibus delicta eorum, neque Pater vester caelestis dimittet delicta vestra; si autem dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester caelestis (Matth. vi, 14, 15).

REGULA LIV.

Quod non oportet se invicem judicare in iis quae a Scriptura sunt concessa.

Caput I.

Nolite judicare, ut non judicemini. In quo enim iudicio iudicatis, iudicabimini (Matth. vii, 1)... Nolite judicare, et non iudicabimini: nolite condemnare, et non condemnabimini (Luc. vi, 37)... Alius quidem credit se manducare omnia; qui autem infirmus est, olera manducat. Is qui manducat, non manducantem non spernat: et qui non manducat, manducantem non iudicat. Deus enim illum assumpsit. Tu qui es qui iudicas alienum servum? Domino suo stat, aut cadit: stabit autem: potens est enim Deus statuere illum. Alius enim 274 iudicat diem inter diem: alius vero iudicat omnem diem, unusquisque in suo sensu abundet. Qui sapit diem, Domino sapit: et qui non sapit diem, Domino non sapit. Et qui manducat, Domino manducat: gratias enim agit Deo. Et qui non manducat, Domino non manducat, et gratias agit Deo (Rom. xiv, 2-6). Et paulo post: Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Non ergo amplius nos invicem iudicemus (ibid. 12, 13).... Nemo ergo vos iudicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomeniae, aut sabbatorum, quae sunt umbra futurorum (Coloss. ii, 16, 17).

Quod non oportet haesitare in his quae a Scriptura permissa sunt.

Caput II.

Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. Qui autem discernit, si manducaverit, condem-

(26) Reg. tertius Ἐάν γάρ μή.

(27) Utraque editio δυνατός γάρ ὁ. Reg. primus δυνατός γάρ ὁ Κύριος, potens est enim Dominus. Ibidem utraque editio Ὁ μὲν κρίνει. Libri veteres Ὁς μὲν γάρ κρίνει.

(28) Sic codex Combef. et Reg. tertius praeter Messanensem. Utraque editio εὐχαριστεῖ γάρ τῷ Θεῷ. Καὶ μετ' ὀλίγα Ἄρα quod mutilum erat et

σου, ὑπάγε, ἐλεγξόν αὐτόν μεταξύ σου καὶ αὐτοῦ μόνου. Ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου· ἐάν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σου ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθῇ πᾶν ῥῆμα. Ἐάν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπέ τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἐάν δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ ἐθνικός καὶ ὁ τελώνης.

ΟΡΟΣ ΝΓ'

Ὅτι οὐ δεῖ τὸν Χριστιανὸν μνησικακεῖν, ἀλλ' ἀπὸ καρδίας ἀφιέναι τοῖς εἰς αὐτὸν ἡμαρτηκόσιν.

Κεφάλ. α'

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐάν μὴ (26) ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν· ἐάν δὲ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος.

ΟΡΟΣ ΝΔ'

Ὅτι οὐ δεῖ κρίνειν ἀλλήλους ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τῆς Γραφῆς συγκεχωρημένοις.

Κεφάλ. α'

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. Ἐν ᾧ γάρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε. ΛΟΥΚΑΣ. Μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ὅς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. Ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρίνέτω. Ὁ Θεὸς γάρ αὐτὸν προσελάβετο. Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; Τῷ ἰδίῳ Κυρίῳ στήκει, ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ· δυνατός γάρ ἐστιν ὁ Θεός (27) στῆσαι αὐτόν. Ὅς μὲν γάρ κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν, ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῦ πληροφορεῖσθω. Ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ οὐ φρονεῖ. Καὶ ὁ ἐσθίων, Κυρίῳ ἐσθίει· εὐχαριστεῖ γάρ τῷ Θεῷ (28). Καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, Κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ Θεῷ. Καὶ μετ' ὀλίγα Ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ Θεῷ. Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνομεν (29). ΠΡΟΣ ΚΟΛ. Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρίνέτω ἐν βρώσει, ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει εορτῆς, ἢ νομηνίας, ἢ σαββάτων, ἃ ἐστί σκιά τῶν μελλόντων.

Ὅτι οὐ δεῖ διακρίνεσθαι ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τῆς Γραφῆς συγκεχωρημένοις.

Κεφάλ. β'.

ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμαζεῖ. Ὁ δὲ διακρινόμενος, ἐάν φάγη, κατὰ τὸν τρῦνον. Mox utraque editio περὶ αὐτοῦ. Reg. tertius περὶ ἑαυτοῦ.

(29) Post verbum κρίνομεν ita scriptum invenitur in editione Ven. et in Messan. et in aliis tribus mss. Ἀπὸ δὲ, ὅτι ἐν τοῖς τοιαύτοις ὡς ἐκ τούτων καὶ τὰ τοῦ Εὐαγγελίου σαφῆ γενέσθαι quae verba omnia in editione Paris. desunt; nec dubito, quin melius absint, cum aperte librorum sint aut addita-menta, aut glossemata, eaque male consarcinata.

τακέκριται· ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως. Πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν. ΠΡΟΣ ΚΟΛ. Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε ; Μὴ ἄψῃ, μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς (30)· ἃ ἐστὶ πάντα εἰς φθορὰν τῆ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίαις τῶν ἀνθρώπων.

*Ὅτι οὐ δεῖ κρίνειν περὶ τῶν ἀδύλων.

Κεφάλ. γ·

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Ὡστε μὴ πρό καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτά τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

*Ὅτι οὐ δεῖ ἐν προσωποληψίᾳ κρίνειν.

Κεφάλ. δ·

ΙΩΑΝΝΗΣ. Εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν Σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωϋσέως, ἐμοὶ τί (31) χολᾶτε, ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν Καββάτῳ ; Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.

*Ὅτι οὐ δεῖ κατακρίνειν τινὰ, μὴ πρότερον ἐπὶ παρουσίᾳ (32) αὐτοῦ τὰ κατ' αὐτὸν ἀκριβῶσαντες, κἂν πολλοὶ ὧσιν οἱ κατηγοροῦντες.

Κεφάλ. ε'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Λέγει Νικόδημος, ὁ ἔλθων πρὸς αὐτὸν νυκτὸς, εἰς ὧν ἐξ αὐτῶν· Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει (33) τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γινῶ τί ποιεῖ ; ΠΡΑΞΕΙΣ. Ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον, λέγων· Ἄνὴρ τίς ἐστὶ καταλειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος, περὶ οὗ γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ καταδίκην· πρὸς οὓς ἀπεκρίθη. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαι τινὰ ἄνθρωπον (34), πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχῃ τοὺς κατηγοροῦς, τόπον τε ἀπολογίας λάβῃ περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

ΠΡΟΣ ΝΕ'.

Ὅτι δεῖ εἰδέναι καὶ ὁμολογεῖν παντὸς ἀγαθοῦ τὴν χάριν, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ παθημάτων τὴν ὑπομονὴν παρὰ Θεοῦ ὑπάρχειν.

Κεφάλ. α'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾗ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Τί δὲ ἔχεις, ὁ οὐκ ἔλαβες ; ΠΡΟΣ

(30) Utraque editio μὴ θίγῃς. Libri antiqui μηδὲ θίγῃς.

(31) Vocula τί in duobus mss. deest.

(32) Veteres duo libri ὑπὸ παρουσίᾳ. Ibidem utraque editio et Reg. secundus ἀκριβῶσαντες. Alii duo mss. ἀκριβῶσαντα. Haud longe editio Paris. Νικόδημος πρὸς αὐτούς, sed has voces, πρὸς αὐτούς, ex Bibliis ab aliquo otioso additas fuisse puto, cum

natus est, quia non ex fide. Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est (Rom. xiv, 22, 23)... Si mortui estis cum Christo ab elementis mundi, quid tanquam viventes in mundo decernitis? Ne tetigeris, neque gustaveris, neque contrectaveris; quæ sunt omnia in interitum ipso usu, secundum præcepta et doctrinas hominum (Coloss. ii, 20-23).

Quod de rebus incertis non est judicandum.

Caput III

Itaque nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium: et tunc laus erit unicuique a Deo (I Cor. iv, 5).

B Quod non oportet judicare habita personarum ratione.

Caput IV

Si circumcisionem accipit homo in Sabbato, ut non solvatur lex Moysis, quid mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in Sabbato? Nolite judicare secundum faciem, sed justum iudicium judicate (Joan. vii, 23, 24).

Quod non debemus quemquam condemnare, nisi prius ipso præsentem diligenter expenderit illius agendi rationem, etiamsi adsint multi accusatores.

Caput V

Dicit Nicodemus, ille qui venit ad eum nocte, qui unus erat ex ipsis: Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audierit ab ipso, et 275 cognoverit quid faciat?... (Joan. vii, 50, 51.) Et cum dies complures ibi immorarentur, Festus regi retulit causam pauli, dicens: Vir quidam est relictus a Felice vincus, de quo cum essem Hierosolymis, significarunt mihi principes sacerdotum et seniores Judæorum, postulantes adversus illum damnationem; ad quos respondi: Quia non est Romanis consuetudo tradere aliquem hominem, priusquam is qui accusatur, præsentem habeat accusatores, locumque defendi accipiat de crimine (Act. xxv, 14-16).

REGULA LV.

D Quod sciendum est atque confitendum cujusvis boni largitionem, et ipsarum afflictionum quæ Christi causa accidunt, tolerantiam a Deo proficisci.

Caput I.

Non potest homo accipere quidquam, nisi fuerit ei datum de celo (Joan. iii, 27). Quid autem habes quod non accepisti?... (I Cor. iv, 7.) Gratia enim

neque in editione Ven. neque in ullis veteribus libris reperiantur.

(33) Utraque editio ἡμῶν κρίνῃ. At mss. duo κρίνει.

(34) Melius sacer textus vulgatus, in quo post vocem ἄνθρωπον additum est εἰς ἀπώλειαν., ad interitum tradere. Statim Reg. tertius πρόσωπον ἔχοι... λάβοι.

estis salvati per fidem, et hæc non ex vobis, Dei donum est: non ex operibus, ut ne quis gloriatur (Ephes. II, 8)... Et hoc a Deo, quia vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini, idem certamen habentes (Philipp. I, 28, 29), etc.

Quod Dei beneficia non sunt silentio prætermittenda, sed grates pro ipsis sunt persolvendæ.

Caput II.

Et rogabat illum vir, a quo demonia exierant, ut cum eo esset. Dimisit autem eum Jesus, dicens: Redi in domum tuam, et narra quanta illi fecit Deus. Et abiit per universam civitatem, prædicans quanta illi fecisset Jesus (Luc. VIII, 38, 39).... Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe. Et levaverunt vocem, dicentes: Jesu præceptor, miserere nostri. Et aspiciens, dixit eis: Euntes, ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent mundati sunt. Unus autem ex illis, ut vidit quod sanatus est, regressus est cum magna voce glorificans Deum, Et cecidit in faciem ante pedes ejus, gratias agens ei: et hic erat Samaritanus, Respondens autem Jesus dixit: Nonne decem mundati sunt? et novem ubi sunt? Non sunt inventi qui redierint, ut darent gloriam Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge, vade: fides tua te salvum fecit (Luc. XVII, 12-19). Gratia autem Dei sum id quod sum (I Cor. XV, 10).... Omnis creatura Dei bona est, et nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur (I Tim. IV, 4).

276 REGULA LVI.

Quod precationibus et vigiliis assidue incumbendum sit.

Caput I.

Petite, et dabitur vobis: quærite et inveniatis: pulsate, et aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: et qui quærit, invenit: et pulsanti aperietur (Matth. VII, 7, 8), etc. Dicebat autem et parabolam ad illos: quod oportet semper orare, et non deficere dicens: Judex quidam erat in quadam civitate (Luc. XVIII, 1, 2), et reliqua. Attendite autem vobis, nequando graventur corda vestra in crapula, et ebrietate, et curis hujus vitæ: et de repente superveniat in vos dies illa. Tanquam laqueus enim superveniet in omnes, qui sedent super faciam omnis

(35) Antiqui duo libri τὸ ὑπὲρ. Vocula τὸ in utraque editione desideratur.

(36) Sic Regii primus et tertius. Utraque editio ἐξελήλυθε.

(37) Utraque editio et codex Combef. ἐπὶ τοὺς πόδας. Alii duo mss. ὑπὸ τοὺς. Placet magis quod legitur in sacro textu vulgato παρὰ τοὺς. Nec ita multo post editi οὐχὶ δέκα. At mss. duo οὐχὶ οἱ δέκα.

(38) Post verbum εἰμί sequuntur hæc continenter in Messan. et in Reg. tertio, τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ δόντι ἡμῖν τὸ νῆκος διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.... εὐχαρι-

A ΕΦΕΣ. Τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσθαι. ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠ. Καὶ τοῦτο ἀπὸ Θεοῦ, ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ (35) Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν, τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες, καὶ τὰ ἐξῆς.

*Ὅτι οὐ δεῖ σιωπᾶν τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εὐχαριστεῖν ἐπ' αὐταῖς.

Κεφάλ. β'.

ΛΟΥΚΑΣ. Ἐδῆστο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ, ἀφ' οὗ ἐξελήλυθε (36) τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ. Ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων. Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός. Καὶ ἀπῆλθεν εἰς ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην, ὑπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἕστησαν πόρρωθεν. Καὶ αὐτοὶ ἤρασαν φωνὴν, λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ ἰδὼν, εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες, ἐπιδείξτε ἐαυτοὺς τοῖς ἱεροῦσι. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς, ἐκαθαρίσθησαν. Εἷς δὲ τις ἐξ αὐτῶν ἰδὼν, ὅτι ἴαθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν. Καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τοὺς πόδας (37) αὐτοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρεῖτης. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; Οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; Οὐχὶ εὗρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς οὗτος. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀναστῆς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι (38). ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον, μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον.

ΠΡΟΣ Ν5'.

*Ὅτι δεῖ προσκαρτερεῖν ταῖς προσευχαῖς καὶ ταῖς ἀγρυπνίαις.

Κεφάλ. α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει· καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει· καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται, καὶ τὰ ἐξῆς. ΛΟΥΚΑΣ. Ἐλεγε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς, πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκαεῖν, λέγων· Κριτῆς ἦν ἐν τινι πόλει (39), καὶ τὰ λοιπὰ. ΛΟΥΚΑΣ. Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ, καὶ μέθῃ, καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνιδίως ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη. Ὡς παγίς γὰρ ἐπελεύσεται

στοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, Deo autem gratia, qui dedit nobis victoriam per Jesum Christum... gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Jesu Christi Deo et Patri: quæ verba inveniuntur partim I Cor. XV, 57. partim Ephes. V, 20.

(39) Reg. tertius et Messan. κριτῆς τις ἦν ἐν τινι πόλει τὸν Θεόν μὴ φοβούμενος, etc., ad illas usque voces, ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. Statim Reg. tertius μήποτε βαρυνθῶσιν αἱ.

ἐπὶ πάντα τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. Ἀγρυπνεῖτε οὖν, ἐν παντὶ καιρῷ θεόμενοι, ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν πάντα τὰ μέλλοντα γενέσθαι (40), καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ΠΡΟΣ ΚΟΛ. Τῆ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε.

Ὅτι δεῖ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν πρὸς τὴν καθημερινὴν χρείαν τοῦ σώματος εὐχαριστεῖν πρότερον τῷ Θεῷ, καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν.

Κεφάλ. β'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, εὐχαριστήσας, ἔκλασε καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· οἱ δὲ μαθηταὶ τῷ ὄχλῳ. ΠΡΑΞΕΙΣ. Εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας, ἤρξατο ἐσθίειν. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀποβλητὸν, μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον.

Ὅτι οὐ δεῖ βαπτολογεῖν προσευχόμενον ἐν τῷ φθαρτῷ καὶ ἀνάξιᾳ τοῦ Κυρίου αἰτεῖν.

Κεφάλ. γ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Προσευχόμενοι δὲ, μὴ βαπτολογήσητε, ὡσπερ οἱ ἔθνηκοί. Δοκοῦσι γάρ, ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γάρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅν χρείαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε, καὶ τί πίητε· καὶ μὴ μετεωρίζεσθε. Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ. Ὑμῶν δὲ ὁ Πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων.

Πῶς δεῖ προσεύχεσθαι, καὶ ἐν ποίᾳ τῆς ψυχῆς καταστάσει.

Κεφάλ. δ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Πάτερ (41) ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου, καὶ τὰ ἑξῆς. ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. ΜΑΡΚΟΣ. Ὅταν στήκητε προσευχόμενοι, ἀφίστε (42) εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἀνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίας χεῖρας, χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν.

Ὅτι δεῖ προσεύχεσθαι ὑπὲρ ἀλλήλων, καὶ ὑπὲρ τῶν προσετώπων τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας.

Κεφάλ. ε'.

ΛΟΥΚΑΣ. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξήτησάτο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπη ἡ πίστις σου. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες πάντοτε ἐν πάσῃ προ-

A terræ. Vigilate itaque, omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia, quæ futura sunt, et stare ante Filium hominis (Luc. XXI, 34-36)... Orationi instate, vigilantes in ea, in gratiarum actione (Coloss. iv, 2)... Semper gaudete, sine intermissione orate (I Thess. v, 16).

Quod oportet etiam pro iis quæ quotidiana corporis necessitas requirit, prius gratias agere Deo, et ita demum sumere.

Caput II.

Et acceptis quinque panibus, et duobus piscibus, cum gratias egisset, fregit, et dedit discipulis suis: discipuli autem turbæ (Matth. xiv, 19)... Et cum hæc dixisset, et sumpsisset panem, gratias egit Deo in conspectu omnium: et cum fregisset, cæpit manducare (Act. xxvii, 35)... Omnis creatura Dei bona est, et nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur (I Tim. iv, 4).

Quod non oportet inani et proluxa precatone uti in petendis rebus quæ corruptioni sunt obnoxie et Domino indignæ.

Caput III.

Orantes autem, nolite multum loqui, sicut ethnici. Putant enim quod in multiloquio suo exaudientur. Nolite ergo assimilari eis: scit enim Pater vester celestis, quid opus sit vobis, antequam petatis eum (Matth. vi, 7, 8)... Et vos nolite quærere quid manducetis, et quid bibatis: et nolite in sublime tolli. Hæc enim omnia gentes mundi quærunt. Pater autem vester scit quoniam his indigetis (Luc. xii, 29, 30).

Quomodo orandum sit, et in quali animi statu.

Caput IV

Pater noster, qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum: adveniat regnum tuum fiat voluntas tua (Matth. vi, 9, 10), et cætera. Quærite autem primum regnum Dei, et justitiam ejus (Ibid. 33)... Cum steteritis orantes, dimittite si quid habetis adversus aliquem (Marc. xi, 25)... Volo ergo viros orare in omni loco, levantes puras manus, sine ira et diceptionibus (Tim. ii, 8)

Quod alii pro aliis orare debeant, et pro iis qui verbo veritatis præfecti sunt.

Caput V.

Ait autem Dominus: Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua (Luc. xxii, 31, 32.) Orantes omni tempore in spiritu et in ipso vigilantes semper in omni instantia et obse-

(40) Reg. primus μέλλοντα γίνεσθαι.

(41) Hic notari potest Dominicam orationem reperiri integram in Messanensi libro.

(42) Utraque editio ἀφίστε. Regii primus et tertius ἀφίστε.

tione pro omnibus sanctis, et pro me, ut detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia, notum facere mysterium Evangelii, pro quo legatione fungor in catena: ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui (Ephes. vi, 18-20)... De cætero orate pro nobis, ut sermo Domini currat, et glorificetur in omnibus, sicut et apud vos (II Thess. iii, 1).

Quod pro inimicis etiam orandum sit.

Caput VI.

Orate pro calumniantibus et persequentibus vos, ut sitis filii Patris vestri qui in cælis est (Matth. v, 44, 45).

Quod non debet vir velato capite orare, prophettare, neque mulier, aperto.

Caput VII.

Volo autem vos scire, quod omnis viri caput Christus est: caput autem mulieris, vir: caput vero Christi, Deus. Omnis vir orans, aut prophetans, quidquam habens in capite, deturpat caput suum: omnis vero mulier orans aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum (I Cor. xi, 3-5), et reliqua.

REGULA LVII.

Quod non oportet magnifice sentire de seipso ob recte facta, neque alios contemnere.

Caput I.

Dixit autem ad quosdam qui in se confidebant, tanquam justis, et aspernabantur cæteros, parabolam istam. Duo homines ascenderunt in templum ut orarent: unus Pharisæus, alter vero publicanus. Pharisæus stans, hæc apud se orabat: Deus gratias ago tibi quia non sum sicut cæteri hominum: raptores, injusti, **278** adulteri, vel etiam ut hic publicanus. Jejuno bis in Sabbato, decimas do omnium quæ possideo. Et publicanus a longe stans, nolebat nec oculos ad cælum levare: sed percutiebat pectus suam, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. Dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam ab illo: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: et qui se humiliat, exaltabitur (Luc. xviii, 9-14).

REGULA LVIII.

Quod non putandum sit Dei donum pecunia aut alia quavis arte comparari.

Caput I.

Cum vidisset autem Simon, quod per impositionem manuum apostolorum datur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date et mihi hanc pote-

σκαρτεροῦσιν καὶ δεῖσαι, περὶ πάντων τῶν ἁγίων, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μὴ δοθῆ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος μου ἐν παρόρησις, γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπὲρ οὗ προσθεύω ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρόρησιάζωμαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. β'. Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχη καὶ δοξάζεται ἐν παντί, καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς.

Ὅτι δεῖ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν προσεύχεσθαι.

Κεφάλ. ς.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ὅτι οὐ δεῖ ἄνδρα κεκαλυμμένον (43) προσεύχεσθαι, ἢ προφητεύειν, οὔτε γυναικα ἀκατακάλυπτον.

Κεφάλ. ζ.

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι παντὸς ἀνδρός ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς ἐστὶ· κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ· κεφαλὴ δὲ Χριστοῦ ὁ Θεός. Πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων, κατὰ κεφαλῆς ἔχων, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη, ἢ προφητεύουσα ἀκατακάλυπτη τῇ κεφαλῇ, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ τὰ ἐξῆς.

ΟΡΟΣ ΝΖ'.

Ὅτι οὐ δεῖ μεγαλοφρονεῖν (44) ἐφ' ἑαυτῷ ἐν τοῖς κατορθώμασι, καὶ ἐξουθενεῖν τοὺς λοιπούς.

Κεφάλ. α'.

ΛΟΥΚΑΣ. Εἶπε δὲ πρὸς τινὰς τοὺς πεπειθότας ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιπούς, τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν προσεύξασθαι· ὁ εἷς Φαρισαῖος, ὁ δὲ ἕτερος (45) τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος, σταθεὶς, πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσήχετο· Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοὶ, ἢ καὶ (46) ὡς οὗτος ὁ τελώνης. Νηστεύω δις τοῦ Σαββάτου· ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ τελώνης, μακρόθεν ἐστῶς, οὐκ ἠθέλην οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάρει· ἀλλ' ἐτυπτεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων· Ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ περ ἐκεῖνος (47)· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

ΟΡΟΣ ΝΗ'.

Ὅτι οὐ δεῖ νομίζεῖν δωρεάν Θεοῦ διὰ χρημάτων ἢ καὶ δι' ἄλλης τινὸς ἐπινοίας κτᾶσθαι.

Κεφάλ. α'.

ΠΡΑΞΕΙΣ. Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα,

(43) Reg. primus ἄνδρα κατακεκαλυμμένον.

(44) Reg. tertius δεῖ μέγα φρονεῖν. Aliquanto post Reg. primus brevius εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην.

(45) Utraque editio Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος. Antiqui tres libri Φαρισαῖος, ὁ δὲ ἕτερος. Ibidem Reg.

primus ὁ δὲ Φαρισαῖος, σταθεὶς.

(46) Editio Paris. μοιχοὶ καὶ. Libri veteres μοιχοὶ ἢ καὶ.

(47) Editio Paris. ἢ περ ἐκεῖνος. At mss. nostri ἢ γὰρ ἐκεῖνος. Mox utraque editio et Reg. secundus καὶ ὁ ταπεινῶν. Alii duo mss. ὁ δὲ ταπεινῶν.

λέγων· Δότε χάρις τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ὡς ἔν A
ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ Πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ
εἶπε πρὸς αὐτὸν· Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη (48) εἰς
ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρη-
μάτων κτᾶσθαι. Οὐκ ἔστι σοι μερίς, οὐδὲ κληρὸς ἐν τῷ
λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐναν-
τίον τοῦ Θεοῦ. Μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου
ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοὶ
ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. Εἰς γὰρ χολὴν πικρίας
καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

*Ὅτι κατὰ ἀναλογίαν τῆς πίστεως ἐκάστῳ δίδεται
παρὰ Θεοῦ χαρίσματα πρὸς τὸ συμφέρον

Κεφάλ. β΄.

ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ἐχοντες δὲ χαρίσματα, κατὰ τὴν χά-
ριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν, διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ
τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α΄. Ἐκάστῳ B
δὲ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμ-
φέρον· ὃ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος (49) δίδεται λό-
γος σοφίας· ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ
Πνεῦμα· ἑτέρῳ δὲ πίστις, ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι·
ἄλλω δὲ χαρίσματα ἰαμάτων· ἄλλω προφητεία· ἄλλω
διακρίσεις πνευμάτων· ἑτέρῳ δὲ γένη (50) γλωσσῶν·
ἄλλω δὲ ἐρμηνεῖα γλωσσῶν.

*Ὅτι δεῖ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δωρεάν λαμβάνοντα δω-
ρεάν δίδοναι, καὶ μὴ πραγματεύεσθαι αὐτὴν πρὸς
τὰς ἰδίας ἡδονάς.

Κεφάλ. γ΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἀσθενούντας θεραπεύετε, λεπροὺς κα-
θαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν
δοτε. Μὴ κτήσησθε χρυσίον, μηδὲ ἀργύριον, μηδὲ χαλ- C
κὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν. ΠΡΑΞΕΙΣ. Εἶπε δὲ Πέτρος·
Ἄργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὃ δὲ ἔχω,
τοῦτό σοι δίδωμι. Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
Ναζωραίου ἐγειραι καὶ περιπάτει (51). Καὶ πιάσας αὐ-
τὴν τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ἤγειρεν αὐτόν. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α΄.
Οὔτε γὰρ ἐν λόγῳ κολακείας (52) ἐγενήθημεν, καθὼς
οἴδατε, οὔτε πρᾶψάσει πλεονεξίας, Θεὸς μάρτυς· οὔτε
ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀπ' ὑμῶν,
οὔτε ἀπ' ἄλλων. Δυναμένοι ἐν βάρει εἶναι, ὡς Χρι-
στοῦ ἀπόστολοι· ἀλλ' ἐγενήθημεν ἥπιοι (53) ἐν
μέσῳ ὑμῶν. Ὡς ἐὰν τροφὸς θάλπη τὰ ἐαυτῆς τέκνα,
οὕτως ἰμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ
μόνον τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐαυτῶν
ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε (54).

*Ὅτι ὁ τὴν πρώτην παρὰ Θεοῦ δωρεάν εὐγνωμόνως
δεξάμενος, καὶ σπουδαίως κατεργασάμενος εἰς τὴν D

statem. ut quicumque imposuero manus, accipia
Spiritus sanctum. Petrus autem dixit ad eum :
Pecunia tua tecum sit in perditionem : quoniam
donum Dei existimasti pecunia possideri. Non est
tibi pars, neque sors in sermone isto, cor enim tuum
non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age
ab hac nequitia tua : et roga Dominum, si forte
remittatur tibi hæc cogitatio eordis tui. In felle enim
amaritudinis, et obligatione iniquitatis video te
esse (Act. viii, 18-23).

Quod unicuique pro fidei ratione dantur a Deo
dona ad utilitatem.

Caput II.

Habentes autem donationes, secundum gratiam,
quæ data est nobis, differentes, sive prophetiam
secundum rationem fidei (Rom. xii, 6)... Unicuique
autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem :
alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ ;
alii autem sermo scientiæ, secundum eundem Spi-
ritum : alteri fides, in eodem Spiritu : alii dona
sanitatum : alii prophetia : alii discretionis spiri-
tuum : alii genera linguarum : alii interpretatio
sermonum (I Cor. xii, 7-10).

Quod Dei donum gratis acceptum, sit gratis con-
ferendum : quodque lucrum ex eo non sit quæ-
rendum, suarum voluptatum causa.

Caput III.

Infirmos curate, leprosos mundate, dæmones eji-
cite : gratis accepistis gratis date. Nolite possidere
aurum, neque argentum, neque æs in zonis vestris
(Matth. x, 8, 9)... Petrus autem dixit : Argentum
et aurum non est mihi : quod autem habeo, hoc
tibi do. In nomine Jesu Christi Nazareni surge, et
ambula. Et apprehensa manu ejus dextera, alle-
vavit eum (Act. iii, 6)... Neque enim fuimus in ser-
mone adulationis, sicut scitis : neque in occasione
279 avaritiæ, Deus testis est : neque quærentes
ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab
aliis. Cum possemus oneri esse, ut Christi apos-
toli : tamen fuimus benevoli in medio vestrum.
Tanquam si nutrix foveat filios suos : ita deside-
rantes vos cupide, volebamus tradere vobis non so-
lum Evangelium Dei, sed etiam animas nostras,
quoniam charissimam vobis facti estis (I Thess. ii, 5-8).

Quod qui primum Dei donum probo ac grato
animo suscepit, idque diligenter excoluit ad

(48) Illud eīh additi ex Reg. primo.

(49) Veteres duo libri τοῦ Πνεύματος. Statim Reg.
primus brevius κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, καὶ τὰ ἐξῆς.

(50) Reg. tertius διακρίσεις πνευμάτων, ἐτέρῳ γένη.

(51) Sic antiqui duo libri. Utraque editio et Reg.
secundus ἐγειρε καὶ περιπάτει.

(52) Utraque editio et codex Combef. recentiori
manu λόγῳ ποτέ κολακείας. Vox ποτέ in nostris mss.
non legitur. Hoc ipso in loco utraque editio et Reg.

tertius ἐγενήθημεν ὑμῖν. Sed vox ὑμῖν in Reg. primo
deest. Deerat quoque et in codice Combefisiano :
at manu recenti addita est.

(53) Libri nostri omnes tum calamo notati, tum
typis descripti perinde ut sacer textus vulgatus ἐγε-
νήθημεν ἥπιοι. fuimus blandi, mites : ubi tamen Vul-
gatæ auctor legit ἡπιοι, facti sumus parvuli.

(54) Editi et Reg secundus ἐγενήθητε Alii duo mss.
γεγένησθε.

Dei gloriam, is alia etiam accipiat: qui vero A talis non exstitit, priore etiam privatur, paratumque non consequitur, imo vero pœnæ traditur.

Caput IV.

Et accedentes discipuli dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis? Qui respondens ait illis: Quia vobis datum est nosse mysteria regni cœlorum, illis autem non est datum. Qui enim habet, dabitur ei, et abundabit: qui autem non habet, et quod habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis, quia videntes non vident, et audientes non audiunt, neque intelligunt. Et adimpletur in eis prophetia Isaïæ (Matth. xiii, 10-14).... Sicut enim peregre homo proficiscens, vocavit servos suos, et tradidit illis bona sua. Et huic quidem dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum, unicuique secundum propriam virtutem, et profectus est statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat, et operatus est in eis, et comparavit alia quinque talenta. Similiter et qui duo acceperat, lucratus est alia duo (Matth. xxv, 14-17). Et paulo post: Omni enim habenti dabitur: qui vero non habet, et quod habet, auferetur ab eo. Et inutilem servum ejicite in tenebras exteriores: illic erit fletus et stridor dentium (ibid. 29, 30)

REGULA LIX.

Quod non oportet Christianum humana gloria affici, neque sibi vindicare eximium honorem: quin potius debet emendare eos qui ipsum sic in pretio habent, aut majorem de eo existimationem concipiunt. C

Caput I.

Et ecce, unus accedens ait illi: magister bone, quid boni faciendo vitam æternam possidebo? Qui dixit ei: quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi unus Deus (Matth. xix, 16, 17).... Gloriam ab hominibus non accipio (Joan. v, 41). Et paucis interjectis: Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, et gloriam quæ a solo Deo est non quæritis? (Ibid. 44).... Væ vobis Phariseis quia diligitis primas cathedras in synagogis, et salutationes in foris (Luc. xi, 43).... Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritiæ, Deus testis est, nec quærentes ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab aliis (I Thess. ii, 3, 6).... Et factum est cum introisset Petrus, obvius venit ei Cornelius, et procidens ad pedes ejus adoravit. Petrus vero elevavit eum dicens: Surge, nam et ego ipse homo sum

δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἑτέρων καταξιοῦται· ὁ δὲ μὴ τοιοῦτος τὴν τε προϋπάρχουσαν ἀραιρεῖται, καὶ τῆς ἡτοιμασμένης (55) οὐ καταξιοῦται, καὶ τιμωρία παραδίδοται.

Κεφάλ. δ'.

MATΘΑΙΟΣ. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ· Διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. Ὅστις (56) γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ συνιούσι. Καὶ ἀναπληροῦνται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἰσαίου... Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλισσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ (57)· καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαθῶν, εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. Ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. Καὶ μετ' ὀλίγα· Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸν ἀρχαίου δούλου ἐκβάλλετε (58) εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλυθμός, καὶ ὁ βρυγμός τῶν ὀδόντων.

ΟΡΟΣ ΝΘ'

Ὅτι οὐ δεῖ τὸν Χριστιανὸν προσπάσχειν τῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων δόξῃ, οὔτε ἀντέχεσθαι τιμῆς ὑπερβαλλούσης, ἀλλὰ καὶ διορθοῦσθαι τοῦς οὕτω τιμῶντας, ἢ πλέον περὶ αὐτοῦ φρονούντας.

Κεφάλ. α'.

MATΘΑΙΟΣ. Καὶ ἰδοὺ, εἰς προσελθὼν εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε ἀγαθε, τί ἀγαθὸν ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ (59)· Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθός εἰ μὴ εἰς ὁ Θεός. ΠΑΝΝΗΣ. Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἠὼς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρ' ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητοῦντες; ΛΟΥΚΑΣ. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπάτε τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπατμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Οὔτε γὰρ ποτε (60) ἐν λόγῳ κολακείας ἐγνήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε προφάσει πλεονεξίας, Θεός μάρτυς· οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀρ' ὑμῶν, οὔτε ἀπ' ἄλλων. ΠΡΑΞΕΙΣ. Ὡς δὲ ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναυτήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος, πιστῶν ἐπὶ τοῦ πόδα αὐτοῦ

(55) Utraque editio καὶ τοῖς ἡτοιμασμένοις. Codex Combef. et Reg. primus καὶ τῆς ἡτοιμασμένης.

(56) Reg. primus ἐκείνοις δὲ ἐν παραβολαῖς. Ὅστις.

(57) Utraque editio ὑπάρχοντα αὐτοῦ. At mss. tres αὐτῷ. Hoc loco plura sunt in Messanensi codice quam in vulgatis.

(58) Libri veteres ἐκβάλλετε. Utraque ed. ἐκβάλλετε.

(59) Reg. tertius Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ.

(60) Totum illud, Οὔτε γὰρ ποτε, etc., ad vocem usque μάρτυς, in Regiis primo et tertio non legitur; nec bene, ut mihi quidem videtur, huic loco convenit: quoniam tamen ea quæ indicavi verba, reperiuntur et in vulgatis et in Reg. secundo, nihil mutare volui.

προσεκύνησεν. Ὁ δὲ Θέτρος ἤγειρεν αὐτὸν λέγων· Ἀνάστηθι· καὶ γὰρ κἀγὼ αὐτὸς ἀνθρώπος εἰμι. ΠΡΑΞΕΙΣ. Ταχὴ δὲ ἡμέρα ὁ Ἡρώδης, ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικήν, καὶ (61) καθίτας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐδήμηγόρει. Ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει· Θεοῦ φωνή, καὶ οὐκ ἀνθρώπου. Παραχοῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν τῷ Θεῷ· καὶ γεγόμενος σκωληκόβοστος ἐξέβυξεν.

ΟΡΟΣ Ξ.

Ὅτι, τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος διαφόρων ὑπαρχόντων, καὶ οὕτε ἐνὸς θυναμένου τὰ πάντα ὑποδέξασθαι, οὕτε πάντων τὸ αὐτὸ, δεῖ (62) σωφρόνως καὶ εὐχαρίστως ἕκαστον ἐμμένειν τῷ θεδομένῳ, καὶ συμφωνεῖν ἀλλήλοις τοὺς πάντας ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ, ὡσπερ μέλη ἐν σώματι· ὥστε τὸν ὑποβεβηκότα ἐν τοῖς χαρίσμασι συγκρίσει τοῦ ὑπερέχοντος αὐτῷ μὴ ἀπογινώσκειν (63), μήτε μὴν τὸν μείζονα καταφρονεῖν τοῦ ἐλάττονος. Οἱ γὰρ διαμεμερισμένοι καὶ διαστασιάζοντες καταλύσεως ἄξιοι.

Κεφάλ. α΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Πᾶσα βασιλεία, μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, ἐρημαῦται (64)· καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία, μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, οὐ σταθήσεται. ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Εἰ δὲ ἀλλήλους δάκετε, καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων (65) ἀναλωθῆτε. ΙΩΑΝΝΗΣ. Οὐ περὶ τούτων ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ· ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σὺ, Πάτερ, ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν σοί· ἵνα καὶ οὗτοι ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσι. ΠΡΑΞΕΙΣ. Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἰς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν· ἐκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως. Καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πράξιν· οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σώμα ἔσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθεὶς ἀλλήλων μέλη· ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσαν ἡμῖν διάφορα (66), καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α΄. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ἦ ἐν ὑμῖν σχίσματα· ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοί, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α΄. Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἑστί, μέλη δὲ ἔχει πολλὰ, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος, τοῦ ἐνὸς πολλὰ ὄντα, ἐν ἑστί σῶμα· οὕτω καὶ ἐν Χριστῷ (67). Καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ Πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι, εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δούλοι, εἴτε ἐλεύθεροι (68), καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΠ. Ἴνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε πάντες, τὴν αὐτὴν

(Act. x, 25, 26)... Statuto autem die, Herodes vestitus veste regia, et sedens pro tribunali, concionabatur. Populus autem acclamabat: Dei vox, et non hominis. Confestim autem percussit eum angelus Domini, eo quod non dedisset gloriam Deo: et consumptus a vermibus exspiravit (Act. xii, 21-23).

REGULA LX.

Quod cum diversa sint Spiritus dona, unusquisque omnia recipere non possit, neque omnes idem, oportet unumquemque modeste et cum gratiarum actione in dono sibi concessio permanere, et omnes inter se mutuo in Christi charitate concordare esse, velut membra in corpore: ita ut qui inferior est in donis, is comparatione ejus qui sibi præstat, animum haud despondeat; qui vero superior est, nequaquam spernat inferiorem. Qui enim divisi sunt, ac inter sese dissident, digni sunt interitu.

Caput I.

Omne regnum divisum contra se, desolabitur: et omnis civitas vel domus divisa contra se non stabit (Matth. xii, 25)... Quod si invicem mordetis, et comeditis, videte ne ab invicem consumamini (Galat. v, 15)... Non pro eis autem rogo tantum, sed et pro eis qui credunt per verbum eorum in me: ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me, et ego in te; ut et ipsi in nobis unum sint (Joan. xvii, 20, 21).... Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una: nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia (Act. iv, 32)... Dico enim per gratiam quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos: non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem: unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra: habentes autem donationes secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes (Rom. xii, 3-6), et cætera... Obsecro autem vos per nomen Domini Jesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, et in eadem sententia (I Cor. i, 10).... Sicut enim corpus unum est, et membra habet multa, omnia autem membra corporis unius cum sint multa, unum corpus sunt: ita et in Christo. Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive Judæi, sive gentiles,

(61) Vocula καὶ in nostris tribus mss. deest.

(62) Editio Ven. et veteres nostri libri τὸ αὐτὸ εἶναι δεῖ. Editio Paris. τὸ αὐτὸ δεῖ.

(63) Antiqui duo libri ὥστε μήτε τὸν... αὐτῷ ἀπογινώσκειν.

(64) Reg. tertius Πᾶσα βασιλεία, μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, οὐ σταθήσεται, omne regnum divisum contra se non stabit.

(65) Utraque editio μὴ ὑπὸ ἀλλήλων. At nostri mss. μὴ ὑπὸ. Mox utraque editio τῶν πιστευόντων. Libri veteres πιστευόντων.

(66) Verba quæ apud Paulum leguntur post vocem διάφορα, inveniuntur expressa in Messan. et in Reg. tertio usque ad vocem ἰλαρότητα.

(67) Sacer textus vulgatus οὕτω καὶ ὁ Χριστός, ita et Christus.

sive servi, sive liberi (I Cor. xii, 12, 13), etc... Ut A
idem sapiatis omnes, eandem charitatem habentes, unanimes, idem sentientes : nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes : non quæ sua sunt singuli considerantes, sed et ea quæ aliorum (Philipp. ii, 2-4).

REGULA LXI.

Quod ii qui sunt gratiæ Domini administri, non propterea contemnendi sunt, quod nullius pretii esse videantur, abjectique. Hi enim maxime Deo placent.

Caput I.

Confiteor tibi, Pater, Domine cæli et terræ, quia B
abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis. Ita, Pater : quoniam sic fuit placitum ante te (Mat'h. xi, 25, 26)... Et veniens in patriam suam, docebat eos in synagoga eorum ita ut mirarentur, et dicerent : Unde huic sapientia hæc et virtutes ? Nonne hic est fabri filius ? Nonne mater ejus dicitur Maria, et fratres ejus Jacobus, et Joseph, et Simon, et Judas ? et sorores ejus, nonne omnes apud nos sunt ? Unde ergo huic omnia ista ? Et scandalizabantur in eo. Jesus autem dixit eis : Non est propheta sine honore, nisi in patria sua, et in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas, propter incredulitatem eorum (Matth. xiii, 54-58)... Videte enim vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles. Sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat fortia ; et ignobilia mundi, et contemptibilia elegit Deus, et ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret, ut non gloriaretur omnis caro in conspectu Dei (I Cor. i, 26-29).

REGULA LXII.

Quod qui crediderunt Deo, et baptizati sunt, ii confestim præparandi sint ad tentationes usque ad mortem sustinendas, quæ sibi ab ipsis etiam D
familiaribus sunt inferendæ : quandoquidem qui sese hoc modo non præparavit, is, calamitate statim ingruente, facile commovetur.

Caput I.

Et baptizatus Jesus confestim ascendit de aqua. Et ecce aperti sunt ei cæli, et vilit Spiritum 282
Dei descendentem sicut columbam, et venientem super se. Et ecce vox de cælis, dicens : Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Tunc Jesus

(68) Rursus quæ in Bibliis sequuntur post vocem ελεύθεροι, usque ad verbum διερχομένουσιν, in Mes-sanensi codice leguntur. Aliquanto infra antiqui duo libri ἀλλὰ καὶ τὰ. Vocula καὶ deerat in vulgatis.

(69) Editi et codex Combef. τοὺς συνεργοῦντας.

ἀγάπην ἔχοντες, σύμφυχοι, τὸ ἐν φρονούντες, μηδὲν κατ' ἐριθείαν, ἢ κενουδοξίαν, ἀλλὰ τῆ ταπεινοφροσύνης ἀλλήλους ἠγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν · μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων ἕκαστοι.

ΟΡΟΣ ΞΑ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐξουθενεῖν τοὺς συνεργοῦντας (69) τὴν χάριν τοῦ Κυρίου, εἰς τὴν εὐτέλειαν αὐτῶν ἀφορώντας. Ἐν τούτοις γὰρ μάλιστα εὐδοκεῖ ὁ Θεός.

Κεφάλ. α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐξομολογοῦμαι σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. Ναι, ὁ Πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἐμπροσθέν σου... Ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς, καὶ λέγειν · Πόθεν ἡ σοφία αὐτῆ τούτω καὶ αἱ δυνάμεις ; Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτουρος υἱός ; Οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ ; καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωσήφ, καὶ Σίμων, καὶ Ἰούδας ; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσι ; Πόθεν οὖν τούτω πάντα ταῦτα ; Καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς · Οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. ΠΡΟΣ C
ΚΟΡ. α'. Βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοὶ, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς · ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τοὺς σοφοὺς · καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρὰ · καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου, καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

ΟΡΟΣ ΞΒ'.

Ὅτι τοὺς πιστεύσαντας τῷ Θεῷ, καὶ βαπτισθέντας, εὐθὺς παρασκευάζεσθαι δεῖ πρὸς τοὺς πειρασμοὺς, καὶ παρ' αὐτῶν τῶν οἰκειῶν, μέχρι θανάτου. Ὁ γὰρ μὴ οὕτως ἐτοιμασάμενος, αἰφνίδιον τῆς περιστάσεως καταλαβούσης, εὐκόλως διασαλεύεται.

Κεφάλ. α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ (70) τοῦ ὕδατος. Καὶ ἰδοὺ ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδ' ἐ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα ·

Alii duo mss. τοὺς ἐνεργοῦντας. Ibidem Reg. tertius χάριν τοῦ Θεοῦ.

(70) Utraque editio ἀνέβη ἀπό. Reg. primus ἀνέβη εὐθὺς ἀπό. Reg. tertius ἀνέβη εὐθέως.

Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. Γινεσθε οὖν φρόνιμοι, ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι, ὡς αἱ περιστεραι. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. Παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς. Καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς (71) ἔθνεσι. Καὶ μετ' ὀλίγα· Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομα μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται... Καὶ ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἀξίος. **ΙΩΑΝΝΗΣ.** Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. Ἀποσυναγωγὸς ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἐρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. Καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν Πατέρα, οὐδὲ ἐμέ (72), καὶ τὰ ἐξῆς. **ΛΟΥΚΑΣ.** Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἱ, ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμῶν ἀφίστανται, **ΠΡΟΣ ΚΟΡ.** β'. Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ δύναμιν ἐβασίλευμεν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν· ἀλλ' αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχάκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ Θεῷ τῷ ἐγειρόντι (73) τοὺς νεκρούς. **ΠΡΟΣ ΤΙΜ.** β'. Πάντες δὲ οἱ θελοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται.

Ὅτι οὐ δεῖ ἑαυτὸν ἐπιρροῖπτειν πειρασμοῖς πρὸ καιροῦ τῆς τοῦ Θεοῦ συγχωρήσεως, ἀλλὰ προσεύχεσθαι μὴ ἐμπεσεῖν (74) εἰς πειρασμόν.

Κεγὰλ. β'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οὕτως οὖν προσεύχεσθε· Πατερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου (75). Καὶ μετ' ὀλίγα· Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. **ΙΩΑΝΝΗΣ.** Καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς μετὰ ταῦτα ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἠθέλει ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐξῆτου αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνει. Ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ἡ Σκηνοπηγία, εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὑπάγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ σου θεωρήσωσι τὰ ἅ ἔργα ποιεῖς. Οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ ποιεῖ τι, καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. Εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. Οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπιστεuous εἰς αὐτόν. Λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ὁ και-

(71) Regii primus et tertius μαρτύριον ὑμῖν καὶ τοῖς.

(72) In Reg. tertio et in Messan. leguntur ea verba, quæ apud Joannem sequuntur post vocem ἐμέ. ad illud usque, ἐγὼ εἶπον ἡμῖν.

A ductus est in desertum a Spiritu, ut tentaretur a diabolo (Matth. III, 16, 17 ; IV, A)... Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes, sicut serpentes, et simplices, sicut columbæ. Cavete autem ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis, et in synagogis suis flagellabunt vos. Et ad præsidēs et ad reges ducemini propter me, in testimonium illis, et gentibus (Matth. V, 16-18) Et post pauca : Tradet autem frater fratrem in mortem, et pater filium : et insurgent filii in parentes, et morte eos afficient. Et eritis odio omnibus propter nomen meum : qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (ibid. 21, 22) Et qui non accipit crucem suam, et sequitur me, non est me dignus (ibid. 38)... Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos sed venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Et hæc facient vobis, quia non noverunt Patrem neque me (Joan. XVI, 1-3), etc.... Nam qui supra petram : qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum : et hi radices non habent, qui ad tempus credunt : et in tempore tentationum recedunt (Luc. VII, 13)... Non enim volo ignorare vos, fratres, de tribulatione nostra quæ facta est nobis in Asia : quoniam supra modum gravati sumus supra virtutem, ita ut etiam modus servandæ vitæ nobis non suppeteret : sed ipsi in nobismetipsis decretum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui suscitavit mortuos (II Cor. I, 8, 9)... Et omnes qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur (II Tim. III, 12).

Quod nemo debet seipsum objicere tentationibus antequam Deus permiserit ; imo debet quisque orare, ut ne incidat in tentationem.

Caput II.

Sic ergo orate : Pater noster qui es in cælis sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum (Matth. VI, 9. Et paulo post : Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo (ibid. 13)... Post hæc autem ambulabat Jesus in Galilæam : non enim volebat in Judæam ambulare, quia quærebant eum Judæi interficere. Erat autem in proximo dies festus Judæorum, Scenopēgia. Dixerunt igitur ad eum fratres ejus : Transi hinc, et vade in Judæam ut et discipuli tui videant opera quæ facis. Nemo quippe in occulto quid facit et quærit ipse palam esse. Si hæc facis, manifesta te ipsum mundo. Neque enim fratres ejus credebant in eum. Dicit ergo eis Jesus : Tempus meum nondum adest, tempus autem vestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse vos : me autem odit, quia ego

(73) Reg. tertius τῷ ἐγειράντι.

(74) Editio Paris μὴ ἐμπέση. Libri veteres ἐμπεσεῖν.

(75) Rursus oratio Dominica hoc loco invenitur integra in codice Messanensi.

testimonium perhibeo de illo, quod opera ejus mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc; ego nondum ascendo ad diem festum istum, quia meum tempus nondum impletum est. Hæc cum dixisset eis, mansit in Galilæa. Ut autem ascenderunt fratres ejus, tunc et ipse ascendit ad diem festum, non manifeste, sed quasi in occulto (Joan. vii, 1-10. . . Surgentes autem orate, ne intretis in tentationem (Luc. xx, 46).

Quod oportet per tempus secedere ab insidiantibus: sin permittatur quispiam incidere in tentationem exitum ut sustinere possit, utque Dei voluntas fiat, precibus exposcendum est.

Caput III.

Cum autem persecuti vos fuerint in civitate ista fugite in aliam (Matth. x, 23). Pharisei autem egressi consilium ceperunt adversus eum, quomodo perderent eum. Jesus autem sciens, recessit inde (Matth. xii, 14, 15). Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum. Jesus ergo jam non palam ambulabat inter Judæos (Joan. xi, 53, 54). Et positus genibus, orabat dicens: Pater, si vis transferre calicem istum a me: verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat (Luc. xxii 41, 42). Tentatio vos non apprehendit nisi humana: fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere (I Cor. x, 13).

Quod Christianus in singulis quæ sibi inducuntur tentationibus, debet meminisse eorum quæ in sacra Scriptura adversus malum instans dicta sunt, atque ita illæsum se servare, et adversariorum conatus irritos facere.

Caput IV.

Tunc Jesus ductus est in desertum a Spiritu, ut tentaretur a diabolo. Et cum jejunasset quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens ad eum tentator dixit: Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant: qui respondens dixit: Scriptum est: Non in solo pane vivet homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Matth. iv 1-4).

284 REGULA LXIII.

Quod non oportet Christianum metuere, et inter calamitates sollicitum esse, sic ut ejus animus ab ea quæ in Deo habenda est fiducia, avocetur.

(76) Antiqui libri ὁ καιρός. Deerat articulus in vulgatis.

(77) Reg. tertius τὴν ἑορτὴν ταύτην· ἐγώ.

(78) Reg. primus ὡς ἐν τῷ κρυπτῷ.

(79) Reg. tertius θεῖ κατὰ καιρὸν. Vox κατὰ in utraque editione desideratur. Nec ita multo post Regii primus et tertius ὅταν διώξωσιν ὑμᾶς εἰς τὴν πόλιν ταύτην.

ρός (76) ὁ ἐμὸς οὕτω παρέστιν· ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτε ἐστὶν ἐτοιμὸς. Οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς· ἐγὼ δὲ μισεῖ ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἐστίν. Ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν· ἐγὼ οὕτω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην (77), ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὕτω πεπλήρωται. Ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς, ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτὴν, οὐ φανερώς, ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ (78). ΛΟΥΚΑΣ. Ἀναστάντες δὲ προσεύχεσθε, ἵνα ἐμπέσητε εἰς πειρασμὸν.

Ὅτι θεῖ κατὰ καιρὸν (79) ὑπαναχωρεῖν τῶν ἐπιβουλεύοντων, συγχωρηθέντα μέντοι περιπεσεῖν πειρασμῷ, τὴν ἐκθασιν τοῦ θύνασθαι ὑπενεγκεῖν, καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ διὰ προσευχῆς αἰτεῖν.

Κεφάλ. γ'.

Β ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ἐξελθόντες, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, γνοὺς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. **ΙΩΑΝΝΗΣ.** Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο, ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν. Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρόρησις περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις. **ΛΟΥΚΑΣ.** Καὶ θεῖς τὰ γόνατα, προσήχετο λέγων· Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω (80). **ΠΡΟΣ ΚΟΡ.** α'. Πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἐκθασίν, τοῦ θύνασθαι ὑπενεγκεῖν (81).

Γ Ὅτι θεῖ τὸν Χριστιανὸν ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἐφ' ἐκάστῳ τῶν προσαγομένων αὐτῷ, μνημονεύοντα τῶν ἐν τῇ θεοπνεύστῳ Γραφῇ πρὸς τὸ προκείμενον εἰρημένων, αὐτως αὐτόν τε (82) ἀνεπηρέαστον συντηρεῖν, καὶ τοὺς ἐναντίους καταργεῖν.

Κεφάλ. δ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπεινάσε. Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων, εἶπεν· Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπέ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· Γέγραπται, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ξήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐμὶ παντεὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ (83), καὶ τὰ ἐξῆς.

D

ΟΡΟΣ ΕΓ'.

Ὅτι οὐ θεῖ τὸν Χριστιανὸν φοβεῖσθαι, καὶ ἀγωνιᾶν ἐν ταῖς περιστάσεσι, μετεωριζόμενον ἀπὸ τῆς ἐν Θεῷ πεποιθήσεως (84)· θαρσύνει δὲ, ὡς τοῦ Κυρίου

(80) Regii primus et tertius τὸ σὸν γενέσθω.

(81) Reg. tertius τοῦ θύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν.

(82) Editi et unus ms. αὐτόν τε. Alii duo εαυτόν τε.

(83) Quæ sequuntur apud Matthæum, τότε παραλαμβάνει αὐτόν, etc., usque ad vocis διηκόνου αὐτῷ, addita invenimus in Messanensi libro.

(84) Regii primus et tertius τῆς ἐπὶ Θεὸν πεποιθήσεως.

παρόντος, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν οἰκονομοῦντος, καὶ (85) A
πρὸς πάντα ἐνδυναμοῦντος, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύ-
ματος διδάσκοντος μέχρι καὶ ἀποκρίσεως τῆς πρὸς
τοὺς ὑπεναυτίους.

Κεφάλ. α΄.

MATΘΑΙΟΣ. Μὴ φοβείσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων
τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν ἀποκτεῖναι μὴ δυναμένων·
φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν
καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γένει. Οὐχὶ δύο στρουθία
ἄσσαρίου πωλεῖται; Καὶ ἐν ἓξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται
ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν. Ὑμῶν δὲ καὶ
αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πάντα ἠριθμημένοι εἰσίν.
Μὴ οὖν φοβηθῆτε, πολλῶν στρουθίων (86) διαφέρετε
ὑμεῖς. ΛΟΥΚΑΣ. Ὅταν δὲ προσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ
τὰς συναγωγὰς, καὶ τὰς ἀρχάς, καὶ τὰς ἐξουσίας, B
μὴ μεριμνᾶτε πῶς ἢ τί ἀπολογήσεσθε, ἢ τί εἴπητε·
τὸ γὰρ ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ
ᾠρᾳ, ἃ δεῖ εἰπεῖν. ΜΑΡΚΟΣ. Καὶ γίνεται λαίλαψ
ἀνέμου μεγάλης· τὰ δὲ κύματα ἐπέβαλλον (87) εἰς
τὸ πλοῖον, ὥστε αὐτὸ ἤδη γεμίζεσθαι. Καὶ ἦν αὐτὸς
ἐπὶ τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεῦδων.
Καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Διδά-
σκαλε, οὐ μέλει σοι, ὅτι ἀπολλύμεθα; Καὶ διεγερ-
θεὶς (88) ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ·
Σιώπα, περίμωσο. Καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ
ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί δειλοί
ἐστε οὕτως; Ἡὼς οὐκ ἔχετε πίστιν; ΠΡΑΞΕΙΣ.
Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ (ἡ οὐσα
αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων [89]) ἐπλήσθησαν ζήλου·
καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἀποστό- C
λους, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τερήσει δημοσίᾳ.
Ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ τῆς νυκτὸς ἤνοιξε τὰς
θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξαγαγὼν τε αὐτούς, εἶπε (90).
Πορεύεσθε, καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ
αἰῶνι πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. Ἀκούσαντες
δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἐδι-
δασκον. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β΄. Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς
ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῆς θλίψεως ἡμῶν, τῆς γενο-
μένης ἡμῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Καὶ μετ' ὀλίγα Ὅς ἐκ
τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς, καὶ ῥύεται εἰς ὃν ἠλπίκαμεν, ὅτι (91) καὶ ἐτι ῥύσεται.

ΟΡΟΣ ΕΔ.

Ὅτι δεῖ χαίρειν πᾶν ὀτιοῦν πάσχοντα μέχρι θανάτου
ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἐντολῶν
αὐτοῦ.

Κεφάλ. α΄.

MATΘΑΙΟΣ. Μακάριοι οἱ διεδιωγμένοι ἕνεκεν
δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσι,
καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι,

(85) Voculam καὶ ex antiquis duobus libris addi-
dimus: ubi praeterea notandum, pro πάντα legi in
Reg. tertio πάντα, et adversus omnia ipsum corro-
borante. Mox Regii primus et tertius πρὸς τοὺς
ἐναυτίους.

(86) Editi et Reg. secundus πολλῶν στρουθίων, multo
meliores estis passeribus. Alii duo mss. πολλῶν.

(87) Reg. primus κύματα ἐπέβαλλον· quem lo-
cum ita interpretatur Erasmus, et fluctus ir-

Quin potius debet confidere tanquam Domino
praesente, atque consulente rebus ipsius, et ad-
versus omnes ipsum corroborante, ipsoque
Spiritu sancto vel idipsum etiam quod adver-
sariis respondendum sit edocente.

Caput I.

Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam
autem non possunt occidere: sed potius timete
eum qui potest et animam et corpus perdere in
gehennam. Nonne duo passeress asseneunt? Et
unus ex illis non cadit super terram, sine Patre
vestro. Vestri autem etiam capilli capitis omnes
numerati sunt: nolite ergo timere, multis passeri-
bus meliores estis vos (Matth. x, 28-31). Cum au-
tem induxerint vos in synagogas, et ad magistra-
tus, et potestates, nolite solliciti esse qualiter aut
quid respondeatis, aut quid dicatis: Spiritus enim
sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat
vos dicere (Luc. xii, 11, 12)... Et fit procella ma-
gna venti, et fluctus ingrediebantur in navim, ita
ut illa jam impleretur. Et erat ipse in puppi super
cervical dormiens. Et excitant eum, et dicunt illi:
Magister, non est curæ tibi quod perimus? Et
excitatus increpavit ventum, et dixit mari: Tace.
obmutesce. Et cessavit ventus, et facta est tranqui-
litas magna. Et ait illis: Quid timidi adeo estis?
Quomodo non habetis fidem (Marc. iv, 37-40)?....
Exsurgens autem princeps sacerdotum, et qui cum
illo erant (quæ est hæresis Sadducæorum), repleti
sunt zelo: et injecerunt manus suas in apostolos C
et posuerunt eos in custodia publica. Angelus au-
tem Domini per noctem aperuit januas carceris,
et educens eos dixit: Ite, et stantes loquimini in
templo plebi omnia verba vitæ hujus. Qui cum au-
dissent, intraverunt diluculo in templum, et doce-
bant (Act. v, 17-21).. Non enim volumus ignorare
vos, fratres, de tribulatione nostrâ, quæ facta est
nobis in Asia (II Cor. i, 8). Et paucis interjectis:
Qui ex tanta morte nos eripuit, et eruit: in quem
speravimus, quoniam et adhuc eripiet (Ibid. 10).

REGULA LXIV.

Quod quidvis vel usque ad mortem cum gaudio
sustinendum sit pro nomine Domini, et ipsius
D mandatis.

Caput I.

Beati qui persecutionem patiuntur propter jus-
titiâ, quoniam ipsorum est regnum cælorum.
285 Beati estis cum opprobriis affecerint vos, et
persecuti fuerint, et dixerint omne verbum ma-

ruebant in navim,

(88) Reg. primus καὶ ἐγεροθείς.

(89) Utraque editio τῶν Σαδδουκαίων. At mss. duo
Σαδδουκαίων. Mox Reg. primus τὰς χεῖρας ἐπὶ.

(90) Reg. tertius εἶπε πρὸς αὐτούς.

(91) Reg. tertius Ὅς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρ-
ρύσατο ἡμᾶς, καὶ ῥύεται. ἠλπίκαμεν δὲ ὅτι. Et hic
locus quoque fusius scriptus est in codice Messa-
nensi.

lum adversum vos mentientes, propter me. Gaudete et exsultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis (Matth. v, 10-12)... Beati estis, cum vos oderint homines, et cum separaverint vos, et exprobraverint, et ejecerint nomen vestrum tanquam malum, propter Filium hominis. Gaudete in illa die, et exultate: ecce enim merces vestra multa est in cælis (Luc. vi, 22, 23)... Et convocantes apostolos, cæsis denunciaverunt ne loquerentur in nomine Jesu, et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Domini contumeliam pati. Omni autem die non cessabant in templo et per singulas domos docentes, et evangelizantes Jesum Christum (Act. v, 40-42)... Cujus factus sum ego Paulus minister. Nunc gaudeo in passionibus meis pro vobis, et adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesia (Col. i, 23, 24).

REGULA LXV.

Quod etiam in ipso vitæ exitu ea quæ decent. petenda sunt.

Caput I.

Et circa horam nonam clamavit Jesus voce magna, dicens: Eli, Eli, lamma sabachthani? hoc est: Deus meus, ut quid dereliquisti me?... (Matth. xxvii, 46). Et clamans voce magna Jesus ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hoc dicens, exspiravit (Luc. xxiii, 46)... Et lapidabant Stephanum invocantem, et dicentem: Domine, ne statuas illis peccatum. Et cum hoc dixisset, obdormivit (Act. vii, 59, 60).

REGULA LXVI.

Quod non sint deserendi ii, qui pro pietate decertant.

Caput I.

Respondit eis Jesus: Modo creditis? Ecce venit hora, et nunc venit, ut dispergamini unusquisque in propria, et me solum relinquatis (Joan. xvi, 31, 32)... Scis hoc quod aversi sunt a me omnes, qui in Asia sunt, ex quibus est Phygellus et Hermogenes. Det misericordiam Dominus Onesiphori domui: quia sæpe me refrigeravit, et cutenam meam non erubuit: sed cum Romam venisset sollicitè me quæsit, et invenit. Det illi Dominus invenire misericordiam a Domino in illa die. Et quanta Ephesi ministravit, tu melius nosti (II Tim. i, 15-18)... In prima

(92) Utraque editio Μακάριοι έστε, όταν άφορίσωσιν. Regii primus et tertius ut in contextu.

(93) Reg. primus έν τῷ ούρανῷ.

(94) Reg. tertius οὐκ έπαύσαντο, non intermiserunt docere.

(95) Editio Ven. et Reg. secundus λιμασα (sic) βαχθανι. Editio Paris. λιμασα βαχθανι. Reg. primus

A ένεκεν έμου, Χαίρετε και άγαλλιασθε, ότι ο μισθος ύμων πολυς έν τοις ούρανοις. ΛΟΥΚΑΣ. Μακάριοι έστε, όταν μισήσωσιν (92) ύμας οι άνθρωποι, και όταν άφορίσωσιν ύμας, και όνειδίσωσι, και εκβάλωσι το όνομα ύμων ως πονηρόν, ένεκεν του Υιου του ανθρώπου. Χάρητε έν εκείνη τῇ ήμέρα, και σκιρτήσατε: ιδού γάρ ο μισθος ύμων πολυς έν τοις ούρανοις (93). ΠΡΑΞΕΙΣ. Και προσκαλεσάμενοι τους άποστόλους, θείραντες παρήγγειλαν μη λαλειν επί τῷ όνόματι του Ίησου, και απέλυσαν αυτούς. Οι μέν ούν έπορεύοντο χαίροντες από προσώπου του συνεδρίου, ότι κατηξιώθησαν ύπερ του όνόματος του Κυριου άτιμασθῆναι. Πάταν τε ήμέραν έν τῷ ιερω και κατ' οίκον οὐκ επαύοντο (94) διδάσκοντες και ευαγγελιζόμενοι τον Χριστον Ίησουν. ΠΡΟΣ ΚΟΛ. Οὐ έγενόμην έγω Β Παυλος διάκονος. Νυν χαίρω έν τοις παθήμασί μου ύπερ ύμων, και ανταναπληρω τα ύστερήματα των θλίψεων του Χριστου έν τῇ σαρχί μου ύπερ του σώματος αυτού, ο έστιν ή Έκκλησία.

ΟΡΟΣ ΞΕ.

Ότι δεί και έν αυτή τῇ έξόδῳ προσεύχεσθαι τα πρέποντα.

Κεφάλ. α΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ, Περί δε την έννάτην ώραν ανεβόησεν ο Ίησους φωνῇ μεγάλη, λέγων: Ηλι, Ηλι, λιμασαβαχθανι (95); τουτέστι: Θεέ μου, Θεέ μου, ίνα τί με εγκατέλιπες; Και φωνήσας φωνῇ μεγάλη ο Ίησους ειπε: Πάτερ, εις χειράς σου παρατίθημι το πνευμά μου. Και τουτο ειπων, εξέπνευσεν. ΠΡΑΞΕΙΣ. Και έλιθοβολουν τον Στέφανον επικαλούμενον, και λεγοντα: Κύριε, μη στήσης (96) αυτοις την άμαρτιαν ταύτην. Και τουτο ειπων, εκοιμήθη.

ΟΡΟΣ Ξς΄.

Ότι οὐ δεί έγκαταλιμπάνειν τους ύπερ ευσεβείας αγωνιζομένους.

Κεφάλ. α΄.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Άπεκρίθη αυτοις ο Ίησους: Άρτι πιστεύετε; Ίδου ξερχεται ώρα, και νυν έλήλυθεν, ίνα σκορπισθητε εκαστος εις τα ίδια, και έμε μόνον άφήτε. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β΄. Οιδας τουτο, ότι άπεστράφησάν με πάντες οι έν τῇ Άσία, των έστι Φύγελλος (97) και Ερμογένης. Δόξη ο Κύριος έλεος τῷ Ονησιφόρου οίκῳ: ότι πολλακις με ανέψυξε, και την αλυσίν μου οὐκ έπησχύνθη. αλλά γεόμενος έν Ρώμη, σπουδαίως εξήτησέ με, και εύρε. Δόξη αυτῷ ο Κύριος εύρειν έλεος παρά Κυριου έν εκείνη τῇ ήμέρα. Και όσα έν

λιμασα βαχθανι. Reg. tertius λιμασα βαχθανι. Apud Marcum vero legitur λιμασα βαχθανι, et ita edendum curavimus.

(96) Reg. tertius fusius Κύριε Ίησου, δεξαι το πνευμά μου. Θείς δε τα γόνατα. εκραξε φωνῇ μεγάλη: Κύριε, μη στήσης.

(97) Editi Φύγελλος. Veteres: duo libri Φύγελλος.

Ἐρέσω διηκόνησε, βέλτιον σὺ γνώσκεις. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. Α *mea defensione nemo mihi adfuit, sed omnes me dereliquerunt : non illis imputetur (II Tim. iv, 16).*

Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογία οὐδεὶς μοι συμπαραγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθῆναι.

Ἐν τῇ δευτέρῃ μου ἀπολογία οὐδεὶς μοι συμπαραγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθῆναι.

Κεφάλ. β'.

ΛΟΥΚΑΣ. Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τον σίτου· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. ΠΡΑΞΕΙΣ. Ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ. Προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενῆς γενομένη (98) ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ (99).

ΟΡΟΣ ΕΖ'.

Ἐν τῇ πληροφῶρῃ ἐχόντων τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, ἀλλότριον τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ τοῖς κεκοιμημένοις (1).

Κεφάλ. α'.

ΛΟΥΚΑΣ. Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναικῶν, αἱ καὶ ἐκόπτοντο, καὶ ἐθρήνον αὐτόν. Στραφεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτάς· θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ἵνα μὴ λυπησθε ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Εἰ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἀΐξει σὺν αὐτῷ.

ΟΡΟΣ ΕΗ'.

Ἐν τῇ ἀνάστασιν προσδοκᾶν, ἀλλὰ ἀγγελικὸν καὶ ἀπροσδεῆ βίου εἶδέναι ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι.

Κεφάλ. α'.

ΛΟΥΚΑΣ. Ἀποκριθεὶς ὁ (2) Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσι καὶ ἐγκαμίζονται· οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐγκαμίζονται. Οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἐτι δύνανται· ἰσάγγελοι γὰρ εἰσι, καὶ υἱοὶ εἰσι τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Ἀλλ' ἔρεῖ τις· πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται; Ἄφρον, σὺ ὁ σπείρεις, οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ πρῶτον. Καὶ ὁ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι σίτου, ἢ τινος τῶν λοιπῶν. Ὁ δὲ Θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα, καθὼς ἠθέλησε. Καὶ μετ' ὀλίγα· οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. Σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ. Σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει· σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν.

(98) Antiqui duo libri γενομένη.

(99) Post illud, ὑπὲρ αὐτοῦ, sequuntur hæc in Reg. tertio et Messan. Πιστὸς δὲ ὁ Θεός, etc., usque ad verbum ὑπενεγκεῖν. I Cor. x, 14.

286 Quod orandum est pro iis qui in tentationibus probantur.

Caput II.

Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum : Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua (Luc. xxii, 31, 32)... Et Petrus quidem servabatur in carcere. Oratio autem fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo (Act. xiii, 5).

REGULA LXVII.

Quod dolere ob eos qui obdormierunt, alienum sit ab iis qui certa fide tenent mortuorum resurrectionem.

Caput I.

Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum, quæ et plangebant, et lamentabantur eum : conversus autem dixit ad illas : Filix Jerusatem, nolite flere super me (Luc. xxiii, 72, 28)... Nolo autem vos ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini sicut cæteri qui spem non habent. Si enim credimus quod Jesus mortuus est, et resurrexit : ita et Deus eos qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo (I Thess. iv, 13, 14).

REGULA LXVIII.

Quod etiam post resurrectionem non sunt expectanda ea quæ sunt hujus ætatis propria : sed sciendum est vitam futuri sæculi angelicam esse, et nullius rei indigam.

Caput I.

Respondens Jesus dixit illis : Filii hujus sæculi ducunt uxores, et nuptui dantur : illi vero qui digni habebuntur sæculo illo, et resurrectione ex mortuis, neque ducunt uxores, neque nuptui dantur. Neque enim ultra mori possunt : æquales enim angelis sunt, et filii sunt Dei, cum sint filii resurrectionis (Luc. xx, 34-36)... Sed dicet aliquis : Quomodo resurgunt mortui? qualive corpore venient? Insipiens, tu quod seminas, non vivificatur, nisi prius moriatur. Et quod seminas, non corpus, quod futurum est, seminas, sed nudum granum, ut puta tritici, aut alicujus cæterorum. Deus autem dat illi corpus, sicut voluit (I Cor. xv, 34-36). Et paulo post : Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, resurgit in incorruptione : seminatur in ignobilitate resurgit in gloria : seminatur in infirmitate, resurgit in virtute : seminatur corpus animale, resurgit corpus spiritale (Ibid. 42-44).

(1) Utraque editio κεκοιμημένοις. Nostri tres mss. κοιμωμένοις.

(2) Utraque editio Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ. At vocula δὲ in libris veteribus non invenitur.

Quod Domini adventus localis aut carnalis non
287 sit exspectandus: sed præstolari oportet
 adventum subito per universum orbem in gloria
 Patris futurum.

Caput II.

Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus, aut illic, ne credideritis. Exsurgent enim pseudo-Christi, et pseudo-prophetae, et dabunt signa magna et portenta, adeo ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi (Matth. xxiv, 23, 24)... Vos autem videte: ecce, prædixi vobis omnia. Sed in illis diebus, post tribulationem illam, sol contenebrabitur, et luna non dabit splendorem suum: et stellæ cæli erunt decedentes, et virtutes quæ in cælis sunt, movebuntur. Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum virtute et gloria multa (Marc. xiii, 23-26)... Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos qui vivimus, qui residui sumus in adventum Domini, non præveniemus eos qui dormierunt: quoniam ipse Dominus in jussu, in voce archangeli, et in tuba Dei descendet de cælo, et mortui in Christo resurgent primum (I Thess. iv, 15, 16).

REGULA LXIX.

Quæcunque conjunctim interdiciuntur, etiam ad-
 versus ea intentantur minæ.

Caput I.

De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemix. Hæc sunt quæ coinquinant hominem (Matth. xv, 19, 20)... Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus. Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare; sitiivi, et non dedistis mihi potum: hospes eram, et non collegistis me; nudus, et non cooperuistis me; infirmus et in carcere, et non visitastis me (Matth. xxv, 41-43)... Væ vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram. Væ vobis qui saturati estis, quia esurietis: væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis et flebitis; væ cum benedixerint vobis omnes homines (Luc. vi, 24-26)... Attendite autem vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula, et ebrietate, et curis hujus vitæ et, de repente superveniat in vos dies illa (Luc. xxi, 34)... Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt: repletos omni iniquitate, fornicatione, avaritia, nequitia (Rom. i, 28, 29), etc... Nam: Non adulterabis,

(3) Hæc verba, τότε, εἴν, etc., inveniri partim apud Matthæum, partim apud Marcum, recte notatum est in Reg. primo; nec debuerant tribui omnia Marco in utraque editione.

(4) Post vocem ἐκλεκτούς ita habent duo hi quos sæpius indicavi libri: Ἐάν δὲ εἴπωσιν, etc., usque ad illud, Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου: quæ verba legi possunt apud Matthæum xxiv, 26. Præterea addita sunt illa ex Marco in Messanensi, καὶ τότε εἴν τις, etc., usque ad voces καὶ τοὺς ἐκλεκτούς, Marc. xiii, 21.

Ὅτι οὐ δεῖ τοπικὴν ἢ σαρκικὴν ἐκδέχασθαι τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς κατὰ πάσης τῆς οἰκουμένης ἀθρόως προσδοκᾶν.

Κεφάλ. β'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τότε, εἴν (3) τις ὑμῖν εἶπη· Ἴδοὺ ὧδ ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε. Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς (4). ΜΑΡΚΟΣ. Ὑμεῖς δὲ βλέπετε· ἰδοὺ, προεῖρηκα ὑμῖν πάντα. Ἄλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες, καὶ οἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. Καὶ τότε ὄψονται τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπούμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας· ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον (5).

ΟΡΟΣ ΕΘ'.

Ὅσα κατὰ συνάφειαν ἀπαγορεύονται, καὶ ἀπόφασιν
 δέχεται ἀπειλῆς.

Κεφάλ. α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι (6), κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημῖαι. Ταῦτά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἀνθρώπον... Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ κατηραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἠτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἐπείνασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ οὐκ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ οὐκ περιεβάλετέ με· ἀσθενής, καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. ΛΟΥΚΑΣ. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν· οὐαὶ οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι πεινάσετε· οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πευθήσετε καὶ κλαύσετε· οὐαὶ ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς πάντες οἱ ἄνθρωποι. Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδῖαι ἐν κραιπάλῃ, καὶ μέθη, καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνιδίως (7) ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς ἡ ἡμέρα ἐκείνη. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοξίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον

(5) Reg. primus emendatus ἀναστήσονται πρῶτοι. Haud longe Reg. tertius ἀπόφασιν δέχονται.

(6) Vocem πορνεῖαι ex editione Veneta addidi et ex Reg. tertio.

(7) Reg. primus καὶ αἰφνιδίως, et ita legitur in sacro textu vulgato, et superveniat in vos repentina dies illa. Ibidem post voces ἡμέρα ἐκείνη sequuntur hæc in Reg. tertio et in Messan., Ἐσιθεν γὰρ ἐν, etc., usque ad voces κοινοὶ τὸν ἀνθρώπον, Marc. vii, 21.

νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ, καὶ τὰ ἐξῆς (8). Τὸ γὰρ, Οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἕτερα ἐντολή, καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε πλεονέκται (9), οὔτε μέθυσοι, οὐ λοιδοροί, οὐχ ἄρπαγες, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Μήπως ἔρις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθείαι, καταλαλαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι. ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Φανερά δὲ ἐστὶ τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθείαι, διχοστασίαι, αἰρέσεις, φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν, καθὼς καὶ προεἶπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Μὴ γενώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προσκαλούμενοι (10), ἀλλήλοις φθονοῦντες. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Πᾶσα πικρία, καὶ θυμὸς, καὶ ὀργή, καὶ κραυγή, καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀπ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ (11). Πορνεία δὲ, καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία, ἢ πλεονεξία, μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις· καὶ αἰσχρότης, ἢ μωρολογία, εὐτραπέλια, τὰ οὐκ ἀνήκοντα. ΠΡΟΣ ΚΟΛ. Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακῆν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία· δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς (12) τῆς ἀπειθείας. Νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμὸν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι, καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίτοις, καὶ βεβήλοις, πατρολόοις, καὶ μητρολόοις (13), ἀνδροφόντοις, πόρνοις, ἀρσενοκοῖταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπίορκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῆ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, τῆ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθη ἐγώ. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης (14), καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλύοντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετὰληψιν μετ' εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Εἴ τις ἕτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς

A non occides, non furaberis, non **288** concupisces : et si quod est aliud mandatum (Rom. xii, 9), etc... Nolite errare : neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, regnum Dei possidebunt (I Cor. vi, 9, 10)... Ne forte contentio, æmulationes, animositates, dissensiones, detractio- nes, susurrations, inflationes, seditioes sint inter vos (II Cor. xii, 20, 21)... Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt adulterium, fornicatio, immunditia, lascivia, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentio, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidia, homicidia, ebrietates, comessationes, et his similia : quæ prædico vobis, sicut et prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur (Galat. v, 19-21)... Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes (ibid. 26)... Omnis amaritudo, et ira, et indignatio, et clamor, et blasphemia tollatur a vobis, cum omni malitia (Ephes. iv, 31)... Fornicatio autem, et omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos : aut turpitudine, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ non conveniunt (Ephes. v, 3, 4)... Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam, quæ est simulacrorum servitus : propter quæ venit ira Dei super filios incredulitatis. Nunc autem deponite et vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri invicem (Coloss. iii, 5-8)... Sed injustis, et non subditis, impiis, et peccatoribus, sceleratis, et contaminatis, parricidis, et matricidis, homicidis, fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiaris, mendacibus, perjuris, et si quid aliud sanæ doctrinæ adversatur, quæ est secundum Evangelium gloriæ beati Dei, quod creditum est mihi (I Tim. i, 9-12)... In novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, et doctrinis dæmoniorum : in hypocrisi loquentium mendacium, cauteriatam habentium suam conscientiam : prohibentium nubere, abstinere a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, et iis qui cogno-

(8) Regii primus et tertius brevius ἀδικία, πορνεία, καὶ τὰ ἐξῆς. Contra, scripta sunt hæc fusius et in Messanensi et in Reg. primo. Quidquid enim hoc loco apud Paulum legitur post vocem κακία, id omne ad finem usque capitis in duobus his codicibus additum est. Sunt et alia quædam loca in Messan. et in Reg. tertio, in quibus plura sunt quam in vulgatis : quod semel dixisse satis habeo ; nec amplius talia notare visum est. Nam videri possunt adjecta ex Bibliis fuisse a librariis.

(9) Editio Paris. ἀρσενοκοῖται, οὔτε κλέπται. Sed illud, οὔτε κλέπται, deest et in editione Veneta et in mss. nostris. Aliquanto post, ubi cæteri nostri libri habent ἔρις, Reg. primus videtur habuisse ἔρις, contentiones.

(10) Reg. primus emendatus προσκαλούμενοι.

(11) Editio Paris. κακία. Καὶ μετ' ὀλίγα. Πορνεία· sed illud, καὶ μετ' ὀλίγα, hinc sustulimus, librorum antiquorum fidem secuti.

(12) Articulum ex veteribus libris posuimus ante vocem υἱοῦς. Auctor Vulgatæ in filios incredulitatis. Sed, si sæpe vox ἀπειθεία incredulitatem significat, at eandem non minus sæpe pro contumacia imperique detrectatione sumi constat.

(13) Reg. primus πατρολοῖαις καὶ μητρολοῖαις.

(14) Codex Combes. et utraque editio πνεύμασι πλάνοις, spiritibus impostoribus. Alii duo mss. πνεύμασι πλάνης, et ita quoque legitur in sacro textu vulgato. Mox utraque editio ἐν ὑποκρίσει, in responsione. Antiqui tres libri ἐν ὑποκρίσει

verunt veritatem (I Tim. iv, 1-3)... Si quis aliter docet, et non accedit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, et ei quæ secundum pietatem est, doctrinæ: is superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones, et pugnas verborum, ex quibus oritur invidia, contentio, blasphemix, suspiciones malæ, perversæ conflictationes hominum mente corruptorum, et qui veritate privati sunt, existimantium quæstum esse pietatem. Discede a talibus (I Tim. vi, 3-5)... In novissimis diebus instabunt tempora periculosa. Erunt enim homines seipsos amantes, cupidi pecuniarum, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine fædere, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate,

289 *proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis quam Dei: habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes; et hos devita (II Tim. iii, 1-5)... Eramus enim aliquando et nos insipientes, increduli, errantes, servientes desiderii et voluptatibus variis, in malitia et invidia agentes, odiosi, odientes invicem (Tit. iii, 3).*

Quæcunque conjunctim comprobantur, certe etiam benedictionis promissionem habent conjunctam.

Caput II.

Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati estis, cum probra intulerint vobis, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne verbum malum adversum vos mentientes, propter me. Gaudete et exsultate, quoniam merces vestra copiosa et in cælis (Matth. v, 3-12)... Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare; sitiivi, et dedistis mihi bibere; hospes eram, et collegistis me; nudus, et cooperuistis me; in infirmis, et visitastis me; in carcere eram, et venistis ad me (Matth. xxv, 34-36)... Sive qui ministrat in ministrando, sive qui docet in doctrina: qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui præest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate; dilectio sine simulatione: odientes malum, adherentes bono, charitate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem prævenientes, sollicitudine non pigri, spiritu ferventes: Domino servientes: spe gaudentes: in tribulatione patientes: orationi instantes: necessitatibus sanctorum communicantes: hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos: benedicite,

(15) Reg. secundus et utraque editio βλασφημία. Alii duo mss. βλασφημιαί.

(16) Editio Parisiens. περιεβάλλετε... ἐν φυλακῇ,

Α τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆ κατ' εὐσεβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἐρις, βλασφημιαί (15), ὑπόνοιαι πονηραὶ, διαπαρατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν, καὶ ἀπιστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσεβειαν. Ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β'. Ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί. Ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλόργυροί, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοί, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδύται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρηνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. ΠΡΟΣ ΤΙΤ. Ἡμεν γὰρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοὶ, μισοῦντες ἀλλήλους.

*Ὅσα κατὰ συνάφειαν ἐγκρίνεται, ἢ καὶ εὐλογίας ἐπαγγελίαν ἔχει.

Κεφαλ. Β'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσι, καὶ εἰπωσιν πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ἡμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἠσθένησα, καὶ (16) ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἤλθετε πρὸς μέ. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Εἴτε ὁ διακονῶν ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλήσει, ὁ μεταδιδοὺς ἐν ἀπλότητι· ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλθὼν ἐν ἰλαρότητι, ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος· ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρὸν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ· τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι· τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγού-

καί. Codex Combef. et alii duo περιεβάλλετε... ἐν φυλακῇ ἦμην, καί.

μενοι· τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροὶ· τῷ πνεύματι ζέοντες· τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες· τῇ ἐλπίδι χαίροντες· τῇ θλίψει ὑπομένοντες· τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες· ταῖς χρείαις τῶν ἀγίων κοινωνοῦντες (17)· τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς· εὐλογεῖτε, καὶ μὴ καταρᾶσθε. Χαίρειν μετὰ χαϊρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων. Τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονούντες· μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονούντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς· μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποιδόντες· φρονούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων. Εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες· μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοὶ, ἀλλὰ ὅτε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ· Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος. Ἀλλὰ ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψάμιζε αὐτόν· ἐὰν δὲ διψᾷ (18), πότιζε αὐτόν. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Μηδενίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία· ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς, ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, διὰ τῶν ὀπλῶν τῆς δικαιοσύνης, τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς πλάνοι, καὶ ἀληθεῖς· ὡς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι· ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοῦ ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμενοι· ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες· ὡς πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτιζόντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Λοιπὸν, ἀδελφοὶ, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε (19), τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε.

ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Ὁ δὲ καρτὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθοσύνη, πίστις, πραότης, ἐγνηράτεια, ἀγνεία (20).

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. Ἐν σῶμα καὶ ἐν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Γίνεσθε οὖν εἰς ἀλλήλους χρηστοὶ, εὐσπλαγχοὶ, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ Θεὸς ἐν Χριστῷ ἔχαρίσατο ὑμῖν. Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητὰ, καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ Θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας. ΠΡΟΣ ΦΙΛ. Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης (21), εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τινα σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοὶ, πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε πάντες, τὴν αὐτὴν ἀγάπην

(17) Totum illud, ταῖς χρείαις τῶν ἀγίων κοινωνοῦντες, in mss. nostris non legitur.

(18) Utraque editio et Reg. secundus ἐὰν δὲ διψᾷ. Vocula δὲ abest ab antiquis libris.

(19) Reg. tertius παρακαλεῖτε.

A et nolite maledicere. Gaudete cum gaudentibus, et flete cum flentibus: idipsum invicem sentientes: non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos: nulli malum pro malo reddentes: providentes bona coram omnibus hominibus. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes: non vosmetipsos ulciscentes, charissimi, sed date locum iræ; scriptum est enim: Mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus. Sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si vero sitit, potum da illi. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum (Rom. xii, 7-20)... Nullam in ulla redantes offensionem, ut non vituperetur ministerium: sed in **290** omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in benignitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma justitiæ a dextris et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam: ut seductores, et veraces: sicut qui ignoti, et cogniti: quasi morientes, et ecce vivimus: ut castigati, et non mortificati: quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tanquam nihil habentes. et omnia possidentes (II Cor. vi, 3-10)... De cætero, fratres, gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete (II Cor. xiii, 11)... Fructus autem Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, fides, mansuetudo, continentia, castitas (Galat. v, 22)... Obsecro itaque vos ego vincetus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate, et mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in charitate: solliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus Spiritus, sicut et vocati estis in una spe vocationis vestræ (Ephes. iv, 1-4)... Estote igitur invicem benigni, misericordes, donantes invicem, sicut et Deus in Christo donavit vobis. Estote ergo imitatores Dei, sicut filii charissimi: et ambulate in dilectione, sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem, et hostiam Deo in odorem suavitatis (ibid. 32; v, 1, 2)... Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua viscera et miserationes, implete gaudium meum, ut idem sapiatis omnes, eandem charitatem habentes, unanimes, idipsum sentientes, nihil per contentionem aut inanem gloriam (Philipp. ii, 1-3)... De cætero, fratres, quæcunque sunt vera, quæcunque ho-

(20) Editi et tres mss. ἐγνηράτεια, ἀγνεία, continentia, castitas; et ita legit auctor Vulgatæ: sed vox ἀγνεία non reperitur hodie in sacro textu vulgato.

nesta, quæcunque justa, quæcunque pura, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, et si qua laus, hæc cogitate. Quæ et didicistis, et accepistis, et audistis et vidistis in me, hæc agite (Philipp. iv, 8, 9)... Igitur, si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo (Coloss. iii, 1-3)... Induite vos ergo, sicut electi Dei, sancti et dilecti, viscera misericordiarum, benignitatem, humilitatem, mansuetudinem, patientiam (ibid. 12)... Corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum est sectamini et in vos invicem et in omnes. Semper gaudete: sine intermissione orate. In omnibus gratias agite: **291** hæc est enim voluntas Dei in Christo Jesu, in vobis. Spiritum nolite extinguere: prophetias nolite spernere. Omnia autem probantes, quod bonum est tenete: ab omni specie mala abstinete vos (I Thess. v, 14-22)... Senes ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani fide, dilectione, patientia. Anus similiter, in habitu sancto, non criminatrices, non multo vino servientes, benedocentes, ut modestas reddant adolescentulas, ut viros suos ament, ut filios suos diligant, ut sint prudentes, castæ, domus curam habentes, benignæ, subditæ viris suis, ut non blasphemetur verbum Dei (Tit. ii, 2-5)... Admone illos principatibus et potestatibus subditos esse, obedire, ad omne opus bonum paratos esse, neminem blasphemare, non litigiosos esse, sed modestos, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines (Tit. iii, 1, 2)... Charitas fraternitatis maneat: hospitalitatem nolite oblivisci; per hanc enim latuerunt quidam, angelis hospitio receptis. Mementote victorum, tanquam simul vincti: laborantium, tanquam et ipsi in corpore morantes. Honorabile connubium in omnibus, et thorus immaculatus: fornicatores enim et adulteros judicabit Deus. Sint mores sine avaritia, contenti præsentibus (Hebr. xiii, 1-5).

REGULA LXX.

Quod ii quibus concredita est Evangelii prædicatione, debent cum precatione et obsecratione constituere sive diaconos, sive presbyteros, quorum prior vita inculpata sit et probata.

(21) Illud, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, additum est ex Regiis primo et tertio.

(22) Posuimus ex libris veteribus articulum ante vocem Χριστός.

(23) Utraque editio et Reg. secundus πραότητα, μακροθυμίαν πρὸς πάντας ἀνθρώπους, mansuetudinem, longanimitatem erga omnes homines: sed illud, πρὸς πάντας ἀνθρώπους, a duobus aliis codicibus Regiis abest. Hoc loco in vulgatis leguntur verba Epistolæ ad Hebræos, sed ea alio ordine edenda curavi: in

ἔχοντες, σύμφυχοι, τὸ ἐν φρονούντες, μηδὲν κατ' ἐριθείαν, ἢ κενδοδοξίαν. ΠΡΟΣ ΦΙΛ. Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφρημα, εἴ τις ἀρετὴ, καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε. Ἄ καὶ ἐμάθετε, καὶ παρελάβετε, καὶ ἰκούσατε, καὶ εἰδέτε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε. ΠΡΟΣ ΚΟΛ. Εἰ οὖν συναγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός (22) ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος· τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἡγαπημένοι, σπλάγγνα οἰκτιρομένων, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν (23). ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. Α'. Νοουθετεῖτε τοὺς ἀτακτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. Ὅρατε μὴ τις κακὸν ἀντι κακοῦ τιμὴ ἀποδοῖ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. Πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε. Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, εἰς ὑμᾶς (24). Τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε. Πάντα δὲ δοκιμάζοντες (25), τὸ καλὸν κατέχετε· ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε. ΠΡΟΣ ΤΙΤ. Πρεσβύτας νηφάλιους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. Πρεσβυτέρους ὡσαύτως, ἐν καταστάματι ἱεροπρεπεῖ (26), μὴ διαβόλους, μὴ αἰνῶ πολλῶν δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας, φιλόνηδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώφρονας, ἀγνάς, οἰκουροὺς, ἀγαθὰς, ὑποτασσόμενας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημηθῆται. ΠΡΟΣ ΤΙΤ. Ὑπομίμησθε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοιμοὺς εἶναι, μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. ΠΡΟΣ ΕΒΡ. Ἡ φιλαδελφία μενέτω, τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε. διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ἕξουσιν ἀγγέλους. Μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων, ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων, ὡς καὶ αὐτοὶ οὗτοι ἐν σώματι. Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ καίτη ἀμίαιτος· πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. Ἀφιλόργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν.

ΠΡΟΣ Ο'.

Ὅτι δεῖ τοὺς ἐγκραχειρισμένους τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου μετὰ δεήσεως καὶ εὐχῆς καθίστασθαι, εἴτε διακόνους, εἴτε πρεσβυτέρους, ἀνεγκλήτους, καὶ δοκίμους τῶν πρότερον βίου.

quo horum duorum quos modo dixi codicum auctoritatem secutus sum. Ita enim melius inter se cohærere mihi visa sunt.

(24) Reg. tertius εἰς ἡμᾶς.

(25) Utraque editio πάντα δὲ δοκιμάζετε. Codex Combef. et duo alii δοκιμάζοντες.

(26) Utraque editio et sacer textus vulgatus ἱεροπρεπεῖς. Veteres nostri libri ἱεροπρεπεῖ. Mox duo mss. φιλόνηδρους εἶναι. Vox ultima deest in editione Parisiensi.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. Δεήθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν. ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε, Σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασε Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον (27)· καὶ Ἰωάννην, Φίλιππον, καὶ Βαρθολομαῖόν, καὶ Ματθαῖον, καὶ Θωμᾶν, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφραίου, καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον Ζηλωτὴν, καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ ἐγένετο προδότης. ΛΟΥΚΑΣ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνάδειξεν ὁ Κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδομηκοντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον, οὗ ἔμελλεν αὐτὸς ἐρχεσθαι. Ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐτούς· Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. Δεήθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. ΠΡΑΞΕΙΣ. Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιήσαμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὃν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος ταῖς ἀποστόλοις διὰ Πνεύματος ἁγίου, οὓς ἐξελέξατο, ἀνελήθη. ΠΡΑΞΕΙΣ. Καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωστὴρ τὸν καλούμενον Βαρσαβᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰούστος, καὶ Ματθίαν. Καὶ προσευξάμενοι εἶπον· Σὺ, Κύριε, καρδιογνώστα πάντων, ἀνάδειξον, ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα, λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἀφ' ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. Καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτῶν, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδέκα (28) ἀποστόλων. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὁρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπιληπτὸν εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδασκτικὸν μὴ πάροικον, μὴ πλήκταν, μὴ αἰσχροκερδῆ (29)· ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· (εἰ δὲ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς Ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται;) μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθείς εἰς κριμα ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου (30). Δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς βυειδισμόν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. Διακόνους ὡσαύτως, σεμνοὺς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνω πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. Καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονείτωσαν, ἀνεγκλιτοὶ ὄντες. ΠΡΟΣ ΤΙΤ. Τούτου χάριν κατέλιπόν (31) σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ κατοστήσῃς πρεσβυτέρους κατὰ πόλιν, ὡς ἐγὼ σοι διαταξάμεν. Εἴ τις ἐστὶν ἀνεγκλιτος, μιᾶς γυναικὸς ἄνθρωπος, τέκνα ἔχων πιστὰ, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἁσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα. Δεῖ γὰρ

*Tunc dicit discipulis suis : Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem (Matth. ix, 37, 38). Et cum dies factus esset, vocavit discipulos suos, et elegit duodecim ex ipsis quos et apostolos nominavit : Simonem quem et cognominavit Petrum, et Andream fratrem ejus, et Jacobum, et Joannem, Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, Jacobum Alphæi, et Simonem qui vocatur Zelotes, et Judam Jacobi, et Judam Iscariotem, qui et fuit proditor (Luc. vi, 13-16)... Post hæc autem designavit Dominus et alios septuaginta, et misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum, quo erat ipse venturus. Dicebat itaque illis : Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam (Luc. x, 1, 2)... Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile, quæ cepit Jesus facere et docere usque in diem qua præcipiens apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est (Act. 1, 1, 2)... Et statuerunt duos, Joseph qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Justus, et Matthiam. Et orantes dixerunt : Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende, quem elegeris **292** ex his duobus unum, accipere locum ministerii hujus, et apostolatus, de qua prævaricatus est Judas, ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, et cecidit sors super Matthiam, et annumeratus est cum undecim apostolis (ibid. 23-26)... Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum hospitalem, aptum ad docendum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum : sed æquum, non litigiosum, non avarum, qui suæ domui bene præsit, filios habentem in subjectione cum omni reverentia (si quis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit ?), non neophytum, ne in superbiam elatus, in iudicium incidat, et in laqueum diaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat, et in laqueum diaboli. Diaconos similiter, pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes : habentes mysterium fidei in conscientia pura. Et hi autem probentur primum : deinde ministrent, nullum crimen habentes (I Tim. iii, 1 10)... Hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas, et constituas per civitates presbyteros, sicuti ego disposui tibi. Si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ, aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse, sicut*

(27) Antiqui duo libri ἀδελφὸν αὐτοῦ, Ἰάκωβον.

(28) Reg. tertius μετὰ τῶν δώδεκα.

(29) Ita utraque editio. Duæ hæ voces, μὴ αἰσχροκερδῆ, in nostris tribus mss. desunt.

(30) Utraque editio perinde ut sacer textus vulgatus εἰς κριμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου, in iudicium incidat diaboli. Nostri tres mss. εἰς κριμα ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου.

Dei dispensatorem: non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, boni amantem, sobrium, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit et exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt, arguere (Tit. 1, 5-9).

Quod non oportet facilem esse circa ordinationes, neque ad eas inconsideranter accedere: quandoquidem non vacat periculo, quidquid probatum non est. Si quis autem quempiam in aliquo delicto deprehenderit, eum prodere debet, ut neque ipse peccati particeps fiat, neque reliqui offendantur, sed magis timere discant.

Caput II.

Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis (1 Tim. v, 22)... *Adversus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. Peccantes autem coram omnibus argue, ut et ceteri timorem habeant* (ibid. 19-20).

293 Quod non oportet eum qui electus est, a se ipso ad prædicationem accedere: sed tempus beneplaciti Dei expectare, tumque aggredi prædicationem, cum hæc cura sibi demandata fuerit, iisque prædicare, ad quos missus fuerit.

Caput III.

Hos duodecim misit Jesus: præcipiens eis, dicens: In viam gentium ne abieritis, et in civitatem Samaritanorum ne intraveritis: sed potius ite ad oves quæ perierunt domus Israel (Matth. x, 6)... *Etece mulier Chananæa a finibus illis egressa clamavit, dicens ei: Miserere mei, Domine, fili David: filia mea male a dæmonio vexatur: qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli ejus rogabant eum, dicens: Dimitte eam, quia clamat post nos. Ipse autem respondens ait: Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel* (Matth. xv, 22-24). *Ego enim ex Deo processi et veni: neque enim a meipso veni, sed ille me misit* (Joan. viii, 42)... *Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione quæ facta fuerat sub Stephano, perambulaverunt usque Phœnicen, et Cyprum, et Antiochiam, nemini loquentes verbum, nisi solis Judæis* (Act. xi, 19-20)... *Paulus servus Jesu Christi, vocatus apostolus, segregatus in Evangelium Dei* (Rom. i, 1). *Quomodo autem audient sine prædicante? quomodo vero prædicabunt, nisi mittantur?* (Rom. x, 14, 15)... *Paulus apostolus Jesu Christi secundum imperium Dei*

(31) Antiqui tres libri ἀπέλιπον. Utraque editio κατέλιπον. Mox editio Paris. ἐπιδηροθώσης. At mss. tres ἐπιδηροθώσης.

(32) Illud, μὴ ἀνόρθη, deest quidem in editione

τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ οἰκονόμου, μὴ ἀνόρθη (32), μὴ ὀργίλον, μὴ πάροικον, μὴ πλήκταν, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλόγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδασχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Ὅτι οὐ δεῖ περὶ τὰς χειροτονίας εὐχερῆ εἶναι, οὔτε ἀπερισκέπτως ἐπ' αὐτὰς ἐρχεσθαι. οὐ γὰρ ἀκίνδυνον τὸ ἀδόκιμον. τὸν δὲ ἀλόγῳ ἐπὶ τινι φανεροῦν, ἵνα μὴτε αὐτὸς κοινωνήσῃ τῇ ἀμαρτίᾳ, μὴτε οἱ λοιποὶ προσκόπτωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον φοβεῖσθαι μάθωσιν.

B

Κεφάλ. Β΄.

ΠΡΟΣ ΤΙΜ. Α΄. Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινωνεῖ ἀμαρτίαις ἄλλοτρίαις. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. Α΄. Κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. Τοὺς δὲ ἀμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἐλέγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν.

Ὅτι οὐ δεῖ τὸν ἐκλεγέντα, ἀφ' ἑαυτοῦ παρεῖναι ἐπὶ τὸ (33) κήρυγμα, ἀναμένειν δὲ τὸν καιρὸν τῆς τοῦ Θεοῦ εὐδοκίας, καὶ ἄρχεσθαι μὲν τοῦ κηρύγματος ὅταν ἐπιτραπῇ, κηρύσσειν δὲ ἐκείνοις πρὸς οὓς ἂν ἀποσταλῇ.

C

Κεφάλ. Γ΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς, παραγγείλας αὐταῖς, λέγων. Εἰ ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθῃτε. πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναανίαια, ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἐκραύγασεν, αὐτῷ λέγουσα. Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὸς Δαβὶδ. ἡ θυγάτηρ (34) μου κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες. Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. Ὁ δὲ ἀπακριθεὶς εἶπεν. Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἤκω. οὔτε γὰρ ἀπ' ἑμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. ΠΡΑΞΕΙΣ. Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ, διεῖλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον, εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφορισμένος εἰς Εὐαγγέλιον

Parisiensi, sed in nostris tribus mss. invenitur.

(33) Reg. primus et tertius παριέναι ἐπὶ τὸ.

(34) Reg. primus ὅτι ἡ θυγάτηρ. Addidimus non longe ex antiquis tribus libris vocem κακῶς.

Θεοῦ. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Πῶς δὲ ἀκούσονται χωρὶς κηρύσσοντος; πῶς δὲ κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Παῦλος ἀποστολὸς Ἰησοῦ τοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν.

Ὅτι δεῖ τὸν κληθέντα εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου εὐθὺς ὑπακούειν, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι.

Κεφαλ. Δ'.

ΛΟΥΚΑΣ. Εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον· Ἀκολουθεῖ μοι. Ὁ δὲ εἶπε· Κύριε, ἐπιτρέφόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον θάψαι τὸν πατέρα μου. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος· Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς· σὺ δὲ ἀπελθὼν, διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρὸς μου, καὶ καλέσας με (35) διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἀποκαλύψαι τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν. εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι, οὐδὲ ἀπῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους· ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν.

Ὅτι οὐ δεῖ ἑτεροδιδασκαλεῖν.

Κεφαλ. Ε'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλήν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἄλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ ληστής. Ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας, ποιμὴν ἐστὶ τῶν προβάτων. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἐγὼ εἰμι ἢ θύρα τῶν προβάτων. Πάντες ὅσοι ἤλθον, κλέπται εἰσὶ καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Ἄλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω, ὡς προειρήκαμεν (36), καὶ ἄρτι πάλιν λέγω· Εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσεβείαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, καὶ τὰ ἐξῆς·

Ὅτι δεῖ πάντα τὰ προστεταγμένα ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ διὰ τῶν ἀποστόλων διδάσκειν τοὺς πεπιστευμένους, καὶ ὅσα τούτοις ἀκούουθα·

Κεφῆλ. ς'.

ΜΑΤΘΙΟΣ. Πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλάμην ὑμῖν. ΠΡΑΞΕΙΣ. Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσ-

(35) Vocula με in veteribus nostrislibris non reperitur.

(36) Reg. tertius ὡς προειρήκα, ut ante dixi. Mox.

A Salvatoris nostri, et Christi Jesu spei nostræ (1 Tim. 1, 1, 2).

Χριστοῦ κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, καὶ Χρισ-

Quod qui ad prædicationem Evangelii vocatus est, is confestim obedire debet, non autem procrastinare.

Caput IV.

Ait autem ad alterum : Sequere me. Ille autem dixit : Domine, permittite mihi primum ire, et sepe-
lire patrem meum. Dixitque ei Dominus : Sine ut mortui sepeliant mortuos suos : tu autem vade, et annuntia regnum Dei (Luc. ix, 59, 60)... Cum autem placuit Deo, qui me segregavit ex utero matris meæ, et vocavit me per gratiam suam, ut revelaret
B Filium suum in me, ut evangelizarem illum in gentibus : continuo non acquievi carni et sanguini, neque veni Jerosolymam ad antecessores meos apostolos, sed abii in Arabiam, et iterum reversus sum Damascum (Galat. 1, 15-17).

Quod diversa et aliena doctrina non est tradenda.

Caput V.

Amen, amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium (Joan. x, 1, 2). Et paulo post : Ego sum
C 294 ostium ovium. Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones : sed non audierunt eos oves (ibid. 7, 8)... Sed licet nos aut angelus de cælo evangelizet præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, et nunc iterum dico : Si quis vobis evangelizat præter id quod accepistis, anathema sit (Galat. 1, 8, 9)... Si quis aliter docet et non accedit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, et ei quæ secundum pietatem est doctrinæ, superbus est, nihil sciens (1 Tim. vi, 3, 4), etc.

Quod omnia quæ a Domino in Evangelio et per apostolos præcepta sunt, docendi sunt ii qui crediderunt, atque etiam quæcunque his consentanea sunt.

D

Caput VI.

Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii et Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis (Matth. xxviii, 19, 20)... Cum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodire dogmata, quæ erant decreta ab apostolis et senioribus in Jerusalem (Act. xvi, 4)... Hæc doce et exhortare (1 Tim.

utraque editio Εἴ τις ὑμῖν. Nostri tres mss. Ὑμῶν. Hoc ipso in loco Reg. primus emendatus εὐηγγελίζεται.

vi, 2) .. *Tu autem loquere quæ decent sanam doctrinam* (Tit. II, 1).

Quod cui sermo doctrinæ domini concreditus est is si quid conticuerit eorum quæ ad complacendum Deo necessaria sunt, reus est sanguinis eorum qui periclitantur, aut quia quæ prohibita fuere, admissa sunt, aut quia quæ fieri debebant, sunt omissa.

Caput VII.

Væ vobis legisperitis, quia tulistis clavem scientiæ; ipsi non introistis, et eos qui introibant, prohibuistis (Luc. XI, 52)... *Cum venissent autem de Macedonia Silas et Timotheus, coarctabatur sermone Paulus, testificans Judæis esse Christum Jesum. Contradicientibus autem eis, et blasphemantibus, excutiens vestimentum suum, dixit ad eos: Sanguis vester super caput vestrum; mundus ego: ex hoc ad gentes vadam* (Act. XVII, 5, 6)... *Quapropter contestor vos hodierna die, quia mundus sum a sanguine vestro. Non enim subterfugi quominus annuntiarem omne consilium Dei vobis* (Act. XX, 26, 27).

Quod in iis etiam quæ a Scriptura præcepta et jussa non fuerunt, oportet tamen unumquemque ad id quod melius est cohortari.

Caput VIII.

Sunt eunuchi qui de matris utero sic nati sunt: et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus: et sunt eunuchi qui seipsos castraverunt propter regnum cælorum. Qui potest capere, capiat (Matth. XIX, 12)... *De virginibus autem præceptum Domini non habeo: consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus a Domino, ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori? Noli quærere solutionem. Solutus es ab uxore? Noli quærere uxorem* (I Cor. VII, 25-27), etc.

Quod nemini licet alios cogere ad ea facienda, quæ ipse non efficit.

Caput IX.

Et vobis legisperistis væ: quia oneratis homines oneribus, quæ portare non possunt, et ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas (Luc. XI, 46).

Quod is qui præficitur doctrinæ, sese reliquis boni omnis exemplar præbere debet, adeo ut ea quæ docet, prius perficiat.

(37) Sic libri nostri veteres et editio Parisiensis quæ fuerant decreta in Jerusalem ab apostolis et senioribus. Sacer textus vulgatus τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ, qui erant Jerosolymis.

(38) Reg tertius ἤτοι ἄπό.

(39) Pro λόγῳ sacer textus vulgatus habet πνεύματι, coarctabatur spiritu Paulus. Dubium non est quin auctor Vulgatæ perinde ut Basilius legerit λό-

γῶν ἐν Ἱερουσαλήμ (37). ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Ταυτα διδάσκει, καὶ παρακάλει. ΠΡΟΣ ΤΙΤ. Σὺ δὲ λαλεῖ ἀπρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ.

Ὅτι ὁ πιστευθεὶς τὸν λόγον τῆς τοῦ Κυρίου διδασκαλίας, ἐὰν σιωπήσῃ τι τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν πρὸς Θεὸν εὐαρέστησιν, ἐνοχὸς ἐστὶ τοῦ αἵματος τῶν κινδυνεύοντων, ἤτοι ὑπὸ (38) τῆς ἐργασίας τῶν ἀπηγορευμένων, ἢ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλλείψεως τῶν κατορθωθῆναι ὀφειλόντων.

Κεφάλ. Ζ'.

ΛΟΥΚΑΣ. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθετε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε. ΠΡΑΞΕΙΣ. Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνέχετο τῷ λόγῳ (39) ὁ Παῦλος, διακαρτερούμενος τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. Ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν, καὶ βλασφημούντων, ἐκτιναξάμενος τὸ ἱμάτιον (40), εἶπε πρὸς αὐτούς· Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπι τὴν κεφαλὴν ὑμῶν καθαρός ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. ΠΡΑΞΕΙΣ. Διὸ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς εἶμι ἀπὸ τοῦ αἵματος ὑμῶν. Οὐ γὰρ ὑπεστυλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ.

Ὅτι δεῖ καὶ ἐπὶ τῶν μὴ κατ' ἐπιταγὴν ὑπὸ τῆς Γραφῆς ὀρισμένων προτρέπειν ἕκαστον πρὸς τὸ κρεῖττον.

Κεφάλ. Η'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ ποιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως· καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνοῦχισθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνοῦχισαν ἑαυτούς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὁ δύνημενος χωρεῖν, χωρεῖτω. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω γνώμην δὲ δίδωμι, ὡς ἡλεημένος ὑπὸ Κυρίου πιστὸς εἶναι. Νοίμζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστώσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. Δίδεται ἀπὸ γυναικὸς; μὴ ζῆτει γυναῖκα, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ὅτι οὐκ ἔξεστιν ἑτέροις ἀνάγκην ἐπιτιθεῖναι ὡς αὐτὸς οὐ κατορθώσεν.

Κεφαλ. Θ'.

ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτίᾳ δυσθήστακτα (41), καὶ αὐτοὶ ἐν τῶν θακτύλων ὑμῶν οὐ προσψύχετε τοῖς φορτίοις.

Ὅτι δεῖ τὸν προστάτα τοῦ λόγου τύπον προκείσθαι τοῖς ἄλλοις πτυχὸς καλοῦ, κατορθοῦντα (42) πρότερον ἢ διδάσκει.

γῶ, cum ita interpretatus sit, instabat verbo Paulus.

(40) Reg. primus ἱμάτια vestimenta.

(41) Reg. tertius φορτία βαρέα καὶ δυσθήστακτα, gravia et portatu difficilia.

(42) Editi et Reg. secundus καὶ κατορθοῦντα. Sed cum vocul. καὶ non valde admodum placeret hoc loco, eam ex Reg. tertio delevimus.

Κεφάλ. Γ'.

A

Caput X.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Δεῦτε πρὸς με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. Ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῖός εἰμι, καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ. ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὅτε οὖν ἐνίψα τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσὼν πάλιν εἶπεν αὐτοῖς: Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; Ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὁ Κύριος, καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γὰρ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ Κύριος, καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. Ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε ἀλλήλοις. ΠΡΑΞΕΙΣ. Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Μικραὶ μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ Χριστοῦ. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Μηδεὶς σου τῆς νεότητος καταφρονεῖτω. ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ (43), καὶ τὰ ἔξῃς.

Ὅτι δεῖ τὸν προεστῶτα τοῦ λόγου μὴ τοῖς ἑαυτοῦ κατορθώμασιν ἐπαμειβασθῆναι (44), ἰδίου δὲ καὶ ἐξαιρέτου τῆς ἐγκυριασθείσης αὐτῷ φροντίδος ἔργον εἰδέναι τῆν τῶν πεπιστευμένων βελτίωσιν.

Κεφάλ. ΙΑ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς. Ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωραυθῆ, ἐν τίμῃ ἀλισθήσεται; Εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ΙΩΑΝΝΗΣ. Πάν ὃ δίδωσί μοι ὁ Πατήρ, πρὸς ἐμὲ ἔξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. Ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός. Τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με (45), ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν Υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπίς, ἢ χαρὰ, ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἐμπροσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; Ὑμεῖς γὰρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρὰ.

Ὅτι δεῖ τὸν προεστῶτα τοῦ λόγου περιεῖναι τὰς κώμας καὶ τὰς πόλεις πάσας τὰς ἐγκυριασθείσας αὐτῷ.

Κεφάλ. ΙΒ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ περιεῖεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ αὐτὸς διώδευε (46) κατὰ πόλιν καὶ κώμαν κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐαγγελιζόμενος: καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ.

Ὅτι δεῖ πάντας προσκαλεῖσθαι πρὸς ὑπακοήν τοῦ

(43) Reg. tertius ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ, ὅτι, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate.

(44) Editio Paris. ἐπιμεριμνεῖν, sollicitum esse. Editio Ven. perinde ut Regli primus et secundus

Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum, et humilis corde (Matth. xi, 28, 29)... Postquam ergo lavit pedes discipulorum suorum, et accepit vestimenta sua: cum recubuisset iterum, dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me, Magister, et Domine: et bene dicitis: sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus, et Magister: et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis alter alteri (Joan. xiii, 12-13)... Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oporteat suscipere infirmos (Act. xx, 35)... Imitatores mei estote, sicut et ego Christi (I Cor. xi, 1)... Nemo adolescentiam tuam contemnat: sed exemplum esto fidelium, in verbo, in conversatione (I Tim. iv, 12), etc.

Quod non oportet eum qui præest aliis docendis, ob sua recte facta securum esse: verum nosse debet proprium et præcipuum curæ sibi commissæ munus esse, ut ii qui ipsi concrediti sunt, meliores efficiantur.

Caput XI.

Vos estis sal terræ. Quod si sal infatuatus fuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, et conculcetur ab hominibus (Matth. v, 13)... Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: et eum qui venit ad me, non ejiciam foras. Quia descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem **296** ejus qui misit me, Patris. Hæc est autem voluntas ejus qui misit me, ut omnis qui videt Filium, et credit in eum, habeat vitam æternam (Joan. vi, 37-40)... Quæ est enim nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriæ? nonne vos ante Dominum nostrum Jesum Christum estis, in adventu ejus? Vos enim estis gloria nostra, et gaudium (I Thess. ii, 19).

Quod qui præficitur ad docendum, debet obire vicos et civitates omnes sibi concreditas.

Caput XII.

Et circuibat Jesus totam Galilæam, docens in synagogis, et prædicans Evangelium regni, et sanans omnem morbum et omnem languorem (Matth. iv, 23)... Et ipse iter faciebat per civitates et castella prædicans regnum Dei, et evangelizans: et duodecim cum illo (Luc. viii, 1).

Quod omnes convocandi sunt ad obediendum

ἐπαμειβασθῆναι, securum esse. Reg. tertius ἐναμειβασθῆναι.

(45) Reg. tertius πέμψαντός με Πατρός ἵνα.

(46) Utraque editio αὐτὸς διώδευσε. Libri veteres διώδευσε.

Evangelio: item quod sermo cum omni libertate sit annuntiandus, sitque dandum veritati testimonium, quanquam nonnulli prohibeant, et quoquo modo vel ad mortem usque persequantur.

Caput XIII.

Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: et quod in ore audivistis, prædicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere (Matth. x, 27, 28).... Nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui invitati erant, non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum, et quoscunque inveneritis, vocate ad nuptias (Matth. xxii, 8, 9)... Respondit ei Jesus: Ego palam locutus sum mundo: ego semper docui in synagoga, et in templo, quo omnes Judæi conveniunt: et in occulto locutus sum nihil (Joan. xviii, 20)... Et cum adduxissent illos, statuerunt in concilio: et interrogavit eos princeps sacerdotum, dicens: Nonne præcipiendo præcepimus vobis ne doceretis in nomine isto? Et ecce replestis Jerusalem doctrina vestra: et vultis inducere super nos sanguinem hominis istius. Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt: Obediendum oportet Deo magis quam hominibus (Act. v, 27-29)... Nisi quod Spiritus sanctus per omnes civitates mihi protestatur, dicens, quoniam vincula et tribulationes me manent. Verum pro nihilo hæc habeo, neque vita mea chara est mihi ipsi, ut consummem cursum meum cum gaudio, et ministerium quod accepi a Domino Jesu, ad testificandum Evangelium gratiæ Dei (Act. xx, 23, 24)... Nam ipsi scitis, fratres, introitum nostrum ad vos, quia non inanis fuit: sed ante passi, et contumeliis affecti, sicut scitis, in Philippis, fiduciam habuimus in Deo nostro loqui ad vos Evangelium Dei nostri, in multo certamine (I Thess. ii, 1, 2).

297 Quod orandum est pro profectu eorum qui crediderunt, gratiæque pro hoc sunt persolvendæ.

Caput XIV.

Non pro eis autem rogo tantum, sed et pro eis qui credunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint (Joan. xvii, 20, 21)... Et iterum: Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint mecum (ibid. 24)... In ipsa hora exsultavit spiritu Jesus, et dixit: Confiteor tibi, Pater, Domine cæli et terræ, quod abscondisti hæc a sapientibus, et prudentibus, et revelasti ea parvulis. Etiam Pater: quoniam sic placuit ante te (Luc. x, 21)... Primum

(47) Codices Combefisiani τῶν ἀποκτενόντων. Verbum ἐστίν, quod mox sequitur, in veteribus nostris libris non invenimus.

(48) Reg. tertius Ἰουδαῖοι συνήρχοντο.

(49) Idem codex οὐ παραγγελία παρήγγεिला ὑμῖν, præcepi vobis.

(50) Regii primus et tertius ὥστε τελειῶσαι

Εὐαγγελίου, καὶ μετὰ πάσης παρρησίας καταγγέλλειν τὸν λόγον, καὶ μαρτυρεῖν τῇ ἀληθείᾳ, κἄν τινες κωλύωσι, καὶ διώκωσιν οἷον δῆποτε τρόπον μέχρι θανάτου.

Κεφάλ. ΙΓ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὁ λέγων ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἶπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὁ πρὸς τὸ οὐκ ἠκούσατε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων. Καὶ μὴ φοβείσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων (47) τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὁ μὲν γάμος ἐτοιμὸς ἐστίν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. Πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὔρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. **ΙΩΑΝΝΗΣ.** Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ παρρησία ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται (48), καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. **ΠΡΑΞΕΙΣ.** Ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἕστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς, λέγων. Οὐ παραγγελία παρηγγειλᾶμεν ὑμῖν (49) μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ; Καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον. Πειθαρχεῖν δεῖ μᾶλλον Θεῷ ἢ ἀνθρώποις. **ΠΡΑΞΕΙΣ.** Πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα μοι τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται, λέγον, ὅτι δεσμὰ καὶ θλίψεις με μένουσιν. Ἄλλ' οὐδενὸς λόγον, ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν μου τιμίαν ἐμαυτῷ ὡς τελειῶσαι (50) τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. διαμαρτύρασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. **ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ.** α. Αὐτοὶ γὰρ οἶδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν· ἀλλὰ πρόπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες, καθὼς οἶδατε, ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν λαλήσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐν πολλῷ ἄγῳ.

Ἔτι δεῖ προσεύχεσθαι ὑπὲρ τῆς τροχοπέδης (51) τῶν πεπιστευκότων, καὶ ἐπ' αὐτῇ εὐχαριστεῖν.

Κεφάλ. ΙΔ'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ἐν ὧσι, καθὼς σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν (52) ὧσι. Καὶ πάλιν· Πάτερ, οὐς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ, κἀκεῖνοι ὧσι μετ' ἐμοῦ. **ΛΟΥΚΑΣ.** Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν· Εξομολογοῦμαι σοί, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συν-

(51) Sic Regii primus et secundus. Utraque editio τῶν πεπιστευμένων, pro profectu eorum qui concrediti sunt.

(52) Illud, ἐν ἡμῖν, addidi et ex editione Veneta et ex antiquis duobus libris. Reg. tertius pro ἡμῖν, corrupte habet ὑμῖν. Mox utraque editio θέλω ὅπου εἰμι ἐγὼ, ἵνα. Reg. primus ut in contextu.

ετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. Ναὶ, ὁ Πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν (53) καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Μάρτυς γὰρ μου ἐστὶν ὁ Θεός, ὃ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου, ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνησθῆναι ὑμῶν ποιῶμαι ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου. ΠΡΟΣ ΦΙΛ. Μάρτυς γὰρ μου ἐστὶν ὁ Θεός, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγγχοις (54) Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εὐκρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, πεπληρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης τῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.

Ὅτι δεῖ τὰ Θεοῦ χάριτι κατορθούμενα γνώριμα ποιεῖν καὶ ἑτέροις εἰς δόξαν Θεοῦ.

Κεφάλ. ΙΕ΄.

ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ, ὅσα ἐποίησαν. ΠΡΑΞΕΙΣ. Παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀπήγγειλαν ὅσα ὁ Θεός ἐποίησε μετ' αὐτῶν. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. (55) Ἴνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμὲ, τί πράσσω, πάντα ὑμῖν γνωρίσει Τυχικός ὁ ἀγαπητός ἀδελφός, καὶ πιστός διάκονος ἐν Κυρίῳ, ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν.

Ὅτι δεῖ μὴ μόνον τῶν παρόντων ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπόντων· καὶ πάντα ποιεῖν ὡς ἂν ἀπαιτῆ ἡ χρεία τῆς οἰκοδομῆς.

Κεφάλ. Ις΄.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης· καὶ κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν· καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι· καὶ γενήσεται μία ποιμνὴ, εἰς ποιμῆν. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ Α΄. Διὸ μηκέτι στέγοντες ἠὲδοκῆσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνον, καὶ ἐπέμψαμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Τιμόθεον, καὶ διάκονον τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν.

Ὅτι δεῖ τῶν προσκαλουμένων (56) ἐπ' εὐργεσίᾳ ἀνεχέσθαι.

Κεφάλ. ΙΖ΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ἄρχων εἰσελθὼν προσεκύνη αὐτῷ, λέγων, ὅτι (57) Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χειρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. Καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς, ἠκολούθησεν αὐτῷ. ΠΡΑΞΕΙΣ. Ἐγγύς δὲ οὖσης Λύδδας τῆ Ἰόππη, οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἀνδράς πρὸς αὐτόν, παρακολού-

A *quidem gratias ago Deo meo per Jesum Christum pro omnibus vobis: quia fides vestra annuntiatur in universo mundo. Testis enim mihi est Deus, cui servio in spiritu meo, in Evangelio Filii ejus, quod sine intermissione memoriam vestri facio in orationibus meis (Rom. 1, 8, 9)... Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Jesu Christi. Et hoc oro, ut charitas vestra adhuc magis ac magis abundet in scientia, et in omni sensu, ut probetis potiora, ut sitis sinceri, et sine offensa in diem Christi: repleti fructibus justitiæ per Jesum Christum in gloriam et laudem Dei (Philipp. 1, 8-11).*

B *Quod ea quæ recte facta sunt per Dei gratiam, etiam aliis patefacienda sint ad gloriam Dei.*

Caput XV.

Et reversi apostoli narraverunt illi quæcunque fecerunt (Luc. 1x, 10)... Cum autem venissent, et congregassent ecclesiam, retulerunt quanta fecisset Deus cum illis (Act. xiv, 26)... Ut autem et vos sciat, quæ circa me sunt, quid agam: omnia vobis nota faciet Tychicus charissimus frater, et fidelis minister in Domino: quem misi ad vos in hoc ipsum, ut cognoscatis quæ circa nos sunt (Ephes. vi, 21, 22).

C *Quod non modo presentium, sed absentium etiam cura gerenda sit, omniaque facienda prout postularit ædificationis ratio.*

Caput XVI.

Et alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere; et vocem meam audient; et fiet unum ovile, unus pastor (Joan. x, 16)... Propter quod non amplius sustinentibus nobis placuit, ut Athenis relinqueremur soli: et misimus Timotheum fratrem nostrum, et ministrum Dei in Evangelio Christi, ad confirmandos vos, et exhortandos pro fide vestra (I Thess. iii, 1, 2).

298 *Quod iis auscultandum sit, qui nos ad præstandum beneficium invitant.*

Caput XVII.

Hæc illo loquente, ecce princeps accessit, et adorabat eum, dicens: Filia mea modo defuncta est; sed veni, impone manum tuam super eam, et vivet. Et surgens Jesus, sequebatur eum (Matth. 1x, 18, 19)... Cum autem vicina esset Lydda Joppe, discipuli audientes quod Petrus esset in ea, miserunt duos viros ad eum, rogantes: ut ne gravaretur venire

(53) Reg. tertius πίστις ἡμῶν. Aliquanto post idem codex τῶν εὐχῶν.

(54) Regii primus et tertius σπλάγγχοις Χριστοῦ Ἰησοῦ.

(55) Totum illud, Ἴνα δὲ, etc., non reperitur in Regii primo et tertio: sed legitur in alio codice

Regio et in utraque editione.

(56) Utraque editio τὸν προσκαλούμενον. Nostri tres mss. τῶν προσκαλουμένων, sensu non dissimili.

(57) Vocem ὅτι addidimus ex antiquis duobus libris.

usque ad se Exurgens autem Petrus, venit cum illis (Act. ix, 38).

Quod qui veritatis doctrinam suscipiunt, ii sint in ipsa per visitationem stabiliendi.

Caput XVIII.

Post aliquod autem dies dixit ad Barnabam Paulus: Revertentes jam visitemus fratres nostros per universas civitates, in quibus prædicavimus verbum Domini, quomodo se habeant (Act. xv, 36)... Nos autem, fratres, desolati a vobis ad tempus horæ, aspectu non corde, abundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio: quoniam voluimus venire ad vos, ego quidem Paulus, et semel et iterum, sed impedit nos Satanas (I Thess. ii, 17, 18). Et paulo post: Propter quod non amplius sustentibus nobis placuit, ut Athenis relinqueremur soli: et misimus Timotheum fratrem nostrum, et ministrum Dei in Evangelio Christi, ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra, ut nemo moveatur in tribulationibus istis; ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus (I Thess. iii, 1-3).

Quod proprium est ejus qui Dominum diligit, magna cum charitate erga eos quos docet, quavis ratione et cum omni studio ipsorum curam gerere, etiamsi in doctrina cum publice tum privatim tradenda vel ad mortem usque perseverare oportuerit.

Caput XIX.

Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus (Joan. x, 11)... Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Jesus: Simon Joannis, diligis me plus his? Dicit ei: Etiam, Domine; tu scis quia amo te: Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Joannis, diligis me? Ait illi: Etiam, Domine; tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce oves meas. Dicit ei tertio: Simon Joannis, amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertio, Amas me? et dixit ei: Domine, tu omnia nosti: tu scis quia amo te. Dixit ei Jesus: Pasce oves meas (Joan. xxi, 15-17)... Una autem Sabbatorum, cum convenissent discipuli ad frangendum panem, Paulus disputabat cum eis, profecturus in crastinum, 299 protraxitque sermonem usque in mediam noctem (Act. xx, 7)... Et paucis interjectis: Ascendens autem, frangensque panem, et gustans, satisque allocutus usque in lucem, profectus est (ibid. 11)... Quomodo nihil subtraxerim utilium, quominus annuntiarem vobis et docerem vos publice et per domos, testificans Judæis atque gentilibus in Deum pœnitentiam, et fidem in Dominum nostrum Jesum (ibid. 20, 21)... Propter quod vigilate, memoria retinentes, quoniam per triennium nocte et die non cessavi cum lacrymis

τας, μή ἀκνήσαι διελθεῖν εἰς αὐτῶν. Ἀναστὰς δὲ ὁ Πέτρος, συνῆλθεν αὐτοῖς.

Ὅτι δεῖ τοὺς ὑποδεχομένους τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἐπιστηρίζειν δι' ἐπισκέψεως.

Κεφάλ. III'.

ΠΡΑΞΕΙΣ. Μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας εἶπε Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν· Ἐπιστρέψαντες δὲ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφούς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς καταγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, πῶς ἔχουσιν. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. Α'. Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἄφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας, προσώπων, οὐ καρδίας, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ. Διὸ ἐβελήσαμεν εἰσεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος, καὶ ἄπαξ καὶ δις, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. Καὶ μετ' ὀλίγα· Διὸ μηκέτι στέγοντες ἠὲδοκῆσαμεν καταλειφθῆναι (58) ἐν Ἀθήναις μόνοι· καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον τὸν ἀδελφόν ἡμῶν, καὶ διάκονον τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίζαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν, τὴ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις· αὐτοὶ γὰρ οἶδατε, ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα.

Ὅτι ἴδιον τοῦ ἀγαπῶντος τὸν Κύριον τὸ, ἐν πολλῇ φιλοστοργίᾳ, τῇ περὶ τοὺς διδασκομένους, μετὰ πάσης σπουδῆς ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν παντὶ τρόπῳ, καὶ μέχρι θανάτου δὲ προσκαρτεροῦντα τῇ διδασκαλίᾳ ἐν τε τῷ κοινῷ καὶ κατ' ἴδιον.

Κεφάλ. ΙΘ'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ΙΩΑΝΝ. Ὅτι δὲ ἠοίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾶς με πλείον τούτων; λέγει αὐτῷ· Ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· Βόσκει τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δευτέρου· Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾶς με; λέγει αὐτῷ· Ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωνᾶ, φιλεῖς με; Ἐλυπήθη ὁ Πέτρος, ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον (59)· φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, σὺ πάντα οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Βόσκει τὰ πρόβατά μου. ΠΡΑΞΕΙΣ. Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων, συνηγμένων τῶν μαθητῶν κλάσαι ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μέλλων ἐξεῖναι τῇ ἐπαύριον· παρέτεινε δὲ τὸν λόγον μέχρι μεσουκτιῶ. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἀναθὰς δὲ, καὶ κλάσας ἄρτον, καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἰκανόν τε ὀμιλήσας μέχρις αὐγῆς, ἐξῆλθεν... Ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμεν τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν, καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, διαμαρτυρούμενος (60) Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσι τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν Κύριον

(58) Editio Paris. καταλειφθῆναι μόνοι. Libri veteres ut in contextu. Aliquanto post Reg. tertius τοῦ μηδένα.

(59) Sic libri antiqui. Editio Paris. τρίτον καὶ εἰ-

πεν· quod mutilum erat et decurtatum..

(60) Reg. primus διαμαρτυρούμενος. Mox idem codex eīs τὸν Θεόν. Deest articulus in utraque editione.

ἡμῶν Ἰησοῦν. . . Διό γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι *A monens unumquemque vestrum (Act. xx, 31) . . . Memores enim estis, fratres, laboris nostri, et fatigationis: nocte ac die operantes, ne quem vestrum gravaremus, prædicavimus Evangelium Dei (I Thess. ii, 9), etc.*

ἡμῶν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμεθα μετα δακρύων νοουθετῶν ἕνα ἕκαστον ὑμῶν. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Αὐτοὶ γὰρ αἶδατε, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν, καὶ τὸν μόχθον νυκτὸς καὶ (61) ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Κεφάλ. Κ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι, εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας, εἶπεν· Οὐ χρειᾶν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. Πορευθέντες δὲ, μάθετε τί ἐστίν· Ἐλεος θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, εὐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι, ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.

Ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Κεφάλ. ΚΑ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι, καὶ ἀπολύσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. ΜΑΡΚΟΣ. Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ γονυπετῶν αὐτὸν, καὶ λέγων αὐτῷ, ὅτι Ἐάν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι. Ὁ δὲ Ἰησοῦς σπλαγχνισθεὶς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἤψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ (62)· Θέλω, καθαρίσθητι. ΠΡΑΞΕΙΣ. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καταμερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. Προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον· Οὐκ ἀρεστὸν ἐστὶ καταλιπόντας ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν ταῖς τραπέζαις. Ἐπισκέψασθε, ἀδελφοί, ἀνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπτά, πλήρεις Πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρειᾶς ταύτης.

Ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν ἐκρηύξασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.

Κεφάλ. ΚΒ'.

ΠΡΑΞΕΙΣ. Προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον· Οὐκ ἀρεστὸν ἐστὶ καταλιπόντας ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις. Καὶ μετ' ὀλίγου· Ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσωμεν.

Quod qui præficitur doctrinæ tradendæ, is debet esse misericors et clemens, et maxime erga eos, quorum animæ sunt male affectæ.

Caput XX.

Et videntes Pharisæi, dicebant discipulis ejus: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester? At Jesus audiens, ait: Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. Euntes autem discite, quid est: Misericordiam volo, et non sacrificium: non enim veni vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam (Matth. ix, 11-13) . . . Videns autem turbas, misertus est eis, quia erant vexati, sicut oves non habentes pastorem (ibid. 36).

Quod oportet in corporeis etiam necessitatibus eos qui nobis concrediti sunt, commiserari, et ipsorum curam gerere.

Caput XXI.

Misereor turbæ, quia triduo jam perseverant mecum, et non habent quod manducant, et dimittere eos jejunos nolo ne deficient in via (Matth. xv, 32) . . . Et venit ad eum leprosus, deprecans eum, atque ad genua illius se provolvens, ac dicens illi: Si vis, potes me mundare. Jesus autem misertus, extensa manu sua tetigit eum, et ait illi: Volo: mundare (Marc. i, 40, 41) . . . In diebus autem illis, crescente numero discipulorum, factum est murmur Græcorum adversus Hebræos, eo quod despicerentur in ministerio quotidiano viduæ eorum. Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum, dixerunt: Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, et ministrare mensis. Considerate, fratres, viros ex vobis testimonio vestro comprobatos septem, plenos Spiritu sancto et sapientia, quos constituemus super hoc opus (Act. vi, 1-3).

300 Quod is cui concreditur verbum Dei, se a majorum negotiorum studio subducere non debet, dum magno conatu in exsequendis minori- bus suam ipsius operam navat.

Caput XXII.

Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt: Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, et ministrare mensis (Act. vi, 2). Et paulo post: Nos vero orationi et ministerio verbi instantes fuerimus (ibid. 4).

(61) Reg. primus recenti manu νυκτὸς γὰρ καί.
(62) Addita et vox αὐτῷ ex Reg. primo. Nec ita

multo post idem ms. videtur habuisse prima manu καταστήσωμεν. Subide Reg. tertius καὶ τῆς ὀφειλομένης.

Quod neque ad ostentationem, neque ad quæstum A
adhibendus est doctrinæ sermo, blandiando au-
dientibus, ut nostris voluptatibus aut commodis
consulamur: sed nos tales esse addecet, tan-
quam qui ad gloriam Dei coram ipso loquamur.

Caput XXIII.

*Omnia vero opera sua faciunt ut videantur ab
hominibus: dilatant enim phylacteria sua, et magni-
ficant fimbrias vestimentorum suorum, amantque
primos recubitus in cænis, et primas cathedras in
synagogis, et salutationes in foris, et vocari ab ho-
minibus, Rabbi, Rabbi. Vos autem nolite vocari
Rabbi: unus est enim magister vester: omnes autem
vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super
terram: unus est enim Pater vester, qui in cælis est.
Ne vocemini magistri: nam magister vester unus
est, Christus (Matth. xxiii, 5-10)... Mea doctrina
non est mea, sed ejus qui misit me. Si quis volunta-
tem ipsius faciat, cognoscet de doctrina, utrum ex
Deo sit, an ego a meipso loquar. Qui a semetipso
loquitur, gloriam propriam quærit: qui autem quærit
gloriam ejus, qui misit eum, hic verax est, et injusti-
tia in illo non est (Joan. vii, 16-18)... Non enim
sumus, sicut plurimi, adulterantes verbum Dei: sed
velut ex sinceritate, sed velut ex Deo, coram Deo in
Christo loquimur (II Cor., ii, 17)... Exhortatio enim
nostra non de errore, neque de immunditia, neque in
dolo: sed sicut probati sumus a Deo, ut crederetur
nobis Evangelium: ita loquimur, non quasi homini-
bus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra.
Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationi-
nis apud vos, sicut scitis: neque in occasione avari-
tiæ: Deus testis est: neque quærentes ab hominibus
gloriam, neque a vobis, neque ab aliis; licet posse-
mus in auctoritate esse, tanquam apostoli Christi
(I Thess. ii, 3-6).*

301 Quod non oportet eum qui præest aliis do-
cendis, abuti sua potestate ad subjectorum con-
tumeliam, neque contra illos extolli, quin po-
tius gradum illum accipere ceu quamdam occa-
sionem humilitatis, quæ eis ostendenda sit.

Caput XXIV.

*Quis, putas, est fidelis servus et prudens, quem
constituit dominus super familiam suam, ut det illis
cibum in tempore? Beatus ille servus, quem cum
venerit dominus ejus, invenerit sic facientem. Amen
dico vobis, quoniam super omnia bona sua consti-
tuet eum. Si autem dixerit malus servus ille in
corde suo: Moram facit dominus meus venire: et cæ-
perit percutere conservos suos, manducetque et bibat
cum ebriosis: veniet dominus servi illius in die qua
non sperat, et hora qua ignorat: et dividet*

(63) Editio Paris. ὡς δόξαν. At mss. duo εἰς δόξαν.

(64) Vox ῥαββί semel in Reg. primo legitur.

(65) Editio Paris. τὴν ἰδίαν δόξαν. At mss. nostri
ut in contextu.

ἽΟτι οὐ δεῖ ἐπιδεικτικῶν, οὐδὲ ἐμπορεύεσθαι τὸν λό-
γον τῆς διδασκαλίας ἐν κολακείᾳ τῶν ἀκούοντων,
εἰς πληροφορίαν τῶν ἰδίων ἡδονῶν, ἤτοι χρειῶν·
ἀλλὰ τοιούτους εἶναι, ὡς εἰς δόξαν (68) Θεοῦ ἐν-
ώπιον αὐτοῦ λαλοῦντας.

Κεφάλ. ΚΓ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς
τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσι δὲ τὰ φυλακτῆ-
ρια αὐτῶν, καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων
αὐτῶν· φιλοῦσιν τε τὰς πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δεῖπνοις,
καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς
ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν
ἀνθρώπων, ῥαββί, ῥαββί (64). Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε
ῥαββί· εἰς γὰρ ἐστὶν ὑμῶν ὁ καθηγητῆς· πάντες δὲ
ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. Καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν
ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ Πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. Μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ
καθηγητῆς ὑμῶν, ὁ Χριστός. **ΙΩΑΝΝΗΣ.** Ἡ ἐμὴ
διδασχὴ οὐκ ἐστὶν ἐμῆ, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με. Ἐάν
τις τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῆ, γνώσεται περὶ τῆς διδασχῆς,
πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ.
Ὁ ἀφ' ἐαυτοῦ λαλῶν, τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν (65) ζητεῖ·
ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος
ἀληθὴς ἐστὶν, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν. **ΠΡΟΣ
ΚΟΡ.** β'. Οὐ γὰρ ἐσμεν, ὡς οἱ πολλοί, καπηλεύοντες τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς
ἐκ Θεοῦ, κατενώπιον Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν. **ΠΡΟΣ
ΘΕΣΣ.** α'. Ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης,
οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας, οὐδὲ ἐν δόλῳ· ἀλλὰ καθὼς
δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ Εὐαγγέ-
λιον, οὕτω λαλοῦμεν· οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες,
ἀλλὰ τῷ Θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν.
Οὔτε γὰρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν πρὸς
ὑμᾶς, καθὼς οἴδατε, οὔτε προφάσει πλεονεξίας, Θεὸς
μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ'
ὑμῶν, οὔτε ἀπὸ ἀλλῶν, θυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι, ὡς
Χριστοῦ ἀπόστολοι.

ἽΟτι οὐ δεῖ τὸν προεστῶτα τοῦ λόγου εἰς τὴν κατὰ
τῶν ὑποκειμένων ὕβριν ἀποκεχρησθαι τῇ ἐξουσίᾳ·
οὐ μὴν οὐδὲ κατεπαίρεσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ μᾶλλον
ὑπόθεσιν τῆς πρὸς αὐτοὺς ταπεινοφροσύνης τὸν
βαθμὸν ἔχειν.

Κεφάλ. ΚΔ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δούλος καὶ
φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκίας
αὐτοῦ τοῦ θοῦναι αὐτοῖς ἐν καιρῷ τὴν τροφήν,
Μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος
αὐτοῦ εὐρήσει ποιῶντα οὕτως. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστή-
σει αὐτόν. Ἐάν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δούλος ἐκεῖ-
νος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Χρονίζει ὁ κύριός μου
ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξεται τύπτειν τοὺς συνδούλους
αὐτοῦ (66), ἐσθίῃ τε καὶ πινῇ μετὰ τῶν μεθυόν·

(66) Vox αὐτοῦ in veteribus nostris libris deest.
Mox utraque editio προσδοκᾷ καὶ διχοτομήσει. An-
tiqui duo libri ita, ut edidimus.

των ἡξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἢ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ᾧ ἡ οὐ γινώσκει· καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει. Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ Κύριος, καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ἀληθῶς λέγετε (67)· εἰμὶ γάρ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἐνῆπα τοὺς πόδας ὑμῶν, ὁ Κύριος, καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. ΛΟΥΚΑΣ. Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ, τίς αὐτῶν μείζων δοκεῖ εἶναι. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται· ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος, ὡς ὁ διακονῶν. Τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακαίμενος ἢ ὁ διακονῶν; Οὐχ ὁ (68) ἀνακαίμενος; Ἐγὼ δὲ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ὁ διακονῶν. ΠΡΑΞΕΙΣ. Β

Ἄπο δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἐφεσον, μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας· ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀπ' ἧς ἐπέβην (69) εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης, καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν, τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες. Ἀνέχεσθε γὰρ, εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς ὀρέει. Κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἡσθηνήσαμεν ἐν τῷ μέρει τούτῳ.

Ὅτι οὐ δεῖ κατ' ἔριν, ἢ φθόνον, ἢ φιλονεικίαν τὴν πρὸς τινος (70), κηρύσσειν τὸ Εὐαγγέλιον.

Κεφάλ. ΚΕ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἴδοὺ ὁ παῖς μου, ὃν ἡμέτισα, ὁ ἀγαπητός μου, εἰς ὃν ἠδόκησεν ἡ ψυχὴ μου. Θήσω τὸ Πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. Οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάζει (71), οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠ. Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουν· οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαὶν τοῦ Εὐαγγελίου κείμεθα· οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἄγνως, οἰόμενοι θλίψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου.

Ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἀνθρωπίνους πλεονεκτήμασι κεχρησθαι εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἵνα μὴ ἐγκρύπτηται (72) αὐτοῖς ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις.

Κεφάλ. Κς'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐξομολογοῦμαι σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν

(67) Utraque editio et Reg. secundus καὶ ἀληθῶς λέγετε. Alii duo mss. καὶ καλῶς λέγετε, et bene dicitis. Notandum præterea, legi hoc loco in Regiis primo et tertio ordine inverso ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος.

(68) Utraque editio οὐχ ὁ. At mss. duo οὐχι ὁ.

(69) Utraque editio ἀπέβην. Codex Combef. et

A eum, partemque ejus ponet cum hypocritis. Illic erit fletus, et stridor dentium (Matth. xxiv, 45-51)... Vos vocatis me, Domine. et Magister: et vere dicitis: sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus et Magister: et vos debetis alter alterius lavare pedes (Joan. xiii, 13-14)... Facta est autem et contentio inter eos, qui eorum videretur esse major. Jesus autem dixit eis: Reges gentium dominantur eis, et qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic: sed qui major est in vobis, fiat sicut junior: et qui præcessor est, sicut ministrator. Nam quis major est, qui recumbit an qui ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat (Luc xxii, 24-26)... A Mileto autem mittens Ephesum, vocavit majores natu Ecclesiæ: qui cum venissent ad eum, dixit eis: Vos scitis, a prima die qua ingressus sum in Asiam, qualiter vobiscum per omne tempus fuerim: serviens Domino cum omni humilitate, et multis lacrymis et tentationibus, quæ mihi acciderunt ex insidiis Judæorum (Act. xx, 17-19)... Libenter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim, si quis vos in servitudinem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos cœdit. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte (II Cor. xi, 19-21).

Quod non sit prædicandum Evangelium per contentionem, aut invidiam, aut quamdam animi adversum aliquos concitationem.

Caput XXV.

Ecce puer meus, quem elegi, dilectus meus, in quo sibi bene complacuit anima mea. Ponam Spiritum meum super eum, et judicium gentibus nuntiabit. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem ejus (Matth. xii, 18, 19)... Quidam quidem et propter invidiam et contentionem, quidam autem et propter bonam voluntatem Christum prædicant: quidam ex charitate, scientes quoniam in defensionem Evangelii positus sum: quidam autem ex contentione Christum annuntiant, non sincere, existimantes pressuram se suscitare vinculis meis (Philipp. i, 15-17).

Quod non oportet humanis præsidiis et donis uti ad Evangelii prædicationem, ne ab ipsis obscuratur Dei gratia.

Caput XXVI.

Confiteor tibi, Pater, Domine cæli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et re-

alii duo ἐπέβην.

(70) Reg. tertius τὴν πρὸς τινος, adversus quem-piam.

(71) Illud, οὐδὲ κραυγάζει, additum est ex libris veteribus.

(72) Utraque editio εἰσκρύπτηται. Regii primus et tertius ἐγκρύπτηται, rectius.

velasti ea parvulis (Matth. xi, 25)... Non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare: non in sapientia verbi, ut non evacuetur crux Christi (I Cor. i, 17)... Et ego cum venissem ad vos, fratres, veni non in sublimitate sermonis, aut sapientiae, annuntians vobis testimonium Dei. Non enim judicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum Christum: et hunc crucifixum. Et ego in infirmitate, et timore, et tremore multo fui apud vos: et sermo meus, et praedicationis mea non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, sed in ostensione Spiritus et virtutis; ut fides nostra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei (I Cor. ii 1-5).

Quod non putandum est, quod nostra ipsorum solertia et arte praedicationem ad prosperum exitum deducamus: sed fiducia omnino in Deo collocanda est.

Caput XXVII.

Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum: non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est, qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti (II Cor. iii, 4-6)... Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei, et non ex nobis (II Cor. iv, 7).

Quod is cui concredita fuit Evangelii praedicationis, nihil amplius debeat possidere quam quae ad necessarium ipsius usum requiruntur.

Caput XXVIII.

Nolite possidere aurum, neque argentum, neque aes in zonis vestris: non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam: dignus enim est operarius cibo suo (Matth. x, 9, 10)... Nihil tuleritis in via, neque virgas, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habetis (Luc. ix, 3)... Argentum aut aurum aut vestem nullius concupivi: ipsi scitis (Act. xx, 33)... Nemo militans vitae negotiis implicatur, ut placeat ei qui ipsum in militiam delegit (II Tim. ii, 4).

303 Quod animus haud sit applicandus ad rerum mundanarum curas in eorum gratiam, qui his nimio affectu vacant.

Caput XXIX.

Ait autem ei quidam de turba: Magister, dic fratri meo ut dividat mecum haereditatem. At ille dixit: Homo, quis me constituit iudicem, aut divisorem super vos? (Luc. xii, 13, 14)... Nemo militans implicatur vitae negotiis (II Tim. ii, 4).

(73) Pro ἡμῶν, sacer textus vulgatus habet ὑμῶν, fides vestra.

(74) Utraque editio et duo mss. τὴν εὐδοκίαν τοῦ. Reg. secundus emendatus τὴν εὐδοκίαν τοῦ. quod melius iudicavimus et verius, ut ea loca, quae mox ex Scriptura proferentur, possint ad titulum quadrare.

καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νεπίοις. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με ὁ Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι· οὐ μὲν σοφία λόγου, ἵνα μὴ κενωθῆ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. Καὶ γὰρ ἔλθων πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἔλθων οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου, ἢ σοφίας, καταγγέλλον ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ Θεοῦ. Οὐ γὰρ ἔκρινά τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτου ἑσταυρωμένου. Καὶ γὰρ ἐν ἀσθενείᾳ, καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς· καὶ ὁ λόγος μου, καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πιθανοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως· ἵνα ἡ πίστις ἡμῶν (73) μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ.

Ὅτι οὐ δεῖ οἶεσθαι τὴν εὐδοκίαν τοῦ (74) κηρύγματος ἐν ἰδίαις ἐπινοίαις καταργάζεσθαι· τὸ δὲ ὅλον ἐπὶ τῷ Θεῷ πεποιθέναι.

Κεφάλ. ΚΖ.

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Παροίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Θεόν, οὐχ ὅτι ἱκανοὶ ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίσασθαι τι, ὡς ἐξ ἑαυτῶν· ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς γενέσθαι διακόνους καινῆς διαθήκης. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. "Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν.

Ὅτι οὐ δεῖ τὸν ἐγκειρισμένον τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου κτᾶσθαι τι πλεον τῶν πρὸς τὴν παρ' αὐτοῦ ἀναγκαίαν χρείαν.

Κεφάλ. ΚΗ.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Μὴ κτήσησθε χρυσόν (75), μήτε ἀργυροί, μήτε χαλκόν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν· μή πήραν εἰς ὄδον, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα (76), μηδὲ ράβδον· ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστι.

ΛΟΥΚΑΣ. Μηδὲν αἴρετε εἰς ὄδον, μήτε ράβδους, μήτε πήραν (77) μήτε ἄρτον, μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνας ἔχειν. ΠΡΑΞΕΙΣ Ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπιθύμησα, αὐτοὶ γινώσκετε. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β'. Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στατολογήσαντι ἀρέσῃ.

Ὅτι οὐ δεῖ κίχρα ἑαυτὸν εἰς τὴν περὶ τῶν βιωτικῶν φροντίδα τοῖς κατὰ προσπάθειαν περὶ ταῦτα ἀσχολουμένοις.

Κεφάλ. ΚΘ.

ΛΟΥΚΑΣ. Εἶπε δὲ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου· Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β'. Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, καὶ τὰ ἐξῆς.

(75) Reg. primus χρυσοῦν μήτε ἀργύριον.

(76) Utraque editio et Reg. secundus χιτῶνας ἔχειν, μηδὲ ὑποδήματα. Alii duo mss. ut in contextu legi potest.

(77) Reg. tertius μὴ πήραν. Mox utraque editio χιτῶνας ἔχειν. Codex Combef. et alii duo ἔχειν.

Ὅτι οἱ διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀκούοντας ἀρέσκειαν ἀμελοῦντες τῆς παρρησίας τῶν τοῦ Θεοῦ θελημάτων, ἐκείνοις ἑαυτοὺς δουλοῦντες, οἷς ἀρέσκειν θέλουσι, τῆς τοῦ Κυρίου δεσποτείας ἐκπίπτουσιν.

Κεφάλ. λ'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεύειν, δοῦξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δοῦξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητοῦντες (78); ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἠρέσκον, Χριστοῦ δούλος οὐκ ἂν ἦμην.

Ὅτι δεῖ σκοπὸν προκεῖσθαι τῷ διδάσκοντι, πάντας μὲν εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ καταρτίσαι, ἕκαστον δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι.

Κεφάλ. λα'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡσπερ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς (79) τέλειός ἐστιν.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ· ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν, καθὼς σὺ, Πάτερ, ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν (80).

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.

Ὅτι δεῖ ἐν ἀνεξικακίᾳ καὶ πραότητι παιδεύειν (81) τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, προσδοκῶντα αὐτῶν τὴν μετάνοιαν, ἕως ἂν πληρώσῃ τὸ μέτρον τῆς εἰς αὐτοὺς ἐπιμελείας.

Κεφάλ. λβ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγᾶσει, οὔτε ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. Κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεῖξει, καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νίκην τὴν κρίσιν. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β'. Δούλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἡπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδασκτικόν, ἀνεξικακόν ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους· μήποτε δῶ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος.

Ὅτι δεῖ τοῖς διὰ φόβον καὶ εὐλάβειαν παραιτουμένοις τὴν παρουσίαν τοῦ κηρύσσοντος τὸν λόγον εἶκειν, καὶ μὴ φιλονεικῶς ἐγχεῖσθαι.

Κεφάλ. λγ'.

ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γαδαρηνῶν, ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνέιχοντο. Αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, ὑπέστρεψεν.

(78) Utraque editio οὐ ζητοῦντες. Reg. tertius οὐ ζητεῖτε.

(79) Reg. tertius ὁ οὐράνιος. Aliquanto post idem codex ἐν ἐμοί καὶ ἐγὼ ἐν.

PATROL. GR. XXXI.

A Quod illi qui ad gratiam audientium conciliandam Dei voluntates libere nuntiare negligunt, excident a Domini mancipio : quandoquidem iis quibus placere volunt, sese mancipant.

Caput XXX.

Quomodo eos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, et gloriam, quæ a solo Deo est, non quaeritis? (Joan. v, 44)... Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem (Gal. i, 10).

Quod is qui docet, hunc sibi proponere debeat scopum, ut singulos in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi aptet et componat, unumquemque tamen in suo ipsius ordine.

B

Caput XXXI.

Estote ergo vos perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est (Matth. v, 48)... Non pro eis autem rogo tantum, sed et pro eis qui credunt per verbum eorum in me : ut omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint (Joan. xvii, 20, 21)... Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi : donec occurramus omnes in unitatem fidei, et agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi (Ephes. iv, 11-13).

C Quod in patientia et mansuetudine erudiendi sint adversarii, expectata nimirum ipsorum poenitentia, quoad omnis inodus diligentiae erga ipsos adimpleatur.

Caput XXXII

Neque contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem ejus. Arundinem quassatam non confringet, et linum fumigans non exstinguet, donec ejiciat ad victoriam iudicium (Isa. xlii, 2-4; Matth. xii, 19, 20)... Servum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, idoneum **304** ad docendum, tolerantem malorum, in mansuetudine erudientem eos qui adversantur : nequando Deus det illis poenitentiam ad cognoscendam veritatem, et resipiscant a diaboli laqueo (II Tim. ii, 24-26).

D

Quod cedendum est, cum aliqui præsentiam ejus qui verbum prædicat, recusant ob timorem ac metum, nec oportet contentiose instare.

Caput XXXIII

Et rogaverunt illum omnis multitudo regionis Gadarenorum, ut discederet ab ipsis : quia magno timore tenebantur. Ipse autem ascendens navim, reversus est (Luc. viii, 37).

(80) Editio utraque et duo mss. ἐν ᾧσιν. Τοὺς δὲ. Codex Messan. et Reg. tertius, ita ut edidimus.

(81) Utraque editio πραότητι παιδεύσειν. Regii primus et tertius παιδεύειν.

Quod ab iis etiam qui propter animi improbitatem prædicationem Evangelii non suscipiunt, secedere debeamus, ne pro corporis quidem necessitatibus beneficia ab ipsis accipientes.

Caput XXXIV

Et quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes de domo illa vel civitate, excutite pulverem de pedibus vestris (Matth. x, 14)... In quacumque autem civitatem intraveritis, et non susceperint vos, exeuntes in plateas ejus, dicite: Etiam pulverem qui adhæsit nobis de civitate vestra, extergimus in vos: tamen hoc scitote, quia appropinquavit in vos regnum Dei (Luc. x, 10, 11)... Cum venissent autem de Macedonia Silas et Timotheus, detinebatur sermone Paulus, testificans Judæis esse Christum Jesum. Contradicientibus autem eis et blasphemantibus, excutiens vestimenta, dixit ad eos: Sanguis vester super caput vestrum: mundus ego; ex hoc ad gentes vadam (Act. xvii, 5, 6).

Quod recedendum est ab immorigeris, postquam erga ipsos adhibitus fuerit omnis diligentiae modus.

Caput XXXV

Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas suas, et noluitis! Ecce relinquitur vobis domus vestra deserta (Matth. xxiii, 37, 38)... Vobis oportebat loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis illud, et indignos vos judicatis æterna vita, ecce convertimur ad gentes. Sic enim præcepit nobis Dominus: Posui te in lucem gentium, ut sis in salutem usque ad extremum terræ (Act. xiii, 46, 47; Isa. xlix, 6)... Hæreticum hominem post unam et secundam correptionem devota: sciens quia subversus est, qui ejusmodi est, et delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus (Tit. iii, 10, 11).

Quod in omnibus erga omnes servanda est **305** verborum Domini integritas, sic ut nihil efficiatur ob animi inclinationem.

Caput XXXVI

Testor coram Deo et Christo Jesu, et electis angelis, ut hæc custodias sine præjudicio, nihil faciens in alteram partem declinando (I Tim. v, 21).

Quod singula ab eo qui doctrinæ tradendæ præficiuntur, considerate et cum multo examine et facienda sint et dicenda, eo nempe consilio, ut rem-

(82) Regii primus et tertius ἀνεχόμενον.

(83) Illud εἶναι additum est ex Reg. tertio.

(84) Vox αὐτῆς abest a nostris veteribus libris. Mox Reg. tertius ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. Subdici utraque editio et duo mss. ὑμῶν οὖν ἀναγκαῖον.

Ἄ Ὅτι δεῖ καὶ τῶν διὰ ἀγνωμοσύνην μὴ καταδεχομένων τὸ κηρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἀναχωρεῖν, μηδὲ τὰ πρὸς τὴν ἀναγκαῖαν τοῦ σώματος χρείαν παρ' αὐτῶν εὐεργετηθῆναι ἀνεχομένους (82).

Κεφάλ. λδ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ ὅς ἂν μὴ θέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τῶν λόγων ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἐκείνης, ἢ τῆς πόλεως, ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν. **ΛΟΥΚΑΣ.** Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ μὴ θέξωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς, εἶπατε· Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἀπὸ τῆς πόλεως ὑμῶν ἀποματτόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. **ΠΡΑΞΕΙΣ.** Ὡς δὲ κατέλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος συνεί- **B** χετο τῷ λόγῳ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρούμενος τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι (83) τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. Ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν, καὶ βλασφημούντων, ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια, εἶπε πρὸς αὐτούς· Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· ἄθῳός ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι.

Ἄ Ὅτι δεῖ τῶν μετὰ τὸ πληρωθῆναι εἰς αὐτοὺς πάντα τρόπον ἐπιμελείας ἀπειθούτων ἀναχωρεῖν.

Κεφάλ. λε'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὡς τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς (84), καὶ οὐκ ἠβελήσατε! Ἴδού ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. **ΠΡΑΞΕΙΣ.** Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτόν, καὶ οὐκ ἀξιόους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. Οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ Κύριος· Τέθεικά σε εἰς φῶς ἔθνῶν, τοῦ εἶναι σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἑσχάτου τῆς γῆς. **ΠΡΟΣ ΤΙΤ.** Αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδῶς, ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος, καὶ ἁμαρτάνει, ὡς αὐτοκατάκριτος.

Ἄ Ὅτι πρὸς πάντας ἐν παντὶ πράγματι φυλάσσειν δεῖ τὴν ἀκρίβειαν τῶν τοῦ Κυρίου ῥημάτων, μηδὲν ποιῶντα κατὰ πρόσκλησιν (85).

Κεφάλ. λς'.

ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλησιν.

Ἄ Ὅτι δεῖ τὸν προεστῶτα τοῦ λόγου μετὰ περισκέψεως καὶ δοκιμασίας πολλῆς, κατὰ σκοπὸν τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστήσεως, ἕκαστον ποιεῖν τε καὶ

Reg. primus ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον.

(85) Utraque editio æque ac nostri tres mss. et hic et infra κατὰ πρόσκλησιν, juxta exhortationem. Sed utrumque locum emendavimus ex sacro textu vulgato, ubi πρόσκλησιν legitur I Tim. v, 21.

λέγειν ὡς οφείλοντα καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν πεπιστευ- A
μένων αὐτῶ δοκιμάζεσθαι τε καὶ μαρτυρεῖσθαι.

Κεφάλ. λζ.

ΠΡΑΞΕΙΣ. Ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης, καὶ πολλῶν θαυμάτων καὶ πειρασμῶν. Καὶ μετ' ὀλίγα Ἄργυρίου, ἢ χρυσοῦ, ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα. Αὐτοὶ γινώσκετε, ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὔσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐ- ται. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Ὑμεῖς μάρτυρες, καὶ ὁ Θεός, ὡς ὁσίως, καὶ δικαίως, καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύου- σιν ἐγενήθημεν, καθάπερ ὑμεῖς οἴδατε.

ΟΡΟΣ ΟΑ'.

*Ὅσα κατὰ συνάφειαν εἴρηται περὶ ἐπισκόπων καὶ πρε-
βυτέρων.

Κεφάλ. α'.

ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. Ἀλλὰ δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι. καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελ- φάς, ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β'. Τὰς δὲ νεωτερι- κὰς ἐπιθυμίας φεῦγε, δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. Τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδῶς, ὅτι γεννώσι μάχας. Δούλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἡπιον εἶναι πρὸς πάν- τας, καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β'. Σὺ δὲ παρηκολούθη-
κός μου τῇ πίστει, τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προ-
θέσει, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν. ΠΡΟΣ ΤΙΤ. Τοῦτου χάριν κατέλιπόν (86) σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσης, καὶ καταστήσης κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ τὰ ἐξῆς.

Κεφάλ. β'. — Περὶ διακόνων.

ΠΡΑΞΕΙΣ. Καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρό- χορον, καὶ Νικάνορα, καὶ τοὺς λοιπούς, οὓς ἕστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Διακόνους ὡσαύτως σεμνοὺς, μὴ διλόγους, μὴ οἶνω πολλῶ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, καὶ τὰ ἐξῆς.

ΟΡΟΣ ΟΒ'.

Περὶ ἄκροατῶν (87).

*Ὅτι δεῖ τῶν ἄκροατῶν τοὺς πεπαιδευμένους τὰς Γραφάς, δοκιμάζειν τὰ παρὰ τῶν διδασκάλων λεγόμενα· καὶ τὰ μὲν σύμφωνα ταῖς Γραφαῖς δέχεσθαι, τὰ δὲ ἀλλότρια ἀποβάλλειν· καὶ τοὺς τοιοῦ-

(86) Antiqui tres libri ἀπέλιπον. Utraque editio κατέλιπον. Mox editio Paris. ἐπιδιορθώσης. At mss. tres ἐπιδιορθώση.

faciat Deo gratam: quippe qui vel ab ipsis qui sibi concrediti fuere, debeat comprobari, eorum- que testimonio commendari.

Caput XXXVII.

Vos scitis a prima die, qua ingressus sum in Asiam, qualiter vobiscum per omne tempus fuerim; serviens Domino cum omni humilitate, et multis lacrymis et tentationibus (Act. xx, 18, 19). Et paulo post: Argentum, aut aurum, aut vestem nullius concupivi. Ipsi scitis: quoniam ad ea quæ mihi opus erant, et his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ (ibid. 33, 34)... Vos testes estis, et Deus, quam sancte, et juste, et sine querela vobis qui creditis, fuimus: sicut vos scitis (1 Thess. ii, 10).

REGULA LXXI.

Quæ conjunctim de episcopis ac presbyteris dicta sunt.

Caput I.

Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Sed oportet episcopum irreprehensibilem esse (1 Tim. iii, 1, 2), etc... Seniore ne increpaveris, sed obsecra ut patrem: juniores ut fratres, seniores mulieres ut matres, juniores ut sorores, in omni castitate (1 Tim. v, 1, 2)... Juvenilia autem desideria fuge: sectare vero justitiam, fidem, charitatem, pacem cum iis qui invocant Dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina quæstiones evita, sciens quia generant lites. Servum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes (II Tim. ii, 22-24), etc... Tu autem assecutus es meam fidem, doctrinam, institutionem, propositum, patientiam, persecutiones, passiones (II Tim. iii, 10, 11)... Hujus rei gratia reliqui te in Creta, ut ea quæ desunt corrigas, et constituas per civitates presbyteros, sicut ego disposui tibi, si quis sine crimine est (Tit. i, 5, 6), etc.

306 Caput II. — De diaconis.

Et elegerunt Stephanum virum plenum fide et Spiritu sancto, et Philipum, et Prochorum, et Nicanorem, et reliquos, quos statuerunt ante conspectum apostolorum: et orantes imposuerunt eis manus (Act. vi, 5, 6)... Diaconos similiter pudicos, non bilin- gues, non multo vino deditos, nec turpe lucrum se-
ctantes (1 Tim. iii, 8), etc.

REGULA LXXII.

De auditoribus.

Quod debeant auditores qui Scripturas fuerint edocti, explorare ac probare ea quæ a magistris dicuntur: et quæ quidem consona sunt Scri- pturis, suscipere; quæ vero aliena, rejicere, eos-

(87) Illud, Περὶ ἄκροατῶν, deest in editione Parisiensi: sed reperitur in editione Veneta et in anti- quis duobus libris.

que qui in ejusmodi doctrinis perseverant vehementius aversari.

Caput I.

Væ homini illi, per quem scandalum venit. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum (Matth. xviii, 7, 9): similiter et de manu et de pede... Amen amen dico vobis: Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro (Joan. x, 1). Et post pauca: Alienum autem non sequentur, sed fugient ab eo: quia non noverunt vocem alienorum (ibid. 5)... Sed licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis præter id quod accepistis, anathema sit (Gal. 1, 8)... Prophetias nolite spernere. Omnia autem probate: quod bonum est, tenete. Ab omni specie mala abstinete (I Thess. v, 20-22).

Quod ii qui non multum callent Scripturas, debeant ex Spiritus fructibus characterem ac notam sanctorum agnoscere: et eos quidem qui tales sunt, admittere, ab iis vero qui non sunt hujusmodi, recedere.

Caput II.

Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos (Matth. vii, 15, 16)... Imitatores mei estote, fratres, et observate eos qui ita ambulant, quemadmodum nos exemplar habetis (Philipp. iii, 17).

Quod qui recte verbum veritatis tractant, ii perinde atque Dominus sint suscipiendi, ad gloriam ejus qui illos misit Jesu Christi Domini nostri.

Caput III.

Qui recipit vos, me recipit (Matth. x, 40)... Qui recipit si quem misero, me recipit (Joan. xiii, 20)... Qui vos audit, me audit (Luc. x, 16) 307.... Et tentationem in carne mea non sprevis, neque respuistis: sed sicut angelum Dei excepistis me, sicut Christum Jesum (Gal. iv, 14).

Quod qui non auscultant iis qui mittuntur a Domino, non in eos modo contumeliosi sunt, sed in eum etiam qui ipsos misit: quin et sibi ipsis judicium gravius asciscunt, quam quod in Sodomos ac Gomorrhæas prolatum est.

Caput IV.

Et quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes de civitate aut domo illa, excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum et Gomorrhæorum in die judicii, quam illi civitati (Matth. x, 14, 15)... Qui vos spernit, me spernit (Luc. x,

tois (88) διδάγμασιν ἐπιμένοντας ἀποστρέφεται σφοδρότερον.

Κεφάλ. α΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμὸς σου σκανδαλίζει σε, ἐξέλεαυτὸν ὁμοίως καὶ περὶ χειρὸς καὶ ποδός. **ΙΩΑΝΝΗΣ.** Ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ ληστής. Καὶ μετ' ὀλίγα ἄλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν (89), ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδασιν τῶν ἄλλοτρίων τὴν φωνήν. **ΠΡΟΣ ΓΑΛ.** Ἀλλὰ καὶ ἐν ἡμεῖς, ἡ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. **ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ.** α΄. Προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε. Πάντα δοκιμάζετε (90) τὸ καλὸν κατέχετε. Ἀπὸ παντὸς εἶδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.

Ἐπιμένοντας ἀποστρέφεται σφοδρότερον. Ὅτι δεῖ τοὺς μὴ πολλὴν ἔχοντας τὴν τῶν Γραφῶν γνῶσιν, ἐν τοῖς καρποῖς τοῦ Πνεύματος γνωρίζειν τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀγίων καὶ τοὺς μὲν τοιοῦτους δέχεσθαι, τοὺς δὲ ἄλλως ἔχοντας ἀποστρέφεται.

Κεφάλ. β΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Προσεχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. **ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠ.** Συμμιμηταὶ μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς.

Ἐπιμένοντας ἀποστρέφεται σφοδρότερον. Ὅτι δεῖ τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς ἀληθείας οὕτως ἀνέχεσθαι, ὡς τοῦ (91) Κυρίου, εἰς δόξαν αὐτοῦ τοῦ ἀποστείλαντος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Κεφάλ. γ΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται. **ΙΩΑΝ.** Ὁ λαμβάνων ἐάν τινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει. **ΛΟΥΚΑΣ.** Ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει. **ΠΡΟΣ ΓΑΛ.** Καὶ τὸν πειρασμὸν, τὸν ἐν τῇ σαρκί μου, οὐκ ἐξουθενήσατε, οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλ' ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν.

Ἐπιμένοντας ἀποστρέφεται σφοδρότερον. Ὅτι οἱ ἀπειθοῦντες τοῖς παρὰ τοῦ Κυρίου ἀποστελλομένοις, τὴν ἀτιμίαν οὐ μέγροι τούτων ἰστώσιν, ἀλλὰ ἀνόγουσιν ἐπὶ τὸν ἀποστείλαντα, καὶ κρίμα ἑαυτοῖς χειρὸν τῶν ἐν Σοδομοῖς καὶ Γομορροῖς ἐπισπῶνται.

Κεφάλ. δ΄.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Καὶ ὅς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς πόλεως ἢ τῆς οἰκίας ἐκείνης, ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῆ Σοδόμων καὶ Γομορρᾶς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ (92). **ΛΟΥΚΑΣ.**

(88) Regii secundus et tertius καὶ τοῖς τοιαύτοις. Utraque editio καὶ τοὺς τοιοῦτους.

(89) Editio Paris. ἀκολουθοῦσιν. Editio Ven. et antiqui tres libri ἀκολουθήσωσιν.

(90) Veteres duo libri δοκιμάζοντες.

(91) Editio Paris. ἀναδέχεσθαι ὡς τοῦ· quam scripturam non ideo reprobamus, quod inepta sit, sed quod nullo veterum librorum testimonio nitatur. Editio Ven. et nostri tres mss. ἀνέχεσθαι ὡς τοῦ.

(92) Vox ἐκείνη addita est ex libris antiquis.

Ὁ ἀθετων ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Τοιγαροῦν ὁ ἀθετων, οὐκ ἀνθρωπον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν Θεόν, τὸν καὶ δόντα τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ἡμᾶς (93).

Ὅτι δεῖ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου οὕτως δέχεσθαι, ὡς ζωῆς αἰωνίου καὶ βασιλείας οὐρανῶν περιποιητικὴν καὶ προθύμως ἐνεργεῖν αὐτήν, καὶ ἐπίπικτος εἶναι δοκῆ.

Κεφαλ. ε'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων, καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰωνίου, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ΠΡΑΞΕΙΣ. Εὐαγγελιστάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην (94) καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν, καὶ Ἴκονιον, καὶ Ἀντιόχειαν, ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ὅτι δεῖ τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἐπιτίμησιν οὕτως δέχεσθαι, ὡς φάρμακον ἀναιρετικὸν πάθους, καὶ ὑγείας κανασκευαστικόν. Ἐξ οὗ δὴλόν ἐστιν, ὅτι οἱ ἐν πάθει ἀνθρωπαρεσκείας ἐπιείκειαν ὑποκρινόμενοι, καὶ μὴ ἐλέγχοντες τοὺς ἀμαρτάνοντας, τὸ ὄλον ζημιούσι, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀληθινὴν ζωὴν ἐπιβουλεύουσιν.

Κεφαλ. ς'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐάν δὲ ἀμάρτη εἰς σὲ ἀδελφός σου, ὑπάγε, ἔλεγξον αὐτὸν μετὰ σου καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρθησας τὸν ἀδελφόν σου. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Συναχθέντων ὑμῶν (95) καὶ τοῦ ἑμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὦραν ἐλύπησεν ὑμᾶς, νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. Ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται. ΠΡΟΣ ΤΙΤ. Δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχτε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει.

ΟΡΟΣ ΟΓ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἀνδρα ἀπὸ γυναικός (96), ἢ γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρός χωρίζεσθαι, εἰ μὴ τις ἂν ἐπὶ πορνείᾳ ἄλῳ, ἢ εἰς τὴν θεοσεβείαν κωλύηται.

Κεφαλ. α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐρρήθη δὲ, ὅτι ὁς ἂν ἀπολύσῃ

(93) Editio Paris. εἰς ὑμᾶς. Codex Combef. et alii duo ἡμᾶς.

(94) Utraque editio εὐαγγελιστάμενοι τῇ πόλει ἐκείνη. Antiqui tres libri ut in contextu.

(95) Reg. primus συναχθέντων οὖν ὑμῶν.

(96) Editio Ven. et nostri tres mss. τοῖς ἐν γάμῳ. quod cum vitiosum esse viderent typographi Pari-

A 16).... *Itaque qui spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritum suum sanctum in nobis (I Thess. iv, 8).*

Quod doctrina mandatorum Domini ita sit accipienda, tanquam quæ vitam æternam et regnum cælorum nobis conciliet: item quod debeamus in ea studiose nos exercere, licet ardua et difficilis esse videatur.

Caput V.

Amen amen dico vobis. quia qui verbum meum audit, et credit ei qui misit me, habet vitam æternam, et in iudicium non venit, sed transit a morte in vitam (Joan. v, 24).... Cumque evangelizassent civitati illi, et docuissent multos, reversi sunt Lystram, et Iconium, et Antiochiam. confirmantes animas discipulorum, exhortantes, ut permanerent in fide: et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum (Act. xiv, 20-22).

Quod reprehensio et objurgatio ita accipienda sit, quasi medicamentum quoddam quo vitiosus affectus depellatur, et sanitas paretur. Ex quo perspicuum est, quod qui mansuetudinem ac lenitatem simulant vitioso quodam hominibus placendi studio, nec peccantes redarguunt, ii illos prorsus damno afficiant, atque adversus ipsam veram eorum vitam insidias struant.

Caput VI.

Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, corripe eum inter te et ipsum solum: si te audierit, lucratus es fratrem tuum (Matth. xviii, 15).... Congregatis vobis et meo spiritu cum virtute Domini nostri Jesu Christi, tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini Jesu (I Cor. v, 4, 5).... Quod epistola illa (etsi ad horam) vos contristavit, nunc gaudeo: non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum Deum 308 ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem haud pœnitendam operatur (II Cor. vii, 8-10 .. Quam ob causam increpa illos dure, ut sani sint in fide (Tit. i, 13),

REGULA LXXIII.

D Quod vir ab uxore, aut uxor a viro non debeat separari, nisi alter deprehendatur in adulterio, aut pietatis sit impedimento.

Caput I

Dictum est autem: Quicumque dimiserit uxorem

sienses, pro τοῖς ἐν γάμῳ, ediderunt τὸν ἐν γάμῳ. Nos autem hæc delevimus. Animadvertimus enim has voces. τοῖς ἐν γάμῳ, punctis variis notatas fuisse in Reg. tertio, ut moneremus ipsas deleri debere. Mox editio Paris. εἰ μὴ τις. Editio Ven. et mss. nostri εἰ μὴ τι. Ibidem Reg. secundus ἐπὶ πορνείαν.

suam, det ei libellum repudii. Ego autem dico vobis, quia omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta stupri causa, facit eam mæchari; et qui dimissam duxerit, adulterat (Matth. v, 31. 32)... Si quis venit ad me, et non odit patrem, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus (Luc. xiv, 26)... Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob stuprum, et aliam duxerit, mæchatur: et qui dimissam duxerit, mæchatur (Matth. xix, 9) ... Iis autem qui matrimonio juncti sunt, præcipio, non ego, sed Dominus, ut uxor a viro non separetur: quod si separata fuerit, maneat innupta, aut marito reconcilietur: et vir uxorem non dimittat (I Cor. vii, 10, 11),

Quod non licet viro, uxore dimissa, aliam ducere: neque fas est repudiatam a marito, ab alio duci uxorem.

Caput II.

Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob stuprum, et aliam duxerit, mæchatur; et qui dimissam duxerit, mæchatur (Matth. xix, 9).

Quod viri debent diligere uxores suas, dilectione qua Christus dilexit Ecclesiam, qui, ut eam sanctificaret, seipsum pro ipsa tradidit.

Caput III.

Viri, diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo (Ephes. v, 25, 26). Et paucis interjectis: Ita viri debent diligere uxores suas, ut corpora sua (ibid. 28), etc.

Quod oportet uxores subjici suis ipsarum viris, **309** quemadmodum et Ecclesia Christo subjecta est, ut faciant Dei voluntatem.

Caput IV.

Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino: quoniam vir caput est mulieris, sicut et Christus caput est Ecclesiæ: et ipse salvator est corporis. Sed sicut Ecclesia subjecta est Christo: ita et mulieres viris suis in omnibus (Ephes. v, 22-24)... Ut prudentiam doceant adolescentulas, ut viros suos ament, filios diligant: ut sobriæ sint, castæ, domus custodes, benignæ, subditæ viris suis, ut non blasphemetur verbum Dei (Tit. ii, 4-5).

(97) Reg. tertius καὶ ὁς ἄν.

(98) Utraque editio εἰ μὴ. Vocula εἰ in Reg. secundo non legitur. Desunt hæc omnino in duobus aliis codicibus: quod melius esse credi potest, cum eadem verba statim repetantur.

(99) Sic libri veteres. Utraque editio τὴν αὐτοῦ.

τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον· Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτός λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχεῖσθαι· καὶ ὁς ἐὰν (97) ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχεῖται. ΛΟΥΚΑΣ. Εἴ τις ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητής. ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, εἰ μὴ (98) ἐπὶ πορνεία, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχεῖται· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας, μοιχεῖται. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α. Τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ Κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρός μὴ χωρίζεσθαι· ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω· καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι.

Ἐπι τοῦτο οὐκ ἔξεστι τῷ ἀπολύσαντι τὴν ἑαυτοῦ (99) γυναῖκα, γαμεῖν ἄλλην, οὔτε τὴν ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρός, ἑτέρῳ γαμεῖσθαι.

Κεφαλ. β'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ πορνεία, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχεῖται· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας, μοιχεῖται.

Ἐπι τοῦτο δεῖ τοὺς ἄνδρας ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν (1) γυναῖκας, ἀγάπην ἣν ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν, παραδούς ἑαυτὸν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ.

Κεφαλ. γ'.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Οἱ ἄνδρες ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἠγάπησε, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ, καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι. Καὶ μετ' ὀλίγα· Οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα, καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἐπι τοῦτο δεῖ τὰς γυναῖκας ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὡς καὶ ἡ Ἐκκλησία τῷ Χριστῷ, ποιούσας τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Κεφαλ. δ'.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτασσέσθωσαν, ὡς τῷ Κυρίῳ, ὅτι ὁ ἀνὴρ κεφαλὴ ἐστὶ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας· καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ σωτὴρ (2) τοῦ σώματος. Ἄλλ' ὡσπερ ἡ Ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντί. ΠΡΟΣ ΤΙΤ. Ἴνα σωφρονίζωσι τὰς νέας, φιλόανδρους εἶναι, ἀγνάς, οἰκουροῦς, ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημηθῆται.

Mox utraque editio εἰ μὴ. Vocula εἰ abest a nostris veteribus libris.

(1) Editi τὰς αὐτῶν. At mss. ἑαυτῶν.

(2) Posuimus ex libris antiquis articulum ante vocem σωτήρ.

Ὅτι οὐ δεῖ τὰς γυναῖκας πρὸς ὠραϊσμὸν κοσμεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν πᾶσαν σπουδὴν καὶ μέριμναν ἔχειν περὶ τὰ (3) ἀγαθὰ ἔργα, καὶ τοῦτον ἡγεῖσθαι ἀληθῆ καὶ πρέποντα Χριστιαναῖς κόσμον.

Κεφάλ. ε'.

ΠΡΟΣ ΤΙΜ. Α'. Ὡσαύτως γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς· μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ', ὅ πρέπει (4) γυναιξίν, ἐπαγγελιομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν.

Ὅτι δεῖ τὰς γυναῖκας σιγᾶν ἐν ἐκκλησίᾳ, κατ' οἴκου δὲ σπουδαιολογεῖσθαι περὶ τῆς εἰς Θεὸν εὐαρεστήσεως.

Κεφάλ. ς'

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. Α'. Αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι. Εἰ δὲ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοῦ ἰδίου ἀνδρῶς ἐπερωτάτωσαν. Αἰσχρὸν γὰρ ἐστι γυναιξίν ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. Α'. Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μαθανετω ἐν πασῇ ὑποταγῇ. Διδάσκειν δὲ γυναικὶ οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ ἀυθεντεῖν ἀνδρὸς, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐα. Καὶ ὁ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε. Σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν τῇ πίστει, καὶ ἀγάπῃ, καὶ ἁγιασμῷ, μετὰ σωφροσύνης.

ΟΡΟΣ ΟΔ'.

Ὅτι δεῖ τὴν χήραν, τὴν ἰσχυροτέρῳ τῷ σώματι χρωμένην, ἐν φροντίδι καὶ σπουδῇ διάγειν, μεμνημένην τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου εἰρημένων, καὶ τῆ Δορκάδι μεμαρτυρημένων.

Κεφάλ. α'.

ΠΡΑΞΕΙΣ. Ἐν Ἰόππῃ δὲ τις ἦν μαθήτρια, ὀνόματι Ταβιθᾶ, ἡ διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς. Αὕτη ἦν πλήρης ἔργων ἀγαθῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. Καὶ μετ' ὀλίγου καὶ περιέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι, καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὕσα ἡ Δορκάς. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. Α'. Χήρα καταλεγέσθω, μὴ ἐλάττων ἐτῶν ἐξήκοντα, γεγυυῖα ἐνός ἀνδρὸς γυνῆ, ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενδοχῆσεν, εἰ ἁγίων πόδας ἐνίψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρησεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν.

Ὅτι δεῖ τὴν χήραν τὴν εὐδοκιμήσασαν ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου εἰρημένοις κατορθώμασι, καὶ φθάσασαν εἰς τὸ τάγμα τῶν ὄντως χηρῶν, προσκαρτερεῖν ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς μετὰ νηστειῶν νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

Κεφάλ. β'.

ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ ἦν Ἄννα προφήτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ· αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἑπτὰ

(3) Sic libri antiqui. Utraque editio πρὸς τὰ.

A Quod non debent mulieres se ad parandam pulchritudinem exornare, sed studium omne et curam ad bona opera conferre, atque hunc verum et Christianis mulieribus convenientem ornatum esse existimare.

Caput V.

Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa, sed, quod decet mulieres, promittentes pietatem, per opera bona (I Tim. II, 9, 10).

Quod debent mulieres silere in Ecclesia, et sedulo domi de modo placendi Deo inquirere

Caput VI.

B Mulieres vestrae in ecclesiis taceant. non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieribus loqui in ecclesia (I Cor. XIV, 34, 35). Mulier in silentio discat cum omni subjectione. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est, deinde Eva. Et Adam non est seductus, mulier autem seducta in pravicatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserint in fide, et dilectione, et sanctificatione, cum sobrietate (I Tim. II, 11-15).

REGULA LXXIV.

Quod oportet viduam, robustiore corpore praeditam, in cura ac studio vitam degere, memoriam eorum quae ab Apostolo dicta sunt, et testimonii, quod Dorcadi datum est.

Caput I.

In Joppe autem erat quaedam discipula nomine Tabitha, quae interpretata dicitur Dorcas. Haec erat plena operibus bonis, et eleemosynis 310 quas faciebat (Act IX, 36). Et paulo post: Et circumsteterunt illum omnes viduae flentes, et ostendentes tunicas et vestes quas faciebat cum esset cum ipsis Dorcas (ibid 39)... Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, quae fuerit unius viri uxor: in operibus bonis testimonium habens, si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est (I Tim. V, 9, 10).

D Quod vidua quae ob recte facta ab Apostolo memorata illustris est et clara, quaeque ad ordinem vere viduarum pervenit, precibus et obsecrationibus cum jejuniis noctu diuque insistere debeat.

Caput II.

Et erat Anna prophetissa, filia Phanuel, de tribu Aser: haec processerat in diebus multis, et vixerat cum viro annis septem a virginitate sua.

(4) Reg tertius ἀλλ' ὡς πρέπει, sed uti convenit.

Et hæc vidua usque ad annos octoginta quatuor : quæ non discedebat de templo, jejuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die (Luc. II. 36,37). Quæ autem vere vidua est et desolata, sperat in Deo, et instat obsecrationibus et orationibus nocte ac die : quæ vero in deliciis est, vivens mortua est (I Tim. V, 5,6).

REGULA LXXV.

Quod oportet servos cum omni benevolentia ad Dei gloriam suis secundum carnem dominis obedire, in iis certe, in quibus mandatum Dei non solvitur.

Caput I.

Servi, obedite dominis carnalibus cum timore et tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo: non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo, cum benevolentia servientes. sicut Domino, et non hominibus: scientes, quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum, hoc recipiet a Domino, sive servus, sive liber (Ephes. VI, 5-8). Quicumque sunt sub jugo servi, dominos suos omni honore dignos arbitrentur, ne nomen Dei et doctrina blasphemetur, Qui autem fideles habent dominos, non contemnant, quia fratres sunt: sed magis serviant, quia fideles sunt et dilecti, qui beneficii participes sunt (I Tim. VI, 1,2). Servos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes, sed omnem fidem bonam ostendentes; ut doctrinam Salvatoris nostri Dei ornent in omnibus (Tit. II, 9, 10).

311 Quod oportet dominos, qui memores sunt veri Domini, quam operam ipsis dederint servi, eam quoque servis pro viribus præbere, in Dei timore et mansuetudine erga ipsos, ad Domini exemplum.

Caput II.

Sciens Jesus, quia omnia dedit ei Pater in manus et quia a Deo exivit, et ad Deum vadit, surgit a cæna, et ponit vestimenta sua: et cum accepisset linteam, præcinxit se. Deinde mittit aquam in pelvim, et cæpit lavare pedes discipulorum, et extergere linteo, quo erat præcinctus (Joan. XIII, 3-5). Et paulo post: Vos vocatis me, Magister et Domine, et bene dicitis: sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros Dominus et Magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum feci vobis ita et vos faciatis (ibid. 13-15). Domini eadem facite illis remittentes minas: scientes quia et vester ipsorum Dominus est in cælis, et personarum acceptio non est apud eum (Ephes. VI, 9)

(5) Reg. primus κομιεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ, recipiet a Deo..

(6) Regii primus et tertius ὡν ὁ ἀπολύσει.

(7) Reg. tertius πάντα ἔδωκεν.

(8) Vox αὐτοῦ in nostris mss. non invenitur. Mox

ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς. Καὶ αὕτη χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοηκοντατεσσάρων, ἢ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστείας καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπιεν ἐπὶ τὸν Θεόν, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας· ἢ δὲ σπαταλῶσα, ζῶσα τέθνηκεν.

ΟΡΟΣ ΟΕ·

Ὅτι χρὴ τοὺς δούλους ὑπακούειν τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις εἰς δόξαν Θεοῦ μετὰ πάσης εὐνοίας· ἐν οἷαν ἐντολῇ Θεοῦ οὐ λύηται,

Κεφάλ. α'.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Οἱ δούλοι, ὑπακούετε τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ ὑμῶν, ὡς τῷ Χριστῷ· μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἢ ἄλλ' ὡς δούλοι Χριστοῦ, ποιῶντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς, μετ' εὐνοίας δουλεύοντες, ὡς τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις· εἰδότες, ὅτι ἕκαστος ὃ ἐὰν ποιῆσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομιεῖται παρὰ τοῦ Κυρίου (5), εἴτε δούλος, εἴτε ἐλεύθερος. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δούλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημηται. Οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας, μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοὶ εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσι καὶ ἀγαπητοὶ, οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι. ΠΡΟΣ ΤΙΤ. Δούλους ἰδίους δεσπόταις ὑποτάσσασθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐπιδεικνυμένους ἀγαθῆν· ἵνα τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.

Ὅτι, δεῖ τοὺς κυρίους μνημονεύοντας τοῦ ἀληθινοῦ Κυρίου, ὧν ἂν ἀπολύσωσι (6) παρὰ τῶν δούλων, ταῦτα καὶ ποιεῖν αὐτοῖς κατὰ δύναμιν, ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἐπιεικείᾳ τῇ πρὸς αὐτοὺς, κατὰ μέμησιν τοῦ Κυρίου.

Κεφάλ. β'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πάντα δέδωκεν (7) αὐτῷ ὁ Πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸν Θεόν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ (8), καὶ λαβὼν λέντιον, διεζῶσεν ἑαυτὸν. Εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐχμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. Καὶ μετ' ὀλίγα· Ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ διδάσκαλος, καὶ ὁ Κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. Ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτοὺς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν· εἰδότες, ὅτι καὶ ὑμῶν αὐτῶν (9) Κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ.

utraque editio et Reg. secundus διεζῶσεν αὐτόν. Alii duo mss. ἑαυτόν.

(9) Editio Paris. ὅτι καὶ ὑμῶν καὶ αὐτῶν, et vester et illorum Dominus. Editio Ven. et nostri tres mss. ὅτι καὶ ὑμῶν αὐτῶν. Ibidem Reg. primus ἐν οὐρανῷ.

ΟΡΟΣ ΟΣ'.

Ὅτι δεῖ τὰ τέκνα τιμᾶν τοὺς γονεῖς, καὶ ὑπακούειν ἐν πᾶσιν αὐτοῖς, ἐν οἷς ἂν ἐντολὴ Θεοῦ μὴ ἐμποδίζεται.

Κεφάλ. α'.

ΛΟΥΚΑΣ. Καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε· Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; Ἴδου ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ὁδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. Καὶ μετ' ὀλίγα· Καὶ μετέβη (10) μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γὰρ ἐστὶ δίκαιον. Τιμὴ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίαις, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ εἶσθ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὅτι δεῖ τοὺς γονεῖς ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου ἐκτρέφειν τὰ τέκνα μετὰ πραότητος καὶ μακροθυμίας, μηδεμίαν δὲ πρόφασιν, τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς διδόναι ὀργῆς καὶ λύπης.

Κεφάλ. β'.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου. ΠΡΟΣ ΚΟΛ. Οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν.

ΟΡΟΣ ΟΖ'.

Ὅτι δεῖ τὰς παρθένους ἀπηλλάχθαι πάσης μερίμνης τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος; πρὸς τὸ δύνασθαι ἀπερισπαστως τῷ Θεῷ εὐχαριστεῖν (11) κατὰ τὸ νοῦν καὶ σῶμα, ἐπ' ἐλπίδι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Κεφάλ. α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Εἰσιν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρεῖτω. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. Ὁ ἀγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου (12), πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. Μεμέρισται (13) καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. Ἡ ἀγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡ ἀγία καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι. Ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί. Τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον λέγω· οὐκ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχημον καὶ εὐπαρεῖδρον τῷ Κυρίῳ ἀπερισπαστως.

ΟΡΟΣ ΟΗ'.

Ὅτι οὐκ ἔξεστι τοῖς στρατευομένοις διασειεῖν ἢ συκοφαντεῖν.

Κεφάλ. α'.

ΛΟΥΚΑΣ. Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι, λέγοντες· Καὶ ἡμεῖς τί ποιήσομεν (14);

(10) Reg. primus κατέβη.

(11) Reg. tertius τῷ Θεῷ εὐχαριστεῖν, Deo placere.

(12) Editio Paris. τὰ Κυρίου. At mss. τὰ τοῦ Κυρίου.

(13) Quod in Vulgata legitur, et divisus est. Et mulier innupta et virgo cogitat quæ Domini sunt, videri potest confusum et perturbatum. Contra, qui Græca paulo attentius legerit, ea, opinor, di-

A

REGULA LXXVI.

Quod liberi debent parentes colere. eisque obedire in omnibus, quæ Dei mandato nequaquam officiant.

Caput I.

Et dixit mater ejus ad illum: Fili. quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quærebamus te (Luc. II, 48). Nec multo post: Et abiit cum eis, et venit Nazaret: et erat subditus illis (ibid. 51). Filii, obedite parentibus vestris in Domino; hoc enim justum est. Honora patrem et matrem, quod est mandatum primum in promissionibus. ut bene sit tibi, et eris longævus super terram (Ephes. VI, 1-3).

Quod parentes in disciplina et correctione Domini, cum mansuetudine et lenitate debent liberos educare, nullamque, quantum in ipsis est, eis iræ ac tristitiæ occasionem dare.

Caput II.

Et vos, patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros; sed educate illos in disciplina, et correctione Domini (Ephes. VI, 4). Patres, nolite ad indignationem provocare filios vestros, ut non pusillo animo fiant (Coloss. III, 21).

312 REGULA LXXVII.

Quod oportet virgines ab omni sæculi hujus sollicitudine liberas esse, ut possint sic gratias Deo agere, ut non distraherentur neque mente neque corpore ob spem regni cælorum.

Caput I.

Sunt eunuchi qui se ipsos castraverunt propter regnum cælorum. Qui potest capere, capiat (Matth. XIX, 12). Vo'o autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placiturus sit Domino: qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi: quomodo placiturus sit uxori. Differunt et mulier et virgo. Innupta curat quæ Domini sunt, ut sit sancta et corpore et spiritu. Quæ autem nupta est, curat quæ sunt mundi, quomodo placitura sit viro. Porro hoc ad utilitatem vestram dico: non ut laqueum vobis injiciam, sed ut id quod honestum est, vos doceam, et facile adhæreatis Domino citra ullam distractionem (I Cor. VII, 32-35).

D

REGULA LXXVIII.

Quod non licet militantibus quemquam concutere aut calumniari.

Caput I.

Interrogabant autem eum et milites, dicentes: Quid faciemus et nos? Et ait illis: Neminem con-

lucidiora esse judicabit. Græcorum enim sententia non est, maritum divisum esse, sed uxorem et virgineum dividi, hoc est, aliam ab alia differre.

(14) Utraque editio et Reg. secundus τί ποιήσωμεν Reg. tertius ποιήσομεν. Mox utraque editio et Reg. secundus μηδένα συκοφαντήσητε. Alii duo mss. μηδέ συκοφαντήσητε.

cutiatis, neque calumniom faciatis: et contenti A
estote stipendiis vestris (Luc. III, 14).

REGULA LXXIX.

Quod oportet principes ac magistratus vindices
esse legum Dei.

Caput I.

Nam principes non sunt terror bonorum operum,
sed malorum. Vis autem non timere potestatem?
Bonum fac, et habebis laudem ex illi. Dei enim
minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris,
time: non enim sine causa gladium portat. Dei
enim minister est: vindex in iram ei, qui malum
agit (Rom. XIII, 3, 4).

Quod oportet subijci potestatibus supereminentibus
in iis quibus non præpeditur Dei mandatum. B

Caput II.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita
sit. Non est enim potestas, nisi a Deo: quæ autem
sunt potestates, a Deo ordinatæ sunt. **313** Itaque
qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui
autem resistunt, sibi ipsis damnationem acquirunt.
Nam principes non sunt terror bonorum operum,
sed malorum, etc. (Rom. XIII, 1, 2).. Obedire
oportet Deo magis quam hominibus (Act. V, 29)...
Admone illos principatibus et potestatibus subditos
esse, obedire, ad omne opus bonum paratos esse
(Tit. III, 1).

REGULA LXXX.

Cujusmodi Christianos esse velit Scriptura, nimi- C
rum tanquam Christi discipulos, qui sese ad ea
sola conforment, quæ in ipso vident, aut quæ
ab ipso audiunt.

Caput I.

Tollite jugum meum super vos, et discite a me
(Matth. XI, 29)... Vos vocatis me, Magister, et
Domine: et bene dicitis: sum etenim. Si ergo ego lavi
pedes vestros Dominus et Magister, et vos debetis
alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi
vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos
faciatis (Joan. XIII, 13-15).

Tanquam oves Christi, quæ audiant vocem sui
solius pastoris, ac ipsum sequantur.

Caput II.

Oves meæ vocem meam audiunt, et ego cognosco D
eas, et sequuntur me (Joan. X, 27). Et superius:
Alienum autem non sequuntur, sed fugient ab eo,
quia non noverunt vocem alienorum (ibid. 5).

(15) Utraque editio μή ἐμποδίζη. Reg. primus
ἐμποδίζεται. Reg. tertius παρεμποδίζεται.

(16) Addidi ex antiquis tribus libris articulum
ante vocem ἀντιτασσόμενος.

(17) Utraque editio καὶ πειθαρχεῖν. Vocula καὶ
in nostris mss. deest.

(18) Reg. tertius ἀκολουθούντας αἰ, ipsum sem-

Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Μηδένα διασεύσῃτε, μηδὲ
συκοφαντήσητε· καὶ ἀρκείσθε τοῖς ὀφωύοις ὑμῶν.

ΟΡΟΣ ΘΘ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς ἀρχοντας ἐκδικῶν εἶναι τῶν δικαιο-
μάτων τοῦ Θεοῦ

Κεφάλ. α'.

ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Οἱ γὰρ ἀρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος
τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. Θέλεις δὲ μὴ
μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ· καὶ
ἐξῆς ἐπαινοῦ ἐξ αὐτῆς. Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστι σοι εἰς
τὸ ἀγαθόν. Ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῆς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκὴ
τὴν μάχαιραν φορεῖ. Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἐκδικῶν
εἰς ὀργὴν τῶν τὸ κακὸν πράσσοντι.

Ὅτι δεῖ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτάσσεσθαι ἐν
αἷς ἂν ἐντολῇ Θεοῦ μὴ ἐμποδίζηται (15).

Κεφάλ. β'.

ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις
ὑποτασσέσθω. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ·
αἱ δὲ οὕσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσὶν.
Ὡστε ὁ ἀντιτασσόμενος (16) τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ
διαταγῇ ἀνθεστήκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα
λήψονται. Οἱ γὰρ ἀρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν
ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν, καὶ τὰ ἐξῆς. ΠΡΑΞΕΙΣ.
Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ΠΡΟΣ
ΤΙΤ. Ὑπομίμησθε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑπο-
τάσσεσθαι, πειθαρχεῖν (17), πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν
ἐτοιμοὺς εἶναι.

ΟΡΟΣ Π'.

Ποταποὺς εἶναι βούλεται ὁ λόγος τοὺς Χριστιανοὺς,
ὡς μαθητὰς Χριστοῦ, πρὸς μόνον τυπουμένους, ἃ
βλέπουσιν ἐν αὐτῷ, ἢ ἀκούουσι παρ' αὐτοῦ.

Κεφαλ. α'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ
μάθετε ἀπ' ἐμοῦ. ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ
διδάσκαλος, καὶ ὁ Κύριος· καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ.
Εἰ οὖν ἐγὼ ἐνεψία ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ
διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς
πόδας. Ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ
ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.

Ὡς πρόβατα Χριστοῦ τῆς φωνῆς τοῦ ἰδίου ποιμένος
ἀκούοντα μόνου, καὶ αὐτῷ ἀκολουθούντας (18).

Κεφάλ. β'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου
(19) ἀκούει, καὶ γὰρ γινώσκω αὐτὰ, καὶ ἀκολουθοῦσι
μοι. Καὶ ἀνωτέρω· Ἄλλοτρίω δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν,
ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδασιν τῶν
ἄλλοτρίων τὴν φωνήν.

per sequuntur. Ita autem habent nostri libri
omnes. ἀκολουθούντας· ubi tamen potius scribi
debuisset ἀκολουθούντα.

(19) Regii primus et tertius τῆς φωνῆς τῆς ἐμῆς
Nec ita multo post utraque editio μὴ ἀκολουθήσου-
σιν. Regii secundus et tertius ἀκολουθήσωσιν.

Ὡς κλήματα Χριστοῦ, ἐν αὐτῷ ἐρριζωμένους, καὶ ἐν αὐτῷ καρποφοροῦντας, καὶ πᾶν ὀκειῖον αὐτοῦ καὶ ἄξιον ποιοῦντας καὶ ἔχοντας.

Κεφάλ. γ.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα.

Ὡς μέλη Χριστοῦ, ἐν πάσῃ ἐνεργείᾳ τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, ἢ τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατηρτισμένους πρὸς ἄξιαν τῆς κεφαλῆς, ἣτις ἐστὶν ὁ Χριστός.

Κεφάλ. δ'.

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Οὐκ οἰδάτε, ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν; ΠΡΟΣ ΕΦ. Ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ, αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, Χριστός· ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα, συναρμολογούμενον καὶ συμβεβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνεργείαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἐκάστου μέρους τὴν αὐξήσιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ (20) ἐν ἀγάπῃ.

Ὡς νύμφην Χριστοῦ φυλάσσουσαν τὸ ἄγνον, ἐν τῷ μόνῳ τοῖς θελήμασι τοῦ νυμφίου στοιχεῖν.

Κεφάλ. ε'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. β'. Ἡρμωσάμην γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἄγνην παραστήσαι τῷ Χριστῷ.

Ὡς ναοὺς (21) Θεοῦ ἁγίους, καθαρούς, καὶ μόνων πεπληρωμένους τῶν πρὸς λατρείαν Θεοῦ.

Κεφάλ. ς'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἔλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. γ'. Ὑμεῖς γὰρ ναὸς Θεοῦ ἐστε ζῶντος. Λέγει γὰρ ἡ Γραφή, ὅτι Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός.

Ὡς θυσίαν Θεοῦ (22) ἄμωμον καὶ ἀλώβητον, παντι μέλει καὶ μέρει τῆς θεοσεβείας τὸ ὑγιὲς διασώζοντας.

Κεφάλ. ζ'.

ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Παρακαλῶ ὑμᾶς (23), ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ, παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν.

Ὡς τέκνα Θεοῦ, μεμορφωμένους πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ μέτρον τὸ ἀνθρώποις κεχαρισμένον.

Κεφάλ. η'.

ΙΩΑΝΝΗΣ, Τεχνία, ἐτι μικρὸν (24) μεθ' ὑμῶν

A Ipsos tanquam Christi palmites in eo esse radicatos, qui in ipso fructum afferentes, quidquid ei convenerit, et ipso dignum fuerit, perficiant et habeant.

Caput III.

Ego sum vitis vos palmites (Joan. xv, 5).

Hos esse tanquam Christi membra, in omni exercitatione mandatorum Domini, aut donorum Spiritus sancti perfectos pro dignitate capitis, qui est Christus.

Caput IV.

Nescitis, quoniam corpora vestra membra sunt Christi? (I Cor. vi, 15)... Veritatem autem facientes in charitate, crescimus in illo per omnia, qui est caput. Christus, ex quo totum corpus compactum et connexum per omnem juncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate (Ephes. iv, 15, 16).

314 Tanquam Christi sponsam, servantem puritatem, in eo quod in solis Sponsi voluntatibus ambulet.

Caput V.

Qui habet sponsam, sponsus est (Joan. iii., 29)... Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo (II Cor. xi, 2).

Tanquam templa Dei sancta, illos puros esse, et iis duntaxat quæ ad Dei cultum pertinent, repletos.

Caput VI.

Si quis diligit me, sermonem meum servet, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (Joan. xiv, 23)... Vos enim estis templum Dei vivi. Dicit enim Scriptura: Inhabitabo in illis, et inambulabo, et ero illorum. Deus (II Cor. vi, 16; Lev. xxvi, 12).

Illos tanquam hostiam incontaminatam, nullo membro, nullaque parte mutilam, religionis sanctitatem conservare.

Caput VII.

Obsecro vos, fratres, per misericordias Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum (Rom, xii, 1).

Tanquam filios Dei, formatos ad Dei imaginem juxta modum hominibus concessum.

Caput VIII.

Filioli, adhuc modicum vobiscum sum (Joan.

(20) Ita veteres duo libri. Utraque editio αὐτοῦ.

(21) Editio ὡς ναον. Codex Combef. et alii duo ναοὺς. Mox editio Paris. λόγον μου τηρήσει, servabit. Editio Ven. æque ac tres mss. τηρήσει, servet.

(22) Addita est vox Θεοῦ ex Reg. primo. Nec ita multo post utraque editio et Reg. secundus ὑγιὲς

διασώζοντα. Reg. primus διασώζοντας, recte.

(23) Utraque editio παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς. Vocula δὲ in nostris tribus mss. non invenitur.

(24) Editio Paris. μικρὸν χρόνον. Deest vox ultima in editione Ven. et in veteribus nostris libris,

χρη, 33.)... *Filioli mei, quos iterum parturio, A*
donec formetur Christus in vobis (Galat. iv, 19).

Tanquam lucem in mundo, sic ut ipsi minime sint
nequitiae obnoxii, et eos qui ad se accedunt, il-
luminent ad agnitionem veritatis recipendam, ut
fiant quod oportet, vel declarent quid sint.

Caput IX.

Vos estis lux mundi (Matth. v, 14)... Inter
quos lucetis sicut luminaria in mundo (Philipp.
ii, 15).

Tanquam sal in terra, ita ut ii qui cum ipsis so-
cietatem habuerint, renouentur spiritu ad con-
sequendam integritatem.

Caput X.

Vos estis sal terræ (Matth. v, 13).

Velut verbum vitæ, sic ut per suam erga **315**
præsentia mortificationem spem veræ vitæ con-
firment.

Caput XI.

Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo,
verbum vitæ continentes, ad gloriam meam in die
Christi (Philipp. ii, 15, 16).

Cujusmodi velit Scriptura eos esse, quibus credita
est Evangelii prædicatio, veluti apostolos, et
ministros Christi, ac fideles mysteriorum Dei
dispensatores, sola Domini præcepta re et verbo
integerrime complentes.

Caput XII.

Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum C
(Matth. x, 16)... Euntes docete omnes gentes (Matth.
xxviii, 19)... Sic nos existimet homo ut ministros
Christi, et dispensatores mysteriorum Dei: quod
superest autem, illud requiritur in dispensatoribus,
ut fidelis quis inveniatur (I Cor. iv, 1, 2).

Velut præcones regni cælorum, ad destruendum
eum qui habet imperium mortis in peccato.

Caput XIII.

Euntes autem prædicare, dicentes: Quia appro-
pinquavit regnum cælorum (Matth. x, 7)... Obtestor
ego coram Deo et Jesu Christo, qui iudicaturus est
vivos et mortuos in apparitione sua, et in regno suo:
prædica verbum Dei (II Tim. iv, 1, 2).

Veluti formam, aut regulam pietatis, ut eorum qui **D**
Dominum sequuntur, rectitudo in omnibus per-
ficiatur, redarguatur vero eorum perversitas,
qui in quavis re illius detrectant imperium.

Caput XIV.

Quæ quidem retro sunt, obliviscens, ad ea vero

(25) Vocula τε addita est antiquis duobus li-
bris.

(26) Editio Ven. et nostri tres mss. εν οἷς ἐστε
ὡς: sed hi libri omnes habent statim εν οἷς φαίνεσθε
ὡς. Editio Paris. utroque loco habet φαίνεσθε.

(27) Regii primus et tertius εν ἔργῳ.

είμι. ΠΡΟΣ ΓΑΛ. Τεχνια μου, οὐς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις
οὗ μορφωθῆ Χριστὸς ἐν ὑμῖν.

Ὡς φῶς ἐν κόσμῳ, ὥστε αὐτοὺς τε (25) εἶναι ἀνεπιθέ-
κτους κακίας, καὶ τοὺς πλησιάζοντας αὐτοῖς φωτί-
ζειν εἰς ἐπιγνωσιν τῆς ἀληθείας, πρὸς τὸ γενέσθαι ὁ
θεῖ, ἢ ἐλέγχειν ὁ εἰσιν.

Κεφάλ. θ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. ΠΡΟΣ
ΦΙΛΙΠΠ. Ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς (26) φωστῆρες ἐν κο-
σμῳ.

Ὡς ἄλας ἐν γῆ, ὥστε τοὺς κοινωνοῦντας αὐτοῖς ἀνα-
νεύσθαι τῷ πνεύματι πρὸς ἀφθαρσίαν.

Κεφάλ. ι'.

B ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς.

Ὡς λόγον ζωῆς τῇ πρὸς τὰ παρόντα νεκρώσει πιστου-
μένους τὴν ἐλπίδα τῆς ὄντως ζωῆς.

Κεφάλ. ια'.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠ. Ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν
κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἡμεῖς εἰς
ἡμέραν Χριστοῦ.

Ποταποὺς βούλεται εἶναι ὁ λόγος τοὺς πιστευομένους
τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου· ὡς ἀποστόλους, καὶ
ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους πιστοὺς μυστη-
ρίων Θεοῦ, μόνὰ τὰ διατεταγμένα ὑπὸ τοῦ Κυρίου
ἀπαραλείπτως ἔργῳ (27) καὶ λόγῳ πληροῦντας.

Κεφάλ. ιβ'.

C ΜΑΤΘΑΙΟΣ, Ἴδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα
ἐν μέσῳ λύκων. Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ
ἔθνη. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρω-
πος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων
Θεοῦ· ὁ δὲ λοιπὸν, ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα
πιστὸς τις εὐρεθῆ.

Ὡς κήρυκας βασιλείας οὐρανῶν ἐπὶ καταλύσει τοῦ ἔχον-
τος τὸ κράτος τοῦ θανάτου ἐν τῇ ἀμαρτία.

Κεφάλ. ιγ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ, Πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λόγοντες·
Ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β'.
Διαμαρτύρομαι ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκροὺς κατὰ
τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· κήρυ-
ξον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ (28).

Ὡς τύπον ἢ κανόνα τῆς εὐσεβείας εἰς κατόρθωσιν μὲν
τῆς ἐν πάσιν εὐθύτητος τῶν ἀκολουθούντων τῷ Κυ-
ρίῳ, ἐλέγχον δὲ τῆς διαστροφῆς τῶν ἐν οἰωδηπο-
τοῦν ἀπειθούντων.

Κεφάλ. ιδ'.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠ. Τὰ μὲν (29) ὀπίσω ἐπιλανθανόμε-

(28) Ex veteribus libris additus est articulus
ante vocem Θεοῦ.

(29) Utraque editio τῶν μὲν. At mss. nostri τα
μὲν. Vox Θεοῦ, quæ mox sequitur, in mss. nos-
tris non legitur.

νος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπόν διώκω ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονώμεν· καὶ εἴ τι ἕτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει. Πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ΠΡΟΣ ΤΙΜ. α'. Τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ. ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β'. Σπούδασον σεαυτὸν δοκιμον παραστήσαι τῷ Θεῷ ἔργατὴν ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

Ὡς ὀφθαλμὸν ἐν σώματι, διακριτικούς μὲν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν φαύλων, κατευθύνοντας δὲ τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ, πρὸς τὰ ἐκάστω ἐπιβάλλοντα.

Κεφάλ. ιε'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὐκ ᾗ ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται.

Ὡς ποιμένας (30) προβάτων Χριστοῦ, μηδὲ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ αὐτῶν θεῖναι ἐν καιρῷ παραιτούμενους, ὑπὲρ τοῦ μεταδοῦναι αὐτοῖς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ.

Κεφάλ. ις'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ΠΡΑΞΕΙΣ. Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.

Ὡς ἰατροὺς, ἐν πολλῇ εὐσπλαγχνίᾳ κατ' ἐπιστήμην τῆς τοῦ Κυρίου διδασκαλίας θεραπεύοντας τὰ πάθη τῶν ψυχῶν, εἰς περιποίησιν τῆς ἐν Χριστῷ ὑγείας καὶ διαμονῆς.

Κεφάλ. ις'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. ΠΡΟΣ ΡΩΜ. Ὁφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν.

Ὡς πατέρας καὶ τροφούς ἰδίων τέκνων, ἐν πολλῇ διαθέσει τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης εὐδοχοῦντας μεταδοῦναι οὐταῖς οὐ μόνον τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς.

Κεφάλ. ιη'.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Τεκνία, ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἶμι. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α' Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. α'. Ὡς ἐὰν τροφὸς θάλπη τὰ ἑαυτῆς τέκνα, οὕτως ἐμειρόμενοι ὑμῶν, εὐδοχοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε.

Ὡς Θεοῦ συνεργούς, πρὸς μόνον τὰ ἄξια τοῦ Θεοῦ ἔργα ὅλους ἑαυτοὺς ἀποδεδωκότας ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας.

A quæ sunt priora extendens meipsum, juxta scopum persequor ad braviū supernæ vocationis Dei in Christo Jesu. Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus: et si quid aliter sapitis, et hoc vobis Deus revelabit. Verumtamen ad quod pervenimus, ad id eadem regula procedamus, ut idem sentiamus (Philipp. iii, 13-16)... Exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate (I Tim. iv, 12). Stude teipsum probatum exhibere Deo, operarium non erubescendum, recte sectantem sermonem veritatis (II Tim. ii, 15).

Veluti oculum in corpore, qui possint discernere **316** bona et mala, et dirigere membra Christi ad ea quæ unicuique congruant.

Caput XV.

B Lucerna corporis est oculus: si igitur oculus tuus sit simplex, totum corpus tuum lucidum erit (Matth. vi, 22).

Velut pastores ovium Christi, qui ne animam quidem occasione data pro ipsis ponere recusent ut eis impertiant Evangelium Dei.

Caput XVI.

Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus (Joan. x, 11)... Attendite igitur vobis, et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos ad pascendum Ecclesiam Dei. (Act. xx, 28).

Tanquam medicos, qui cum multa commiseratione juxta scientiam doctrinæ Domini curent animarum morbos, ad acquirendam in Christo sanitatem et perseverantiam.

Caput XVII.

Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus (Matth. ix, 12)... Debemus autem nos, qui fortes sumus, imbecillitates infirmorum sustinere (Rom. xv, 1).

Sicuti patres, et nutrices liberorum ex se natorum, qui ob magnum suæ in Christo dilectionis affectum, non eis modo Evangelium Dei, sed suas etiam ipsorum animas ex animo impertiri velint.

Caput XVIII

D Filioli, adhuc paulisper vobiscum sum (Joan. xiii 33)... Nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui (I Cor. iv, 15)... Tanquam si nutrix foveat filios suos, ita desiderantes vos cupide, volebamus tradere vobis non solum Evangelium Dei, sed etiam animas nostras: quoniam charissimi nobis facti estis (I Thess. ii, 7, 8),

Veluti Dei adjutores, qui pro Ecclesia totum suum ipsorum studium in sola opera Deo digna conferant.

(30) Reg. secundus perinde ut editi ποιμένες. Reg. primus ποιμένα. Alius codex Reg. ποιμενας.

Caput XIX.

Dei enim sumus adiutores: Dei agricultura, Dei ædificatio estis (I Cor iii, 9),

317 Tanquam plantatores palmitum Dei, qui nihil alienum a vite, quæ Christus est, nihilque infructuosum inserant; sed ea quæ propria sunt et frugifera, omni studio meliora reddant.

Caput XX.

Ego sum vitis vera: et Pater meus agricola est. Omnem palmitem, in me non ferentem fructum, tollit, et omnem qui fert fructum, purgat, ut fructum uberiores efferat (I Jan. xv, 1, 2)... Ego plantari. Apollo rigavit: sed Deus incrementum dedit (I Cor. iii, 6)

Velut ædificatores templi Dei, qui sic uniuscujusque animam apparent, ut fundamento apostolorum et prophetarum apte congruat.

Caput XXI.

Secundum gratiam Dei, quæ data est mihi, ut sapiens architectus fundamentum posui: alius autem superædificat. Unusquisque autem videat quomodo super ædificet. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Jesus Christus (I Cor iii, 10, 11) Ergo jam non estis hospites, et advenæ: sed estis cives sanctorum, et domestici Dei: superædificati super fundamentum apostolorum et prophetarum summo angulari lapide ipso Christo Jesu, in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino in quo et vos coædificamini in habitaculum Dei in Spiritu (Ephes. ii, 19-22)

Caput XXII.

Quid proprium est Christiani? Fides quæ per charitatem operatur. Quid est proprium fidei? Certa et indubitata persuasio veritatis verborum divinorum, quæ nulla, neque ex naturali necessitate inducta, neque pietatis nomine efficta, ratiocinatione concutiatur. Quid est proprium fidelis? in hujusmodi persuasionem constitui vi et auctoritate eorum quæ dicta sunt, nec audere quidquam rejicere, aut addere. Etenim si omne quod non est ex fide peccatum est, ut ait Apostolus (Rom. xiv, 23), fides autem ex auditu est, auditus vero per verbum Dei (Rom. x, 17); omne quod est extra divinam Scripturam, cum ex fide non sit, peccatum est. Quid est proprium ejus quæ erga Deum est charitatis? Servare mandata ipsius, eo animo, ut gloria illi detur. Quid proprium est dilectionis erga proximum. Non quærere quæ sua sunt, sed illius qui diligitur, ad utilitatem animæ ac corporis. Quid proprium Christiani? Generari denno ex aqua et Spiritu per baptismum. Quid proprium est ejus qui generatus est

(31) Voculam γάρ, quæ in vulgatis non legitur, in antiquis duobus libris invenimus. Aliquanto post Reg. tertius ἄκαρπον ἀφιέντας, nihil infructuosum relinquunt.

(32) Utraque editio et Reg. secundus ὡς οἰκονόμους ναοῦ, uti administratores templi. Regii primus

A

Κεφάλ. ιθ'.

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Θεοῦ γάρ (31) ἔσμεν συνεργοὶ Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομὴ ἔστε.

Ὡς φυτευτὰς κλημάτων Θεοῦ, ἀλλότριον μὲν οὐδὲν τῆς ἀμπέλου, ἧτις ἐστὶν ὁ Χριστὸς, οὔτε μὲν ἄκαρπον ἐναφιέντας· τὰ δὲ οἰκεία καὶ καρποφόρα διὰ πάσης ἐπιμελείας βελτιοῦντας.

Κεφάλ. κ'.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ. Ἐγὼ εἶμι ἡ ἀμπέλος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ γεωργὸς ἐστὶ. Πᾶν κλήμα, ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτὸ, καὶ πᾶν, τὸ καρπὸν φέρον, καθαιρεῖ αὐτὸ, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλὼς ἐποίησεν· ἀλλ' ὁ Θεὸς κτῆσαν.

Ὡς οἰκοδόμους ναοῦ (32) Θεοῦ, καταρτίζοντας τὴν ἐκάστου ψυχὴν, εἰς τὸ συνακομολογηθῆναι τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν.

Κεφάλ. κα'.

ΠΡΟΣ ΚΟΡ. α'. Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν δοθεῖσάν μοι, ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτον, θεμέλιον τέθεικα· ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. Ἐκαστος δὲ βλέπτω πῶς ἐποικοδομεῖ. Θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστὸς (33). ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι. ἀλλὰ συμπόλιται τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπ' τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ (34), ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συνακομολογουμένη αὐξεῖ εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον Θεοῦ, ἐν Πνεύματι.

Κεφάλ. κβ'.

Τί ἴδιον Χριστιανοῦ; Πίστις δὲ ἀγάπης ἐνεργουμένη. Τί ἴδιον πίστεως; Ἀδιάκριτος πληροφορία τῆς ἀληθείας τῶν θεοπνεύστων ῥημάτων, οὐδενὶ λογισμῷ οὔτε ὑπὸ φυσικῆς ἀνάγκης εἰσαγομένῳ, οὔτε πρὸς εὐσέβειαν ἐσχηματισμένῳ, διασαλευομένῳ. Τί ἴδιον πιστοῦ; Τὸ ἐν τοιαύτῃ πληροφορίᾳ συνδιατίθεσθαι τῇ δυνάμει τῶν εἰρημένων, καὶ μηδὲν τολμᾶς ἀθετεῖν, ἢ ἐπιδιατάσσεισθαι. Εἰ γὰρ πᾶν ὁ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν, ὡς φησὶν ὁ Απόστολος, ἡ δὲ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ· πᾶν τὸ ἐκτὸς τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς οὐκ ἐκ πίστεως ὄν, ἁμαρτία ἐστίν. Τί ἴδιον τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης; Τὸ τηρεῖν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ κατὰ σκοπὸν τῆς αὐτοῦ δόξης. Τί ἴδιον τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης; Τὸ μὴ ζητεῖν τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὰ τοῦ ἀγαπωμένου πρὸς τὸ συμφέρον τῆ τε ψυχῆ καὶ τῷ σώματι. Τί ἴδιον Χριστιανοῦ; Τὸ διὰ τοῦ βαπτισματος ἐξ ὕδατος (35) καὶ Πνεύματος γεννηθῆναι ἄνωθεν. Τί ἴδιον τοῦ γεννηθέντος ἐξ ὕδατος; Τὸ καθὼς ὁ Χριστὸς ἀπέθανε τῇ ἁμαρτίᾳ ἐφ' ἅπασι, οὕτω καὶ αὐτὸν νεκρὸν εἶναι καὶ

et tertius ὡς οἰκοδόμους, melius.

(33) Editio Paris. ὃς ἐστὶ Χριστὸς. Veteres duo libri ὃς ἐστὶ Χριστὸς. Alius ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστὸς.

(34) Sic Reg. tertius. Alii duo mss et editi Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

(35) Utraque editio βαπτισματος τοῦ ἐξ ὕδατος.

ἀκίνητον πρὸς πᾶσαν ἁμαρτίαν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι Ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, τοῦτο γινώσκοντες ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. Τί ἴδιον τοῦ γεννηθέντος ἐκ Πνεύματος; Τὸ γενέσθαι ἐκεῖνο κατὰ τὸ διδομένον μέτρον, ὃπερ ἐστὶ τὸ ἐξ οὗ ἐγεννήθη, καθὼς γέγραπται, ὅτι Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σὰρξ ἐστὶ καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμά ἐστιν. Τί ἴδιον τοῦ ἀνωθεν γεννηθέντος; Τὸ ἀπεκδύσασθαι (36) τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν, κατὰ τὸ εἰρημένον, ὅτι Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Τί ἴδιον Χριστιανοῦ; Τὸ καθαρισθῆναι μὲν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ, ἐπιτεγεῖν δὲ ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ, καὶ μὴ ἔχειν σπῖλον ἢ ῥυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' εἶναι ἅγιον καὶ ἄμωμον, καὶ οὕτως ἐσθίειν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ πίνειν τὸ αἷμα. Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει. Τί ἴδιον τῶν ἐσθιόντων τὸν ἄρτον καὶ πινόντων τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου (37); Τὸ τὴν μνήμην φυλάσσειν διηνεκῆ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντος καὶ ἐγερθέντος. Τί ἴδιον τῶν φυλασσόντων τὴν τοιαύτην μνήμην; Τὸ μηκέτι ἑαυτοῖς ζῆν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν (38) ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. Τί ἴδιον Χριστιανοῦ; Τὸ περισσεύειν αὐτοῦ τὴν δικαιοσύνην ἐν παντί, πλεόν τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, κατὰ τὸ μέτρον τῆς κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου διδασκαλίας. Τί ἴδιον Χριστιανοῦ; Τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους (39), καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς. Τί ἴδιον Χριστιανοῦ; Τὸ προοράσθαι τὸν Κύριον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ παντός. Τί ἴδιον Χριστιανοῦ; Τὸ ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας καὶ ὥρας γρηγορεῖν, καὶ ἐν τῇ τελειότητι τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστήσεως ἑτοιμον εἶναι, εἰδοτα, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖ, ὁ Κύριος ἔρχεται. (Psal. xv, 8). Quid est proprium Christiani? Singulis diebus a horis vigilare, atque ad eam perfectionem qua placet Deo, paratum esse, scientem quod qua hora non putat, Dominus venturus sit (Luc. xii, 40)

A ex aqua? Ut quemadmodum Christus peccato semel mortuus est, ita etiam ipse sit mortuus, et ad omne peccatum immobilis, sicut scriptum est: *Quicumque baptizatus in Christo Iesu, in morte ipseus baptizatus est. Consepultus enim sumus cum illo per baptismum in mortem, hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est ut destruat corpus peccati, et ultra non serviamus peccato* (Rom. vi, 3-6). Quid proprium est ejus, qui fuit generatus ex Spiritu? Ut fiat illud pro data mensura. quod est id ex quo natus est, veluti scriptum est: *Quod natum est ex carne, caro est: et quod natum est ex spiritu, spiritus est* (Joan. iii, 6). Quid est proprium illius qui denuo natus est? Exuere veterem hominem una cum actibus ejus, et cupiditatibus: et induere novum qui renovatur in agnitionem, secundum imaginem ejus qui creavit illam (Coloss. iii, 9), sicut scriptum est: *Quicumque in Christum baptizati estis, Christum induistis* (Galat. iii, 27). Quid proprium Christiani? Purum esse ab omni inquinamento carnis et spiritus in sanguine Christi, ac perficere sanctimoniam in timore Dei et dilectione Christi (II Cor. vii, 1): nequaquam habere maculam aut rugam, aut quidpiam hujus modi, sed esse sanctum et incontaminatum (Ephes. v, 27), et sic edere corpus Christi, et bibere sanguinem. *Qui enim manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit* (I Cor. xi, 29). Quid est proprium illorum qui edunt panem et bibunt poculum Domini? Perpetuam servare memoriam illius qui pro nobis mortuus est et resurrexit. Quid est proprium eorum qui servant ejusmodi memoriam? *Ut jam non sibi vivant, sed et qui pro ipsis mortuus est, et resurrexit* (II Cor. v, 13). Quid proprium Christiani? Ut in omnibus justitia illius major sit justitia scribarum et Phariseorum (Matth. v, 20), juxta modum et regulam doctrinae, quae in Evangelio Domini tradita est. Quid proprium Christiani? Ut alter alterum diligat, sicut et Christus dilexit nos (Ephes. v, 2). Quid proprium est Christiani? Providere Dominum in conspectu suo semper

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΑΣΚΗΤΙΚΟΣ (40).

1. Ὁ ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐγένετο καὶ ὁμοίωσιν ἢ δὲ ἁμαρτία τὸ κάλλος τῆς εἰκόνης ἠχρεώσεν, εἰς τὰς ἐμπαθεῖς ἐπιθυμίας τὴν ψυχὴν καθέλκουσα. Ὁ δὲ Θεός, ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον, ἢ ἀληθινὴ ἐστὶ ζωὴ. Ὁ οὖν ἀπολέσας τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ὁμοιότητα ἀπώλεσε τὴν πρὸς τὴν ζωὴν οἰκειότητα: τὸν δὲ ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ ὄντα, ἐν τῇ μακαρίᾳ ζωῇ γενέσθαι ἀμήχανον. Οὐκοῦν ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς χάριν, ἧς διὰ τῆς ἁμαρτίας ἠλλο-

Reg. primus βαπτίσματος ἐξ ὕδατος.

(36) Reg. primus τὸ ἀποδύσασθαι.

(37) Utraque editio et Reg. secundus ποτήριον τοῦ Θεοῦ. Alii duo mss. ποτήριον τοῦ Κυρίου.

(38) Reg. primus ὑπὲρ ἡμῶν.

EJUSDEM SERMO ASCETICUS.

1. Homo ad imaginem et similitudinem Dei factus est (Gen. i, 26): sed peccatum, anima ad vitiosas cupiditates impulsus, deformavit imaginis pulchritudinem. Deus autem, qui hominem condidit, vera est vita. Itaque qui Dei similitudinem amisit, is perdidit vitæ consortium; qui vero extra Deum est, vitam beatam degere non potest. Revertamur igitur ad gratiam initio nobis concessam, ex qua excidimus per peccatum: et rursus juxta

(39) Reg. tertius διδασκαλίας, καὶ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους: nec amplius eo in codice repetitur illud, τί ἴδιον τοῦ Χριστιανοῦ.

(40) Sic Regii primus et tertius. Longior est titulus in vulgatis.

Dei imaginem exornemus nosmetipsos, ac conditori per omnem affectuum vacuitatem similes efficiamur. Qui enim in seipso, quoad ejus fieri potest, illam divinæ naturæ ab affectibus vacuitatem imitatus fuerit, is in sua ipsius anima Dei imaginem in integrum restituit. Qui autem effectus est Deo similis juxta eum quem diximus modum, omnino etiam divinæ vitæ adeptus est similitudinem, perpetuo in **319** æterna illa beatitudine mansurus. Itaque si per affectuum vacuitatem rursus Dei imaginem recuperemus, vitæque perpetuitatem nobis impertiat Dei similitudo, cæteris omnibus neglectis, huc studium convertamus ut anima nostra nullius unquam vitii tyrannide opprimatur; sed mens nostra immota et insuperabilis permaneat in tentationum assultibus, ut divinæ beatitudinis fiamus participes. Huic autem studio adjuvamento est virginitas, iis qui ratione duce id donum coluerint. Non enim in sola a procreandis liberis abstinentia constituitur virginitatis donum; sed vita omnis vitæque ratio ac mores virginitatem excolere debent, sic ut cælibis integritas in omni studio appareat. Fieri enim potest, ut aliquis sermone etiam stuprum et oculis adulterium committat, audituque polluat, ac inquinamentum recipiat in corde, perque cibi ac potus intemperantiam extra castimoniam terminos egrediatur. Nam qui in his omnibus intra virginitatis limites seipsum per continentiam continet, revera ostendit in semetipso perfectum et omnibus numeris absolutum virginitatis donum.

2. Quamobrem si desideremus animæ nostræ characterem per affectuum vacuitatem ad Dei similitudinem componi et exornari, ut hoc pacto etiam a nobis vita sempiterna comparetur, attendamus nobismetipsis, ne forte quidpiam promissione indignum perpetrantes, prolato adversum Ananiam iudicio efficiamur obnoxii. Nam Ananiæ initio licebat possessionem suam Deo non polliceri ac vovere: sed postquam ad humanam gloriam respiciens, possessionem suam Deo per pollicitationem consecravit, ut hominibus ob munificentiam esset admirationi, parte protii seposita, ejusmodi adversum se indignationem Domini commovit, cujus Petrus minister fuit, ut ne pœnitentiæ quidem spatium inveniret (*Act. v, 1-5*). Quapropter ante vitæ religiosæ professionem quilibet potest juxta id quod concessum ac legitimum est, vitæ comoda amplecti, ac nuptiarum societati se dedere: sed ubi jam professus est, seipsum Deo custodire debet, veluti sacrum quoddam donum, ne sacrilegii damnationem subeat, si corpus per professionem Deo dicatum rursus communis vitæ ministe-

τριώθημεν. Καὶ πάλιν κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ εἰκόνα ἑαυτοὺς καλλωπίσωμεν, διὰ τῆς ἀπαθείας ὁμοιωθέντες τῷ κτίσαντι. Ὁ γὰρ τὸ ἀπαθὲς τῆς θείας φύσεως, καθὼς ἐστὶ δυνατόν, ἐφ' ἑαυτοῦ μιμησάμενος, οὗτος ἐπανελάβεν ἐπὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς τοῦ Θεοῦ τὴν εἰκόνα. Ὁ δὲ ὁμοιωθεὶς τῷ Θεῷ κατὰ τὸν ρηθέντα τρόπον, καὶ τῆς θείας ζωῆς ἐκτήσατο πάντως τὴν ὁμοιότητα, εἰς τὸ διηνεκὲς παραμένων τῇ αἰδίῳ μακαριότητι. Εἰ οὖν διὰ τῆς ἀπαθείας τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ πάλιν ἀναλαμβάνομεν, ἡ δὲ πρὸς τὸν Θεὸν ὁμοιότης τὸ διηνεκὲς τῆς ζωῆς ἡμῖν χαρίζεται, πάντων ἀμελήσαντες τῶν ἄλλων, ταύτης γενώμεθα τῆς σπουδῆς, ὥστε μηδενὶ πάθει μηδέποτε καταδυναστευθῆναι ἡμῶν τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἀκλινη καὶ ἀκατάβλητον ἐν ταῖς τῶν πειρασμῶν προσβολαῖς τὴν διάνοιαν ἡμῶν διαμένειν, ἵνα γενώμεθα τῆς θείας μακαριότητος μέτοχοι. Τῆς δὲ τοιαύτης σπουδῆς συνεργὸς ἐστὶν ἡ παρθενία, τοῖς κατὰ λόγον μειοῦσι τοῦτο τὸ χάρισμα. Οὐ γὰρ ἐν μόνῳ τῷ φείσασθαι τῆς παιδοποιίας κατορθοῦται τὸ χάρισμα τῆς παρθενίας, ἀλλ' ἅπας (41) ὁ βίος καὶ ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἦθος παρθενεύειν ὀφείλει, διὰ παντὸς ἐπιτηδεύματος τοῦ ἀγάμου τὴν ἀφθορίαν ἐπιδεικνύμενος. Ἔστι γὰρ καὶ λόγῳ πορνεῦσαι, καὶ ὀφθαλμῷ μοιχεῦσαι, καὶ δι' ἀκοῆς μολυνθῆναι, καὶ τῇ καρδίᾳ μίασμα δέξασθαι, καὶ τῇ περὶ τὴν βρώσιν καὶ πόσιν ἀμετρίᾳ ἐκπεσεῖν τῶν ὄρων τῆς σωφροσύνης. Ὁ γὰρ ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπὸ τὸν κανόνα τῆς παρθενίας ἑαυτὸν ἐγκρατεῖα φυλάσσειν ἀληθῶς δείκνυσι τελείαν ἐν ἑαυτῷ διὰ πάντων ἀπηρτισμένην τῆς παρθενίας τὴν χάριν.

2. Οὐκοῦν εἴπερ ἐπιθυμοῦμεν καθ' ὁμοιότητα τοῦ Θεοῦ τὸν χαρακτήρα τῆς ψυχῆς ἡμῶν διὰ τῆς ἀπαθείας καλλωπισθῆναι, ἵνα διὰ τούτου καὶ ἡ τῆς ζωῆς ἡμῖν αἰδιότης προσγένηται, προσέχωμεν ἑαυτοῖς, μήπου τι τῆς ἐπαγγελίας ἀνάξιον ποιοῦντες, ὑπὸ τὸ κρίμα τοῦ Ἀνανίου γενώμεθα (42). Ἐξῆν γὰρ τῷ Ἀνανίᾳ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐπαγγείλασθαι τῷ Θεῷ τὴν κτήσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ, πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀπιδῶν δοξάν, τὸ μὲν κτῆμα διὰ τῆς ἐπαγγελίας τῷ Θεῷ ἀφιέρωσεν, ὡς ἂν θαυμασθεῖν παρά τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῇ φιλοτιμίᾳ, τοῦ τιμήματος δὲ ἐνοσφίσαστο, τοιαύτην ἐκίνησε καθ' ἑαυτοῦ τοῦ Κυρίου τὴν ἀγανάκτησιν, ἧς ὑπηρετῆς ὁ Πέτρος ἦν, ὡς μηδὲ μετανοίας προθεσίαν (43) εὔρειν. Οὐκοῦν πρὸ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ σεμνοῦ βίου ἔξεστι τῷ βουλομένῳ, κατὰ τὸ συγκεχωρημένον καὶ ἐννομον, εἰς ἀκολουθίαν βίου εἰσελθεῖν (44), καὶ ἑαυτὸν ἐπιδοῦναι τῇ συζυγίᾳ τοῦ γάμου· προληφθέντα δὲ διὰ τῆς οικείας ὁμολογίας, φυλάσσειν προσήκει ἑαυτὸν τῷ Θεῷ, καθάπερ τι τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων, ὡς ἂν μὴ τῷ τῆς ἱεροσυλίας ἐνέχοιτο κρίματι, τὸ ἀφιερωμένον διὰ τῆς ἐπαγγελίας τῷ Θεῷ σῶμα πάλιν τῇ τοῦ κοινῶ βίου

(41) Reg. tertius ἀλλὰ πᾶς.

(42) Editio Paris. κρίμα τοῦ ἐναντίου γενώμεθα, pessime. Editio Ven. et Regii primus et tertius κρίμα τοῦ Ἀνανίου, optime.

(43) Utraque editio μετανοίας θύραν, ut ne pœnitentiæ quidem ostium reperiret, durius. Regii pri-

mus et tertius μετανοίας προθεσίαν, mitius et verius.

(44) Horum verborum, εἰς ἀκολουθίαν βίου εἰσελθεῖν, hæc est sententia: licet res vitæ convenientes et accomodas seligere, hoc est, comoda vitæ amplecti licet.

ὕπηρεσία καταρρύπτουσα. Λέγω δὲ τοῦτο, οὐ μόνον ἄ-
πὸς τὸ ἐν εἶδος τοῦ πάθους βλέπων, καθὼς τινες οἴου-
ται, ἐν μόνῃ τῇ τοῦ σώματος φυλάκῃ τὸ κατήρθωμα τῆς
παρθενίας περισώζοντες, ἀλλὰ τὸ κατὰ πάντα τρόπον
παθητικῆς διαθέσεως, τὸν μέλλοντα φυλάσσειν ἑαυτὸν
τῷ Θεῷ μηδὲν τῶν κοσμικῶν παθημάτων ἐμμολυνθή-
ναι. Ὁργὴ καὶ φθόνος, καὶ μνησικακία, ψεῦδος καὶ
ὑπερηφανία, μετρωρισμὸς καὶ ἀκαιρολογία, προσευχῶν
ἀργία, καὶ ἡ περὶ τὰ μὴ ὄντα ἐπιθυμία, ἐντολῶν ἀμέλεια,
καὶ κἀλλωπιτύος ἱματίων, προσώπων ὠραισμός, καὶ
συντυχίαι καὶ ὁμιλίαι, ἔξωθεν τοῦ πρόποντός τε καὶ
ἀναγκαίου γινόμεναι· ταῦτα πάντα τσαύτης ἄξια πα-
ραφυλάκῃς ἐστὶ τῷ διὰ τῆς παρθενίας κριερώσαντι τῷ
Θεῷ ἑαυτὸν, ὡς τὸν ἴσον (45), μικροῦ θεῖν, κίνδυνον
εἶναι, ἐνὶ τε τούτων συνενεχθῆναι, καὶ ἐν τῇ ἀπειρημένῃ
ἀμαρτία γενέσθαι. Πάντα γὰρ τὰ διὰ πάθους γινόμενα B
λυμαίνεται πως τῇ τῆς ψυχῆς καθαρότητι, καὶ πρὸς τὴν
θεῖαν ἐμποδίζειζωήν. Πρὸς ταῦτα τοίνυν χρὴ βλέπειν
τὸν ἀποταξάμενον τῇ βίῳ, ὡς μηδὲν τρόπον τὸ τοῦ
Θεοῦ σκεῦος ἑαυτὸν τῇ ἐμπαθεῖ χρῆσει καταμολύνειν.
Λογίζεσθαι δὲ ἐκεῖνο μάλιστα (46) χρὴ, ὅτι, διαβάς τὰ
μέτρα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, πρὸς τὴν ἀσώματον πο-
λιτείαν ἑαυτὸν μετέστησεν ὁ τὸν τῶν ἀγγέλων βίον ἐλό-
μενος. Ἴδιον γὰρ τοῦτο τῆς ἀγγελικῆς ἐστὶ φύσεως, τὸ
ἀπηλλάχθαι τῆς γαμικῆς συζυγίας, μηδὲ πρὸς ἄλλο τι
κάλλος μετεωρίζεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ θεῖον πρόσωπον διη-
νεκῶς ἀτενίζειν. Ὁ τοίνυν πρὸς τὴν ἀγγελικὴν ἄξιαν
μεταταξάμενος, εἰ τοῖς ἀνθρώπινος ἐμμολύνειτο πάθειν,
ὁμοίος ἐστὶ δορᾷ παρθάλευς, ἧς οὔτε λευκὴ παντελῶς
ἢ θριξ οὔτε μέλαινα διόλου, ἀλλὰ τῇ μίξει τῶν ἑτερο-
χρῶστων διεστιγμένη, οὔτε ἐν τοῖς μέλασιν, οὔτε ἐν C
τοῖς λευκοῖς ἀριθμεῖται. Ταῦτα μὲν οὖν κοινοτέρα τις
ἔστω παραγγελία τῶν τὸν ἐγκρατῆ καὶ ἀγνόν βίου
προελομένων.

3. Ἐπειδὴ δὲ χρὴ καὶ περὶ τῶν καθ' ἕναστος ἀκρι-
βῶς διελέσθαι, ἀναγκαῖον ἂν εἴη δι' ὀλίγων καταλι-
πεῖν καὶ περὶ τούτων ὑπόμνημα. Οἱ χωρισθέντες
τοῦ κοινοῦ βίου, καὶ πρὸς τὴν θεσιώτεραν ζωὴν ἑαυ-
τούς ἀσχοῦντες, μὴ ἐφ' ἑαυτῶν (47), μηδὲ καταμό-
νας ἀσχεῖσθωσαν. Ἐμάρτυρον γὰρ εἶναι προσήκει
τὸν τοιοῦτον βίον, ὡς ἂν ἐκτός εἶναι πονηρᾶς ὑπο-
ψίας. Καὶ ὡσπερ ὁ πνευματικὸς νόμος οὐκ ἐλάττονας
εἶναι τῶν δέκα (48) βούλεται τοὺς τὸ μυστικὸν πάσχα D
ἐσθίουσας· οὕτως χρὴ ἐνταῦθα πλεονάζειν μᾶλλον
ἢ ἐλαττοῦσθαι τὴν δεκάδα τῶν τὴν πνευματικὴν πο-
λιτείαν συνασκουμένων (49). Ἀρχηγὸς εἰς τῆς εὐσχη-
μοσύνης τοῦ βίου προκαθεζέσθω, ἐν δοκιμασίᾳ βίου
καὶ ἡθους καὶ πάσης κοσμίας ἀναστροφῆς τῶν λοι-
(45) Illud, ὡς τὸν ἴσον, accersitum est ex Regiis
primo et tertio. Ibidem voces μικροῦ θεῖν in Reg.
primo non leguntur.

(46) Edit. ἐκεῖνα μάλιστα. At duo mss. ἐκεῖνο.

(47) Ita loquens Basilus, μὴ ἐφ' ἑαυτῶν, docet
opus esse viro aliquo perito, si quis asceticam
disciplinam discere cupiat. Hic desinit tertius co-
dex Regius.

rio contaminet. Atque hoc dico, non unum tantum-
modo vitii genus spectans, quemadmodum opinan-
tur quidam, qui in sola corporis custodia virgini-
tatis virtutem constituunt; sed respicio ad omnem
vitosæ affectionis speciem, sic ut nullo mundano
vitio inquinetur qui seipsum Deo custodire studet.
Ira, invidia, injuriarum illatarum memoria, men-
dacium, superbia, mentis evagatio, intempestiva
garrulitas, segnitias in orando, eorum quæ non
sunt cupiditas, in mandatis perficiendis negligē-
tia, vestimentorum ornamentum, **320** faciei cul-
tus, congressiones, colloquia præter decorum et
sine necessitate habita; hæc omnia quam diligen-
tissime sunt cavenda ab eo qui per virginitatem
Deo seipsum consecravit: siquidem propemodum
æquale est periculum in unum aliquod horum de-
labi, et in vetito peccato versari. Omnia enim quæ
ex vitioso animi affectu fiunt, corrumpunt quodam-
modo animæ puritatem, suntque vitæ divinæ im-
pedimento. Ad hæc igitur respiciat oportet, qui
sæculo nuntium remisit, ut Dei vas, seipsum sci-
licet, nullo prorsus vitioso usu coinquinet. Illud
autem maxime est considerandum, quod qui vitam
angelorum elegit, transtulerit se ad incorpoream
vitæ rationem, cum naturæ humanæ terminos
transgressus sit. Hoc enim proprium est angelicæ
naturæ, a nuptiali societate liberam esse, neque
ad ullam aliam contemplandam pulchritudinem
distrahit, sed oculos in divinam faciem assidue in-
tentos habere. Quamobrem qui jam in angelicæ
dignitatis ordinem transivit, si humanis vitiis in-
quinetur, similis est pantheræ pelli, cujus setæ ne-
que prorsus albæ sunt, neque nigræ omnino, sed
cum sint diversorum colorum mistura distinctæ et
interpunctæ, neque in nigris numerantur, neque
in albis. Hæc igitur communior quædam sit ad-
monitio exhortatioque iis qui continentem ac cas-
tam vitam delegere.

3. Sed cum de singulis quoque disserere operæ
pretium sit, necesse est de his etiam brevem re-
linqui sermonem. Qui a communi vivendi ratione
recessere, seque exercent in diviniore vitæ insti-
tuto, non per se et sine adminiculo exercentur.
Convenit enim contestatam esse et spectatam hu-
jusmodi vitam, ut libera fiat a prava suspicione.
Et quemadmodum lex spiritualis non vult paucio-
res esse quam decem, qui mysticum pascha come-
dant: ita hic eorum qui simul vitam spiritualem
excolunt numerum denarium potius augeri oportet
quam minui. Hanc honestam vivendi rationem
unus aliquis moderetur, qui ob vitæ morumque ac
omnis modestæ conversationis probationem reli-

(48) Utraque editio τῶν δώδεκα, *duodecim*. Reg.
primus τῶν δέκα, *decem*: quæ scriptura idcirco no-
bis visa est verior, quod fiat statim mentio de nu-
mero denario. Mox editio Ven. et Reg. primus οὕ-
τως καὶ ἐνταῦθα πλεον.

(49) Reg. primus τῶν κατὰ τὴν πνευματικὴν πο-
λιτείαν ἀλλήλοις συνασκουμένων.

quis præpositus sit : quin et ætatis ac temporis A habeatur ratio ad obtinendas priores partes. Nam quod antiquius est in hominum natura, majorem quodammodo præfert venerationem. Hic autem, fratribus ultro cum docilitate solum et humilitate obedientibus, tanta potiatur potestate, ut nulli eorum qui conventum componunt, liceat ipsius voluntati resistere, cum aliquid eorum quæ ad honestatem et vitæ integritatem conferunt præcipit. Sed, ut ait Apostolus, constitutis a Deo potestatibus non resistendum esse (docet enim condemnari eos qui Dei ordinationi resistunt [*Rom xiii, 1, 2*]): ita hic quoque persuasum sit oportet reliquis fratribus non fortuito, sed ex divina voluntate datam esse præfecto ejusmodi potestatem, ut is qui secundum Deum est profectus, antistite quidquid B utile est animæ et fructuosum suggerente, aliis vero obedienter bona consilia suscipientibus, minime impediatur. Quoniam **321** igitur prorsus convenit cætum hunc præposito obedientem esse ac subditum, necesse est in primis talem eligi vitæ hujus moderatorem, ut illius vita iis, qui ad ipsum respiciunt, sit cujusvis virtutis exemplar : et, ut ait Apostolus, qui sobrius sit, temperans, modestus, et ad docendum idoneus (*I Tim. iii, 2*). Sic, meo quidem judicio, exploranda est et hujus vita non solum an temporis spatio senectam attigerit (accidit enim cum canitie etiam ac rugis inveniri juveniles mores) : sed præsertim an mores et agendi ratio per modestiam et gravitatem incauerint, ut quidquid ab illo dicitur et efficitur, C pro lege conventui sit et pro regula. Iis autem qui in ejusmodi vitæ instituto degunt, convenit hæc parandi victus ratio, quam Apostolus præcepit, ut manibus operantes honeste panem suum edant (*II Thess. iii, 12*). Opera autem sunt conficienda, moderante sene aliquo vitæ sanctimonia probato ac spectato, qui manualia ipsorum opera ac requisitos usus impendat, ut et illud mandatum impleatur, quod in sudore ac labore victum comparari præcipit (*Gen. iii, 19*), et honestas irreprehensa maneat atque inculpata, cum ob nullam victus necessitatem in publicum prodire cogantur. Hic vero sit optimus servandæ continentiæ modus et regula neque ad voluptatem, neque ad afflictionem carnis respicere, sed in utroque immoderantiam fugere, ut neque turbetur ob obesitatem, neque ei ob morbum et languorem mandatorum conficiendorum facultas adimatur. Nam utrinque æquale detrimentum animæ accedit, et cum caro subdita non est, si videlicet ex bona habitudine præceps agatur ad indecoros motus, et cum remissa exsolutaque ac immobilis præ doloribus detinetur. Non

πάνω προκριθείς, συμπαρολαμβανομένης και τῆς κατά τὸν χρόνον ἡλικίας πρὸς τὴν προτίμησιν, λιθεσιμώτερον γὰρ πως ἐν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων τὸ γεραιώτερον (50). Οὗτος δὲ τοσαύτην ἐξουσίαν ἐχέτω, ἐκουσίως τῆς ἀδελφότητος ἐν εὐπειθείᾳ μόνον και ταπεινοφροσύνῃ ὑπακούουσας, ὥστε μὴ ἐξεῖναι μηδενὶ τῶν κατὰ τὴν συνοδίαν ἀντιβαίνειν τῷ βουλήματι αὐτοῦ, ἐν οἷς ὑφηγεῖται τι τῶν εἰς εὐσχημοσύνην τε και ἀκριβειαν βίου συμβαλλομένων. Ἄλλ' ὡσπερ φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ταῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναις ἐξουσίαις μὴ ἀντιτάσσεσθαι (κρίνεσθαι γὰρ τοὺς ἀντιτασσομένους τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ). οὕτω και ἐνταῦθα πεπεισθαι προσήκει τὴν λοιπὴν ἀδελφότητα, μὴ κατὰ τὸ αὐτόματον, ἀλλὰ κατὰ τὴν θεϊαν βούλησιν, τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν τῇ ἐπιστατοῦντι δεδῶσθαι, ὥστε ἀνεμπόδιστον γίνεσθαι τὴν κατὰ Θεὸν προκοπὴν, τοῦ μὲν ὑποτιθεμένου πᾶν ὅσον ψυχωφέλις τε και χρήσιμον, τῶν δὲ ἐν εὐπειθείᾳ τὰς ἀγαθὰς συμβουλίας δεχομένων. Ἐπεὶ οὖν προσήκει παντὶ τρόπῳ τῷ προσεστώτι εὐπειθῆ τε και ὑποχείριον εἶναι τὴν συνοδίαν, πρὸ πάντων (51) ἀναγκαῖόν ἐστι τοιοῦτον ἐκλέγεσθαι τὸν καθηγούμενον τῆς πολιτείας ταύτης, ὡς παντὸς ἀγαθοῦ ὑπόδειγμα τοῖς πρὸς αὐτὸν ἀποβλέπουσι τὸν ἐκείνου γίνεσθαι βίον· και, ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστολος, νηφάλιον, σώφρονα, κήσμιον, διδασκικόν. Οὕτω μοι δοκεῖ δεῖν και τὸν τούτου ἐξετάζειν βίον, μὴ μόνον εἰ τῷ Χρόνῳ τὸ γηραιὸν ἔχουσιν (ἐστὶ γὰρ και ἐν πολιᾷ και ῥυτίδι νεωτερίζειν κατὰ τὸ ἦθος)· ἀλλὰ προηγουμένως, εἰ τὸ ἦθος και ὁ τρόπος διὰ κησμιότητος πεπολιώται, ὥστε πᾶν τὸ παρ' αὐτοῦ λεγόμενόν τε και γινόμενον ἀντὶ νόμου και κανόνος τῇ συνοδίᾳ γίνεσθαι. Ἐπινοια δὲ τροφῆς πρέπει τοῖς ἐν τῷ τοιοῦτῳ βίῳ διαγούσιν, ἣν ὁ Ἀπόστολος ὑποτίθεται, ἵνα ἐργαζόμενοι ταῖς χερσὶν εὐσχημόνως τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσι (52). Διατιθεσθαι δὲ προσήκει τὴν ἐργασίαν ἐπὶ τινος προσώπου, ἐπὶ σεμνότητι βίου μαρτυρουμένου, ὃς καταλέξει τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν πρὸς τῆς ἐπιζητουμένης χρείας, ὥστε και τὴν ἐντολὴν κατορθοῦσθαι τὴν κελεύουσαν ἐν ἰδρωτί και πόνῳ τὴν τροφὴν πορίζειν, και εὐσχημοσύνην ἀνεπίληπτον και ἄμωμον μένειν, ἐν τῷ μηθεμίαν αὐτοῖς ἀνάγκην ἐγγίνεσθαι, διὰ τὸ τὴν τοῦ βίου χρείαν δημοσιεύεσθαι. Ἐγκρατείας δὲ ὁ κάλλιστος ὁρος και κανὼν οὗτος ἐστὼ, τὸ μήτε πρὸς τρυφήν, μήτε πρὸς κακοπάθειαν τῆς σαρκός (53) βλέπειν, ἀλλὰ φεύγειν ἐν ἑκατέρῃ τὴν ἀμετρίαν, ἵνα μήτε πολυσαρκούσα ταράσσηται, μήτε, νοσώδης γενομένη, ἀδυνατῇ πρὸς τὴν τῶν ἐντολῶν ἐργασίαν. Ἴση γὰρ εἰς ἑκατέρων ἡ βλάβη τῇ ψυχῇ προσγίνεται, και τὸ (54) ἀνυπότακτον εἶναι τὴν σάρκα, δι' εὐεξίας ἀποσκιρτώσαν εἰς ἀτόπους ὁρμάς, και ὅταν πάρετός τε και ἐκλελυμένη και ἀκίνητος ὑπὸ ἀλγηδόνων συνέχηται. Οὐ

(50) Reg. primus γηραιώτερον.

(51) Ita edidimus ex Reg primo. Illud, πρὸ πάντων, deerat in vulgatis.

(52) Utraque editio ἐσθίωσι. Reg. primus ἐσθίωσι Paulo post idem codex ἐπὶ τινος προσεχύτερου. Aliquanto post codex Reg. τροφὴν πορίζεσθαι.

(53) Editio Paris. κακοπάθειαν τῆς σαρκός. Editio

Ven. et codex Reg. κακοπάθειαν τοῦ σώματος. Ibidem idem codex ἀλλὰ βλέπειν ἐν.

(54) Editio Veneta et codex Reg. και τό. Particul. και deerat in editione Parisiensi. Ibidem editio Paris. και δι' εὐεξίας ἐν. Vocula και hoc loco neque in Reg. libro neque in editione Veneta legitur.

γὰρ ἀγὴ σχολὴν ἢ ψυχὴν, ἐν τῇ τοιαύτῃ τοῦ σώματος καταστάσει, πρὸς τὰ ἄνω βλέπειν ἐλευθερίως· ἀλλὰ κατὰ πάσαν ἀνάγκην πρὸς τὴν τῆς ὀδύνης αἰσθησιν ἀσχολεῖται καὶ ἐπικλίνεται, συνταπεινουμένη τῇ κακοκαθείᾳ τοῦ σώματος.

4. Ἔστω τοίνυν ἡ χρῆσις τῇ χρείᾳ σύμμετρος, καὶ ὁ οἶνος μῆτε βδελυκτὸς ἔστω, εἰ πρὸς θεραπείαν παραλαμβάνοιτο, μῆτε σπουδαζέσθω χωρὶς ἀνάγκης· καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὡσαύτως ταῖς χρείαις, μὴ ταῖς ἐπιθυμίαις ὑπηρετεῖτω τῶν ἀσκουμένων. Προσευχῆς καιρὸς ἔστω ἅπας ὁ βίος· μάλιστα (55) δὲ ἐπειδὴ χρὴ τισι διαλείμμασι τὸ σύντονον τῆς ψαλμοθρίας καὶ τῆς γουγκλισίας διαναπαύειν, ἀκολουθητέον ταῖς παρὰ τῶν ἁγίων τετυπωμέναις εἰς προσευχὴν ὥραις. Φησὶ τοίνυν ὁ μέγας Δαβὶδ, ὅτι Μεσονύκτιον ἐξηγειρόμεν τοῦ ἐξομολογήσθαι (56) σοὶ ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. ὧ καὶ Παῦλος καὶ Σίλας ἀκολουθοῦντες εὐρίσκονται, κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὸν Θεὸν αἰνοῦντες. Εἰτά φησὶ ὁ αὐτὸς προφήτης· Ἐσπέρας καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ ἁγίου Πνεύματος παρουσία (57) κατὰ τὴν τρίτην γίνεται ὥρα, καθὼς ἐν ταῖς Πράξεσι μεμαθήκαμεν, ὅτε, διαχλευαζόντων ἐν τῇ ποικίλῃ τῶν γλωσσῶν ἐνεργείᾳ τῶν Φαρισαίων τοὺς μαθητάς, φησὶν ὁ Πέτρος μὴ μεθεῖν τοὺς ταῦτα λαλοῦντας· ὥρα γὰρ ἐστὶ τρίτη. Ἡ δὲ ἑνάτη τοῦ Δεσποτικοῦ πάθους ἐστὶ μνημόσυνον, τοῦ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ζωῆς γενομένου. Ἀλλ' ἐπειδὴ φησὶν ὁ Δαβὶδ, ὅτι Ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἤρεσά σε ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου, οἱ δὲ μνημονευθέντες τῆς προσευχῆς καιροὶ οὐ πληροῦσι τὴν ἑβδομάδα τῶν προσευχῶν, τὴν μεσημβρινὴν προσευχὴν διατηρήσει· καὶ τὴν μὲν πρὸ τοῦ προσενέγκασθαι τὴν τροφήν, τὴν δὲ μετὰ τὸ προσενέγκασθαι ὡστε γενέσθαι καὶ ἡμῖν ἐν τύπῳ τὸ ἐπτάκις τῆς ἡμέρας αἰνεῖν τὸν Θεὸν κατὰ πάσαν τῆς ἡμέρας περίοδον. Δι' εἰσοδοὶ τῶν μὲν γυναῖξιν ἀποκλεισθῶσαν (58)· ἄνδρες δὲ μὴ πάντες εἰσπίπτωσαν, ἀλλ' ὅσοι ἂν ὑπὸ τοῦ καθηγουμένου καταπιστευθῶσι τὴν εἰσοδὸν. Πολλάκις γὰρ ἡ ἀδιαφορία τοῦ εἰσιόντος ἀκαίρων λόγων καὶ ἀνωφελῶν διηγημάτων ἀκολουθίαν ταῖς καρδίαις ἐτίθησεν, εἰς ματαιὰς τε καὶ ἀνωφελεῖς διανοίας ἐκ τῶν ματαίων λόγων ἐμβάλλει (59). Καὶ διὰ τοῦτο νόμος ἔστω κοινός, μόνον ἐρωτᾶσθαι τὸν καθηγουμένον καὶ ἀποκρίνεσθαι ὑπὲρ ὧν προσήκει γενέσθαι τινὰ κατὰ ἀνάγκην λόγον· τοὺς δὲ λοιποὺς μὴ ἀποκρίνεσθαι τοῖς ἀδολεσχούσιν ἐν ὁμιλίαις ματαιαῖς, ἵνα μὴ συγκαθελχυσθῆ πρὸς τὴν ἀργῶν ῥημάτων ἀκολουθίαν.

5. Ἀποθήκη δὲ τοῖς πᾶσιν ἔστω μία κοινὴ, καὶ μηδὲν ἴδιον ἐκάστῳ ὀνομαζέσθω· μὴ ἱμάτιον, μὴ ὑπόδημα, μὴ ἄλλο τι τῶν πρὸς τὴν ἀναγκαίαν χρείαν τοῦ σώματος. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ καθηγουμένου ἢ χρῆσις (60) ἔστω, ἐκ τῶν κοινῶν τὸ κατάλληλον

(55) Editio Paris. βίος μάλιστα. Ἐπεὶ δὲ χρὴ. Codex Reg. ut in contextu.

(56) Codex Reg. τοῦ ἐξομολογήσασθαι.

(57) Idem codex Πνεύματος προφητεία, Spiritus sancti prophetia. Notatu digna sunt quæ hic dicuntur de septem horis, quibus oporteat Deum lau-

A enim animæ in tali corporis statu otium est oculos libere sursum attollendi, imo omnino necesse est eam de doloris sensu occupari, et ad ipsum inclinari, simulque deprimi per malam corporis affectionem.

4. Sit itaque rerum usus necessitati accommodus ac conveniens, neque vinum habeatur ut abominandum, si modo ad medelam assumatur, neque studiose paretur citra necessitatem; et reliqua omnia similiter necessariis usibus, non cupiditatibus inserviant eorum qui vitam asceticam excolunt. Omnis vita tempus sit orandi. Quoniam tamen maxime quibusdam intervallis ea contentio, quæ ad psallendum et ad genua inflectenda adhibetur, interrumpenda est observandæ sunt horæ a sanctis pro precibus designatæ. Ait igitur magnus David: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super judicia justitiæ tuæ* (Psal. cxviii, 62): quem et Paulus et Silas secuti esse comperiuntur, quippe qui media nocte Deum in carcere laudaverint (Act. xvi, 25). Deinde dicit idem propheta: *Vespere et mane et meridie* (Psal. lrv, 18). Quin et Spiritus sanctus circiter horam tertiam advenit, velut in Actis didicimus (Act. ii, 15), cum nempe, Pharisæis discipulos ob varium linguarum usum **322** irridentibus, ait Petrus ebrios eos non esse, qui hæc loquerentur: quandoquidem hora erat tertia. Hora vero nona memoriam refert Dominicæ passionis, quæ vitæ nostræ causa suscepta est. Sed, quoniam dicit David: *Septies in die laudem dixi tibi super judicia justitiæ tuæ* (Psal. cxviii, 164), illa autem orandi tempora, quæ diximus nequaquam explent precum hebdomada, dividenda est meridiana precatio, sic ut pars una anteaquam cibus sumatur, altera post acceptum cibum fiat quo etiam ea Dei laudatio quæ septies die in toto diei circuitu persolvitur, nobis sit pro exemplari. Aditus ad monasteria obstruatur mulieribus: imo non quivis viri ingrediantur, sed quibus præfectus ingressum permiserit. Cum enim quilibet sine delectu ingreditur, animus plerumque in intempestivos sermones ac inutiles fabulas sese effundit, et ex vanis colloquiis delabitur in vanas inutilesque cogitationes. Ob idque lex communis ea sit, ut solus præses de iis interrogetur et respondeat, de quibus necessario sermo aliquis haberi debet: minime autem respondeant cæteri iis qui supervacaneis colloquutionibus nugantur, ut ne simul ad inaniam verborum seriem pertrahantur.

5. Apotheca autem communis omnium sit, nec quidquam ceu cujusvis proprium nominetur, non vestimentum, non calceamentum, non quidvis aliud quod ad necessarium corporis usum pertineat. Sed usus sit penes præfectum, ita ut quod

dari.

(58) Codex Reg. γυναῖξιν ἀποκλεισθῶσαν.

(59) Utraque editio λόγων ἐμβάλλει. Codex Reg. ἐμβάλλει. Mox idem liber vetus ὑπὲρ ὧν καὶ.

(60) Articulus positus est ex codice Reg. ante vocem χρῆσις.

cuique convenit, id ex communibus tribuatur juxta A moderatoris præceptum. Jam vero in hoc communi contubernio dilectionis lex non permittit particulares amicitias ac sodalitates. Nam necesse est omnino, affectus particulares plurimum communi concordiae nocere. Quamobrem respicere se mutuo debent omnes cum æquali amoris mensura, unusque et idem in toto cœtu tenendus est dilectionis modus. Quod si quis ob quamcunque causam monachum fratrem aut propinquum majori studio quam alium quemvis prosequi comperiat, is tanquam in totam societatem contumeliosus castigetur. Nimius namque erga unum aliquem amor magnum in cæteros defectum arguit. Ei autem qui ob delictum aliquid condemnatus est, irrogentur pœnæ pro peccati mensura, vel ut cum B cæteris stare ad psallendum prohibeatur, vel non admittatur ad precum societatem, vela cibi participatione arceatur : qua in re disciplinæ communi præfectus pœnam delinquenti pro peccati magnitudine decernet. Fiat autem per vices in communi conventu ministerium, duobus vicissim in una hebdomade negotia quæque necessaria peragentibus, ut et communis existat humilitatis merces, nec cuiquam liceat ne in bono quidem sodales superare, omnes vero pariter interquiescant. Hæc enim laboris et quietis vicissitudo facit ut lassitudinem laborantes non sentiant. Cum necesse **323** fuerit in publicum prodire, penes est præfectum contubernii, quos voluerit dirigere, aut imperare quibus utile fuerit et opportunum, ut C res domesticas curent, et domi maneant. Sæpe enim in juvenum corporibus, etiamsi quam studiosissime sese per continentiam affligant, coloris decor nescio quomodo per ætatem efflorescit, et libidinis occasio occurrentibus oboritur. Si quis igitur, quantum ad corporis florem, juvenis est, occultet et abscondat hujusmodi elegantiam ac venustatem, donec apparens ille decor ad debitum statum pervenerit. Nihil in eis iram indicet, aut injuriarum acceptarum memoriam, aut invidiam, aut contentionem, neque gestus, neque motus, non verbum, non acris oculorum obtutus, neque faciei conformatio, aut si quid aliud convictorem nostrum ad iram provocare soleat. Quod si quispiam in aliquod horum inciderit, etiamsi prior molestia aliqua affectus sit : id tamen satis non est ad D peccatum cui obnoxius fit excusandum. Malum

(61) Idem codex *ἀγάπης μισθός, dilectionis merces*, haud recte.

(62) Reg. primus *διατέμνειν τὴν κοινὴν, communem concordiam secare*. Lectio optima. Mox codex Reg. *ἴσω τῷ μέτρῳ*. Vox *ἴσω* desiderabatur in utraque editione.

(63) Vox *πολλὴν* in codice Reg. non legitur. Addidimus non longe ex eodem libro veteri articulum ante præpositionem *ἐπὶ*.

(64) Vox *εὐχῆς* deest in codice Regio. Mox idem codex *ἐν ᾧ καὶ πρὸς τὴν*. Editio Paris. *ἐν ᾧ κατὰ τὴν*.

(65) Editio Paris. *πάν ὑπάρχῃ*. Editio Ven. et codex Reg. *πάντων*. Nec ita multo post idem codex τὸν

ἐκάστου χρησιμεύειν, κατὰ τὴν τοῦ προηγουμένου ὑφῆγησιν. Ἐν δὲ τῇ κοινῇ ταύτῃ συσκηναίᾳ μερικῶς φιλικῆς καὶ ἐταιρείας ὁ τῆς ἀγάπης θεσμός (61) οὐ συγχωρεῖ. Ἀνάγκη γὰρ πάντα τὰς ἐν μέρει γινόμενας προσπαθείας εἰς πολλὰ βλέπτειν τὴν κοινὴν (62) συμφωνίαν. Νῦν δὲ ἴσω τῷ μέτρῳ τῆς διαθέσεως πάντας προσήκει πρὸς ἀλλήλους βλέπειν, καὶ ἐν μέτρῳ τῆς ἀγάπης ἐπὶ παντός κρατεῖν τοῦ πληρώματος. Εἰ δὲ τις εὐρεθῆ πλείονι σχέσει ἀγαπητικῶς ἔχων πρὸς μοναχὸν ἀδελφόν, ἢ συγγενῆ, ἢ πρὸς ἄλλον τινὰ δι' οἰαυδήποτε πρόφασιν, ὡς τὸ κοινὸν ἀδικῶν, σωφρονιζέσθω. Ὁ γὰρ πλεονασμὸς τῆς διαθέσεως ἐπὶ τοῦ ἐνός προσώπου κατηγορίαν ἔχει τῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐλλείψεως πολλήν (63). Τὰ δὲ ἐπιτίμια τοῦ ἐπὶ πλημμελείᾳ τινὶ καταγνωσθέντος πρὸς τὸ μέτρον τοῦ ἀμαρτήματος ἔστω· καὶ τὸ κωλυθῆναι συστήναι εἰς ψάλλουθίαν, καὶ τὸ μὴ παραθεχθῆναι εἰς εὐχῆς (64) κοινωνίαν, καὶ τὸ ἀπόβλητον γενέσθαι εἰς τὴν τῆς τροφῆς μετουσίαν· ἐν ᾧ καὶ πρὸς τὴν ποσότητα τοῦ σφάλματος ὁρίσει τὸ ἐπιτίμιον τῷ ἔξαμαρτάνοντι ὁ ἐπιστατεῖν ταχθεὶς τῇ κοινῇ εὐταξίᾳ. Ἡ δὲ ὑπηρεσία γινέσθω τῇ κοινῇ συνοδίᾳ ἐκ περιόδου, δύο κατ' ἀκολουθίαν ἐν ἑβδομάδι μίᾳ πᾶσαν τὴν ὑπὸ τῆς χρείας ἐπιζητούμενην σπουδὴν ἐκτελούστων, ἵνα καὶ ὁ μισθὸς τῆς ταπεινοφροσύνης κοινὸς ᾖ, καὶ μὴ ἐξῆ τινι μὴδὲ ἐν τῷ καλῷ πλεονεκτεῖν τὴν συνοδίαν, καὶ ἡ ἀνάγκαις ἐν τῷ ἴσῳ πᾶσιν ὑπάρχη (65). Τὸ γὰρ ἐν μέρει κοποῦσθαι, καὶ ἐν μέρει διαναπαύεσθαι, ἀνεπαίσθητον τοῖς κάμνουσι τὸν κόπον ποιεῖ. Ἐξουσίαν ἔχει ὁ προσετῶς τοῦ τάγματος, καὶ ἐπὶ ἀναγκαιᾶς προόδου τοῦς κατὰ γνώμην προσάγειν, καὶ προστάσσειν οἷς ἂν συμφέρῃ τὸ οἰκουρεῖν, καὶ ἐντὸς τοῦ οἴκου μένειν. Πολλάκις γὰρ τοῖς νέοις σώμασι, καὶν ὅτι μάλιστα ἢ ἐκ τῆς ἐγκρατείας κακοπάθεια σπουδάζονται, ἐπανθεῖ πως ἢ ἐκ τῆς ἡλικίας εὐχροια, καὶ ἀφρομὴ πάθους τοῖς ἐντυγχάνουσι γίνεται. Εἰ οὖν τις νεῖξοι κατὰ τὸ ἄθος τοῦ (66) σώματος, ἀφανῆ τὴν τοιαύτην ποιεῖτω εὐσχημοσύνην ὑποκρυπτόμενος, ἕως ἂν εἰς τὴν πρέπουσαν κατάστασιν τὸ φαινόμενον ἔλθῃ. Ὁργῆς, ἢ μνησικακίας, ἢ φθόνου, ἢ φιλονεικίας σημεῖον ἐν αὐτοῖς (67) ἔστω μηδὲν, ἢ σχῆμα ἢ κίνημα· μὴ ῥῆμα, μὴ βλέμματος ἐνστασις, ἢ προσώπου διάθεσις, ἢ εἴ τι ἄλλο ὑποκινεῖν πέφυκε πρὸς ὀργὴν τὸν συζῶντα. Εἰ δὲ τις τινι (68) τούτων συνενεχθεῖ, τὸ προπεπονθέναι τι τῶν λυπούντων οὐχ ἱκανόν ἐστίν εἰς ἀπολογίαὶν τοῦ πλημμελήματος, ἐν ᾧ τις ἐνέχεται. Τὸ γὰρ κακὸν ἐν οἰαυδήποτε χρόνῳ τολμώμενον ἐπίσης ἐστὶ κακόν (69). Ὁρκος μὲν

πόνου ποιεῖ. Subinde hic ipse codex καὶ ὅτι μάλιστα.

(66) Codex Reg. κατὰ τὸ πάθος τοῦ. Mox idem codex ποιεῖτω ἐν εὐσχημοσύνῃ.

(67) Sic codex Regius. Illud, σημεῖον ἐν αὐτοῖς, deerat in impressis libris. Statim ex eodem illo codice addidimus, voculam ἢ, quæ inepte ommissa fuerat in editione Parisiensi.

(68) Utraque editio *Εἰ δὲ τινι*. Codex noster *Εἰ δὲ τις τινι*.

(69) Horum verborum, *ἐπίσης ἐστὶ κακόν*, hæc est sententia: malum quovis tempore admissum, per se quidem et natura sua æqualiter malum esse: sed tamen ob circumstantias levius fieri, aut gravius. Mox

ἅπας ἐξοριζέσθω τοῦ καταλόγου τῶν ἀσκημένων. Ἡ δὲ κατάνευσις τῆς κεφαλῆς, καὶ ἡ διὰ τῆς φωνῆς συγκατάθεσις ἀντὶ ὄρκου κρινέσθω, καὶ τῷ λέγοντι καὶ τῷ ἀκούοντι. Εἰ δὲ τίς ἀπιστήσῃ τῇ ψιλλῇ διαβεβαιώσει, κατηγορίαν τοῦ ἰδίου συνειδήτος παρέχεται ὡς οὐ κατορθώσας ἀψευδὲς ἐν λόγῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τοῖς πλημμελοῦσι ταχθήσεται ὑπὸ τοῦ προκαθηγουμένου, καὶ ἐπιτιμῶν θεραπεύοντί σωφρονισθήσεται. Τῆς ἡμέρας παρελθούσης, καὶ παντὸς ἔργου εἰς πέρας ἔλθόντος, σωματικοῦ τε καὶ πνευματικοῦ, πρὸ τῆς ἀναπαύσεως ἀνακρίνεσθαι προσήκει τὸ συνειδήτος ἐκάστου ὑπὸ τῆς ἰδίας καρδίας. Καὶ εἴ τι γέγονε παρὰ τὸ θεόν, ἢ ἐνθύμημα τῶν ἀπηγορευμένων. ἢ λόγος ἔξω τοῦ καθήκοντος, ἢ περὶ τῆν προσευχὴν ῥαθυμία, ἢ ἀκηδιασμός τῆς ψαλμοῦθιας, ἢ τοῦ κοινοῦ βίου ἐπιθυμία, μὴ ἐπικρουπέσθω τὸ πλημμέλημα, ἀλλὰ τῷ κοινῷ ἐξαγγελλέτω, ὡς ἂν διὰ κοινῆς προσευχῆς θεραπεύθῃ τὸ πάθος τοῦ συνενεχθέντος τῷ τοιοῦτοι κακῷ.

A enim quoquo tempore admissum, ex æquo malum est. Omne quidem juramentum exterminetur e monachorum cœtu: habeatur vero pro juramento nutus capitis, aut assensus per vocem datus, sive quis loquatur, sive audiat. Si quis autem fidem non habuerit nudæ affirmationi, is suam ipsius conscientiam arguit proditque, tanquam qui non dixerit verum inter loquendum, ob idque in delinquentium numerum referetur a præposito, et pœna medicinali castigabitur. Completo jam die, omnique opere tum corporali tum spirituali absoluto, par est unumquemque in corde suo ante quietem suam ipsius conscientiam examinare. Et si quid contigit præter decorum, sive cogitatio interdicta, aut colloquium præter officium, aut in orando segnitias, aut in psallendo negligentia, aut communis vitæ desiderium nequaquam occultet peccatum, sed cœtui confiteatur, ut morbus illius qui in ejusmodi malum incidit, per communem precationem sanetur.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΑΣΚΗΤΙΚΟΣ (70).

1. Ὁ ἀσκητικὸς βίος ἓνα σκοπὸν ἔχει, τὴν τῆς ψυχῆς σωτηρίαν, καὶ δεῖ πᾶν (71) τὸ δυνάμενον πρὸς αὐτὴν συνεργῆσαι τὴν πρόθεσιν, ὡς θείαν ἐντολὴν οὕτω μετὰ φόβου παραφυλάττειν. Οὐδὲ γὰρ αὐταὶ αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἄλλο τι βλέπουσιν, εἰ μὴ πρὸς τὸ σωθῆναι τὸν ὑπακούοντα. Χρὴ τοίνυν, καθ' ἅπερ οἱ ἐπὶ τὸ λουτρὸν εἰσιόντες γυμνοῦνται παντὸς περιδλήματος, οὕτω καὶ τοὺς τῇ ἀσκητικῇ προσερχομένους ζωῇ, πάσης ὕλης (72) βιωτικῆς γυμνωθέντας, ἐντὸς τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν γενέσθαι βίου. Τὸ μὲν οὖν προηγούμενόν ἐστι, καὶ οὐ μάλιστα προσήκει τὸν Χριστιανὸν ἐπιμελεῖσθαι, γυμνωθῆναι τὰ κατὰ τὴν κακίαν πάθη τὰ ποικίλα τε καὶ διάφορα, δι' ὧν μολύνεται ἡ ψυχὴ· χρὴ δὲ κατὰ δευτέρου λόγον καὶ τὴν τῶν ὑπαρχόντων ἀποταγὴν κατορθωθῆναι τῷ πρὸς τὸν ὑψηλὸν ἀποβλέποντι βίῳ, διότι πολὺν παρέχει περισπασμὸν τῇ ψυχῇ ἢ τῶν ὕλικῶν πραγμάτων φροντίς τε καὶ ἐπιμέλεια. Ὅταν οὖν πλείους, πρὸς τὸν αὐτὸν βλέποντες (73) τῆς σωτηρίας σκοπὸν, τὴν μετ' ἀλλήλων ζωὴν καταδέξωνται, χρὴ τοῦτο πρὸ πάντων ἐν αὐταῖς κρατηθῆναι, τὸ μίαν ἐν πάσι καρδίαν εἶναι, καὶ θέλημα ἓν, καὶ μίαν ἐπιθυμίαν, καὶ, καθὼς νομοθετεῖ ὁ Ἀπόστολος, ἐν γενέσθαι σῶμα ἐκ διαφόρων μελῶν συνηρμοσμένον πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς συνοχίας. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἄλλως κατορθωθῆναι, εἰ μὴ ἐκεῖνο κρατήσῃς, τὸ μὴ ἐπονομάζεσθαι τινὶ ἀποτεταγμένως μήτε ἰμάτιον, μήτε σκεῦος, μήτε ἄλλο τι τῶν εἰς τὴν κοινὴν ζωὴν χρησιμεύοντων, ἓνα ἐκάστον τούτων τῆς χρείας ἢ, καὶ μὴ τοῦ κεκτημένου. Καὶ ὡσπερ ἀνάροστον, ἐστι

C unus est asceticæ vitæ scopus, ut consulat animæ saluti; et quidquid proposito huic conducere potest, id sicut divinum mandatum cum timore observandum est. Neque enim ipsa Dei mandata ad quidquam aliud spectant, nisi ut salutem adipiscatur qui eis auscultaverit. Convenit igitur, ut quemadmodum qui se in balneum demittunt omni amictu nudantur, ita etiam qui ad asceticum vitæ genus accedunt, omni re sæculi hujus exuti, vitam philosophicam ingrediantur. Id itaque præcipuum est, et cujus **324** maxime curam gerere Christianus debet, ut vitiosis affectibus qui varii sunt ac diversi, animamque conquinant, denudetur: deinde vero oportet, ut qui ad vitam sublimem respicit, opes suas ac facultates derelinquat: cum rerum terrenarum cura ac sollicitudo magnam in animo aberrationem generent. Cum igitur plures ad eundem salutis scopum intenti, communem inter se vitam amplexi fuerint, id inter ipsos ante omnia obtineat necesse est, ut unum in omnibus sit cor, et voluntas una, unumque desiderium, utque ex Apostoli præcepto, omne conventus agmen efficiatur unum corpus ex diversis membris coagmentatum (*I Cor. xii, 12*). Hoc autem aliter fieri non potest, nisi obtinuerit hæc consuetudo, ut nihil nominatim ac peculiariter cuiquam tribuatur, neque vestimentum, neque vas neque quidpiam aliud ex iis quæ conducunt vitæ communi, ut singula usibus necessariis, non autem possessoribus destinantur. Et sicuti vestimen-

codex Reg. ὄρκος μὲν ἅπας. Utraque editio ὄρκος ἅπαξ.

(70) Utraque editio et codex Combef. τοῦ αὐτοῦ λόγος ἀσκητικὸς, ejusdem sermo asceticus. Reg. primus τοῦ αὐτοῦ ὑποτύπως ἀσκήσεως καὶ πρόλογος τῶν ὄρων, *asceticæ disciplinæ informatio, et regularum prologus*. Reg. tertius πρόλογος ἐν ᾧ τίς ὁ σκοπὸς τῆς ἀσκήσεως, *prologus in quo ostenditur quis sit scopus vitæ asceticæ*. Ita denique in Colbertino legitur recentiore manu, τοῦ βασιλείου... πρόλογος

τῶν ἀσκητικῶν διατάξεων, *Basilii... prologus asceticorum constitutionum*.

(71) Utraque editio καὶ πᾶν. Reg. tertius καὶ δεῖ πᾶν, et ita quoque legitur in Reg. primo, sed manu recentiore. Mox. Reg. primus πρὸς ταύτην.

(72) Illud, πάσης ὕλης, ita ad verbum interpretare, *omni materia exuti*.

(73) Codex Voss, περὶ αὐτῶν βλέποντες. Mox idem codex. ἐν ἑαυτοῖς.

tum parvum corpori majori, aut majus parvo non convenit, sed quidquid cuique accomodatum est, id utile est et commodum: ita etiam alia omnia, lectus, stragula, calidum vestimentum, calceamentum, ejus qui his valde indiget, debent esse non possidentis. Quemadmodum enim qui vulneratus est, non qui sanus est, medicamento utitur: sic etiam iis quæ ad sublevandum corpus excogitata sunt, perfruatur, non qui delicate vivit, sed is cui levamen opus est.

2. Quoniam autem varia sunt hominum ingenia neque similiter de rebus utilibus omnes judicant, ne quæ, unoquoque ad suum arbitrium vivente, oboriatur perturbatio, is qui ex publico testimonio cunctis prudentia, constantia, ac vitæ integritate præstitit, aliis regendis præficiendus est: ut quod in eo bonum est, id omnium qui ipsum fuerint imitati, fiat commune. Ut enim si plures pictores unius faciei lineamenta pingant, omnes imagines futuræ sunt inter se similes, upote uni assimilata: eundem ad modum si multa ingenia unum imitandum sibi proponant, in omnibus æqualiter bona vitæ forma elucescet. Itaque uno aliquo jam delecto et prælato, cessabunt omnes privatæ voluntates, seque ad id quod præstantius est, conformabunt omnes, præcepto apostolico obsecuti, quo anima omnis potestatibus eximiis subdita esse jubetur, quoque monemur eos qui restiterint, judicio atque condemnationi obnoxios effici (*Rom. xiii, 1, 2*). Vera autem et perfecta subditorum erga præfectum obedientia in eo declaratur, si non a flagitiosis modo abstineant ex præfecti consilio, sed si ne ea quidem quæ laudabilia sunt, citra illius arbitrium peragant. Nam abstinentia et omnis corporalis afflictatio ad aliquid utilis est: sed si quis animi sui motum secutus, quod sibi placet egerit et præposito consilium sibi danti non obtemperaverit, peccatum futurum est majus, quam recte factum. **325** *Qui enim restitit potestati, Dei ordinationi resistit (ibid. 2)*; atque obedientiæ major merces quam abstinentiæ virtuti tribuitur. Eodem autem modo communem et æqualem omnibus inter se charitatem esse convenit, quo homo naturaliter erga singula sua membra affectus est, qui totum suum corpus pariter sanum vult, quando et uniuscujusque membri dolor æqualem corpori molestiam exhibet. At quemadmodum in nobismetipsis dolor uniuscujusque ægrotantis membri similiter totum corpus attingit, et tamen sunt membra alia aliis præstantiora (non enim pariter de oculo atque de pedis digito afficimur, etiamsi dolor æqualis sit): ita unumquemque in omnes qui in conventu vixerint, commiserationem quidem atque

A τῷ μείζονι σώματι τὸ μικρὸν ἰμάτιον, ἢ τῷ μικροτέρῳ τὸ τελειότερον, ἀλλ' ἐκάστῳ τὸ σύμμετρον ἔστι καὶ ἐπωφελὲς καὶ εὐάρμοστον· οὕτω καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἢ κλίνη, τὰ στρώματα (74), τὸ θερμὸν περιβόλαιον, τὸ ὑπόδημα, τοῦ πάνυ χρῆζοντος, οὐχὶ τοῦ κακτημένου εἶναι ὀφείλει. Καθάπερ γὰρ τῷ φαρμάκῳ ὁ τραυματισθεὶς, οὐχ ὁ ὑγιαίνων, κέχρηται, οὕτω καὶ τῶν πρὸς τὴν ἀνεσίαν τοῦ σώματος ἐπινοουμένων, οὐχ ὁ τρυφῶν, ἀλλ' ὁ χολήζων τῆς ἀνέσεως ἀπολαύει.

B 2. Ἐπειδὴ δὲ ποικίλα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἦθη ἔστι, καὶ οὐ πάντες ὁμοίως περὶ τῶν χρησίμων βουλευόμενοι, ἵνα μὴ τις ἀκαταστασία ἦ, ἐκάστου κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα πολιτευομένου, προσήκει τὸν ἐπὶ πάντων (75) ἐπὶ συνέσει καὶ εὐσταθείᾳ καὶ τῇ κατὰ τὴν ζωὴν ἀκριβεῖα μεμαρτυρημένον διαφέρειν, τοῦτο προστήσασθαι εἰς τὸ καθηγήσασθαι τῶν ἄλλων, ἵνα τὸ ἐν τούτῳ ἀγαθόν, κοινὸν πάντων τῶν μεμυμένων γένηται. Ὡς περὶ γὰρ, εἰ πλείονες ζωγράφοι ἐνὸς προσώπου χαρακτῆρα γράφοιεν, πᾶσαι αἱ εἰκόνες ὁμοίως πρὸς ἀλλήλας ἔξουσί, διὰ τὸ τῷ ἐνὶ ὁμοίωσθαι (76)· οὕτω τὰ πολλὰ ἦθη, εἰ πρὸς τὴν τοῦ ἐνὸς μίμησιν βλέπει, πᾶσιν ὁμοίως ὁ ἀγαθὸς τοῦ βίου χαρακτῆρ ἐπιλάμψει. Προκριθέντος τοίνυν ἐνὸς, ἀργήσει πάντα τὰ μερικὰ θελήματα· πρὸς δὲ τὸ πρέχον πάντες οἱ ἐρεξῆς τυπωθήσονται, πεισθέντες τῷ ἀποστολικῷ παραγγέλματι τῷ κελεύοντι πᾶσαν ψυχὴν ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτάσσασθαι· καὶ ὅτι οἱ ἀνθεστηκότες, ἑαυτοῖς κριμα λήφονται· Ἡ δὲ ἀληθὴς καὶ τελεία ὑπακοὴ τῶν ὑποχειρίων πρὸς τὸν καθηγούμενον ἐν τούτῳ δεικνύται, ἐν τῷ μὴ μόνον τῶν ἀτόπων κατὰ τὴν συμβουλήν τοῦ προεστῶτος ἀπέχασθαι, ἀλλὰ μηδὲ αὐτὰ τὰ ἐπαινετὰ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης (77) ποιεῖν. Ἡ γὰρ ἐγκράτεια καὶ πᾶσα ἢ σωματικὴ κακοπάθεια πρὸς τι χρησίμως ἔχει· ἀλλ' ἐὰν τις, ταῖς ἰδίαις ὁρμαῖς ἀκολουθῶν, τὸ ἀρεστὸν αὐτῷ ποιῇ, καὶ συμβουλεύοντι τῷ προεστῶτι μὴ πείθεται, μείζον τοῦ κατορθώματος ἔσται τὸ πλημμελούμενον. Ὁ γὰρ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθεστήκεν· καὶ ὁ τῆς ὑπακοῆς μισθὸς μείζων τοῦ κατὰ τὴν ἐγκράτειαν ἔστι κατορθώματος. Οὕτω προσήκει κοινήν καὶ ἴσην πᾶσι πρὸς ἀλλήλους τὴν ἀγάπην εἶναι, ὡς φυσικῶς πρὸς τὰ καθ' ἕκαστον ἑαυτοῦ μέλη ὁ ἄνθρωπος ἔχει, ἐπίσης θέλων παντὶ τῷ σώματι τὴν ὑγίαν, διότι καὶ ὁ πόνος ἐκάστου μέλους ἴσην παρέχει τῷ σώματι τὴν ἀσθένειαν. Ἀλλ' ὡς περὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ὁ μὲν πόνος ἐκάστου τῶν ἀρρώστασάντων μελῶν ἴσως ἀπτεται (78) τοῦ παντός σώματος, ἔστι δὲ ὁμοῦς ἕτερα ἕτερων τιμιώτερα μέλη (οὐ γὰρ ὁμοίως περὶ τὸν ὀφθαλμὸν καὶ περὶ τὸν τοῦ ποδὸς δάκτυλον ἔχομεν, κἂν ὁ πόνος τὸ ἴσον ἔχη)· οὕτω τὴν μὲν συμπληρῆ διαθέσιν καὶ τὴν ἀγαπητικὴν σχέσιν ἴσην ἐπὶ

(74) Reg. primus τὸ στρώμα.

(75) Idem codex ἐκ πάντων. Nec ita multo post codex Voss. et Reg. primus εἰς τὸ καθηγήσασθαι. Reg. secundus προστήσασθαι τῶν ἄλλων· quæ scriptura eo melior fortasse videbitur, quo brevior est.

(76) Reg. primus τῷ ἐνὶ ὁμοίωσθαι. Aliquanto

post Colb. τῷ εὐαγγελικῷ παραγγέλματι τῷ λεγόντι.

(77) Codex Colb. χωρὶς τῆς ἐκείνου βουλῆς. Haud longe codex Voss. et Reg. primus τὸ ἀρέσκον αὐτῷ.

(78) Utraque editio ἴσα ἀπτεται. Antiqui tres libri ἴσως.

πάντων (79) τῶν ἐν τῇ συνοδίᾳ ζώντων εἶναι παρ' ἑκάστου προσήκει· ἡ δὲ τιμὴ, κατὰ τὸ εὖλογον, ἐπὶ τῶν χρησιμωτέρων τὸ πλεον εἴξει. Ἐπειδὴ δὲ ὀφείλεται πάντως (80) εἰσὶ τοῦ ἀλλήλους ἀγάπῃ τῷ ἴσῳ μέτρῳ τῆς διαθέσεως, ἀδίκημά ἐστιν ἐν συνοδίᾳ εὐρεθῆναι ἰδιαζούσας τινὰς πατρίας καὶ συσκηρίας. Ὁ γὰρ τὸν ἑνα ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀγαπῶν κατηγορεῖ ἑαυτοῦ, ὡς (81) ἐν τοῖς ἄλλοις μὴ ἔχων τὴν τελείαν ἀγάπην. Ὁμοίως οὖν ἀπόβλητός ἐστιν ἀπὸ συνοδίας ἢ τε ἀπρεπῆς μάχη καὶ ἢ μερικὴ διάθεσις. Ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς μάχης ἐχθρα γίνεται· ἀπὸ δὲ τῆς μερικῆς φιλίας καὶ ἐταιρίας ὑποψία καὶ φθόνος γίνονται. Πανταχοῦ γὰρ ἢ τοῦ ἴσου στέρησις ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις φθόνου καὶ δυσμενείας τοῖς ἐλαττωμένοις γίνεται. Διὰ τοῦτο καὶ ἐντολὴν παρὰ Κυρίου ἐλάβομεν, μιμεῖσθαι τὴν ἀγαθότητα τοῦ ὁμοίως (82) τὸν ἥλιον δικαίως τε καὶ ἀδίκως ἐπανατέλλοντος. Ὡσπερ οὖν ὁ Θεὸς κοινὴν δίδωσι πᾶσι τοῦ φωτός τὴν μετουσίαν, οὕτω καὶ οἱ μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ κοινὴν τε καὶ ὁμότιμον τὴν τῆς ἀγάπῆς ἀκτίνα ἐπὶ πάντας φερέτωσαν. Ὅπου γὰρ ἐλλείπει ἡ ἀγάπη, ἐκεῖ πάντως ἀντιείργεται τὸ μῖσος. Εἰ δὲ, καθὼς φησὶν Ἰωάννης, Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν, ἀνάγκη (83) πᾶσα τὸ μῖσος εἶναι τὸν διάβολον. Ὡσπερ οὖν ὁ τὴν ἀγάπην ἔχων τὸν Θεὸν ἔχει, οὕτως ὁ τὸ μῖσος ἔχων τὸν διάβολον ἐν ἑαυτῷ τρέφει. Διὰ τοῦτο προσήκει τὴν μὲν ἀγάπην ἴσην καὶ ὁμοίαν παρὰ πάντων τοῖς πᾶσιν εἶναι, τὴν δὲ τιμὴν ἑκάστῳ κατὰ τὸ πρέπον γίνεσθαι. Ἐπὶ δὲ τῶν οὕτως ἀλλήλοις συναρμοζομένων, ἢ σωματικῆ συγγένεια οὐδὲν πλεον κατὰ τὴν ἀγάπην εἴξει· οὐδὲ εἴ τις ἀδελφός τινος κατὰ σάρκα εἴη, ἢ θυγάτηρ, ἐν πλείονι διαθέσει πρὸς τὸν τῷ γένει προσήκοντα παρὰ τοὺς ἄλλους γενήσεται ἢ κοινωνία τοῦ αἵματος. Ὁ γὰρ ἐν τούτοις τῇ φύσει ἀκολουθῶν κατηγορεῖ ἑαυτοῦ, ὅτι οὕτω τελείως ἀπέστη τῆς φύσεως, ἀλλ' εἴτε ὑπὸ σαρκὸς διοικεῖται. Λόγος δὲ ἀνωφελῆς, καὶ ὁ διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας μετεωρισμὸς ἀκαιρος, ἀπειρημένος ἔστω. Ἀλλ' εἴ τι χρήσιμον πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ψυχῶν, τοῦτο προσήκει λαλεῖσθαι μόνον, καὶ αὐτὰ τὰ (84) χρήσιμα εὐτάκτως κατὰ τὸν πρέποντα καιρὸν λαλεῖσθαι παρὰ τῶν τοιούτων προσώπων, οἷς ἐπιτέτραπται τὸ λαλεῖν. Εἰ δὲ τις τῶν ὑποδεεστέρων εἴη, ἀναμενέτω τὴν προτροπὴν (85) τοῦ ὑπερέχοντος. Οἱ δὲ ψιθυρισμοὶ, καὶ αἱ πρὸς τὸ οὖς ὁμιλίας, καὶ αἱ διὰ τῶν νευμάτων σημασίαι, πάντα ταῦτα ἀπόβλητα ἔστω, διότι τὴν τῆς καταλαλιάς ὑποψίαν ὁ ψιθυρισμὸς ἔχει, καὶ ἡ διὰ τοῦ νεύματος σημασία ἐνδειξὴν παρέχει τῷ ἀδελφῷ λαθάνοντος πράγματός τινος σκαιωρίας. Τὰ δὲ τοιαῦτα μίσους ἀρχὴ καὶ ὑποψίας γίνεται. Ὅταν δὲ πρὸς ἀλλήλους ἢ τις κατὰ ἀνάγκην γινομένη διάλεξις, τὸ μέτρον τῆς φωνῆς ἢ χρεῖα ποιείτω (86), ὥστε τῷ μὲν ἐγγύς ὄντι

(79) Præpositionem ἐπὶ addidimus ante vocem πάντων, fidem veterum duorum librorum secuti.

(80) Editio Paris. ὀφείλεται πάντες. Editio Ven. et quatuor mss. πάντως. Haud longe editio Paris. φρατρίας. Editio Ven. et tres mss. πατρίας.

(81) Reg. I ἀγαπῶν, κατήγορος ἑαυτοῦ γίνεται, ὡς.

(82) Editio utraque et Reg. tertius ἀγαθότητα αὐτοῦ ὁμοίως. Alii duo mss. ἀγαθότητα τοῦ ὁμοίως. Ibi-

A amorem parem ostendere operæ pretium est; sed tamen, ut decet, iis qui utiliores sunt, major deferetur honor. Quoniam autem omnino æquali amoris mensura sese invicem diligere debent, injuria est privatas quasdam sodalitates ac contubernia in conventu reperiri. Qui enim unum præ aliis diligit, is, quod non perfecte cæteros diligit, se ipse arguit. Quare ex conventu contentio indecora, et singularis amor sunt æqualiter amandandi. Oritur enim ex contentione inimicitia: ab amicitia vero particulari et sodalitate suspiciones et invidiæ nascuntur. Cum enim æqualitas aufertur, id ubique eis qui ea spoliantur, invidiæ et odii origo et causa est. Quapropter jussit etiam Dominus nos bonitatem illius qui solem similiter super justos ac injustos exoriri curat, imitari (*Matth. v, 45*). Quemadmodum igitur Deus ex æquo impertit omnibus lucem, ita et Dei imitatores communem et parem charitatis radium in omnes effundant. Ubi enim deficit charitas, illic utique ejus loco saccedit odium. Quod si, ut Joannes ait, *Deus charitas est* (*I Joan. iv, 16*), prorsus necesse est diabolium odium esse. Sicut ergo qui habet charitatem, Deum habet: sic qui odium habet, is diabolium in seipso nutrit. Quamobrem ut æqualis similisque charitas quibusvis ab omnibus est exhibenda, ita honor, uti addecet, unicuique est tribuendus. In iis autem qui sic conjuncti sunt et copulati, non futura est major dilectio ob corporalem consanguinitatem: neque si quis quidem germanus alicujus frater sit, filiusve, aut filia, is licet cognatione conjunctus, magis quam cæteri amabitur ob sanguinis communionem. Qui enim in his naturam sequitur, is nondum a natura perfecte recessisse convincitur, sed etiamnum a carne gubernari. Sermo autem inutilis, et inepta mentis avocatio ex mutuo colloquio orta, sint interdicta. Sed si quid animarum ædificationi conducit, de eo duntaxat instituendus est sermo: imo vero ea ipsa quæ utilia fuerint, modeste et tempore congruenti ab iis quibus sit loquendi facultas, dicenda sunt. **326** Quod si quispiam ex inferiorum numero sit, licentiam hanc et facultatem a superiore exspectet. Murmurationes autem, et colloquutiones in aurem, et quæ per nutus fiunt significationes, hæc omnia rejiciantur, cum murmuratio præ se ferat obtrectationis suspicionem, significatio vero, quæ per nutum datur, rem aliquam latentem et malignam fratri indicet. Quæ autem sunt ejusmodi, odii initium sunt atque suspicionis. Cum autem necessarium fuerit mutuum colloquium, vocis modum formet necessitas, ita ut eum qui propinquus est, remissiore voce

dem Reg. primus ἥλιον αὐτοῦ.

(83) Codex Colb. ἀνάγκη δέ. Mox idem liber ἔχων τὸν ἀντικείμενον ἐν,

(84) Reg. primus καὶ αὐτὰ δὲ τὰ. Codex Colb. καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ῥήματα εὐτ. Mox duo mss. κ. λαλεῖσθω.

(85) Reg. primus μενέτω τὴν προτροπὴν.

(86) Sic Regii primus et tertius. Utraque editio et Reg. secundus φωνῆς χρεῖα ποιείτω, non ita recte,

compellemus, eum vero qui procul dissidet, contentius alloquamur. Sed si quis dum cuiquam consilium dat, aut eum exhortatur ad rem aliquam, altiore minacioreque adhibet vocem, is ut contumeliosus in conventu non sit. Exire autem e monasterio, nisi statutum sit et necessarium egredi, nequaquam licet. Verum quoniam non virorum modo conventus sunt, sed etiam virginum, cætera, quidem omnia quæ relata sunt, utrisque erunt communia : sed tamen unum sciendum est, ampliorem majoremque in mulierum vita requiri honestatem ac modestiam, itemque paupertatis, silentii, obedientiæ, sororiique amoris virtutem, quamdam in exeundo curam, atque in congressibus cautionem, mutuam benevolentiam et particularium sodalitarum amandationem. In his enim omnibus cum majore studio institui debet virginum vita. Cui concredita est disciplinæ cura, ea non quod jucundum est sororibus, quærat, neque ab eis gratiam inire studeat, sic ut quæ ipsis in deliciis sunt, indulgeat, sed se semper gravem, metuendam, ac reverendam exhibeat. Nosse enim debet, se eorum quæ in cœtu communi præter officium admittuntur, rationem coram Deo esse reddituram. Atque unaquæque ex conventus numero a præfecta petat non quod gratum est et suave, sed quod est perutile, et conducibile, nihilque de iis quæ jubentur, inquirat (ejusmodi enim consuetudo exercitatio est et gradus ad rebellionem) ; sed quemadmodum sine ullo examine recipimus Domini præcepta, scientes omnem Scripturam divinitus inspiratam esse et utilem, ita et sorores jussa antistitæ citra disceptationem excipiant, omne consilium sibi ab ea datum alaeri animo, non ex tristitia aut necessitate, exsequentes, ut ipsarum obedientia mercedem consequatur. Cæterum non tantummodo obediant, cum docentur quæ ad disciplinæ severitatem pertinent, sed etiamsi forte jejunium prohibuerit magistra, aut ad eum qui vires reficere ac reparare possit cibum sumendum adhortetur, aut etiam aliquid aliud levamini afferendo opportunum necessitate exigente præscripserit, perficiant omnia æqualiter, et quidquid ab illa **327** dicitur, legem esse sibi persuadeant. Cum autem necessitate postulante de negotio quodam necessario sermonem haberi oportuerit, sive cum viro aliquo, sive cum eo qui rei alicui curandæ præfectus sit, sive cum quovis alio qui ad rem requisitam aliquid conferre valeat, par est antistitam ipsam sermonem habere, una aut altera ex sororibus secum præsentem : quæ jam ob mores et ætatem in alicujus conspectum colloquiumque venire tuto possint. Quod si alteri privatim quidpiam utile in quod dicendum fuerit, per illam dicetur.

(87) Reg. primus et Colb. περί τινος πράγματος.

(88) Reg. primus πᾶσι τούτοις καὶ μετὰ.

(89) Utraque editio κεχωρισμένη, male. Codex Combef. et alii duo κεχαρισμένη, recte.

(90) Reg. primus συνήθεια, τῆς ἀναρχίας γίνεται ἀκο-

πραυτέρᾳ τῇ φωνῇ διαλέγεσθαι, τὸν δὲ πόρρωθεν ὄντα μείζονι προσκαλεῖσθαι τῇ φωνῇ. Τὸν δὲ συμβουλευόντά τι, ἢ ἐγκελευόμενον περί τινος (87), μείζονι καὶ καταπληκτικωτέρᾳ φωνῇ κεχορησθαι, ὡς ὑβριστικόν, ἐν συνουσίᾳ μὴ ἔστω. Παρόδος δὲ, πλὴν τῶν τεταγμένων καὶ ἀναγκαίων ἐξόδων, ἀπὸ ἀσκητηρίου οὐκ ἔστιν. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἀνδρῶν μόνον εἰσὶν αἱ συνουσίαι, ἀλλὰ καὶ παρθένων, τὰ μὲν ἅλλα πάντα, ὅσα εἶρηται, κοινὰ καὶ τούτων καὶ ἐκείνων ἔσται· ἐν δὲ προσήκει γινώσκειν, ὅτι πλείονα καὶ περισσοτέραν ἀπαιτεῖ τὴν εὐσχημοσύνην ὁ ἐν γυναιξὶ βίος, καὶ τὸ τῆς ἀκτημοσύνης κατόρθωμα, καὶ τὸ τῆς ἡσυχίας, καὶ τὸ τῆς ὑπακοῆς, καὶ τὸ τῆς φιλαδελφίας, καὶ ἡ περὶ τὴν πρόδον ἀκρίβεια, καὶ ἡ τῶν συντυχῶν παραφυλακὴ, καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλας διάθεσις, καὶ τὸ μὴ ἔχειν τὰς μερικὰς ἐταιρίας. Ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις μετὰ (88) πλείονος σπουδῆς ὁ τῶν παρθένων ἀφίλει κατορθοῦσθαι βίος. Ἡ πεπιστευμένη τὴν εὐταξίαν μὴ τὸ ἡδὺ ταῖς ἀδελφαῖς ζητεῖτω, μηδὲ σπουδαζέτω κεχαρισμένη (89) αὐταῖς διὰ τῶν καταθυμιῶν εἶναι, ἀλλὰ τὸ σεμνόν τε καὶ τὸ φοβερόν καὶ τὸ αἰδέσιμον περὶ αὐτὴν πάντοτε ἔστω. Εἰδέναι γὰρ αὐτὴν χρὴ, ὅτι τῶν παρὰ τὸ θεῖον ἐν τῷ κοινῷ πλημμελουμένων ἐκείνη ἐπὶ Θεοῦ τὸν λόγον ὑφέξει. Καὶ ἐκάστη τῶν ἐν τῷ πληρώματι τῆς συνουσίας μὴ τὸ ἡδὺ ζητεῖτω παρὰ τῆς καθηγουμένης, ἀλλὰ τὸ ἐπωφελές τε καὶ χροῦσιμον· μηδὲ συζητεῖτω περὶ τῶν ἐγκελευσμένων (ἡ γὰρ τοιαύτη συνήθεια μελέτη καὶ ἀκολουθία (90) τῆς ἀναρχίας γίνεται)· ἀλλ' ὡσπερ τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου ἀνεξετάστως δεχόμεθα, εἰδότες, ὅτι πᾶσα **C** Γραφή θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος ἔστιν, οὕτω καὶ ἡ ἀδελφάνης τὰ παραγγέλματα τῆς προκαθηγουμένης ἀδιακρίτως δεχέσθω, πᾶν τὸ συμβουλευόμενον μετὰ προθυμίας ἐπιτελοῦσα, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἵνα γένηται αὐτῇ ἔμμισθος ἢ ὑπακοή. Ἀνεχέσθω δὲ μὴ μόνον τὰ εἰς τὴν ἀκρίβειαν διδασκαμένη, ἀλλὰ καὶ πᾶν (91) νηστείαν κωλύσῃ ἢ διδάσκαλος, ἢ μετὰ λήψιν τῆς ἀναληπτικῆς τροφῆς συμβουλευσῃ, ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν εἰς ἀνεσις φερόντων τῆς χρείας ἀπαιτούσης ἂν ὑφηγήσῃται, πάντα ὁμοίως ἐπιτελεῖτω, πεπεισμένη, ὅτι τὸ παρ' ἐκείνης λεγόμενον νόμος ἔστιν. Ὅταν δὲ κατὰ ἀνάγκην τινὰ θέῃ γενέσθαι λόγον περὶ τινος τῶν ὑπὸ τῆς χρείας ἐπιζητούμενων, εἴτε πρὸς ἄνδρα τινὰ, εἴτε πρὸς τὸν ἔχοντα τὴν φροντίδα, εἴτε καὶ πρὸς ἄλλον τὸν δυνάμενον τι χρησιμεῦσαι πρὸς τὸ ἐπιζητούμενον πρᾶγμα, προσήκει **D** παρὰ τῆς προκαθηγουμένης γίνεσθαι τὸν λόγον, συμπαραούσης αὐτῇ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐκ (92) τῶν ἀδελφῶν, αἱς ἡδὴ διὰ βίον καὶ χρόνον ἀκίνδυνόν ἐστι τὸ εἰς ὄψιν καὶ ὁμιλίαν τινὸς ἔλθεῖν. Εἰ δὲ τις νοεῖ τι καθ' ἑαυτὴν χροῦσιμον, τῇ προκαθηγουμένῃ ὑποβαλέτω, καὶ δι' ἐκείνης λαληθήσεται ὁ δεῖ λαληθῆναι.

mentem veniat, id suggerat præfectæ atque ita

λουθία. Aliquanto post codex Voss. et Colb. παραγγέλματα τῆς προκαθηγουμένης, nec aliter infra.

(91) Reg. primus ἀλλὰ καὶ ποτε. Codex Voss. καὶ εἴ ποτε.

(92) Voculam ἐκ addidimus ex Regiis 1 et 3.